

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı

TÜRK POLİSİYE EDEBİYATI TEMSİLCİSİ ÜMİT DENİZ'İN
POLİSİYE ROMANLARINDA KURGU

Emrah BAĞSIZ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nesrin CANBEK MENGİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2015

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans olarak sunduğum “Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz’in Polisiye Romanlarında Kurgu” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel etik kurallara ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini onurumla doğrularım.

Tarih
29.10.2015
Emrah BAĞSIZ

(İmza)

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Emrah BAĞSIZ tarafında hazırlanan “Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz’in Polisiye Romanlarında Kurgu” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Başkan

Yrd. Doç. Dr. Nesrin CANBEK MENGI
(Danışman)

Üye

Doç. Dr. Cemal SAKALLI

Üye

Yrd. Doç. Dr. Hasan YÜREK

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Onay

Prof. Dr. Nalan YETİM
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Ümit Deniz, Türk polisiye edebiyatının önemli sanatçılarından birisidir. 1950’li yılların başında Türk polisiye romancılığında yer edinmeye başlayan yazar, 1957’de yazdığı ilk polisiye romanı Ölüm Perdesi’nden, 1971 yılında yayımlanan son romanı 2 Kere 2 Ede 12’ye kadar bütün polisiye romanlarında gerek içerik, gerek kurgu bakımından dönemin geleneksel polisiye roman anlayışının dışına çıkan bir yazar tavrı yansıtmıştır.

Çalışmamızın konusunu belirlerken Ümit Deniz’in polisiye romanlarını seçmemizdeki en önemli etken, Türk polisiye edebiyatında önemli yere sahip yazarın eserleri üzerine Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yapılmış akademik bir çalışmanın olmayışını, bu alanda önemli bir eksiklik olarak düşünmemizdir. Ayrıca Ümit Deniz’in Türk polisiye romancılığına özgün bir karakter olan Murat Davman’ı kazandırmış olmasına, kendi döneminde (1954-1974) ve kendinden önceki dönemlerdeki (1884-1954) polisiye yazarlarına oranla eserlerinin fazlalığına rağmen, polisiye edebiyatımızda göz ardı edilen bir yazar oluşu onu seçmemizdeki diğer önemli etkidir.

Çözümlemeli bir yöntemin esas alındığı çalışmanın hareket noktasını roman metinleri oluşturur. Bu yöntemle, metinlerin içerik ve kurgu özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Roman metinlerinden yapılan doğrudan alıntılar, hatalara rağmen metne bağlı kalınarak verilmiştir.

Bu tezin oluşmasında, çalışma süreci boyunca değerli zamanını bana ve tezime ayıran, eksiklerimi tamamlayan, bana her konuda yol gösteren, benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Danışman Hocam Yard. Doç. Dr. Nesrin CANBEK MENGİ’ye teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Yüksek Lisans öğrenimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen dostlarıma, anneme, babama ve bana bu seçkin akademik ortamı kazandıran Mersin Üniversitesine teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak hayatın her alanında bana destek olan, varlığıyla beni güçlendiren eşim Dilara BAĞSIZ'a teşekkür ederim.

Emrah BAĞSIZ

27/12/2014

ÖZET

TÜRK POLİSİYE EDEBİYATI TEMSİLCİSİ ÜMİT DENİZ'İN POLİSİYE ROMANLARINDA KURGU

Bu çalışmada yirmi yılı aşkın bir süre polisiye edebiyatın içinde bulunan, Türk polisiye edebiyatına Murat Davman karakterini kazandıran Ümit Deniz'in polisiye romanları incelenmiştir. Yazarın inceleme kapsamındaki romanlarının kurgu özellikleri belirlenmeye çalışılmış ve Türk polisiye edebiyatındaki yeri değerlendirilmiştir.

“Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz'in Polisiye Romanlarında Kurgu” başlıklı çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. “Giriş”te, çalışmanın amacı, kapsam ve çalışmada izlenen yöntem belirtilmiştir. Birinci bölümde polisiye roman türünün tanımı ve tarihsel gelişimi ele alınmıştır.

“Polisiye Roman Yazarı Ümit Deniz'in Yaşamı ve Romancılığı” başlıklı bölümde yazarın yaşam öyküsü, eserlerinin tanıtımı, Türk polisiye edebiyatına kazandırmış olduğu Murat Davman karakteri ve yazarın polisiye romancılığı üzerinde durulmuştur.

“Ümit Deniz'in Romanlarında Polisiye Kurgu” başlıklı bölüm, çalışmanın üçüncü ve son bölümüdür. Bu bölümde kurgu ölçütleri doğrultusunda yapılan incelemeyle belirlenen bulgular sunulmuştur. Yazarın polisiye eserlerinin karakteristik özellikleri yansıtılmaya gayret edilmiş, bunun yanı sıra polisiye yazarı Ümit Deniz'in Türk polisiye romancılığındaki yeri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Polisiye Roman, Kurgu, Ümit Deniz.

ABSTRACT

FİCTION IN DEDECTİVE NOVELS OF REPRESENTATIVE OF TURKİSH WHODNİT LİTERATURE ÜMİT DENİZ

In this study Umit Deniz's whodunits that in which more than twenty years in the detective literature and redound the character of Murat Davman in Turkish police literary were examined. Authors novels that fiction features of the scope of the examination have tried to determine and were evaluated the place in the Turkish detective literature.

The section of "Fiction in Dedective Novels of Representative of Turkish Whodnit Literature Umit Deniz" consists of three main sections. The aim of study, scope and the method followed in the study were expressed in introduction. In the first section, the definition of whodunit type and the historical development of it were discussed.

In the section of "Life and novelist character of whodunit novelist Umit Deniz" focused on the biography of writer, promotion of his work of art, the character of Murat Davman that writer redound to Turkish whodunit literature and the author's detective novel authorship.

The section of "Detective Fiction In the Novels Of Umit Deniz" is the third and final part of the study. In this section, determinated results were presented by examination in the direction of fiction criteria. Characteristics of the author's detective work of art have been tried to be reflected. Besides, place of detective writer Umit Deniz in the Turkish detective novel was evaluated.

Key words: Detective Novel, Fiction, Ümit Deniz.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: “HAFİF”LİĞİN DAYANILMAZ VAR OLUŞU: POLİSİYE ROMAN	6
I.1.1. Bir Tür Olarak Polisiye Roman ve Kurgu Özellikleri	6
I.1.2. Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi	10
I.1.2.1. Batı Edebiyatında Polisiye Roman	10
I.1.2.1.1. Polisiye Roman Türleri	17
I.1.2.1.1.1. Dime Novels Roman Türü	17
I.1.2.1.1.2. Geleneksel “Katil Kim?” Roman Türü	19
I.1.2.1.1.3. Kara Roman Türü	19
I.1.2.1.1.4. Suspense (Şüphe) Roman Türü	20
I.1.2.1.1.5. Casus Roman Türü	21
I.1.2.2. Türk Edebiyatında Polisiye Roman	26
I.1.2.2.1. Türkiye’de Polisiye Literatüre Genel Bir Bakış	33
I.1.2.2.1.1. Teorik Kitaplar	33
I.1.2.2.1.2. Akademik Çalışmalar	35
I.1.2.2.1.3. Süreli Yayınlar	35
II. BÖLÜM: POLİSİYE ROMAN YAZARI ÜMİT DENİZ’İN YAŞAMI VE ROMANCILIĞI	40
II.2.1. Ümit Deniz’in Yaşamı	40
II.2.2. Ümit Deniz’in Eserleri	41
II.2.3. Türk Polisiyesinde Farklı Bir Karakter: Murat Davman	42

II.2.4. Ümit Deniz'in Türk Polisiye Romancılığındaki Yeri	46
III. BÖLÜM: ÜMİT DENİZ'İN ROMANLARINDA POLİSİYE KURGU	52
III.3.1. Casus Polisiyesi Romanları	52
III.3.1.1. Ölüm Perdesi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	52
III.3.1.1.1. Özet	52
III.3.1.1.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	53
III.3.1.1.2.1. Asıl Kişiler	53
III.3.1.1.2.2. Yan Kişiler	54
III.3.1.1.3. Suçun İşlenişi	55
III.3.1.1.4. Olay Yerinin İncelenmesi	58
III.3.1.1.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	58
III.3.1.1.6. Şüphelilerin Sorgulanması	60
III.3.1.1.7. Suçun Aydınlatılması	62
III.3.1.2. Sessiz Harp Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	64
III.3.1.2.1. Özet	64
III.3.1.2.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	64
III.3.1.2.2.1. Asıl Kişiler	64
III.3.1.2.2.2. Yan Kişiler	67
III.3.1.2.3. Suçun İşlenişi	68
III.3.1.2.4. Olay Yerinin İncelenmesi	69
III.3.1.2.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	70
III.3.1.2.6. Şüphelilerin Sorgulanması	74
III.3.1.2.7. Suçun Aydınlatılması	76
III.3.1.3. Casuslar Savaşı Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	80
III.3.1.3.1. Özet	80
III.3.1.3.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	81
III.3.1.3.2.1. Asıl Kişiler	81

III.3.1.3.2.2. Yan Kişiler	82
III.3.1.3.3. Suçun İşlenişi	83
III.3.1.3.4. Olay Yerinin İncelenmesi	86
III.3.1.3.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	87
III.3.1.3.6. Şüphelilerin Sorgulanması	88
III.3.1.3.7. Suçun Aydınlatılması	88
III.3.1.4. İstanbul Tehlikede Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	91
III.3.1.4.1. Özet	91
III.3.1.4.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	91
III.3.1.4.2.1. Asıl Kişiler	91
III.3.1.4.2.2. Yan Kişiler	93
III.3.1.4.3. Suçun İşlenişi	94
III.3.1.4.4. Olay Yerinin İncelenmesi	96
III.3.1.4.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	96
III.3.1.4.6. Şüphelilerin Sorgulanması	99
III.3.1.4.7. Suçun Aydınlatılması	103
III.3.1.5. 2 Kere 2 Eder 12 Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	105
III.3.1.5.1. Özet	105
III.3.1.5.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	105
III.3.1.5.2.1. Asıl Kişiler	105
III.3.1.5.2.2. Yan Kişiler	107
III.3.1.5.3. Suçun İşlenişi	108
III.3.1.5.4. Olay Yerinin İncelenmesi	109
III.3.1.5.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	110
III.3.1.5.6. Şüphelilerin Sorgulanması	113
III.3.1.5.7. Suçun Aydınlatılması	115
III.3.2. Macera ve Aksiyon Dozu Yüksek Polisiye Romanları	119

III.3.2.1. Yalvarırım Yetişin Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	119
III.3.2.1.1. Özet	119
III.3.2.1.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	119
III.3.2.1.2.1. Asıl Kişiler	119
III.3.2.1.2.2. Yan Kişiler	121
III.3.2.1.3. Suçun İşlenişi	121
III.3.2.1.4. Olay Yerinin İncelenmesi	123
III.3.2.1.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	124
III.3.2.1.6. Şüphelilerin Sorgulanması	128
III.3.2.1.7. Suçun Aydınlatılması	129
III.3.2.2. Yakut Gözlü Kedi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	132
III.3.2.2.1. Özet	132
III.3.2.2.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	132
III.3.2.2.2.1. Asıl Kişiler	132
III.3.2.2.2.2. Yan Kişiler	134
III.3.2.2.3. Suçun İşlenişi	135
III.3.2.2.4. Olay Yerinin İncelenmesi	137
III.3.2.2.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	138
III.3.2.2.6. Şüphelilerin Sorgulanması	140
III.3.2.2.7. Suçun Aydınlatılması	142
III.3.2.3. Kanlı Kolyeler Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	145
III.3.2.3.1. Özet	145
III.3.2.3.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	145
III.3.2.3.2.1. Asıl Kişiler	145
III.3.2.3.2.2. Yan Kişiler	147
III.3.2.3.3. Suçun İşlenişi	148
III.3.2.3.4. Olay Yerinin İncelenmesi	149

III.3.2.3.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	150
III.3.2.3.6. Şüphelilerin Sorgulanması	152
III.3.2.3.7. Suçun Aydınlatılması	155
III.3.2.4. Azrailin Habercisi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	157
III.3.2.4.1. Özet	157
III.3.2.4.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	158
III.3.2.4.2.1. Asıl Kişiler	158
III.3.2.4.2.2. Yan Kişiler	160
III.3.2.4.3. Suçun İşlenişi	161
III.3.2.4.4. Olay Yerinin İncelenmesi	162
III.3.2.4.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	163
III.3.2.4.6. Şüphelilerin Sorgulanması	166
III.3.2.4.7. Suçun Aydınlatılması	173
III.3.2.5. Gece Gelen Ölü Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi	178
III.3.2.5.1. Özet	178
III.3.2.5.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı	179
III.3.2.5.2.1. Asıl Kişiler	179
III.3.2.5.2.2. Yan Kişiler	181
III.3.2.5.3. Suçun İşlenişi	181
III.3.2.5.4. Olay Yerinin İncelenmesi	183
III.3.2.5.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması	184
III.3.2.5.6. Şüphelilerin Sorgulanması	186
III.3.2.5.7. Suçun Aydınlatılması	186
SONUÇ	190
KAYNAKÇA	193
EK-1	
EK-2	

KISALTMALAR DİZİNİ

Age	Adı geçen eser
Agm	Adı geçen makale
Bkz.	Bakınız
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
Haz.	Hazırlayan
S.	Sayı
s.	Sayfa

GİRİŞ

Polisiye roman, suç, suçlu ve dedektif kavramları etrafında şekillenen bir türdür. Gerçek hayattan esinlenerek kurgulanan polisiye romanlarda, edebî yetenekle polisiye unsurlar birleştirilerek kurmaca bir dünya oluşturulur. Ayrıca bu eserlerde, kurmaca dünyanın oluşturulmasında sadece polisiye unsurlar değil; zaman, mekân, şahıs kadrosu, anlatıcı, anlatım yöntemleri ve bakış açısı gibi temel malzemeler de bütünlüyci bir görev üstlenir.

Polisiye edebiyat İncil, Talmud ve Kuran-ı Kerim gibi dini kitaplarda bulunan Hâbil ile Kâbil hikâyesiyle başlamaktadır. “Suç edebiyatı” olarak da bilinen polisiye edebiyatının suç ile ilişkisi göz önüne alındığında başlangıç tarihinin işlenen ilk “suç”un anlatıldığı Hâbil ile Kâbil hikâyesinden başlatılması yanlış olmayacaktır.

Polisiye roman edebî tür olarak batı edebiyatında 19. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkar. Tam anlamıyla bir polisiye roman özelliğini taşıyan eser ise, Edgar Allan Poe’nun 1841 yılında ABD’de *Graham’s Magazine* dergisinde yayınlanan Morg Sokağı Cinayeti öyküsüdür. Türün ilk kurucusu olarak görülen Poe’yu, Fransa’da 1866’da Le Crime D’Orchival (Orchival Suçu), adlı romanıyla Emile Gaboriau, Arsène Lupin karakteriyle Maurice Leblanc, 1907 yılında yazdığı, Sarı Odanın Esrarı adlı romanıyla Gaston Leroux, Fantomas karakterinin yaratıcısı Marcel Allain ile Pierre Souvestre, İngiltere’de ise Artur Conan Doyle, roman kahramanı Sherlock Holmes ile takip eder. Bu yazarlar polisiye roman türünün kurucuları kabul edilirler.

Polisiye roman türü kendi içinde beş alt başlığa ayrılabilir. İlk başlık “Dime Novels” (On Paralık Öyküler) polisiyesidir. Bu tür elli sayfayı aşmayan küçük hacimli ama aynı kahramanın öyküleri olarak sürekli üretilen eserlerdir. Maliyetinin ucuz olması,

hikâyelerin yazıldığı kâğıtların kalitesinin kötü olmasından ötürü “On Paralık Öyküler” adı verilmiştir.

İkinci alt başlığı “Geleneksel Katil Kim?” roman türüdür. Bu tür, “katil kim?” sorusuna cevap arayan geleneksel romanlardır. “Geleneksel Katil Kim?” türünde okuyucu, bulmaca çözer gibi dedektifin elde ettiği ipuçlarıyla katilin kim olduğunu bulmaya çalışmaktadır.

Diğer bir tür “Kara Roman”dır. Bu türde, dönemin toplumsal olaylarına ilgiyi çekmek için siyasal ölümler, gangsterlik gibi olayları ön planda tutarak cinayet öyküleri kaleme alınmaktadır.

“Suspense” (Şüphe) roman, polisiye romanın diğer alt başlığıdır. Geleneksel polisiye roman ve kara roman arasında merak ögesinin yanı sıra, örneğin zincirleme olaylar ve beklenmedik son gibi anlatıyı etkili kılacak yollara başvuran romanlardır. Bu türde polisiye roman kurgusuna şiddet ve seks öğeleri de yerleştirilmektedir.

“Suspense” romanın ayırt edici özelliği karmaşık bir kişinin psikolojik bir çözümlemesini ya da davranışsal bir incelemesini sunmaktır (Üyepazarcı, 1997).

Polisiye romanın son alt başlığı “Casus Polisiyesi”dir. Casus polisiyesi, casusluk suçu etrafından kurgulanarak oluşturulan roman türüdür. Merkezinde casusluk suçu bulunan romanlara “muamma” ögesinin eklenmesiyle, polisiye roman türüne dâhil olmaktadır.

Türk edebiyatına polisiye romanın girişi ise, polisiyenin batıdaki başlangıcından kırk yıl sonra, 1881 yılında gerçekleşmiş ve bu giriş çeviri romanlarla olmuştur. Dilimize çevrilen ilk polisiye roman, Fransız yazar Ponson de Terrail’in Paris

Faciaları adlı kitabıdır. 1881 yılında Ahmet Münif tarafından çevrilmiştir. İlk telif polisiye roman Ahmet Mithat Efendinin *Esrâr-ı Cinayât* (1884) adlı eseridir. Polisiye romanın Türk edebiyatındaki gelişimi 1908’de II. Meşrutiyet’in ilânından sonra gerçekleşmiş Ebüssüreyya Sami, Fazlı Necip, Peyami Safa, Yervant Odyan Efendi ve birçok yazar telif polisiye roman yayımlamıştır.

Türk polisiye edebiyatında 1950’li yıllara gelindiğinde, Türk okurunu etkisi altına alan Mickey Spillane’in yazdığı *Mayk Hammer* (1947) serisidir. Bu dönemde Afif Yesari, Kemal Tahir, Ümit Deniz, gibi yazarlar *Mayk Hammer* çevirileri yapmıştır. Ümit Deniz ile aynı dönemde (1957-1974) polisiye türünde eser vermiş, Cevat Fehmi Başkurt, Esat Mahmut Karakurt, Kemal Tahir, Refik Halit Karay ve Sezai Solelli gibi yazarlar bulunmaktadır.

Ümit Deniz’de Afif Yesari, Kemal Tahir gibi polisiye roman türüne *Mike Hammer* öyküleri yazarak başlamıştır. Deniz’in, yaşamı boyunca kaleme aldığı on altı eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin on tanesi polisiye roman türüne aittir. Aynı türde vermiş olduğu eserlerin çokluğu ve eserlerinin polisiye roman türünün tanımına uygunluğu bakımından Ümit Deniz, polisiye roman türünün temsilcisidir.

Polisiye roman türünün bünyesinde bulunan suçun işlenişi, olay yerinin incelenmesi, suç hakkında delillerin toplanması, şüphelilerin sorgulanması ve suçun aydınlatılması öğeleri bu türün kurgu özelliklerini oluşturmaktadır. “Türk Polisiye Edebiyatı Temsilcisi Ümit Deniz’in Romanlarında Kurgu” başlıklı çalışmada yazarın inceleme kapsamındaki on romanının kurgu özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmadaki amacımız, elli iki yıllık yaşamının büyük bir kısmını polisiye edebiyatına adanmış Ümit Deniz’in romancılığını değerlendirmektir. Romanlarından

hareketle onun polisiye roman anlayışını ve Türk polisiye edebiyatındaki yerini belirlemeye çalışmaktır.

1921’de İstanbul’da doğan Ümit Deniz, Yel Değirmeni okulunda başlayan orta öğrenimini Haydarpaşa Lisesinde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesinin İngiliz Filolojisi bölümlerini yarım bırakır. 1941’ de muhabirlik ile basın hayatına atılan yazar, gazeteciliği meslek edinir. Cumhuriyet, Gece Postası, Hürriyet, Milliyet, Son, Son Saat, Tan, Tasvir, Telgraf gazetelerinde muhabirlik, röportaj yazarlığı, istihbarat şefliği, yazı işleri müdürlüğü gibi görevlerde bulunur. Ümit Deniz ilk romanı Ölüm Perdesi 1956’de Milliyet gazetesinde tefrika olarak, 1957’de de kitap olarak yayımlanır.

Edebiyat yaşamına Mickey Spillane’nin Mayk Hammer romanlarının çevirileriyle başlayan Ümit Deniz, Türk edebiyatında polisiye kimliğiyle tanınır. Yazar, edebiyat yaşamı boyunca on altı eser vermiştir. Bu eserlerden onu polisiye türünde yazılmış romanlardır. Romanların dışında ölümünden sonra yayımlanan bir şiir kitabı bulunmaktadır.

Çalışmada Ümit Deniz’in 1957’den 1971’e kadar yayımlanmış on polisiye romanı temel malzememizi oluşturur. Ayrıntılı bir okuma sürecinden sonra metinler, edebî ölçütler doğrultusunda, kurgu özellikleri yönüyle incelenerek yazarın romanlarının karakteristik özellikleri tespit edilmiş, elde edilen bulgulardan hareketle Ümit Deniz’in polisiye anlayışı ve Türk polisiye edebiyatındaki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem olarak romanlar ortak özellikleriyle incelenmiş, yazarın romancı kimliğini ortaya koyan, anlatım tekniği, kurgu özellikleri, içerik gibi yazarın tavrını

yansıtan temel özellikler belirlenmeye çalışılmıştır. Burada amacımız tekrara düşmeden Ümit Deniz'in romanlarında kullandığı polisiye kurgu özelliklerini ortaya çıkartmaktır.

Ana malzememiz Ümit Deniz'in yayımlanmış polisiye romanları olmakla birlikte, polisiye roman türünün özelliklerini içeren, türü anlamamıza yardımcı olacak, yazar hakkında yargı ve tespitlere ulaşmamızı sağlayacak teorik ve bilimsel çalışmalardan yararlanılmıştır.

I. BÖLÜM: “HAFİF”LİĞİN DAYANILMAZ VAR OLUŞU: POLİSİYE ROMAN

I.1.1. Bir Tür Olarak Polisiye Roman ve Kurgu Özellikleri

Temelleri batıda atılan polisiye roman türü karşımıza 17. yüzyılın son çeyreğinden sonra criminal (suç) veya detective (dedektif) romanı olarak da çıkmaktadır. Polisiye edebiyat, önceleri mystery literatür (gizem edebiyatı) başlığı altında toplanan türler arasında gösterilir.

Mystery, “riddle, ghost ve dedective stories” (bilmece, muamma, esrar / hayalet / dedektif hikâyeleri) türlerini de içeren bir genel terim olarak kullanılır. İngiltere’de günlük polisiye kelimesiyle aynı anlamda kullanılmaktadır.

Criminal, sözcüğü İngilizce sözlükte “cürüm, suça ait, cezai, cani, suçlu, kabahatli kimse, suçluluk”(Türkçe Sözlük, 2000) gibi anlamlarla ifade edilmektedir. Polisiye sözcüğü ise Fransızca policier, Almancada polizeilich, İngilizcede detective olarak karşımıza çıkar.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi’nde ise “bir cinayeti, bir suçu, aydınlatmak için gösterilen çabaları konu alan bir roman, bir öykü, bir film için kullanılır”(Büyük Larousse, 1986) ifadesi yer almaktadır.

Berna Moran polisiye romanı, “Dedektif romanı içinden çıkılmaz gibi görünen esrarlı bir cinayetin çözümünü sunduğu için, her şeyden önce mantığa güveni ve inancı dile getiren bir anlatı türüdür.” (Moran, 2010) diye tanımlar.

Polisiye roman, cinayet (suç), katil (suçlu) ve dedektif kavramları etrafında şekillenen bir türdür. Gerçek hayattan esinlenerek kurgulanan polisiye romanlarda, edebî

yetenekle polisiye unsurlar birleştirilerek kurmaca bir dünya oluşturulur. Ayrıca bu eserlerde, kurmaca dünyanın oluşturulmasında sadece polisiye unsurlar değil, zaman, mekân, şahıs kadrosu, anlatıcı, anlatım yöntemleri ve bakış açısı gibi temel malzemeler de bütünlüycü bir görev üstlenir. Dolayısıyla polisiye kurgu bir bütün çalışması olarak karşımıza çıkar.

Bu türün önde gelen isimlerinden Ahmet Ümit polisiye romanı, “Bir bütün olarak polisiye, hoşça vakit geçirtirken bilgilendiren, eleştiren, ama hepsinden öte zekâmızı alttan alta sınava çekerek düşünmeyi özendiren bir edebiyat türüdür.” (Mengi, Ergül, 2014). olarak niteler. Polisiye kurguda öne çıkarılan okuyucunun değil; kurguyu gerçekleştirenin akli, analitik çözümleme yeteneği, entrika yaratma hüneri ve sır çözme becerisidir. Okuyucuya kalan, kendi zihin egzersizini gerçekleştirerek yaratılmış olan kurguyu çözüp sonuca gitmek ve bu kurguyu meydana getiren akli takdir etmektir (Şimşek, 2002).

Polisiye roman, suç ve suçlu paradoksuna bağlı olarak ortaya çıkan bir türdür. Aydınlanma çağıyla gelişip, edebî metinlere yansımaktadır. Suç kavramının başlangıç tarihiyle polisiye romanın başlangıç tarihi aynı olarak kabul edilmektedir(Şimşek, 2002).

Polisiye roman teorisyeni Andre Vanoncini, “polisiye roman, kuşkusuz modernite adı verilmiş olan şeyin en yüreğe işleyen edebî anlatımıdır.” (Vanoncini, 1993/1995) şeklinde tanımlar. Polisiye roman yazarı Sue Grafton ise, “Polisiye roman, adaletin tabakta servis edildiği bir türdür. Bunu becermek içinse illâ hukuk mahkemeleri tasarlamak gerekmez. Polisiyelerde, okuyucunun aradığı adalet, yemekten sonraki tatlı tabağıdır. O tatlı mutlaka yenir” (Tunçman, 2005) polisiye romana farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır.

Erol Üyepazarcı, polisiye romanın apaçık bir toplumsal olgu olduğunun altını çizer. Suç insanların DNA'sında olan bir olgudur. Her insanda bir suç potansiyeli vardır. Kimi insanlar bunu aldığı eğitimle baskı altında tutup yok etmekte, kimi insanlar da bunu dışı vuruyla gerçekleştirmektedir. Yani her insanın DNA'sında suç bulunmaktadır. Toplum da insanlardan meydana geldiğine göre toplumsal olgu kavramı daha da netleşmektedir. Toplumu incelediğimiz zaman suç başat öğelerden biri olmaktadır. Polisiye romanda suçu irdeleyen bir edebiyat türüdür. Toplum ve polisiye romanın ortak özelliği merkezinde suç kavramını bulundurmalarıdır. Polisiye roman ve toplum suçu baş öğe olarak almaktadır. Polisiye roman suçu irdeleyen bir edebiyat türü olduğu için toplumsal yaraları deşme, toplumsal olayları anlamada pekâlâ bize bir ışık tutmaktadır. Bu açıdan polisiye roman toplumsal bir olgudur¹.

Polisiye roman kavramı farklı kişiler tarafından farklı yorumlansa da merkezinde kim tarafından işlendiği bilinmeyen bir cinayet, arkasında ipuçları bırakan bir katil ve bu ipuçları takip ederek zanlıyı ortaya çıkarmaya çalışan zeki bir dedektif bulunan bir anlatı türü olarak tanımlayabiliriz. Kurgulanan olayda genelde dedektif, katili okuyucuyla birlikte bulmaya çalışmaktadır. Polisiye romanlarda dedektif daima ipuçlarını takip ederek suçluyu ortaya çıkarır.

Ernest Mandel, "Evet herhangi bir polisiye romanı okuyup bitirince artık onun büyüleyici etkisinden kurtulduğunuz doğrudur; ama aynı ölçüde, sözgelimi ben, polisiye romanın edebi bir tür olarak muazzam başarısı karşısında büyülenmeden edemem" (Mandel, 1986) diye ifade etmektedir.

¹ Detaylı Bilgi İçin Ek-1 Bkz.

Erol Üyepazarcı, Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes (Türkiye’de yayınlanmış çeviri ve telif polisiye romanlar üzerine bir inceleme 1881- 1928) (1997) adlı eserinin önsözünde Nazım Hikmet’in polisiye roman hakkındaki, “Bizlere birkaç saat, birkaç gün müddetle; bitmek bilmeyen ayı, ağlayan çocuğu, kabaran bakkal hesabını unutturan polisiye roman ve yazarlarına karşı şükrandan başka ne his besleyebiliriz?” (Üyepazarcı, 1997) görüşüne yer vermektedir.

Polisiye romanlara, zihin egzersizi yaptırın, vakit geçirme, bir oyalanma, edebiyatın içinde dinlemek için ustaca kurgulanmış olaylar zinciri olarak bakılabilir. Dolayısıyla polisiye romanlara, içinden çıkılmaz gibi görünen, okuyucularda merak uyandıran gizem dolu cinayet veya cinayetlerin çözümünü ön gördüğü için, mantığa güveni ve inancı dile getiren bir anlatı türü olarak bakmak gerekir (Canatak, 2013).

Polisiye romanlar “hafif” edebiyatın başlı başına bir tür oluşunu gerçekleştirmiştir. Ancak her ne kadar 90’lardan başlayarak bu algı değişse de polisiye roman bu kadar popüler olmasına karşın hep “üvey evlat” olarak görülmüş, romanın ikincil türleri arasında yer almıştır. Polisiye romanların dünyada çok sayıda okuyucusunun olması ve çok satanlar sırasında üst sıralarda bulunması, polisiye romanın edebiyat ve estetik normlar çerçevesinde fazla ciddiye alınmayan bir tür olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Polisiye romanlar üzerine akademik anlamda çalışmaların sınırlı olması, akademik anlamda gereken değerin verilmemesi yönüyle bakıldığında, polisiye romanı edebiyatın üvey evladı olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Polisiye romana gereken değerin verilmemesi “iyi polisiyenin, iyi edebiyat”(Fişek, 1985) olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir.

I.1.2. Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi

I.1.2.1. Batı Edebiyatında Polisiye Roman

Temelleri batıda atılan polisiye türü, karşımıza 17. yüzyılın son çeyreğinde çıkmaktadır. Polisiyenin temel özelliklerini bünyesinde barındıran hikâyeler 1800'lü yıllarda polisiye edebiyatının bütünüyle belirmesini sağlayacaktır. Batı edebiyatında polisiye romanın temel özelliklerinin ilk görüldüğü roman İngiliz gazeteci, politik filozof ve yazar William Godwin'in *Caleb Williams*'ı (1794) adlı eserinde devrik öyküleme² tekniği ile yazılmıştır (Üyepazarcı, 1997).

Romanın anlatıcısı *Caleb Williams* fakir bir gençtir ve *Falkland* adlı bir adamın yanında sekreter olarak çalışmaya başlar. *Falkland*, *Caleb*'in yanında çalışmaya başlamasından önce merhametsiz komşusu *Tyrell*'i bıçaklayarak öldürmekle suçlanmış ama yargılama sonucu temize çıkmıştır. Onun temize çıkmasının ardından haklarındaki tek delil, kaldıkları yerde bulunan bıçak sapının, yaranın üzerindeki bıçak ağzına uyması olan *Tyrell*'in kiracısı *Hawkins* ve oğlu yargılanır ve asılır. Ancak olaydan sonra *Falkland*'in yanında çalışmaya başlayan *Caleb*, patronunun bu cinayete bir ilgisinin olduğuna inanır. Karşı konulamaz ve tükenmez bir merakla araştırma yapan *Caleb* sonunda *Falkland*'in *Tyrell*'i öldürdüğünü ve suçlanması için delilleri *Hawkins* aleyhine ayarladığını anlar. Bunu anlayan *Falkland*, *Caleb*'i hırsızlıkla suçlar ve onun hapse girmesine neden olur. Kaçmayı başaran *Caleb*'i *Falkland* ve ajanı *Gines* amansız bir şekilde takip eder. Ancak sonunda *Caleb*, *Falkland*'i mahkemeye getirmeyi başarır, suçunu kabul eden *Falkland* ölmek üzeredir ve af diler. (Bayram, 2004).

Konusu böyle özetlenebilecek bu romanın, önceden olmuş bir cinayetin çeşitli ipuçlarıyla araştırılan ve sonunda asıl suçluya ulaşılan kurgusu polisiye romanın da önemli bir ögesini oluşturur.

Voltaire'in 1746'da yazdığı *Zadig* adlı eserindeki "Köpek ve At" öyküsü ise İran'a dayanan kehanet-çıkarsama ve tündengelim metodu ile polisiye romanın ilk

² Devrik öyküleme tekniği, geleneksel romanın baştan sona gelişen olaylar zincirini anlatmasının tersi olarak, sondan (cinayet) başa (cinayetin nedenleri) giden, alışıla gelmiş dramatik olayları (cinayetin ve cezanın tasviri) ve tek gerçek karakteri ölünün gerçek kişiliğinin bir anlatımıdır.

örnekleri oldular (Üyepazarcı, 1997). Voltaire'in Zadig eserindeki "Köpek ve At" hikâyesine benzeyen diğer bir eser, Serendip Prensleri'dir. Serendip Prensleri, Venedik'te 1557 yılında Michele Tramezzino adlı bir yayıncı tarafından basılmıştır (Bayram, 2004). Serendip Prensleri'nde konu şöyle geçmektedir:

Sultan Cafer artık yorulmuştur ve tahtını oğullarına bırakmak ister. Eğitimcilerinden öğrendiği kadarıyla oğulları doğuştan sahip oldukları üstün zekâları sayesinde sanat ve bilimde çok iyi eğitim almışlardır. En büyük oğlunu yanına çağırır ve tahtı ona bırakacağını söyleyen *Cafer*, oğlundan tahtı bırakmaması gerektiği, kendisinin de çok zeki olduğu ve ölene kadar tahtta kalması gerektiği cevabını alır. Diğer iki oğlu da aynı şekilde onun isteğini reddedince, onları uzun bir yolculuğa göndermeye karar verir, böylece uygulamalı deneyime sahip olacaklarına inanmaktadır. Ülkelerinden ayrılan üç prens, *Beramo* adlı büyük ve güçlü imparatorun topraklarına girer. Şanssızlık onları develerinden biri kaybolan deve güdücüsünün durdurmasıyla yakalar. Prenslere devesini görüp görmediklerini sorunca prensler ona deveyi görmediklerini ama o yoldan bir deve geçtiğine dair izleri gördüklerini söylerler. Deve güdücüsüne kayıp devenin bir gözünün kör, bir dişinin kayıp ve bir bacağının da total olup olmadığını sorarlar. Pek çok arama sonucu deve bulunamayınca, onu görmediklerini söylemelerine rağmen çok iyi tarif eden prensler deveyi çaldıkları gerekçesiyle hapsedilirler. *Beramo*'nun karşısına getirilen prensler deveyi görmeden nasıl tarif edebildiklerini açıklıkla anlatırlar. Deve diğer tarafta otlar daha iyi olmasına rağmen, yolun sadece bir tarafındaki otları yemiştir ve bu da onun tek gözünün kör olduğunu göstermektedir. Devenin yürüdüğü yollarda çiğnenmiş ot toprakları vardır ki bu da onun ağızında bir dişin eksik olduğunu dolayısıyla da toprakların oradan düştüğünü göstermektedir, devenin diğer üç ayağının izi çok net çıkmasına rağmen bir ayağınki siliktir ve bu da onun total olduğunu gösterir. Öte yandan devenin bir tarafında yağ taşıdığını karıncaların ve diğer tarafında da bal taşıdığını sineklerin yol boyunca toplanmış olmasıyla açıklarlar. Bunun yanı sıra deveyi hamile bir kadının sürdüğünü kadının idrar yapısından çıkarırlar. Sürücünün idrarını koklayan prens bu kokudan garip bir cinsel arzu hissetmesinin sürücünün kadın olduğunu anlamasını sağladığını, öte yandan idrarını yaptıktan sonra, ayağa kalkarken ellerinden destek aldığına dair el izlerini görünce de hamile olduğunu anladıklarını söyler (Bayram, 2004).

Serendip Prensleri hikâyesi tümdengelim metoduyla yazılmıştır. Prenslerin zekice çıkarsamalarıyla olay çözülmüştür. Bu hikâyeye benzer Ortadoğu kökenli birçok hikâye bulunmaktadır. Bu tür hikâyeler günümüz polisiye romanın temellerini atmıştır.

Kimi araştırmacılar daha önce değinilen çıkarsama hikâyelerini İncil, Talmud (Tevrat), Kuran-ı Kerim gibi dini kitaplarda, eski ahitlerde ve çeşitli kùltùrlerde yer alan öykùlere dayandırarak polisiye romanın tarihini de daha önceki zamanlardan başlatırlar. Kutsal kitaplara göz atacak olursak karşımıza çıkan ilk hikâye Hâbil ile Kâbil hikâyesi olacaktır. Kutsal kitapların insanlık tarihinde işlenen ilk cinayet olarak anlatılır. İskender Pala'nın Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü'nün Hâbil maddesinde konu şöyle anlatılır:

Habil (Hâbil) a.i. Hz. Âdem'in oğullarından biri. Kardeşi Kabil ile aralarında geçen olaydan dolayı meşhur olmuştur. Kuran'ı Kerim'de bu kıssa oldukça teferruatlı bir şekilde anlatılır. (Mâide/27-31). Kuran'a göre Habil ile Kâbil Allah'a birer kurban adarlar. Bunlardan Kâbil kendi kurbanının kabul edilmediğini görünce kıskanılığından Habil'i öldürür. Kâbil cesedi nasıl yok edeceğini düşünürken bir karganın yeri eşelediğini görür ve o da Habil'i toprağa gömer. İşte yeryüzünde ilk öldürme hadisesi, ilk kan, ilk kötülük budur. Müfessirler tarafından Hâbil ile Kâbil'in hikâyesi daha değişik rivayet edilmiştir. Buna göre Âdem peygamberin çocukları daima biri kız biri erkek olmak üzere ikiz doğardı. O da bir batında doğan erkeği diğer batında doğan kız ile evlendirirdi. Hâbil hayvan beslemekle, Kâbil, ise ziraatla uğraşıyordu. Kâbil Hâbil'den büyüktü ve Kâbil'in kız kardeşi Habil'inkinden daha güzeldi. Bu nedenle Habil'in evlenme isteğine karşı çıktı ve kendisiyle ikiz doğan kızını ona vermemekte ısrar etti. Hz. Âdem vermesini söylediği halde o kendi evlenmek istedi. Bunun için de Allah'a kurban kestiler... Hangisinin kurbanı kabul edilirse o kızla evlenecekti. Habil'in kurbanı kabul edildi. O haklı çıkınca da Kâbil tarafından öldürüldü. Tefsirlerde İsrail-liyyât36tan olmak üzere bu olay hakkında değişik ve teferruatlı bilgiler vardır. Şiirde bu kıssa dolayısıyla telmihten anıldıkları gibi Kâbil bir kötülük timsali, Hâbil de masum olarak ele alınır (Pala, 1995).

Ahmet Ümit, polisiye roman başlangıcının Edgar Allan Poe ile 19. yüzyılda başladığını kabul etmektedir. Fakat suı ve cinayeti anlatan metinleri milattan önceki yıllara dayandırmaktadır. İnsanlığın varoluşuyla birlikte suçun da varoluşu kabul edilirse cinayeti ya da suçu anlatan hikâyelerin çok eski yıllara dayanması mümkündür. Ahmet Ümit yazısında bu konuyu şöyle açıklamaktadır:

Klasik polisiyenin başlangıcı olarak XIX. yüzyılın ortaları gösterilir. Oysa, suı ve cinayeti anlatan metinlerin tarihi çok daha gerilere, tarihin başladığı günlere uzanır. Suç, insanoğlunun bir varoluş biçimidir. Gerçekten de cinayeti ya da sonuçlarını anlatan ilk metinler, günümüzden

binlerce yıl önce yazılmıştı. Hitit saray cinayetlerinin sonuçlarını konu alan Telipinu Fermanı ya da Sophokles'in ünlü yapıtı Kral Oidipus gibi. Bu metinlerin içinde Eski Ahit'te Kabil ile Habil bölümünde anlatılan cinayet öyküsü en çarpıcı olanıdır. Bu hikâye sadece çarpıcı bir mesel olmaktan çıkmış, suçu ya da cinayeti anlatan yazara kolay kolay değişmeyecek/değiştirilemeyecek bir model olmuştur (Ümit, 2006).

Ahmet Ümit, suç ve cinayetin başladığı ilk metinlerin günümüzden binlerce yıl önce yazıldığını ileri sürmektedir. Bu düşüncesini, Hitit sarayı cinayetlerini konu alan Telipinu Fermanı ya da Sophokles'in ünlü yapıtı Kral Oidipus gibi metinlere dayandırmaktadır. Bu metinlerin içinde en önemlisinin Eski Ahit'te (Tevrat) geçen Hâbil ile Kâbil bölümünün olduğunu söylemektedir. Hâbil ile Kâbil hikâyesi suç ve suçluyu konu alan polisiye roman yazarlarına model olduğunu ifade etmektedir. Hâbil ile Kâbil hikâyesi Eski Ahit'te şöyle geçmektedir:

Bir gün Kabil toprağın ürünlerinden Rab'be sunu getirdi. Habil de sürüsünden ilk doğan hayvanlardan bazılarını, özellikle de yağlarını getirdi. Rab, Habil'i ve sunusunu kabul etti. Kabil'in sunusunu ise reddetti. Kabil çok öfkeleni suratını astı. Rab, Kabil'e "Niçin öfkelenedin?" diye sordu. "Niçin suratını astın? Doğru olanı yaparsan seni kabul etmez miydim? Ancak doğru olanı yapmazsan, günah kapıda pusuya yatmış seni bekliyor. Ona egemen olmalısın." Kabil, kardeşi Habil'e "Haydi, tarlaya gidelim" dedi. Tarlada birlikteyken, kardeşine saldırdı, onu öldürdü. Rab, Kabil'e, "Kardeşin Habil nerede?" diye sordu. Kabil, "Bilmiyorum, kardeşimin beğçisi miyim ben?" diye karşılık verdi. Rab, "Ne yaptın?" dedi. "Kardeşinin kanı topraktan bana sesleniyor. Artık döktüğün kardeş kanını içmek için ağzım açan toprağın laneti altındasın. İşlediğin toprak bundan böyle sana ürün vermeyecek. Yeryüzünde aylak aylak dolaşacaksın." Öldürmeyeceksin! (Ümit, 2006).

Bazı araştırmacılar polisiyenin Poe'dan çok öncelere dayandığını belirterek Shakespeare'in Hamlet'ini (1599-1601) ilk polisiye olarak görürler. Prens Hamlet bir tragedya havasında, öldürülen babasının katilini ararken durmadan ipuçları toplayarak, bunları bütünleyip katili ortaya çıkarmaya çalıştığı için polisiyenin ilk örneği olduğunu ifade ederler (Gezer, 2006).

Ancak tam anlamıyla bir polisiye roman özelliğini taşıyan ve tüm araştırmacıların polisiye romanın başlangıcı olarak kabul ettiği eser Edgar Allan Poe'nun 1841 yılında ABD'de *Graham's Magazine* dergisinde yayımlanan Morg Sokağı Cinayeti öyküsüdür. Poe'nun gerçek anlamda cinayet anlatı türünü ve bu hikâyedeki "Chevalier Auguste Dupin" karakteriyle de ilk dedektifi yarattığı kabul edilir. Yazarın, Morg Sokağı Cinayeti'nin yanı sıra, Çalınan Mektup (1842), Marie Roget'in Esrarı (1843) gibi romanlarında da "Chevalier Auguste Dupin" ile karşılaşmaktayız. Poe'nun Morg Sokağı Cinayeti'nde yarattığı "Dupin" karakteri polisiye roman tarihinin en iyi karakterleri arasında yer almaktadır. Erol Üyepazarcı, Poe'nun Morg Sokağı Cinayeti adlı eseri için şu ifadeyi kullanmıştır:

Poe'nun bu öyküsünde kendinden sonra gelenlerin birçok kez yararlanacakları polisiye romanın birçok ögesini bulmaktayız; kapalı odanın esrarı, cinayetin görünür nedeninin olmaması, tanıkların bilgilerinin belirsizliği dolayısıyla yanıltıcı olan ilk belirtiler, yanlış şüpheli... Bir önemli husus da dedektifin okur dâhil, başka herhangi bir gözlemci ile aynı miktarda bilgiye sahip olması gerekliliğidir. Sonuçta Dupin, okuyucuyu girdiği eylemlerle heyecanlandırmayan aksine onu beyinsel niteliklerinin sonuçlarıyla büyüleyen ve eğlendiren ilk kahramandır. (Üyepazarcı;1997).

Polisiye romanın Fransa'daki temsilcisi Emile Gaboriau, (Saoujon1832- Paris 1873) Paul Feval'in sekreteri 1866'da L'affaire Lerouge (Lerouge Olayı), yayımlayarak ünlenir. Düşünmeye, tümdengelimli bilimsel yöntemlere, gizeme özel bir yer vererek yazarla okur arasında bir oyun olan polisiye romanı yaratır. 1866'da Le Crime D'Orcival (Orchival Suçu), 1867'de Le Dossier N:113 (113 Numaralı Dosya), 1869'da Les Esclaves de Paris (Paris Mahkûmları) (Büyük Larousse, 1986) romanlarıyla Fransa'da polisiye romanın temsilcisi olmuştur. Erol Üyepazarcı, eserinde Emile Gaboriau için şu ifadelere yer vermektedir:

Emile Gaboriau, Lerouge Olayı'nda Poe'nun bir maymuna yüklediği cinayet formülünü geliştirmiştir; aynı tekniği kullanarak ama bu sefer caniyeye de sosyal bir kimlik kazandırmış bunun sonucu cinayete bir neden, bir gerekçe bulmuştur. Bu çabasında ustasından öğrendiği melodramın bütün inceliklerden yararlanmıştır. (Üyepazarcı;1997).

Gaboriau, teknik bakımından Poe'nun analitik kanıtlamalarının daha alt düzeyinde eserler verirken, polisiye romana, töre romanının okuyucuyu etkileyen melodramatik havasını ekler. Onun romanlarında toplumsal ve siyasal olaylar Poe'ya göre daha çok ön plana çıkmaktadır.

Polisiye romanın İngiltere'deki temsilcisi Arthur Conan Doyle (Edinburg-1859 Crowboroug 1890), Poe ve Gaboriau'dan etkilenecek "Sherlok Holmes" karakterini 1887'de *Study in Scorlet* (Kızıl Leke) adlı eserinde yaratmıştır (Büyük Larousse, 1986). Doyle, daha sonra 1892'de de *The Sing of The Four* (Dörtlerin Parolası) eserini yazar. Erol Üyepazarcı, Doyle için şu ifadeyi kullanmaktadır:

Doyle romanlarının tümünde öykünün iyice anlaşılması için tıpkı Gaboriau gibi yoğun bir biçimde geri dönüşlere başvurur. Bu romanı ağırlaştırır ve ilgiyi azaltan bir tekniktir. Bu nedenle tümüyle soruşturma üstüne kurulu ve Holmes ile rakibinin sürekli yarışması ile hareket kazanan öyküleri daha dinamik ve kolay okunan yapıtlardır. (Üyepazarcı, 1997).

Ernest Mandel, Holmes'un yaratıcısı Doyle'u "dedektif romanının gerçek atası ya da en azından bu denli popülerleşmesinde en çok emeği geçen kişi"(Mandel, 1996) olarak tanımlar.

Holmes öykülerinin polisiye kurgusu hiç değişmemektedir. Daima olaylar onun ayağına gelir, kendini olayların ortasında bulmaz, kendisine gelen olayın peşine düşer ve olayları daima gözlem yoluyla çözer. Olayları çözdükten sonra yardımcısı "Dr. Watson"u karşısına alarak olayları nasıl çözdüğünü anlatır. Doyle'da, Gaboriau gibi

tümdengelim tekniğini kullanmaktadır. Doyle, Sherlock Holmes romanıyla İngiltere’de polisiye roman türünün ilk temsilcisi olmuştur.

Fransız gazeteci ve yazar Maurice Leblanc (Rouen 1864 – Paris 1941), Parisli bir belediye meclis üyesinin adını (l’Arrestation d’Arsene) “Lupin’’e dönüştürür. “Lupin’’ karakteri çekici, anarşizme yatkın, sanat meraklısı ve yurtsever bir hırsız tipidir (Büyük Larousse, 1986).

Maurice Leblanc, Victor Hugo’nun Sefiller (1862) eserinden “Jean Valjean’’ karakterini, Alexandre Dumas’ın Üç Silahşörler (1844) eserinden “d’Artagnan’’ karakterini ve Conan Doyle’un yaratmış olduğu dedektif “Sherlock Holmes’’ karakterinin bir karışımını yansıtan “Arsène Lupin’’ karakterini polisiye türüne kazandırır. Böylece Arsène Lupin özünde milliyetçi, her türlü güzel hayali gerçekleştirebilecek yeteneğe sahip yenilmez bir kahraman olarak görülmektedir (Şimşek, 2002). Erol Üyepazarcı, Lupin’i şöyle anlatır:

Lupin, jimnastik öğretmeni bir baba ile soylu bir annenin oğludur, çok sık giyinir. Geleneksel kıyafeti yakasına çiçek takılmış bir frak, krem rengi eldivenler, silindir şapka ve gözünde monokl’dür. Kılık değiştirme ve ortadan yok olmada usta olan Lupin kendi için çalmaz bunu “psikolojik doyum için, topluma meydan okuma, onun en eski kurumlarını alaya alma ve baskıcı alışkanlıklara dikkat çekme zevki için “yapar. Onun en gözde kurbanları tefeciler, bankalar, sigorta şirketleri, kiliseler, süper zenginler ve hatta Almanya imparatoru II. Wilhelm’dür. bunların dışında katillerden, sıradan hırsızlardan, şantajcılar ve casuslardan nefret eder (Üyepazarcı, 1997).

Fransız yazar Gaston Leroux (1868-1927) polisiye roman türüne Sarı Odanın Esrarı (1907) adlı eseri yazarak başlamıştır. Bu eser ilk önce *l’Illustration* dergisinde tefrika olarak yayımlanmış ve daha pek çok yerde baskısı yapılan bu eser, polisiye roman türünün önemli bir parçası olmuştur. Bu eserle kısa sürede büyük bir üne kavuşmuştur.

Ernest Mandel, Leroux'un kahramanı Rouletabille''i, her zaman yanıltıcı olabileceğine inandığı ipuçlarına güvenmeyip sadece kendi analitik zekâsına güvenen çözümcü bir karakter olarak tarif etmektedir (Mandel, 1996).

Leroux'un eseri kurgu olarak Morg Sokağı Cinayeti'ni hatırlatmaktadır. Leroux'un yarattığı Rouletabille karakteri, Doyle'un kahramanı gibi çok zeki, üstün yetenekli biridir. Doyle'un kahramanından ayrılan yanı ise; aile bağları olan biridir.

Polisiye roman kurucularından son olarak bahsedeceğimiz iki yazar, "Fantomas" tipinin yaratıcıları Marcel Allain(1885-1969) ile Pierre Souvestre (1874-1914)'dir. Bu ikili çalışmış oldukları gazetede 1909'da "Fontomas" karakterini yaratmışlardır. Allain ve Souvestre yaratmış oldukları karakter ile polisiye roman türünde 1920'lerde başlayacak olan kara roman türünün habercisi olmuştur. Erol Üyepazarcı "Fontoması" şöyle anlatır:

Bin yüzlü diyebileceğimiz Fantomas bir cinayet dehasıdır. Cinayetlerin akıllara durgunluk vermesinden hoşlanır, bunun için de döneminin teknik olanaklarından yararlanmayı bilir; örneğin evine asansörlerle hareket eden salonlar yaptırır; otomobil, denizaltı, uçak gibi araçlar daha yaygınlık kazanmadan onun kullandığı vasıtalar olmuştur. En büyük rakibi *Komiser Juve*'dür. Kendisi ile birlikte *La Capitale* gazetesinin atak muhabiri *Fandore* onu alt etmek için uğraşırlar ama bir türlü *Fantomas* ile baş edemezler. (Üyepazarcı, 1997).

I.1.2.1. Polisiye Roman Türleri

I.1.2.1.1. Dime Novels Roman Türü

ABD'de 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarında doğan *Dime Novels* "On Paralık Öyküler" ile birlikte polisiye yazarları ve eleştirmenlerce polisiye türüne ikinci sınıf muamelesi yapılmış ve sürekli küçümsenmiştir.

Bu öyküler elli sayfayı aşmayan küçük hacimli, ama aynı kahramanın öyküleri olarak sürekli üretilen eserlerdir. Yeni çıkan bu uygulamada sürekli çıkan dergilerde kahramanın hikâyeleri haftalık ya da aylık anlatılmaktadır. Pek çok öykü anlatıldığı için yazılan öyküler tek bir yazarın kaleminden çıkmamaktadır. Pek çok yazarın ortak ürünüdür (Üyepazarcı, 1997). Maliyetinin ucuz olması, hikâyelerin yazıldığı kâğıtların kalitesinin kötü olmasından ötürü ''On Paralık Öyküler'' adı verilmiştir.

Dime Novels'lerin kahramanları genellikle görevli bir polis veya özel polis hafiyesidir. Özel hafiye bile olsa resmi polisle arası muhakkak iyidir ve birbirlerine itimat edip yardım ederler, aralarında bir çatışma veya rekabet söz konusu değildir. Bu öykülerde suçlularla işbirliği eden kötü polise de pek rastlanmaz. Öyküler eleştirilenlere hak verecek şekilde basit bir çerçeve içinde gelişir; az eğitilmiş veya çok genç okuyucular hedef alınmıştır. İlginç entrikalar, içinden çıkılmaz muammalar, melodrama özgü sonuçlar hele hele psikolojik incelemeler bu öykülerden beklenmemelidir. (Üyepazarcı, 1997).

Bu türün en önemli kahramanı, "Nick Carter"'dir. Nick Carter öyküleri XIX. yüzyılın son yıllarında ortaya çıkmıştır. Dizinin ilk yazarı John Russel Coryell (1851-1924)'dir. Bu türün Türkiye'de en çok tanınan kahramanı ise "Nat Pinkerton"'dir. "Nat Pinkerton"' öyküleri Dime Novels türü içinde Türkçeye en çok çevrilen (harf devriminden önce 168) eserdir (Üyepazarcı, 1997). Pinkerton öyküleri İskoç asıllı bir dedektif olan Allan Pinkerton'dan esinlenerek yazılmıştır. Mekanik edebiyatın ürünü olan bu kitaplarda kahraman, görevli polis ya da polis ile arası iyi olan özel dedektiftir. Olaylar çok basit bir çerçeve içinde gelişir. Bu türün diğer en ünlü kahramanları "Ethel King", "Pick Vick", "Nick Vinter" ve "Gik Tam"'dir.

I.1.2.1.2. Geleneksel “Katil Kim?” Roman Türü

İkinci Dünya Savaşı (1920-1940) zamanında özellikle İngiltere’de “katil kim?” sorusuna cevap arayan geleneksel romanlardır. 1940’larda bu roman türü altın çağını yaşamaktadır. Yazarın oluşturmuş olduğu kurguda okuyucu, bulmaca çözer gibi dedektifin elde ettiği ipuçlarıyla katilin kim olduğunu bulmaya çalışmaktadır.

Bu türün en önemli temsilcisi olan Agatha Christie Şark Ekspresi’nde Cinayet (1936) adlı eserinde bu yöntemi başarılı bir şekilde gerçekleştirir. Christie “gerilim yaratmada ve gerilimi canlı tutmada gerçek bir usta”(Üyepazarcı,1997) ve “kurgu dünyasının kraliçesi”(Gezer, 2006) dir.

Agatha Christie klasik polisiye romanın tüm kurallarına uygun yazdığı eserlerinde okurun büyük ilgisini çekmiştir. Agatha Christie’nin eserleri 45 dile çevrilmiş ve eserleri dünyada milyonlarca satılmıştır. Kuşkusuz polisiye roman türünü en çok satanlar arasına girmesini sağlayan yazar Christie’dir. Yazarın en tanınmış iki kahramanı “Hercule Poirot” ve “Miss Marple”dir.

Dorothy Sayers, Gilbert Keith Chesterson gibi yazarlar da aynı çizginin takipçisi çözüm roman türünün önemli yazarları arasındadır. A.B.D’den S.S. Van Dine, John Dickson, Ellery Queen, Erle Stanley Gardner de aynı doğrultuda eserler vermiştir (Şimşek, 2002).

I.1.2.1.3. Kara Roman Türü

Kara Roman terimi çoğunlukla kırklar ve ellilerin savaş edebiyatı için kullanılmıştır. Bu türün başlatıcısı olarak da Marcel Duhamel’in cinayet romanlarından

oluşan Serie Noire (1945) adlı eseri (kara dizi) gösterilir (Mandel, 1996). Fakat daha sonra yapılan araştırmalar, kara roman türünün, 1920'li yıllarda ABD'de ortaya çıkan *Kara Maske* (Black Mask) dergisiyle başladığını belirtir. Bu dergi o dönemin toplumsal olaylarına ilgiyi çekmek için siyasal ölümler, gangsterlik gibi olayları ön planda tutarak cinayet öykülerini kaleme alır (Üyepazarcı, 1997).

Kara roman, bünyesinde iki öyküyü kaynaştırır, birinci öyküye son vererek ikinci öyküyü başlatır. Kara romanda cinayet, anlatılan romandan önce değildir. Anlatıcının geçmişte yaşanan olayları toparlamasını sağlayacak bir varış noktası yoktur. Anlatıcının olayın sonunda yaşayıp yaşamayacağı bilinmez. Bu şekilde bir bilinmezlik yaratılarak okuyucunun ilgisi çekilir. Diğer roman türlerinde olaylar geriye dönüşlerle aydınlatılırken kara roman türünde olayların aydınlatılması ileriye dönük araştırmalarla gerçekleşmektedir. Kara romanda nedenden sonuca, polisiye romanda sonuçtan nedene gidilir. Merak unsurunun yerini, cinayetin işlendiği mekân zihinde canlandırılarak incelemesi almıştır. Buna göre kara romanın en belirgin özelliği tematik oluşudur (Büyük Larousse, 1986) .

Kara roman türünün önemli temsilcileri arasında da Dashiell Hammet, Raymond Chandler, James M. Cain, W. R. Burnett, Mickey Spillane, Léo Mallet ve Georges Sinenon James Lee Burke, Robert Campbell, Hammond Innes, Marcel Montecino, James Hadley Chase, Peter Cheyney gibi yazarları sayabiliriz.

I.1.2.1.4. Suspense (Şüph) Roman Türü

Thriller (Heyecan-Korku) veya Suspense (Şüph-Gerilim) , polisiye roman ve kara roman arasında merak duygusu yerine anlatıyı daha etkileyici kılacak yollara

başvuran yöntemdir(Büyük Larousse, 1986). Andre Vanoncini, Thiller türünün özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır:

Kara romanın zengin paketinde sıkıştırılan, kovalanan bireyin öyküsü eksik. “Suspense”li roman bu boşluğu doldurmuştur. Bu roman, tehdidin kırınglaştırdığı insan yaşamlarını sergiler. Okurun uzak mesafeden bir cinayeti ya da cinai bir sürecin cereyanını aydınlatmasını sağlamıyor. Ondan, kendini, fiziksel ve ruhsal olarak mücadele eden bir varlıkla özdeş kılmasını istiyor. Burada sorun kurbanın – ki aynı zamanda suçluda olabilir – üzerine kapanmakta olan tuzaktan kurtulup kurtulamayacağıdır. Korku öyküsüne yakın olan “Suspense”li roman düzenli olarak polisiye anlatının giz ya da soruşturma gibi klasik yöntemlere başvurur, ama bunları kahramanın amaçlarına bağımlı kılar. (Vanoncini, 1993/1995).

Thriller ve Suspense roman türünün temsilcileri arasında James Mac Cain, Sébastian Jabrisot, William Irish, Patrick Quentin, Charles Williams ve Frédéric Dard’ı sıralarken türün en önemli iki ismi olarak da Pierre Boileau ile Thomas Narcéjac ikilisini gösterir (Üyepazarcı, 1997).

I.1.2.1.1.5. Casus Roman Türü

Ansiklopedisinde casus terimi “Bir ülkede yabancı bir güç adına bilgi toplamakla görevli kimse” (Büyük Larousse, 1986) olarak tanımlanırken TDK’nın internet sayfasında bulunan büyük sözlükte “Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, çâşıt, ajan” diye ifade edilmektedir.

Rönesans'tan beri diplomasi ile eşdeğer sayılan casusluk, ülkeler arasındaki gerilimde suç olgusunu kullanmaktan çekinmemektedir. Casusluk suçunu, romana dönüştürmek ya da yazarlar tarafından polisiye roman çatısı altında bu suçu konu almak casusluk edebiyatının var olduğu anlamını taşımaktadır (Ünlü, 2003).

Polisiye romanlar, genellikle bir suç etrafında kurgulanan, suçlunun kim olduğunu ve suçu nasıl işlendiğini bulma çerçevesinde gelişen romanlardır. Ancak bazı polisiye romanlar, cinayet dışında casusluk, suçu etrafında da kurgulanabilir (Gezer, 2006). Temelleri batıda atılan polisiye roman türünün alt başlığı olarak karşımıza çıkan casus polisiyesi veya casusluk edebiyatı olarak adlandırılan türün ilk örneklerinden biri, Joseph Conrad(1857-1924) tarafından 1907'de yazılan *The Secret Agent* (Gizli Ajan) adlı kitaptır. Conrad'ın romanı daha sonra İngiliz polisiye yazısında Somerset Maugham, John Buchan, Graham Greene, Eric Ambler, John Le Carre ve Len Deighton gibi usta kalemlere öncülük edecek casus roman türünün eşsiz örneklerinden biridir (Üyepazarcı, 2008).

Casus romanlarında eser veren bir diğer isim Victor Canning'dir (1911-1986). İngiliz polisiye tarihinde casus romanlarıyla dedektif romanlarını birleştiren bir yazardır. Canning casusluk konusu ile dedektiflik konusu birleştirdiği ilk eseri 1935'te yayımladığı *The Whip Hand* (Kamçı El) adlı eseridir (Üyepazarcı, 2008). Casus polisiyesini en iyi işleyen yazar ise Ian Lancaster Fleming'dir. 1953 yılında yayımlanan *Casino Royale* adlı romanında yaratmış olduğu hayali İngiliz ajanı James Bond karakteri casusluk edebiyatında unutulmaz karakterler arasında yer almaktadır.

Casusluk edebiyatı, polis romanlarına yakın serüven roman dalı olarak bilinmektedir. Casusluk romanı, Arthur Conan Doyle'un polisiye roman türü üzerine yapmış olduğu çalışmalar sonucunda tam şeklini almıştır. Doyle, *The Adventures of Sherlock Holmes* (1882) ve *The Memoirs of Sherlock Holmes* (1884) eserlerinde yeraltı topluluklarını, gizli güçleri ve uluslararası rekabetleri katması bu türün XX. yüzyılda uluslararası bağlamda gelişmesine ve dünyayı kurtarabilecek üstün casus karakterlerin

yaratılmasına olanak sağlamıştır (Büyük Larousse, 1986). A. Ömer Türkeş casus polisiyesinin tarihini “Nerede O Eski Casuslar?” adlı yazısında şöyle özetlemektedir:

Casus romanının ayrıntılı bir tarihini ABD’nin Soğuk Savaş ve yumuşama yılları boyunca dış politikasındaki gelişmeler silsilesiyle ve bunun sonucu olarak baş kötü adamların kimliğindeki değişikliklerle Ruslardan Çinlilere, Kübalılara, Arap petrol şeyhlerine, özel ordular besleyen güç delisi milyarderlere ve günümüzde radikal İslami örgütlere uzanan bir yelpazede anlatmak gerekir. Çok kısaltılmış bir özetle yetinirsek; türün tarihi 19. yüzyılın başlarına kadar uzanır, ancak casusluk romanlarının geçmişi -muhtemel ki savaş boyunca istihbarat faaliyetinin savaşın kaderindeki önemli rolü nedeniyle -I. Dünya savaşı sonrasına denk düşer. Türün ilk ustaları arasında kendisi de aktif bir istihbarat elemanı olan Somerset Maugham ve Eric Ambler isimleri sayılabilir. Türdeki asıl gelişme II. Dünya savaşına katılan entelektüellerin istihbarat servislerinde hizmet vermesi ile başlamış, Graham Greene, John Le Carre ve Ian Fleming gibi meslek erbapları casuslar dünyasının çeşitli görünümünü ‘ifşa etme’yi bilmişlerdir. Ancak bu noktada türde bir ayrışmanın başlangıcına, Fleming’in James Bond ile başlattığı eylem ve macera adamı ‘süper ajan’ tipinin -soğuk savaş yıllarının da etkisiyle- büyük ilgi toplayarak biçimsel anlamda ve kötü bir şekilde taklit edilmesine tanık oluyoruz. Ne yazık ki bugün casus romanı olarak belleklerimizde yer eden imge bu gerçekle bağlantısını yitirmiş ideolojik kurgudur. Türün edebi ve gerçekçi damarı ise G. Greene ve Le Carre gibi ustaların etkisinde akar (Türkeş, 2014).

Polisiye romanının bir alt başlığı olarak kabul edilen ‘casusluk romanları’ özellikle I. Dünya Savaşı sonrasında görülmüş, II. Dünya Savaşı sonrasında artış göstermiş ve 1947’de Doğu Bloku ülkeleri ile Batı İttifakı (NATO) arasında yaşanan Soğuk Savaş sonrasında altın çağını yaşamaktadır. Casus polisiyesi, büyük devletlerin istihbarat örgütlerinin gelişim göstermesiyle ortaya çıkan doğal bir üründür (Üyepazarcı, 2008).

Casus polisiyesi I. Dünya Savaşı’ndan sonra, batıda ortaya çıkmış bir roman türüdür. Yapılan ilk çalışmalarda polisiye roman ve casus romanları iki ayrı tür olarak değerlendirilmektedir. Polisiye roman türünden ayrı olarak değerlendirildiği yıllarda yazılan casus romanları, ilkel casus romanları olarak adlandırılmaktadır. Bu romanların başat ögesi, aksiyondur. İlk casus romanlarının ilkel olarak adlandırılmasının nedeni roman

kurgusunun içinde muamma unsurunun bulunmamasıdır. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra verilen eserlerde polisiye roman ile casus romanları kesişmektedir. Diğer bir söylemle ilkel casus romanlarına muamma unsurunun eklenmesiyle birlikte casus romanları, polisiye roman türünün alt başlığı haline gelir.

Batı edebiyatında yukarıda belirtildiği gibi gelişim gösteren casusluk edebiyatı Türk edebiyatında zayıf da olsa varlığını göstermektedir. Casusluk edebiyatı Türk edebiyatında varlığı en zayıf olan tür olarak da nitelendirilebilir. Cumhuriyet döneminde casusluk romanlarının Türk edebiyatında zayıf olmasının nedeni; casusluk konusunun doğrudan devletin alanına girmesinden ötürü Türk yazarların casus polisiyesi konusuna mesafeli davranmalarıdır.

Türk edebiyatında, casus polisiyesi türünde verilen ilk örnek olarak Ebusüreyya Sami'nin Amanvermez Avni serisinden Sesiz Tabanca adlı öyküsü sayılabilir. Türk edebiyatında casus polisiyesi türünde eser veren Nihal Karamağaralı'nın Uğursuz Fotoğraf (1962) adlı eseri polisiye ve casusluk hikâyesinin iç içe geçtiği bir eserdir. Esat Mahmut Karakurt'un II. Dünya Savaşı yıllarında Naziler'le Türk casuslarını karşı karşıya getiren Ankara Ekspresi (1948) dönemin atmosferini yansıtmaya açısından önemlidir. Türe katkıda bulunanlardan Ahmet Kaya'nın Kurt Oyunu (1972), Besim Özgen'in Yüzbaşı Kırbaç (1957), Bedirhan Çınar'ın Ateşle Oynayanlar (1954) romanlarını da anmakta fayda var. Daha yakın tarihlere geldiğimizde Ali Külebi'nin Parola Afrika; İşareti Akdeniz (1998), Ayşe Akdeniz'in Bir Erkeği Sevmek (1999) ve Osman Aysu'nun Havyar Operasyonu (1994) ile karşılaşılmaktadır (Türkeş, 2014).

Casus polisiyesine en önemli katkıyı sunan yazar ise Ümit Deniz'dir. Ümit Deniz polisiye eserlerinde casus polisiyesiyle dedektif polisiyesini en iyi biçimde

birleştiren yazar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ümit Deniz'in dedektiflik ile ajanlık arasında kalmış Murat Davman karakteri, Ölüm Perdesi (1957), Sessiz Harp (1960), Casuslar Savaşı (1966), İstanbul Tehlikede (1970), 2 Kere 2 Eder 12 (1971) romanlarında MİT'le birlikte çalışmaktadır. Yazarın bu romanları konu itibariyle casus polisiyesine girer. Ümit Deniz'in, casus polisiyesi ile geleneksel dedektif polisiyesini kaynaştırması hiç şüphesiz Türk polisiye edebiyatında Ümit Deniz'i ayrı bir noktaya taşımaktadır. Deniz, Davman maceralarını polisiye kurguyla dokuyup casus polisiyesiyle kaynaştırarak ortaya koymaktadır.

Ümit Deniz'in casus romanları için “Türkiye’de 1940’lı yılların ikinci yarısında Esat Mahmut Karakurt’un eserleriyle başlayan “casus edebiyatı” Murat Davman maceralarında Ümit Deniz tarafından polisiye öğeler ile harmanlanmıştır.” (Demirkol, 2009), ifadesini kullanmıştır. Ümit Deniz'in casus polisiyesiyle kaynaştırarak yazmış olduğu eserlerinin macera ve aksiyon dozu yüksek romanlarından farkı cinayet suçunun ikincil önemde olmasıdır. Birincil önem teşkil eden unsur düşmanlar tarafından gerçekleştirilen casusluk olayının bertaraf edilmesi ve çözülmesidir. Ümit Deniz'in casusluk konusunu işlediği romanlarında eylem ağırlıklı polisiye kurguyla karşılaşılmaktadır. Polisiye romanlarda emek harcanarak yaratılan suçlu veya katil karakteri, Deniz'in eserlerinde kimi zaman kurgunun başlarında okuyucuya sunulmaktadır.

Ümit Deniz'in Ölüm Perdesi, Sessiz Harp, Casuslar Savaşı, İstanbul Tehlikede, 2 Kere 2 Eder 12 adlı eserleri Türk edebiyatında yazılan ilk casus romanları olarak görülebilir. Türk polisiye edebiyatında bir iki tane erken yazılmış olan casus romanı bulunmaktadır. İskender Fahri Sertelli'nin 1930'lu yıllarda yazdığı casusluk romanı örnek verilebilir. Aynı şekilde Ebusüreyya Sami'nin Sessiz Tabanca adlı öyküsü ve Esat Mahmut

Karakurt'un Ankara Ekspresi de örnek verilebilir. Bu eserler dışında Türkiye'de böyle arka arkaya casusluk romanı yazan tek kişi Ümit Deniz'dir. Casusluk romanını Türkiye'de geliştiren kişi de Ümit Deniz'dir. Çünkü Esat Mahmut Karakurt bir tane Ankara Ekspresi'ni yazmıştır. Diğer yazara bakıldığında arka arkaya casus polisiyesinde eser vermemişlerdir. Ümit Deniz'in Murat Davman romanları klâs olarak bu romanları üstündedir.

I.1.2.2. Türk Edebiyatında Polisiye Roman

Türk edebiyatına polisiye romanların ilk örnekleri çeviri yoluyla girmiştir. 1881 yılında Ahmet Münif'in tercümesiyle Fransız yazar Ponson de Terrail'in Paris Faciaları adlı kitabı Türkçeye girmiştir. Türk edebiyatında polisiye roman türünün ilk örnekleri arasında Nick Carter, Sherlock Holmes ve Nat Pinkerton tercümeleri önemli yer tutmaktadır. Tercümelemlerle başlayan yayın faaliyetleri Türk yazarlarının türe, okuyucunun da polisiye roman kurgusuna ilgi duymasıyla yerli polisiye ürünleri çeşitlenir ve zenginleşir.

Osmanlı İmparatorluğunun gerek ticaretle gerek savaşlarla batı ile olan ilişkileri artmış, toplumsal ve siyasal yapılaşmada batıyla benzeşme yaşanmaya başlamıştır. 1844'te batılı anlamda kent polisi örgütlenmesi olarak Zaptiye Nezareti kurulmuştur. Bu kurumun önemi anlaşılınca Zaptiye Nezareti 1846'da Zaptiye Müşirliği haline getirilmiştir. Daha sonra şer-i mahkemelerin yanında laik mahkemelerin kurulması, çok hukuklu sistemden tek hukuklu sisteme geçiş çalışmalarının başlaması, batıya oranla az da olsa ticaret, kentleşme, iç göç vb. nedenlerle oluşan kozmopolit ortam ve edebiyatta batılılaşma çalışmalarının etkisi ile polisiye romanın Türk edebiyatında yer alması için uygun zemin hazırlanmıştır.

İlk polisiye roman tercümesi, Osmanlı Devleti'nde batılılaşmanın başlangıç tarihi olan Tanzimat'ın ilanından (1839) kırk iki yıl sonra gerçekleşir. Bu kırk iki yıllık sürede gerek toplumsal gelişme, gerek edebî yenilenme Türk toplumunun küçük de olsa bir bölümünü polisiye roman okumaya hazır hale getirmiştir (Üyepazarcı, 1997).

1881-1908 yılları arasında özellikle Fransızca metinlerden yapılan polisiye roman çevirileri dikkat çekmektedir. Bu dönemin çevirmenleri arasında Ahmet Mithat Efendi (Emile Gaboriau'nun 'Orcival Cinayeti'ni 1884'te çevirdi), Hüseyin Rahmi Gürpınar, Fazlı Necip, Süleyman Nazif, Ahmet Rasim, Ali Kemal, Mahmut Sadık, Mehmet Atâ ve Servet-i Fünun dergisi sahibi Ahmet İhsan önemli yer tutar.

Türk edebiyatında polisiye roman tercümelerinin fazla olmasında şüphesiz II. Abdülhamid'in etkisi büyüktür. II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayında kurmuş olduğu tercüme bürosunda çalışan Mabeyn-i Hümayün mütercimlerinin Avrupa'dan yayımlanan önemli eserleri tercüme ettiği bilinmektedir. Kurulan bu tercüme bürosunda 6.000 polisiye roman tercümesi yapıldığını Vasfi Şenözen, "Osmanoğullarının Varlıkları ve II. Abdülhamid'in Emlâki" (1982) adlı çalışmasında belirtir (Bayraktar, 2000).

İlk dönemde çevrilen polisiye romanların ortak özelliği, çevrilen eserlerin istisna dışında büyük bir çoğunluğunun Fransız yazarlarının eserlerinden seçilmiş olmasıdır. Bir diğer ortak özelliği ise büyük çoğunluğunun polisiye roman ile melodramın birlikteliğinin ağır bastığı romanlar olmasıdır.

Bu dönemde polisiye roman üzerindeki Fransız yazarlarının etkisi sadece Türk edebiyatında görülmemektedir. Avrupa ve Amerika'da yayınlanan polisiyelerin de Fransız

polisiyelerin etkisi altında olduğu görülmektedir. M. Reşit Küçükboyacı eserinde Avrupa'daki Fransız etkisini şu şekilde ifade eder:

O günlerde (1980'den sonra) İngiltere eleştiricilerin "M. Gaboriau stilinde," deyimini sık sık kullandıkların bildirmektedir. İngiltere'de orta sınıf okuyucularının takip ettiği dergilerde Fransız polisilerini öven yazılara rastlanmaktadır. "Fransız dostlarımız dedektif hikâyelerinde çok titiz olmamız gerektiğini öğretmişlerdir," "Fransızlar cinai romanlarda hocalarımızdır," gibi ifadeler hemen her dergide çıkmıştır. (Küçükboyacı, 1988).

1908'den sonra Türk edebiyatında çeviri polisiye roman artmıştır. Polisiye romanının kurucuları olarak nitelendirebileceğimiz tüm yazarların eserleri çevrilmiştir. ABD'de ortaya çıkan Dime Novels türünün popüler romanları ve muamma roman türünün popüler romanlarının yüzlercesi, çeşitli kitapevlerince yayınlanmıştır (Üyepazarcı, 1997).

Ahmet Mithat Efendi'nin İlk telif polisiye romanı, yapmış olduğu tercümenin hemen iki yıl sonrasında yayınlanmıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin yazdığı *Esrar-ı Cinâyât* 1883'de yazarın sahibi olduğu *Tercüman-ı Hakikat*'de tefrika edilmiş, hemen bir yıl sonra 1884'de de kitap olarak basılmıştır.

A. Mithat Efendi'nin *Esrar-ı Cinâyât* eserinde olaylar zinciri, Karadeniz'de balık avından dönen balıkçıların, Boğaz'ın dibindeki Öreke Taşı denen yerde bir genç kızın cesedini bulmasıyla başlar. Eserin kahramanı Osman Sabri Efendi'nin olaya el atıp çözmeye çalışmasıyla olaylar zinciri devam etmektedir.

Üyepazarcı, ilk telif polisiye romanı hakkında, "Esrar-ı Cinayat, Ahmet Mithat Efendi'nin Gaboriau'dan etkilendiği ama yine de yerli renkleri ustalıkla kullanıp romanın yerel kişiliğini iyice belirlendiği bir polisiye romandır." (Üyepazarcı, 1997) diye bahseder.

A. Mithat Efendi'nin *Esrar-ı Cinayat* eserinden sonra yazmış olduğu iki polisiye eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin ikisi de *Tercüman-ı Hakikat*'de tefrika edilip, kitaplaştırılmıştır. Tefrika edildikten sonra ilk kitaplaştırılan *Hayret* (1884) isimli eseridir. İkinci kitabı ise; *Haydut Montari* (1887) isimli eseridir.

Edebiyatımızda telif polisiye roman yazan sadece A. Mithat Efendi değildir. Fazlı Necip, A. Mithat Efendi'den sonra nitelikli polisiye eser veren ilk yazar diyebiliriz. Necip, polisiye yazarlığa Maurice Leblanc'ın *Arsene Lupin* öykülerini çevirip kendi gazetesi olan *Asır* gazetesinde tefrika ederek başlar. İlk eseri 1901' de yayınladığı *Cani mi? Masum mu?* isimli eseridir.

Fazlı Necip, II. Meşrutiyetin ilânından sonra çıkarmaya başladığı ilk 6 cildini *Arsene Lupin* çevirilerine ayırdığı *Roman Hazinesi* (1908) adlı dizinin 7. 8. ve 9. ciltlerini kendi yazdığı *Dehşetler İçinde* isimli polisiye romanına ayırmıştır (Üyepazarcı, 1997).

Fazlı Necip'in ardından 1912'de Yervant Odyan Efendi Abdülhamid ve Sherlock Holmes'ü yazmıştır. Yervant Odyan bu eserinde Abdülhamit ve kurduğu baskıcı düzene eleştirilerde bulunmuştur.

Yervant Odvan eserini yayımladıktan bir yıl sonra Ebüssüreyya Sami³ On kitaptan oluşan *Türklerin Sherlock Holmes'ü Amanvermez Avni* polisiye serisini çıkarır. A. Ömer Türkeş, Ebüssüreyya Sami'yi ve eserini yazmış olduğu yazıda şu şekilde değerlendirir:

³ Ebüssüreyya Sami'nin "Türklerin Sherlock Holmes'ü Amanvermez Avni" serisindeki hikâyelerin isimleri yayın sırasına göre şöyledir: 1-**Yanmış Adam**, 2-**Kamelya'nın Ölümü**, 3-**Kanatlı Araba**, 4-**Kara Katil**, 5-**Körebe**, 6-**Mavi Göz**, 7-**Sessiz Tabanca**, 8-**Boyacı**, 9-**Ölü**, 10-**İskeletler Arasında**. Bu hikâyelerden ilk ikisi 1913 yılında, geri kalanları ise 1914 yılında yayınlanmıştır.

Ebüsüreyya Sami ve kahramanı Amanvermez Avni, yıllarca süren unutulmuşluktan bu edisyonla kurtuluyorlar. 'Dime Novel' tarzında yazılmış polisiye hikâyeleriyle önemsiz gibi görünebilirler; ama o yıllarda ulaştıkları okuyucu sayısı ve sonraki polisyeler üzerinde yaptıkları etkiler göz önüne alındığında ihmale gelmeyecekleri açıktır. Hele ki Ebüsüreyya Sami'nin hikâyesinin başına yazdığı önsözde kahramanı Amanvermez Avni'ye bir tarihsel gerçeklik kazandırma gayreti özellikle dikkate değer. (Türkeş, 2006).

A. Ömer Türkeş yazısının devamında Ebüsüreyya Sami'nin kaleminden “Amanvermez Avni”nin özetlenişine yer vermiştir:

Geçen dönemin (II. Abdülhamit dönemi) en can sıkıcı, en araç ve gereçsiz devrinde sırf beyninin dahiyane çalışmasına güvenerek bu mesleğe giren Avni, daha yirmi beş yaşında iken arkadaşlarının dikkatini çekmiş ve onları hayrete düşürmüş, az zamanda Zaptiye Nezareti üst yöneticilerinin de takdirlerini kazanarak, en önemli olayların, en esrarlı cinayetlerin araştırılması ve izlenmesi kendisine görev olarak verilmişti. Polislik görevine girişinin beşinci yılında 'Amanvermez Avni' unvanıyla tanınmıştı. Bu lakap ülkenin en sefih tabakasına kadar yayılmıştı, yarasından gocunan sefil yaratıklar, Avni'ye çok kızmakta kendilerini haklı görmeye başlamışlardı. Avni, ilk yıllarda hırsızlar, yankesiciler ve adi kabadayılar için bir bela, bir musibet kesilmiş idi; sonraları ise çalışma alanını bir kat daha yükseğe çıkararak, artık Galata balozlarında, küplü meyhanelerde, bodrum kahvelerinde, buluşma yerlerinde görünmez olmuş, daha yukarılardan, örneğin Konkordiya'lardan, Kristal'lerden, Yorgancı Bahçeleri'nden, on ikilerin arasından ismi duyulur olmuştu. (Türkeş, 2006).

1920'li yıllarda karşımıza önemli telif polisiye eserlerinden Peyami Safa'nın Server Bedii takma adıyla yazdığı Cingöz Recai'nin Harikûlade Sergüzeştleri Serisi (1924) ve Cingöz Recai Kibar Serseri Serisi (1925) adlı iki eseri çıkmaktadır. Server Bedii 1926'da Sherlock Holmes'a Karşı Cingöz Recai adlı eserini yayımlar. O dönemde Cingöz Recai Türk okuru arasında Sherlock Holmes kadar tutulmuştur.

1930'lu yıllara gelindiğinde Cemil Cahit'in İkiz Şeytanlar, Kan İçen Hortlar (1931), Feridun Hikmet Es'in İki Cinayet Gecesi (1933), Tahsin Abdi Gökşingöl'ün 12 Kadının Esrarı (1943), Süleyman Çapanoğlu'un Milyon Avcıları (1939) ve Rıza Çavdarlı'nın Müthiş Katil Landuru (1941) romanları ilgiye değerdir. Ama aynı yıllarda

yarattığı Yılmaz Ali (1933) serisi ile Vala Nurettin gerçek bir polisiye yazarı olduğunu kanıtlıyor (Türkeş, 2001).

1940'lı yıllara gelindiğinde, dünya edebiyatında polisiye romanın popülerliği oldukça artmıştır. Türk edebiyatında 1940'lı yıllarda akla gelen isimler, Cahit Gündoğdu, Faik Benlioğlu, Hamdi Varoğlu, İlhami Safa, İskender Fahrettin Sertelli, Mecdi Emiroğlu, Melek Z, Rıza Danişment Korok, Turhan Aziz Beler ve Ziya Çalıkoğlu gibi yazarlardır. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın suç ve ceza kavramlarını natüralist bir bakışla sorguladığı 'Kesik Baş'ı (1942) ise kuşkusuz döneminin ve polisiye tarihimizin en önemli romanları arasında sayılabilir. Vedat Örfi Bengü'nün "Lord Lister", Murat D. Akdoğan'ın "Orhan Çakıroğlu", Selami Münir Yurdatapan'ın "Nick Carter" gibi karakterler 'Dime Novels' örnekleri olarak sayılabilir (Türkeş, 2001).

Türk edebiyatında 1950'li yıllara gelindiğinde Türk okurunu etkisi altına alan Mickey Spillane'in yazdığı Mayk Hammer (1947) serisidir. Kemal Tahir 1950'li yıllarda Mayk Hammer çevirileri yapmış ve daha sonra çevirileri bırakıp F.M. takma adıyla telif Mayk Hammer romanları yazmıştır. Afif Yesari de Kemal Tahir'in bıraktığı yerden Mayk Hammer serisi yazmaya devam etmiştir. Afif Yesari ve Kemal Tahir gibi Ümit Deniz de Mayk Hammer serisine katkıda bulunmuştur. 1950'lerde Refik Halit Karay, Cevat Fehmi Başkurt, Esat Mahmut Karakurt, Aydın Arıt ve Sezai Solelli'nin türü zenginleştiren romanları bulunmaktadır.

50'li yılların sonunda yarattığı Murat Davman karakteriyle Ümit Deniz Türk polisiye roman tarihinin en önemli yazarıdır. Ümit Deniz ve kahramanı "Murat Davman"'ın bugünlere taşınmasında Yeşilçam filmlerinin katkısı da azımsanacak gibi değildir (Türkeş, 2001).

60'lı ve 70'li yıllarda ülkenin içinde bulunduğu siyasal bunalım polisiye romanın gelişimini bu yıllarda olumsuz etkilemiştir. Nazım Mirkelam, Nihal Karamağaralı, ve Zuhal Kuyaş'ın klasik çağ polisyelerinin kapalı mekânda geçen muamma çözümlerine dayalı romanları dışında önemli katkılar yapılmamıştır.

Seksenlerde Türk edebiyatı gözünü dünyadaki yeniliklere çevirmiştir. Polisiye roman, postmodernizmin etkisiyle önemli bir gelişme gösterdiği yadsınamaz bir gerçektir (Mengi, Ergül, 2014). Polisiye roman, iletme ve bilinçlendirme çabası içindeki toplumsal romanın işlevini 80'lerde üstlenmeye başladığının ilk belirtilerini göstermektedir.

80'li yıllardaki ilk örnekleriyse; Erhan Bener'in, Sisli Yaz (1984) ve Çetin Altan'ın, Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri (1985), Pınar Kür'ün Bir Cinayet Romanı (1989), Ümit Kıvanç'ın Bekle Dedim Gölgeye (1989) adlı polisyeleri ile Mehmet Eroğlu'nun Issızlığın Ortasında (1984), Geç Kalmış Ölü (1984), Yarım Kalan Yürüyüş (1986) romanları da siyasî polisiye örnekleridir (Türkeş, 2001).

90'lı yıllar postmodernizmin polisiye türü üzerinde etkisini yoğun bir şekilde sürdürdüğü yıllardır. Bu yıllarda Türk polisyesi altın çağını yaşamaktadır. Bu dönemde önemli polisiye yazarları ve eserleri şunlardır:

Levent Aslan'ın Karanlığın Gözleri (1991), Taner Ay'ın Marsyas'ın Cesetleri (1992), Erhan Bener'in Gece Gelen Ölüm (1992), Engin Geçtan'ın Kırmızı Kitap (1993), Osman Aysu'nun Havyar Operasyonu (1994), Mavi Beyaz Rapsodi (1996) ve Lenin'in Mangası (1998), Piraye Şengel'in Gölgesiz Bir Kadın (1994), Murat Çulcu'nun Baykuşlar Vadisi (1997), Ünal Bolad'ın Cinnet (1998), Reha Mağden'in Yazlıların Tableti (1999), Armağan Tekdöner'in Çıracık (1999), Orhan Pamuk'un Benim Adım Kırmızı (1999), Sadık

Yemni'nin Amsterdam'ın Gülü (1993), Ahmet Ümit'in Sis ve Gece (1996), Kar Kokusu (1998), ve Agatha'nın Anahtarı (1998)'dir (Gezer, 2006).

Hiç kuşkusuz döneme damgasını vuran eser Orhan Pamuk'un Benim Adım Kırmızı (1998) adlı eseridir. Postmodern yapı içine polisiyeyi yerleştiren yazar anlatı içinde anlatı tekniğini kullanmıştır. Dönemin en popüler yazarı ise, Ahmet Ümit'tir. Dönemin diğer önemli yazarı ise Osman Aysu'dur (Gezer, 2006).

2000'li yıllarda polisiye romanın yükselişi devam etmektedir. 90'lı yılların yazarları 2000'lerde de devam etmiştir. Ahmet Ümit ve Osman Aysu'ya hem 90'ların hem de 2000'lerin yazarları diyebiliriz.

I.1.2.2.1. Türkiye'de Polisiye Literatüre Genel Bir Bakış

I.1.2.2.1.1. Teorik Kitaplar

Türkiye'de polisiye edebiyat üzerine çalışanların başında Erol Üyepazarcı gelir. İlk baskısı 1997 yılında yapılan Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes (Türkiye'de Yayımlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928) adlı eserinde, batıda polisiye romanın kökenlerini, gelişim aşamalarını, polisiye romanın temel kurucularını, Osmanlı da II. Meşrutiyet öncesi yapılmış çeviri polisiye romanlar ve telif romanlar hakkında bilgileri okuyucuların dikkatine sunmuştur. Erol Üyepazarcı'nın bir diğer eseri, iki ciltten oluşan Korkmayınız Mister Sherlock Holmes: Türkiye'de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü 1881-2006 (2008) eseridir. Üyepazarcı'nın bu eseri 2009 yılında Mehmet Fuat eleştiri-inceleme ödülünü almıştır (Şahbenderoğlu, 2011).

Türk edebiyatında, batı polisiye romanları hakkındaki ilk çalışma ise M. Reşit Küçükboyacı'nın, İngiliz Edebiyatında Dedektif Hikâyeleri (1988) adını taşımaktadır. 1980'li yılların sonunda kaleme aldığı çalışmasında Küçükboyacı, polisiye romanların ortak şemasını açıklar. Çalışmasında, Türk polisiye edebiyatının, özgün dedektif karakterler yaratamadığını ve batıda polisiyesinde bulunan dedektif karakterlerine benzer özellikte karakterler oluşturduğunu belirtir (Şahbenderoğlu, 2011).

Polisiye romanla ilgili çalışma yapanların en çok başvurduğu kaynaklardan biri de Berna Moran'ın Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış III. (2010) adlı çalışmasında yer alan Bir Cinayet Romanı ve Postmodern Polisiye adlı makalesidir. Moran'ın, polisiye romanın postmodernizmle birlikte farklı bir boyut kazandığının ipuçlarını bize vermektedir. Postmodernizimin ağır havasını, polisiye romanın bağlayıcı kurgusuyla yumuşatıp okuyucuya sunmanın başarılı bir yöntem olduğunu aktarmaktadır.

Popüler kültür üzerine yazdığı denemelerinde polisiye türüne ciddi bir yer ayıran isimlerin başında Bülent Somay gelmektedir. Tarihin Bilinçdışı-Popüler Kültür Üzerine Denemeler (2010)'de popüler kültürü anlamının yolunun öncelikle insan benliğini kavramaya çalışmaktan geçtiğini söylerken, tarihin daima "hâkim fikirler" ile okunmasının sınıfsal algılarımızı da açık ettiğine vurgu yapar. Aydınlanma çağı ve akılcılığın resmî tarihin aynasından polisiye kurmacalara nasıl sızdığını açıklar. "Çok Basit, Azizim Breuer!-Bir Psikanaliz Metaforu Olarak Polisiye" bölümünde ise, cinayet âletlerinin, cinayet mekânı olarak kapalı odanın, cinayet saati olarak gecenin, cinayet nedeni olarak keyfin, psikanalizin önermeleri eşliğinde polisiyenin izini sürer (Şahbenderoğlu, 2011).

I.1.2.2.1.2. Akademik Çalışmalar

Batı'daki polisiye edebiyatı üzerine incelemelerinin sayısının çokluğuna rağmen, Erol Üyepazarcı'nın kapsamlı eserini bir yana ayırırsak, Türk edebiyatında polisiye türü üzerine yapılmış akademik çalışmalar da vardır. Türkiye'de çeşitli üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm'ü araştırmacıları tarafından hazırlanmış olan yüksek lisans tezleri; Sümeyye "ÇINAR (2010), 1980 Sonrası Türk Edebiyatında Polisiye Roman, Habibe GEZER, (2006), Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit'in Romanlarında Polisiye Roman Kurguları. Mehmet Emin GÜRÇİ (2010), Kemal Tahir'in Polisiye Romanları. Orhan Kemal KOÇAK, (2003), Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlatı Geleneği ve Popüler Bir Mit Olarak Polisiye Roman. Esin BAYRAKTAR (1998), 1884-1918 Yılları Arasında Türk Edebiyatında Polisiye Roman. Elif YİĞİT, (2005), Peyami Safa'nın Server Bedii İmzalı Polisiye-Macera Türündeki Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi." bu şekildedir.

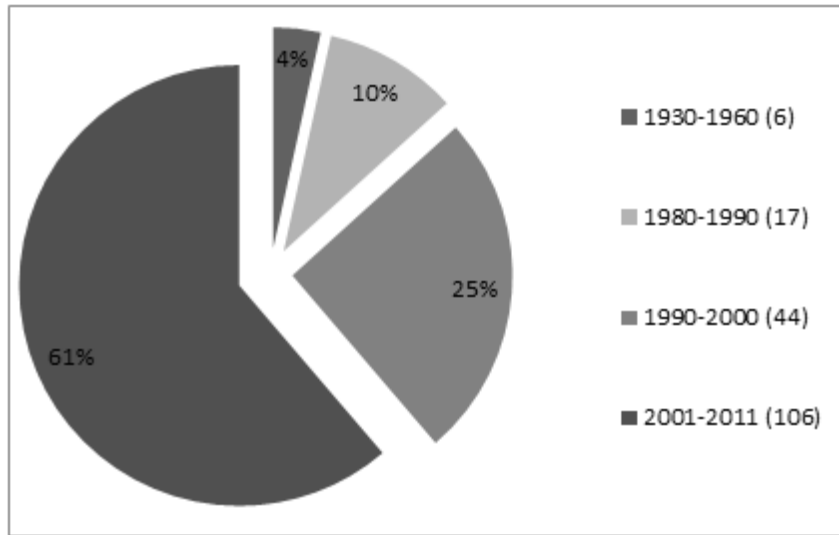
Polisiye roman türü üzerine akademik anlamda sadece Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm'ü araştırmacıları çalışma yapmamıştır. Bu alanda çeşitli üniversitelerin Gazetecilik Anabilim Dalı araştırmacıları tarafından akademik çalışmalar da hazırlanmıştır. Hazırlanan yüksek lisans tezleri; Gökhan DEMİRKOL (2009), Türkiye'de Tefrika Polisiye Romanlarda Siyasal Kültür Motiflerinin İrdelenmesi: "Ümit Deniz" Örneği. Elif Güliz BAYRAM (2004), Türkiye'de Polisiye Roman: Osman Aysu'nun Romanları. bu şekildedir.

I.1.2.2.1.3. Süreli Yayınlar

Polisiye roman türü, batı edebiyatından çevirilerle Türk edebiyatına girmesiyle birlikte çok geniş bir okuyucu kitlesi yaratmıştır. Okuyucu kitlesinin bu talebini karşılamak

için Türkiye’de polisiye roman basan yayınevlerinin sayısı bir hayli artmıştır. Süreli yayınlara da bu kitapların tanıtılması sorumluluğu yüklenmiştir. İstanbul kütüphanelerinde yayın taramalarında pek çok edebiyat dergisinde ya da gazetelerin hazırladığı kitap eklerinde özellikle polisiye romanlar hakkındaki makale, röportajların sayısının 1990’lı yıllardan başlayarak 2000’li yıllarda ciddi bir artış göstermesinin bir nedeni de bu olmalıdır (Şahbenderoğlu, 2011).

(Tablo-1)

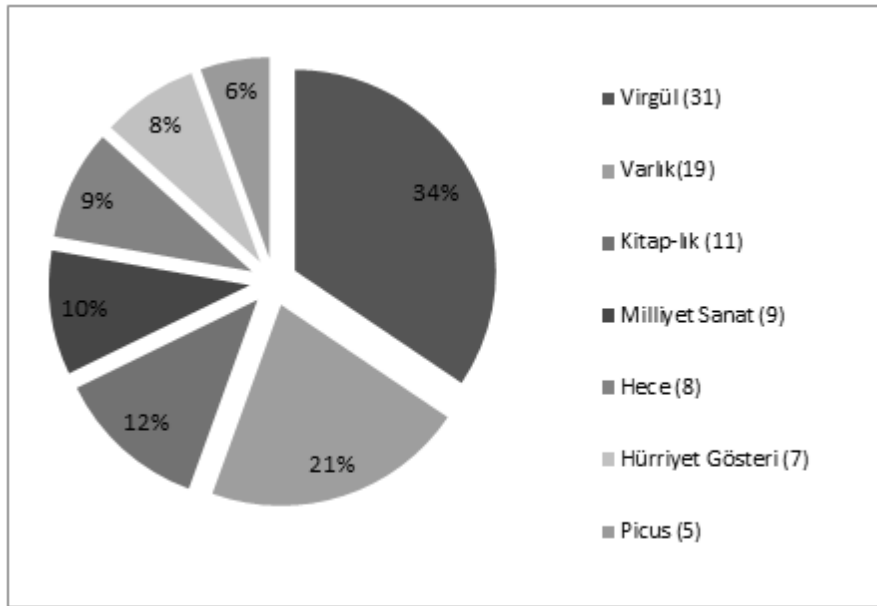

Şekil 1 - Polisiye Edebiyat Hakkındaki Makale, Röportaj, Soruşturmalar ve Özel Sayıların Yıllara Göre Dağılım Grafiği.(Şahbenderoğlu, 2011).

Türkiye’de polisiye roman basan yayınevlerine baktığımızda, Remzi, İnkılap, Milliyet Yayınları, Altın Kitaplar, İthaki, Doğan Yayınları, Çitlembik, Ayrıntı, Oğlak, Metis, Merkez ve Turkuvaz Yayınları, Başak Yayınları, Nisan, Maceraperest Kitaplar, AKBA, +1 Kitapları, Can Yayınları, Everest, Artemis, İletişim Yayınları gibi isimlerle karşılaşırız.

Polisiye literatürünün 1990'lı yıllardan sonraki dolaşımı düşünüldüğünde bu yayınevlerine ait olan kitaplar hakkında tanıtım ve inceleme yazıları akademik dergilerden çok edebiyat dergileri ve kitap eklerinde yoğun bir şekilde izlenebilir. Polisiye türünün akademik dergilerde yer almaması, bu türe akademik anlamda yeteri kadar önem verilmediği anlamına da gelmektedir. Polisiye hakkında yazı yayımlanmış edebiyat dergileri *Virgöl*, *Varlık*, *Kitap-lık*, *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri*, *Hece* gibi dergilerle karşılaştırıldığında *Virgöl*'ün polisiyeye ayrı bir önem verdiği görülmektedir (Şahbenderoğlu, 2011).

(Tablo-2)

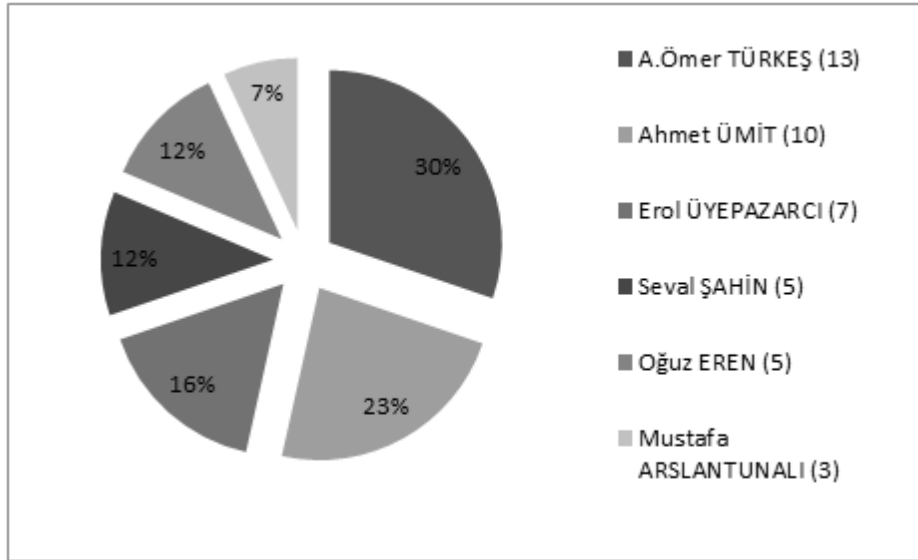

Şekil 2 - Polisiye Edebiyat Hakkındaki Makale, Röportaj ve Soruşturmalarda Edebiyat Dergilerinde Dağılım Grafiği.(Şahbenderoğlu, 2011).

Polisiye roman türü üzerine en çok yazı yazan kişiler Ömer Türkeş ve Erol Üyepazarcı'yı görmekteyiz. Üyepazarcı ve Türkeş kaleme aldıkları yazılarında polisiye roman türünün önemini okuyucularına sunmaktadır. Polisiye roman türü hakkında çok

yazan diğerk bir kişi de polisiye roman yazarı Ahmet Ümit'tir. Kendisiyle en fazla röportaj yapılan ve hakkında makale kaleme alınan yazar da Ahmet Ümit'tir.

(Tablo-3)

Şekil 3 - Polisiye Edebiyat Üzerine İki'den Fazla Makalesi Olan Yazarların Grafiğı. (Şahbenderoğlu, 2011).

Yukarıda belirtildiğı gibi 1980 sonrası Türk edebiyatında polisiye roman türü kendini belirgin hale getirmiştir. *Varlık*, (S. 1007/1991), *Hece* (S. 65, 66, 67), *Milliyet Sanat* (S. 115/1985) gibi dergilerde polisiye roman için özel sayılar oluşturulmuştur. Polisiye roman hakkında sadece grafikte belirtilen kişiler makale yazmamıştır. Birçok araştırmacı bu konuda soruşturma gerçekleştirmiş ve yazılarını süreli yayınlarda okuyucuyla buluşturmuşlardır. 1983 yılında *Yazko Somut*'ta yazdığı "Polis Romanları" adlı makalesinde Murat Belge, 1991 yılında *Varlık* dergisinde yer alan dosyada Hasan Bülent Kahraman, Ünsal Oskay gibi araştırmacılar polisiye roman türünün çeşitli yönlerini tartışmaya aarak okuyucuların dikkatine sunar. Ayrıca polisiye kurguyu estetik bir öge

olarak kullanan Ahmet Altan, Mehmet Eroğlu, Pınar Kür, Ümit Kıvanç gibi yazarlar da soruşturma düzenler (Şahbenderoğlu, 2011).

2000’li yıllara gelindiğinde polisiye roman türüyle ilgili yazılar artmaya başlamıştır. Başka bir ifadeyle, süreli yayınlarda polisiye roman türünün evreleri, kendi içinde türlere ayrılmasını, polisiye romanın edebiyatımıza girdiği andan bugüne göstermiş olduğu gelişimi gösteren yazıların arttığı gözlemlenmektedir. 2000’de *Virgöl* dergisinde esin Bayraktar’ın “Paranoya Polisiye ve II. Abdülhamid” adlı makalesi, *Pasaj* dergisinin 2005 yılındaki sayısında Zehra Çelenk’in “Esrâr-ı Cinayâttan Çoksatarlığın Esrarlarına” adlı makalesi, kadın polisiye yazarlarını toplu olarak değerlendiren ve 2008’de *Virgöl* dergisinde yayımlanan Oğuz Eren’in kaleme aldığı “Pembe Evin Esrarı” gibi makaleler polisiye edebiyatla ilgili öne çıkan yazılardır.

II. BÖLÜM

POLİSİYE ROMAN YAZARI ÜMİT DENİZ (1922-1974) 'İN YAŞAMI VE ROMANCILIĞI

II.2.1. Ümit Deniz'in Yaşamı

Polisiye roman yazarları arasında sıra dışı yazarlardan biri hiç şüphesiz Ümit Deniz'dir. İncelenen kaynaklarda Ümit Deniz'in biyografisiyle ilgili fazla bir bilgiye ulaşılmamaktadır. Yazarın hayatı hakkında en kapsamlı bilgiyi Reşat Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi eserinden elde etmekteyiz. Koçu yazarı şöyle tanıtır:

Gazeteci muharrir 1922 de İstanbul'da doğdu; asrımız başında yaşamış ediblerden Müfid Necdet Beyin oğludur, validesinin adı Müzeyyen Hanımdır. Kadıköy 7. İlkokulunda, Yel Değirmeni Ortaokulunda, Haydarpaşa Lisesinde okudu; 1940'da bu liseden diploma alarak İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesinin İngiliz Filolojisi derslerine devam etti ise de 1941' de muhabirlik ile basın hayatına atıldı gazeteciliği meslek edindi. Tan, Son Telgraf, Gece Postası, Cumhuriyet, Tasvir, Son Saat, Demirkırat, Yeni Türkiye, Her Gün, Zafer, Yeni Sabah, İstanbul Ekspres, Milliyet, Hürriyet gazetelerinde muhabirlik röportaj yazarlığı, istihbarat şefliği, yazı işleri müdürlüğü gibi gazeteciliğin çeşitli kollarında çalıştı. (Koçu, 1966).

Erol Üyepazarcı, yazar hakkında şu bilgileri paylaşır:

Akranı arasında seçkin bir kalem sahibi oldu. Heyecanlı, güzel konuşur, gazeteciliğin bütün vasıflarına sahip muhitinin daima sevilen bir simasıdır. Ortanın üstünde uzun boylu; görünüşü heybetli; hayli zamandan beri çenesinde Fransız kesimi sakallıdır. Yıl boyunca yakasında taşıdığı karanfil alemet-i farikası gibidir.(Üyepazarcı, 2008).

Üyepazarcı, ayrıca eserinde yazarın arkadaşı olan Çetin Altan'ın yazar hakkındaki görüşlerine yer vermektedir:

Yüz on kilonun altına hiçbir zaman düşmedi. Hantal bir somun şişmanı değildi. Naturası öyleydi. Yüzer, bisiklete biner, zıpzıp gibi yorulmadan dans ederdi. Normale göre gereğinden fazla şişkin duran gövdesini biçimli göstermek için, iyi biçilip dikilmiş, iki düğmeli şık elbiseler giyer ve yakasına yaz, kış daima bir karanfil takardı. İsveç gibi çiçeğin çok pahalı olduğu ülkelerde, hiç parası kalmadığı sırada bile cebinde ne var ne yoksa hepsini, yakasına takacağı karanfile verirdi... Orta yaşa geldiği zaman, kişiliğinin değişmez simgesi karanfile yeni bir yardımcı aramış ve berber kontrolünde yüzüne uygun alafranga bir sakal bırakmıştı.

Konuşması kendisine güvenli, giyimi daima düzgün kimsenin kötülüğünü düşünmeyen, sağlam bir aile terbiyesi almış sevimli bir insandı... Kafasının jetonu geç düşen, hımbıl duruşlu, görgü fukarası insanlara karşı gaddar olmayan bir alerjisi vardı... Bazen odasına giderdim.

- Sonunda hesabımı tam çıkardım, derdi.
- Neyin hesabımı?
- Yattığım karıların...
- Ya?
- Dört yüz elli üç tane... Beş yüzü geçti sanıyordum...
- Fazla bir şey kalmamış...

Bu sözlere inanmazsan ahmaklığına, acemiliğine, çapkınlık bilmediğine verirdi. (Üyepazarcı, 2008).

Ümit Deniz 52 yaşında kalp krizi geçirerek hayata gözlerini yummuştur.

Deniz'in ölümü şu şekilde ifade edilmektedir:

Yazık ki çok erken öldü. Lüks bir otelde, bir kokteylde, elinde kadehi, göğsünde karanfili yanındaki hanımlarla şakalaşip foto muhabirlerine poz verirken, derinlerindeki titreşimleri belki kendisinin de çözemediği yüreğinin ihanetine uğradı.

Cenazesi çok, çok kalabalıktı. Dostları tabutuna bir karanfil ilişitirerek yaşlı gözlerle, eller üstünde çıkardılar son yolculuğuna. Doyulmamış bir hayatın son bahçesi gibi eller üstünde, ağır, ağır dalgalanarak çekip gitti başka bir dünyaya...(Üyepazarcı, 2008).

II.2.2. Ümit Deniz'in Eserleri

Ümit Deniz polisiye roman yazımına birçok yazar gibi yabancı eserlerin çevirisiyle başlamıştır. Yazarın ilk çevirisini gerçekleştirdiği polisiye roman Mayk Hammer'dir. 1945 yılında basılan Ölüm Çemberi eseri ilk yerli Mayk Hammer çevirisidir. Yazar, ilerideki eserlerinde yaratacağı Murat Davman karakterinin şekillenmesinin ipuçlarını vermektedir.

Yazar, yapmış olduğu ilk çevirisinden sonra Mike Roseoe ve Henry Kane gibi ikinci sınıf Amerikalı polisiye yazarlarıyla ünlü İngiliz polisiye yazarları James Hadley Chase ve Peter Cheney'den çeviriler de yapmıştır (Üyepazarcı, 2008).

Ümit Deniz'in sağlığında on dört eseri yayınlamıştır. Ölümünden sonra iki eseri daha yayınlanır. Deniz'in romanlarını polisiye romanlar ve diğer eserleri olarak ikiye ayırmak mümkündür. Deniz'in polisiye eserleri; Ölüm Perdesi (1957), Yalvarırım Yetişin (1959), Sessiz Harp (1960), Yakut Gözli Kedi (1961), Kanlı Kolyeler (1962), Azrail'in Habercisi (1963), Gece Gelen Ölü (1964), Casuslar Savaşı (1966), İstanbul Tehlikede (1970), 2 Kere 2 Eder 12 (1971)'dir.

Ümit Deniz polisiye roman dışında Çapkın İlahlar (1962), Talihsiz Adam (1963), Tanrıların Gözyaşı (1966) ve Ahlaksız-Bir Masörün Hatıra Defteri (1970) adlı dört roman yazmıştır. Ölümünden sonra yazarın şiirleri Elenika (1976) ismiyle yayımlanmıştır. Son eseri olan Beyaz Ölüm (1974) Milliyet gazetesinde tefrika olarak kalmıştır (Üyepazarcı, 2008).

II.2.3. Türk Polisiyesinde Farklı Bir Karakter: Murat Davman

Yazarın eserlerinde Murat Davman karakterini gördüğümüz ilk eser Ölüm Perdesi'dir (1957). Yazarın Murat Davman karakterini oluşturduğu ilk eserinden 1974'e kadar on tane Murat Davman polisiyesi yayımlamıştır:

- 1) Ölüm Perdesi (1957)
- 2) Yalvarırım Yetişin (1959)
- 3) Sessiz Harp (1960)
- 4) Yakut Gözli Kedi (1961)

- 5) Kanlı Kolyeler (1962)
- 6) Azrail'in Habercisi (1963)
- 7) Gece Gelen Ölü (1964)
- 8) Casuslar Savaşı (1966)
- 9) İstanbul Tehlikede (1970)
- 10) 2 Kere 2 Eder 12 (1971)

Ümit Deniz bütün polisiye romanlarının tek kahramanı olarak karşımıza gazeteci Murat Davman çıkmaktadır. Davman, hatırı sayılır bir ailenin oğludur. Ailesinin maddi durumunun iyi olması Avrupa'da tahsil görme imkânı sağlamış fakat kendisi gazeteci olmak istemiştir. Çalışmış olduğu gazetenin sahibi Naci Baba, Murat Davman'ın babasının yakın dostudur. Bu tanışıklık Naci Baba ile Murat Davman arasında özel bir ilişki kurulmasına neden olur. Kendisi babadan zengin olduğu için para sıkıntısı çekmez; fakat diğer gazeteci arkadaşlarının maddi zorluklar yaşadığını bilmektedir. Daha önce Avrupa deneyimi olan Murat Davman gazetecilik mesleğinde de sık sık yurtdışına gönderilir.

Davman gazetede muhabir olarak çalışmaktadır. Ümit Deniz ondan "röportör" diye bahsetmektedir. Meslek hayatı boyunca birçok zorlu görevde yer almıştır. Kimi zaman bir savaş muhabiri, kimi zaman farklı ülkelerde istihbarat elde etmek için haber peşinde koşmaktadır. Bu zorlu görevlerden şansının yardımıyla başarıyla çıkmaktadır. Halk tarafından tanınan ve sevilen bir gazetecidir (Üyepazarcı, 2008).

Yazar Davman'dan, ilk romanında 1.75 boyunda ve 85 kiloda olduğundan bahseder. Fakat Davman'ın kilosu değişir, Ölüm Perdesi romanında 85 kilodur, sonraki romanlarda 90, 95 ve son romanında 100 kilo olur. Üyepazarcı, Ümit Deniz'in artan kilolarına paralel olarak kahramanın kilolarının arttığı düşüncesindedir. Yakışıklı ve

çapkındır. Birçok kadın Davman'ın cazibesine karşı koyamamaktadır. Maceralarında birçok kadınla birlikte olur. Kimi zaman kadın bir MİT ajanı olarak karşımıza çıkar, kimi zaman da ona yardım etmeye çalışan gariban bir kadındır. Davman, "Aspava" kelimesini diline dolamıştır. Bu kelime "Allah Sıhhat, Para, Aşk Versin. Amin" cümlesindeki kelimelerin baş harflerinden türetilmiştir.

Başarılı bir gazeteci olduğu için çeşitli vasıtalarla Milli İstihbarat Teşkilatı'yla yolları kesişmektedir. MİT'in birçok görevinde yer alır. Ümit Deniz'in on polisiye romanının dördünde Davman, MİT ile beraber vatan haini casuslara karşı verilen mücadeleye dâhil olmaktadır.

Ümit Deniz'in Murat Davman karakterini yaratarak polisiye roman yazmaya başlamasının hikâyesini, Abdi İpekçi şöyle anlatır:

Hâdise 3 sene evvel İstanbul Gazeteciler Cemiyetinde cereyan ediyordu. Ümit Deniz ile Babıâlinin eski zabıta muhabirleri oturmuş o sıralarda salgın halini alan Mayk Hammer romanlarının münakaşasını yapıyorlardı. Hepsi Türkiye'de zabıta romanları sahasında telif eserlerin parmakla sayılacak kadar az olduğunda birleşmişlerdi. Arkadaşımız bu işin zannedildiği kadar zor olmadığını söyledi ve meselâ kendisinin Mayk Hammer ayarında bir zabıta romanını pekâlâ yazabileceğini iddia etti. Hazır bulunanlar kendisine bu işi başardığı takdirde bir ziyafet vaad ettiler.

Ümit Deniz oturdu, o zamana kadar Türkiye'de cereyan etmiş ve failleri meçhul kalmış cinayetleri esrarengiz hakikî hâdiseleri aldı, bunları birbirlerine bağladı «Ölüm Perdesi» ni yazdı. Geçen sene MİLLİYET'TE tefrika edilen bu roman hakkında sizin hükmünüzü bilmiyoruz ama, arkadaşları Ümit Denize vaat ettikleri ziyafeti çektiler. Takdir ve teşvikler muharririmizi, cuma günü nesre başladığımız ikinci zabıta romanını «Yalvarırım Yetisin» i yazmaya şevketti.

Yalvarırım Yetisin, Ölüm Perdesi, kahramanı Murat Davman'ın yeni macerasıdır. Bu romanda iki mühim ipucu var: Bir telefon numarası ve bir banka hesabı... Bir kötü tesadüfe yol açmamak için Ümit Deniz selâmeti romanda kendi telefon numarası ile kendi banka hesabının numarasını kullanmakta buldu. («Bankada hesabı var» deyip Ümid'i zengin zannetmeyin. Hesabındaki para miktarı 4 liradır!.)

Romanın kahramanı Murat Davman gazeteciliğinden parmağındaki iri yüzüğe, yakasındaki kırmızı karanfile kadar biraz da Ümit Deniz'in kendisidir. Arkadaşımız tıg vücutlu 1.75 boylu

Murat Davman'da kendisini olduğu gibi değil, olmak istediği gibi göstermektedir. Hakikatte boyu 1.75 in biraz aşağısında kilosu 100 ün bir hayli yukarısındadır. (Demirkol, 2009).

Bir iddia üzerine polisiye roman yazıp Murat Davman karakterini yaratan Ümit Deniz, Murat Davman aracılığıyla döneminin hem basın yayın dünyasını hem de güncel olaylarını ifade etmektedir. Romanlarındaki bazı karakterler gerçek hayattan esinlenilip oluşturulan kişilerdir (Üyepazarcı, 2008). Davman'ın çalışmış olduğu gazetesinin sahibi Naci Baba, gerçek hayatta Milliyet gazetesinin kurucusu Ali Naci Karacan'dır. Aynı şekilde romanlarında yazı işleri müdürü Deli Burhan isimli karakter de gerçek hayatta Milliyet gazetesinin yazı işleri müdürü Abdi İpekçi'nin yardımcısı Turhan'⁴dir.

Murat Davman karakterinin günümüze kadar gelmesindeki en önemli nedeni; Türk sinemasında canlandırılmış olmasıdır⁵. 1960'da Atıf Yılmaz'ın yönetmenliğini yaptığı Ölüm Perdesi ve 1963'te yönettiği Azrail'in Habercisi filminde Murat Davman karakterini canlandıran Orhan Günşiray'dır. 1961'de Ömer Lütfi Akad'ın yönetmenliğini yaptığı Sessiz Harp filminde ise Murat Davman karakterini canlandıran Müşfik Kenter'dir. Son olarak 1966'da Nejat Saydam'ın yönetmenliğini yaptığı Yakut Gözlü Kedi filminde Murat Davman'ı canlandıran kişi Cüneyt Arkın'dır.

Murat Davman'ın yasa tanımayan ve çapkınlık yönüyle Mickey Spillane'nin yaratmış olduğu Mike Hammer'e benzediği görülmektedir. Ümit Deniz'in Murat Davman maceralarını yazdığı dönemde Mayk Hammer romanlarına gösterilen ilgi oldukça

⁴ Detaylı bilgi için Ek-1 bkz.

⁵ Ümit Deniz'in kaleme aldığı romanlardan dört tanesi filme alınmıştır. Bu filmlerin dökümü ise şöyledir; Ölüm Perdesi, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Senaryo: Ali Kaptanoğlu (Atilla İlhan), Görüntü Yönetmeni: Mike Rafaelyan, Müzik: Yalçın Tura, Oyuncular: Orhan Günşiray, Leyla Sayar, Mualla Kaynak, Bülent Oran, Suphi Kaner, Memduh Ün, Yapımevi: Duru Film (Naci Duru), 1960; Sessiz Harp, Yönetmen: Lütfi Ö. Akad, Senaryo: Bülent Oran, Görüntü Yönetmeni: Mahmut Demir, Müzik: Yalçın Tura, Oyuncular: Müşfik Kenter, Peri Han, Talat Gözbak, Aysel Tanju, Atıf Kaptan, Hayri Esen, Gülbin Eray, Osman Alyanak, Ali Seyhan, Sami Hazinses, Bülent Oran, Yapımevi: Duru Film (Naci Duru), 1961; Azrail'in Habercisi, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Senaryo: Murat Aşkın (Kemal Tahir), Görüntü Yönetmeni: Çetin Gürtop, Oyuncular: Orhan Günşiray, Pervin Par, Ulvi Uraz, Sevda Ferdağ, Diclehan Baban, Reha Yurdakul, Suphi Kaner, Yapımevi: Yerli Film (Atıf Yılmaz, Orhan Günşiray), 1963; Yakut Gözlü Kedi, Yönetmen: Nejat Saydam, Senaryo: Ümit Deniz, Görüntü Yönetmeni: Melih Sertesin, Oyuncular: Cüneyt Arkın, Selda Alkor, Neriman Köksal, Hayri Esen, Yapımevi: Acar Film (Murat Köseoğlu), 1966.

yoğundur. Davman'ın Mayk Hammer'e benzerliği konusunda Gökhan Demirkol "Mayk Hammer romanlarına gösterilen ilgi bu dönemde Hammer'ın özelliklerini taşıyan yerli karakterlerinde doğmasını sağlamıştır. Bunların en ünlüsü ise Ümit Deniz'in yarattığı, gazeteci Murat Davman karakteridir." (Demirkol, 2009) diye ifade etmektedir.

Ümit Deniz'in özgün polisiye roman yazmaya başlamadan önce yerli Mike Hammer öyküleri yazdığı da bilinmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda Murat Davman'ı Mike Hammer ile ilişkilendirmemiz yanlış olmayacaktır.

II.2.4. Ümit Deniz'in Türk Polisiye Romancılığındaki Yeri

Türk edebiyatında 1950'li yıllara gelindiğinde Türk okurunu etkisi altına alan Mickey Spillane'in yazdığı Mayk Hammer (1947) serisidir. Bu dönemde Afif Yesari Kemal Tahir, Ümit Deniz gibi yazarlar Mayk Hammer çevirileri yapmıştır.

Gazeteci yazar Ümit Deniz polisiye tarihimizin en hatırdaki kalan yazarıdır (Türkeş;2001). Ümit Deniz ile aynı dönemde (1957-1974) polisiye türünde eser vermiş, Cevat Fehmi Başkurt, Esat Mahmut Karakurt, Kemal Tahir, Refik Halit Karay ve Sezai Solelli gibi yazarlar bulunmaktadır.

Ümit Deniz ile aynı dönemde polisiye roman türünde eser vermiş yazarları ve eserlerinin değerlendirilmesi Ümit Deniz'in Türk polisiyesindeki yerini belirginleştirecektir.

Esat Mahmut Karakurt (1902-1977), Türk edebiyatında polisiye eserlerinden ziyade yazmış olduğu aşk ve macera romanları ile bilinmektedir. Romanlarının karakteristik özellikleri erkek kahramanlarının çok yakışıklı ve mağrur, kadın kahramanlarının ise; erkeklere delice sevdalı güzel ve çekici kadınlar olmasıdır.

Karakurt'un romanları arasında dört tanesi kurgu açısından polisiye roman türüne girebilecek yapıtlardır (Üyepazarcı, 2008).

Bu romanlardan ilki Ankara Ekspresi (1948) bir casus romanıdır. II. Dünya Savaşı sonrasında Türk yönetimine el koymak isteyen Nazi casuslarının komplosunu ele alır. Klasik bir Karakurt romanı olan Ankara Ekspresi polisiye kurgu açısından son derece vasattır ve milliyetçi bir söylem romana bütünüyle hâkimdir.

Karakurt'un 1950'de yayımlanan romanı Bir Kadın Kayboldu'da ise polisiye kurgu bir önceki romanına göre daha üst düzeydedir. Yazarın bu eserindeki erkek kahraman diğer romanlarındaki gibi cesur bir erkek değildir. Daha naif, kırılgan bir erkek kahraman karakteri ile karşılaşılmaktadır. "Karakurt romanlarının genel çizgisini değiştirmeyi göze alabilseydi bu romanın ilginç bir polisiye roman olması mümkündü ama yazar çizgisini değiştirmemiştir" (Üyepazarcı, 2008).

1952 yılında yayımlanan Erikler Çiçek Açtı romanı ise bir casusluk romanıdır. Eser yazarın kaleme aldığı polisiye eserlerin en zayıfıdır. Kurgusu sağlam değildir. İnanırcılığı yok denecek kadar azdır. Yazarın yayımlanan son polisiye romanı Son Tren (1954) Karakurt'a özgü ama polisiye kurgunun olduğu bir başka eserdir (Üyepazarcı, 2008).

Sonuç olarak asıl amacı aşk ve macera romanı yazmak olan Karakurt'un kaleme aldığı dört polisiye roman için Erol Üyepazarcı, "Bir Kadın Kayboldu dışında vasatı aşamamıştır" (Üyepazarcı, 2008) yorumunda bulunmaktadır.

Refik Halit Karay (1888-1965) yazmış olduğu Nilgün (1952), Dişi Örümcek (1953) ve Bugünün Saraylısı (1954) kurgularında muamma faktörünün çok başarılı kullanıldığı eserler olmasına rağmen polisiye roman türünün başat ögesi olan suç

kavramının olmayışı sebebiyle tam bir polisiye roman olarak değerlendirilmesi mümkün değildir (Üyepazarcı, 2008).

Karay'ın 1953'de yayımlanmış olduğu Yer Altında Dünya Var (1953) adlı eserinde geleneksel polisiye romanda bulunan “ katil kim?” sorusuna cevap aramazken, suç ve muamma kavramları eserde bulunmaktadır.

Yazarın ikinci polisiye yapıtı İki Cinsli Kadın (1955) adlı eseri bir önceki eserine oranla muamma daha baskın olup, suç kavramı da roman kurgusunda gerekli öneme sahiptir. Polisiye roman tanımına girebilecek bir eserdir (Üyepazarcı, 2008).

Sonuç olarak Refik Halit Karay 50'li yıllarda bazı romanlarında polisiye roman türünün başat ögesi olan muammayı ağırlıklı olarak kullanmıştır. Karay'ın polisiye roman tanımına tam anlamıyla uygun bir eserinden söz etmek mümkün değildir fakat 1980'de yazmış olduğu Ayın On Dördü adlı eseri polisiye roman türüne en yakın örnektir.

Cevat Fehmi Başkurt (1904-1971) gazeteci ve oyun yazarıdır. Yazarın polisiye roman türünde tek bir eseri bulunmaktadır. Valide Sultan'ın Gerdanlığı (1954) adlı eseri tam anlamıyla polisiye roman tanımına uygun bir romandır. Üyepazarcı, Başkurt'un eseri hakkında “Kurgu, olayların gelişimi ve sonuç başarılı bir biçimde düzenlenmiştir.”(Üyepazarcı, 2008) ifadesini kullanmıştır.

Kemal Tahir (1910-1973) polisiye roman türüne birçok yazarın başladığı gibi yabancı eserlerin Türkçe'ye tercümesiyle başlamıştır. F.M. İkinci takma adıyla 1952-1954 yılları arasında dört tane Mike Hammer öyküsü yazmıştır. Bunlar; Derini Yüzeceğim, Ecel Saati, Kara Nara ve Kıran Kırana eserleridir. Tahir'in üretmiş olduğu bu öyküler polisiye kurgu bakımından Mickey Spillane'ın Mike Hammer'i ile aynı özellikler taşımaktadır. Yaratmış olduğu öyküler başarılı polisiye roman kurgularına sahiptir.

Kemal Tahir, 1955’de F.M. Duran takma adıyla Gangsterler Kraliçesi adlı eseri yazar. F.M. Duran takma adıyla yazmış olduğu bu eser olayların kurgulanması bakımından iyi olmasına rağmen, yazar romanda ayrıntılara pek dikkat etmemiştir. Örneğin bir ara ortandan kaybolan para ABD doları iken kurgunun devamında çalınan para Meksika dolarına dönüşür. F.M. İkinci takma adıyla 1957’de yazmış olduğu Merhaba Sam Krasmer hakkında Erol Üyepazarcı “Kitap sıradan bir kurgu içinde gelişir, çalakalem yazılmıştır, Kemal Tahir’in polisiye romanlarının seviyesini tutturamamıştı.”(Üyepazarcı, 2008) yorumunda bulunmuştur.

Sonuç olarak Kemal Tahir polisiye roman türünde Mike Hammer öyküleriyle ün kazanmıştır. Mike Hammer öyküleri dışında yazmış olduğu polisiye romanlar vasatı aşamamıştır.

Sezai Solelli’nin (1914-1979) yazmış olduğu polisiye kurgun hakim olduğu üç eseri Bir Kadın Arıyorum (1956), Kadınlar Merdiveni (1956) ve Yorgun Kadınlar (1957)’dir. Solelli’nin yazmış olduğu bu üç romanda polisiye kurgu egemendir fakat son yazmış olduğu Yorgun Kadınlar hem kurgu hem de konu olarak başarılı bir polisiye romandır.

Ümit Deniz’de Kemal Tahir gibi polisiye roman türüne Mike Hammer öyküleri yazarak başlamıştır. Deniz yaşamı boyunca kaleme aldığı on altı eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin on tanesi polisiye roman türüne ait eserlerdir. Aynı türde vermiş olduğu eserlerin çokluğu ve eserlerinin polisiye roman türünün tanımına uygunluğu bakımından Ümit Deniz, polisiye roman türünün temsilcisidir.

Ümit Deniz’in romancılığında gerçek mesleği olan gazeteciliğin katkısı bulunmaktadır. Asıl mesleğinin gazetecilik olması yaratmış olduğu polisiye kurguların inandırıcılık dozu yüksek olması, eserlerini gerçek olaylardan esinlenerek kurgulandığı

fikrini akla getirmektedir. Yazarın polisiye eserlerinde yaşadığı dönemdeki siyasal ve sosyal olaylar hakkında bilgi vermesi yaşadığı dönemde gerçek olaylardan esinlenerek yazdığının bir kanıtıdır. Ümit Deniz'in eserlerinde toplumsal olaylara değindiği görülmektedir. Bu yönüyle toplumcu eleştiriyi, yazarın polisiyelerinde görmek mümkündür.

Ümit Deniz'in polisiye romanları Türk polisiye yazını içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle 1980 sonrası polisiye romanın önemli isimleri olan Ahmet Ümit, Celil Oker ve Osman Aysu gibi isimler için Ümit Deniz esin kaynağı olmuştur. Celil Oker bu durumu “Ümit Deniz... 50'lerin sonlarında daha önce bir ya da ikişer eser vermiş yerli polisiye yazarlarını tam aksine meseleyi iyice kafasına takmış biri olarak; yanılmıyorsam 8 polisiye yazmış, ilham kaynağım yazarlardan biridir ve benim için önemlidir.”(Demirkol, 2009) diye ifade etmektedir.

Türk polisiyesinde çok önemli karakterler bulunmaktadır. Bu karakterler arasında şüphesiz akla ilk gelen Peyami Safa'nın yarattığı “Cingöz Recai” isimli karakterdir. En az ‘Cingöz Recai’ kadar önemli diğer karakter ise; Ümit Deniz'in yarattığı “Murat Davman”dır. Ümit Deniz'in kahramanı Türk polisiyesinde her ne kadar göz ardı edilse de ‘Cingöz Recai’den sonra en önemli karakterdir. “Murat Davman”ı “Cingöz Recai”den ayıran en önemli özellik “Murat Davman” karakterinin özgün olmasıdır. Polisiye edebiyatta yaratılan kahramanlar ikiye ayrılır polis olan kahramanlar ve anti kahramanlar yani hırsız tipi karakterler. Peyami Safa'nın kahramanı da hırsızdır yani anti kahraman sınıfına girmektedir. Ümit Deniz'den evvel polisiye roman yazarlarında karakterler ya polistirler ya da anti kahraman diye tabir ettiğimiz hırsız; fakat sempatik tiplerdir. Ümit Deniz'e kadar karakterler hep bu şekilde gelişmiştir. Ümit Deniz'in kahramanı ne resmi polis, ne de anti kahraman tipinde bir karakterdir. “Murat Davman”

gazetecidir. Gazetecilik yaparken dedektifliğe soyunmaktadır. Ümit Deniz gazeteci tipi bir kahraman yaratarak ‘Cingöz Recai’ ve diğer kahraman tiplerinden ayrılmaktadır⁶.

Peyami Safa’nın ‘Cingöz Recai’ serisi ile Ümit Deniz’in ‘Murat Davman’ serisini ayıran diğer bir özellikse yazarların polisiye roman türüne bakış açılarıdır. Peyami Safa, polisiye roman türünü ikincil edebiyat ya da para kazanmak için yazılan bir tür olarak gördüğü için polisiye romanlarını Server Bedii takma adıyla yazmıştır. Fakat Ümit Deniz, polisiye romanın başlıca bir tür olduğunu ve kendisini de bu türün bir yazarı olarak adlandırmaktan çekinmemektedir. Ümit Deniz’in polisiye romanları, kendi döneminde (1954-1974) ve kendinden önceki dönemlerdeki (1884-1954) yazarlara oranla eserlerinin çok olması polisiye romanı bir tür olarak kabul ettiğinin kanıtıdır. İyi polisiyenin iyi edebiyat olduğu görüşünün temeli Ümit Deniz’le birlikte atıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Ümit Deniz’in kendi döneminde polisiye roman türünde eser veren diğer yazarlardan önemli farkı Türk edebiyatına kazandırmış olduğu ‘Murat Davman’ karakteridir. Yaratmış olduğu ‘Murat Davman’ karakteri ile Türk okurunun zihninde yer edinmesi Ümit Deniz’i kendi dönemindeki yazarlardan bir adım öne geçirmektedir. 1950’lerde yaratılan Murat Davman karakteri günümüzde bile hâlâ hatırlanması Ümit Deniz’in Türk polisiye romancılığı tarihine atmış olduğu imzadır.

60 ve 70’lerde ülkenin içinde bulunduğu siyasal bunalım polisiye romanın gelişimini bu yıllarda olumsuz etkilemiştir. Ümit Deniz, Murat Davman maceraları dışında nitelikli polisiye eserler vermemiştir.

⁶ Detaylı bilgi için Ek-1 bkz.

III. BÖLÜM

ÜMİT DENİZ'İN ROMANLARINDA POLİSİYE KURGU

III.3.1. Casus Polisiyesi Romanları

III.3.1.1. Ölüm Perdesi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.1.1.1 Özet

Murat Davman, patronu Naci Baba'nın önerisi ve Cemil Paşa'nın teklifiyle komşu ülkeden gelen bir casus şebekesini ele geçirmek için Milli İstihbarat Teşkilatı ile çalışmaya başlar. Cemil Paşa MİT'in İstanbul sorumlusudur. Murat Davman'a bu görevinde yardımcı olması için MİT tarafından ajan Cezmi görevlendirilir. Murat Davman çok zeki olan Cezmi'yi ilk başta beğenir. Davman'ın ilk görevi Bulgaristan'dan gelen, ajan olmasından şüphelenilen Maria adlı çok güzel bir kızı izlemektir. MİT'te çalışan Necla da Murat Davman'ın yardımcısıdır. Yakışıklı ve çapkın olan Davman'a Necla ve Maria âşık olur. Entriya sürükleyici bir şekilde devam ederken MİT'in şebekeyi çökertmek için almış olduğu bütün önlemler, şebeke tarafından önceden haber alınmakta ve başarısız kılınmaktadır. Romanın son kısmında Murat Davman'ın annesi ve Necla hainler tarafından kaçırılırlar; fakat Davman olayı çözmüştür. Hainlerin başı MİT'in kendisine yardımcı diye verdiği Cezmi'dir. Romanın sonunda Murat Davman'a âşık olan Maria ve hain olan Cezmi ölür.

III.3.1.1.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.1.1.2.1. Asıl Kişiler

Maria Antonof

Murat Davman'ı izlemekle görevlendirilen güzel ajandır. Yirmi dört yaşında, Sofya doğumlu görünüşteki mesleği artistliktir. Yazar, Murat Davman'ın ağzından Maria'yı şöyle anlatır:

Daracık yünlü Tayyörünü üzerine atılmış vizon kürküne rağmen vücudunun tüm hatları belli olan bu mahlûk, resmi çeken fotoğrafçıya beceriksizlik diploması kazandırabilecek kadar nefis ve hansa müstesna bir varlıktı. Hayatımda kadın görmemiş haytalardan sayılmazdım ama bu, benim tanıdığım kadınların kâffesini birden güzelliği ile silindir gibi ezip geçen bir mahlûktu. İşte ilk defa ölümü bile tatlı tatlı düşünebildim. Bu afetin elinden zehir, latilokum şekeri; kurşun, leblebi ve hançer ise dikiş iğnesi gibi gelirdi.(Deniz, 1957).

Güzel olduğu kadar zeki bir ajan olan Maria'nın İstanbul'daki görevi büyük şefle görüşmektir. Fakat hesapta olmayan bir olay yaşanır. Maria, Murat Davman'a âşık olur ve ona yardım etmeye başlar. Romanın sonunda Maria ölür.

Cezmi

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Murat Davman'a olayı aydınlatmasında yardımcı olması için görevlendirilen kişidir ve romanda şu sözlerle tanıtılır:

Zehir gibi kuvveti vardı. Nerede ise sıkıdığı parmaklarım bir birine yapışıyordu(...) Cezmi'nin leb demeden leblebiyi anlıyacak karakter ve zekâda oluşu hoşuma gitmişti. Demek kolay anlaşacaktık.(Deniz, 1957).

Romanda Davman'ın şoförü rolünde karşımıza çıkmaktadır. Davman ile birlikte Maria'yı takip etmektedir. Slav dilleri ve teknik ekipmanlar konusunda bilgi sahibi

olması sebebiyle Murat Davman'a yardımcı olarak gönderilmiştir. Fakat çökertmek üzere görevlendirildiği şebekenin büyük şefi Cezmi'dir. Murat Davman romanın ilerleyen kısmında Cezmi'den şüphelendiğini bazı ipuçlarıyla okuyucuya belli eder. Romanın sonunda Murat Davman olayı aydınlatır ve Cezmi, Maria tarafından öldürülür.

Serj İvanov (Süreyya İnal)

Süreyya İnal, Kapalıçarşı'da kuyumculuk, mücevher koleksiyonculuğuyla ünlü bir esnaftır. Gerçek adı Serj İvanov'dur. Rusya'dan gelip İstanbul'a yerleşmiş ve Müslüman olmuştur. MİT, İvanov'un Rus ajanı olmasından şüphelenmektedir. Bu yüzden gizli bir şekilde takip edilir. İvanov'un şüpheli hareketleri bulunmadığından bir süre sonra takipsizlik kararı verilir. Romanda Şerj İvanov öğle saatlerinde kuyumcu dükkânında öldürülür. Romanın sonunda İvanov'un Rus ajanı olduğu öğrenilir.

III.3.1.1.2.2. Yan Kişiler

Cemil Paşa

Milli İstihbarat Teşkilatı'nın İstanbul Bürosu Şefi'dir. Murat Davman bu görevinde tüm emirleri Cemil Paşa'dan almaktadır. Cemil Paşa roman içinde yer yer karşımıza çıkmakta Davman'dan olaylar hakkında bilgi almaktadır. Davman, Cemil Paşa'yı "Geniş omuzlu, azim ifade eden iri çeneli, pervasızlığını belli eden keskin dudaklı bir adamdı. Eğer sert oturuşu ve hareketleri olmasa ona asker demek için bin şahit lazımdı."(Deniz, 1957) sözleriyle betimlemektedir.

Naci Baba

Çalışmış olduğu gazetenin sahibi ‘Naci Baba’ Murat Davman’ın babasının yakın dostudur. Bu tanışıklık Naci Baba ile Murat Davman arasında özel bir ilişki kurulmasına neden olur. Cemil Paşa ile Davman’ı tanıştıran kişidir. Naci Baba sayesinde Davman MİT’le çalışmaya başlar.

Necla

Milli İstihbarat Teşkilatı’nda Murat Davman’a yardımcı olmakla görevli ajandır. Necla da Maria gibi Davman’a âşıktır. Murat Davman Necla’dan da etkilenir ve bu ilgisini saklamaz. Necla ile Maria’nın Davman’a olan aşkı entrikalı bir şekilde devam etmektedir.

3.1.1.3. Suçun İşlenişi

Polisiye romanlar, genellikle bir suç etrafında kurgulanan, suçlunun kim olduğunu ve suçu nasıl işlendiğini bulma çerçevesinde gelişen romanlardır. Romanda yer alan dedektif veya dedektif görevini üstlenen kişiler tarafından gerekli incelemeler yapılarak deliller toplanır, tanıklar ve şüpheliler sorgulanır, elde edilen tüm ipuçları birleştirilerek, akıl ve mantık yürütülerek katil bulunmaya ve olay çözülmeye çalışılır. Ancak bazı polisiye romanlar, cinayet dışında casusluk, soygun, gasp, hırsızlık gibi suçlar etrafında da kurgulanabilir (Gezer, 2006).

Ümit Deniz’in Ölüm Perdesi romanında iki ana suç ögesi bulunmaktadır. Suç teşkil eden ilk öge casusluk faaliyetlerinde bulunan bir şebeke, diğeri ise Moskof Süreyya lakaplı Serj İvanov’un meçhul bir kişi tarafından öldürülmesidir.

Casusluk şebekesinin çökertilmesi konusunda MİT, Davman'ın yardımını istemektedir. Davman, milli çıkarlar söz konusu olduğu için bu konuda yardım etmeyi kabul eder.

– Murat bey, demişti. Üzerine alacağınız cidden pek tehlikeli bir mevzudur. Muvaffakiyet yüzde beş ise, ölüm yüzde doksan beştir. Onun için isterseniz şimdiden vazgeçe bilirsiniz.

– Tamam, dedim. “Postu deldirene kadar emrinizdeyim. Buyurun istediklerinizi teker teker anlatın.(Deniz, 1957)

Yazar, polisiye kurgunun başat ögesi olan suç kavramını tek bir noktada toplamamaktadır. Casusluk ve cinayet suçlarını bir arada alarak polisiye roman kurgusundaki suç ögesini genişletmektedir. Ümit Deniz casusluk ve cinayet suçları arasında köprüler oluşturarak iki olayı birbirine bağlamaktadır.

Casusluk yapan şebekenin peşinde olan Murat Davman cinayetin işlendiğini bir rastlantı sonucu öğrenir. Dedektif romanlarında genel olarak işlenen suç ya yardımcı tarafından ya da bir iş teklifi olarak dedektife iletir. Ümit Deniz ise, kahramanın cinayeti öğrenmesini rastlantısal bir kurgu yaratarak okuyucuya sunmaktadır.

Kahramanın suçun tespitindeki rastlantısal kurgu şöyle başlar. Davman, casus olduğundan şüphelendiği Maria'yı takip ederken arkasından Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası memurlarından sivil komiser bir arkadaşı omzuna dokunur. Aralarındaki konuşma şu şekilde gelişir:

– Oradan mı? diye sordu.

Nerden olduğunu bildiğim yoktu ama hiç bozmadım, Kafamla tasdik ettim.

Ne çabuk duydu yahu? dedi. Vallahi sizlerden korkulur artık. Buna iyice iman ettim.

Anlaşılan falsolu bir iş vardı civarda. Bulgar kızını da Milli Emniyeti de, bana verilen işi de bir anda unuttum.

Bilgiç bir tavır takınarak:

- Ne yaparsın? dedim. Sizinki gibi bizim ki de meslek işte...
 - Sen öyle ufak tefek işler için sokaklara fırlamazsın. dedim. Müdüriyet bu seferki vaak'aya fazla ehemmiyet veriyor galiba ki göndermiş. Tahkikatı sen mi idare ediyorsun?
 - Hayır dedi. Ben ilk hazırlığı ve delilleri toplamak için geldim. Cinayetin asıl tahkikatını İkinci Şube Müdürünün riyasetindeki ekip tarafından yapıyor.
- Vay canna! Demek ki civarda bir cinayet işlenmişti. Hem de tahkikatı Polis Müdürünün deruhte edeceği kadar mühim bir cinayet. Bunu mutlaka öğrenmeliyim.”(Deniz, 1957).

Murat Davman, komiser arkadaşı Mehmet'ten cinayet hakkında bilgi almak ister, bir kahveye oturulur ve olay Mehmet tarafından Davman'a anlatılır:

- Sabah Müdüriyette otururken haber verdiler. Kapalıçarşı Kuyumcular bölümünde bir cinayet işlenmiş. Hemen kalkıp geldik. Bahsedilen dükkan Süreyya İnal isminde elli yaşlarında bir mücevheratçıya aitti. Senelerden beri burada icray-ı ticaret eden bu sesiz sedasız adama arkadaşları Moskof Süreyya derlerdi. Asıl adı Serj İvanov idi.
- (...)
- Süreyya kafasına çok şiddetli vurulan bir darbe neticesinde beyni patlamak, kafatası parçalanmak suretiyle aniden, gık bile diyemeden öbür dünyayı boylamıştı.(Deniz, 1957).

Davman, öldürülen kişi hakkında daha çok bilgi almak ister, Mehmet olay hakkında bilgi vermeye devam eder:

- İşte dükkanda ölü bulunan şahıs bu Moskof Süreyya, namı diğer Şer İvanov'du. Kimi kimsesi olmayan bu adamın bütün hayatı deri bir esrar perdesiyle örtülüydü. Kazancı iyi olmasına rağmen gezip dolaşmaz, sesiz sakin bir hayat yaşar, bütün ömrü Tozkoparandaki kendi evi ile dükkanı arasında geçirdi. Yegane eğlencesi, Pazar günleri vapura binip boğaza kadar gidip gelmek, yazları da Florya sahilinde kurduğu bir çadır da yalnız yaşayarak akşamları geç vakit, sabahları da erkenden denize girip banyo almaktı...(Deniz, 1957).

Davman, öldürülen kişi hakkında bazı bilgilere sahiptir. Peşinde olduğu şebeke ile bu cinayetin bir ilişkisi olduğundan şüphelenmektedir. Artık görevi hem cinayeti aydınlatmak hem de şebekeyi çökertmektir. Yazarın, eserlerinde yabancı isimleri sıklıkla kullanması, batı edebiyatından çevirmiş olduğu eserlerin etkisinde kaldığının göstergesidir.

III.3.1.1.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Olay, kanunlarda açıkça suç olarak belirtilen fiil ve hareketlerin ortaya çıkmasıyla, olay yeri ise; olayın işleniş tarzının, mağdur ve suç sanıkları ile ilişkisinin saptanabildiği bölgeyi ifade etmektedir. Olay yeri inceleme yöntemi, herhangi suçun ne şekilde yapıldığını, olayın oluş şeklini ve nedenini araştırmak, suçlu ya da mağdura ait suç kanıtlarının saptanması, olaydan kaynaklanan zarar ve kaybın belirlenmesi için olay yerinde yapılan adli işlemlere denir. Polisiye romanlarda dedektifin olayla ilgili ipuçlarını veya olayın nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi edindiği ilk kısımdır (Özderin, 2006). Ümit Deniz'in *Ölüm Perdesi* romanında olay yeri dedektif tarafından incelenmemektedir. Dedektife yardım eden kişi tarafından olay yeri anlatılır. Cinayetin işlendiği yer, romanda geri planda bırakılmıştır.

Romanda cinayetin işlendiği yerin betimlenmesinin detaylı bir şekilde okuyucuya sunulmaması polisiye kurgunun mekân çevresinde gelişmediğini göstermektedir. Delillerin cinayetin işlendiği yerlerde toplanmayacağını ve suçun aydınlatılmasının farklı yerlerde farklı biçimde gelişeceğini göstermektedir. Yazar, polisiye kurgunun sürükleyiciliğini devam ettirmek için detaycılıktan vazgeçmektedir. Olay yerinin üzerinde durulmayıp yüzeysel bir şekilde okuyucuya sunulması, yazarın oluşturmak istediği polisiye kurgunun zayıf yönünü meydana çıkartmaktadır.

III.3.1.1.5. Suç Hakkında İpuçlarının Toplanması

Yazarın, *Ölüm Perdesi* romanında ipuçlarının elde edilmesi casusluk suçunun üzerinde yoğunlaşmaktadır. Davman işlenen cinayetin casusluk şebekesi ile bir bağlantısı olduğunu, şebekenin çökertilmesiyle cinayetin de aydınlanacağını düşünmektedir. Polisiye

romanlarda alışık olunan katil kim sorusu Ölüm Perdesi romanında casusluk şebekesinin başında bulunan şefin kim olduğu sorusuna dönüşmüştür.

Dedektif Murat Davman'ın elde etmiş olduğu ilk ipucu ajan olduğundan şüphelendiği Maria'nın odasında dinleme cihazı ile elde ettiği bilgilerdir:

Telefonu kapayıp tekrar aletin başına geçtim. Düğmeyi ayarladım, ses bitmişti. Ancak telefonun kapandığını duyabildim. Hemen apareyi toplayıp yatağımın yanındaki divana götürüp bandı geriye sardım ve hafif sesle işletmeye başladım. Benim anladığım lisandaki konuşma mükemmelen duyuluyordu. Şimdiye kadar hiç duymadığım bir dildi bu. Yalnız aşına olduğum tek kelime şu idi ve sık sık da muhavere de bu geçiyordu:

J A L U Z İ

Aslı Latince olan bu kelime muhtelif lisanlarda "kıskançlık " manasına geliyordu."(Deniz, 1957).

Ancak elde etmiş olduğu ipucu da bilinmeyen bir casus tarafından yok edilmiştir. Polisiye roman kurgusunun içinde var olan delillerin karartılması olayı Ümit Deniz tarafından Ölüm Perdesi romanında şu şekilde kullanılmıştır:

- Cezmi ne yapıyormuş? Notumu almış mı acaba?
- Evet, yalnız işin kötüsü notunuzu başkalar da almış galiba?
- Nasıl? Anlamadım.
- Çünkü ses makinesinde bir su sesinden başka kayıtlı hiç bir şey yokmuş. Siz gittikten sonra odaya biri girip sesleri hattan silmiş.(Deniz, 1957)

Davman'ın elde etmiş olduğu diğer bir ipucu ise; öldürülen kuyumcunun evinde inceleme yaptığı sırda karşılaştığı durumdur:

Burası Yerebatan sarayı gibi küf kokuyordu.

Tokmağımı çevirdiğim kapı gıcırdayarak açıldı. Durdum etrafı dinledim. Ses seda yoktu. İçeri girdim. Fenerin ışığını duvarlarda dolaştırdım. Bir kitaplık, çalışma masası, bir abajur, iki koltuk ve kapının tam karşısına gelen bir pencerede de parçalı bir stor vardı. Güneşi kesecek veya odaya sokacak şekilde ayarlanan bir stor...

Bir de aklıma gelen fikirle gözlerimin pencereye takıldığı sırada arkamda bir çitirdi oldu.(Deniz, 1957).

Davman'ın öldürülen kuyumcunun evinde hissettiği küf kokusunun, gözüne takılan pencerenin ve stor perdenin romanın kurgu akışında önemli ipuçları olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu ipuçlarının roman sonunda gizemin aydınlatılmasında Davman'a fayda sağladığı görülmektedir. Dedektifin elde ettiği ipuçları bu aşamada okuyucuda gizem duygusunu canlı tutmak maksadıyla açıklanmamaktadır.

III.3.1.1.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Yazar, Murat Davman karakterinin zeki yönünü şüphelinin sorgulanmasında ortaya koymaktadır. Murat Davman'ın sorgulama şekli fiziksel bir darp, zorlama olmadan bilgilerin psikolojik baskıyla elde edildiği bir yöntemdir.

Murat Davman'ın önceden hazırlatmış olduğu işkence ses efektli bandı bir pikapla başka odaya yerleştirir. Davman, odanın kapısının aralık kalmasını ister, çıkan seslerin odadaki kişilerden çıktığının sanılması ve sorgulanan kişinin odadaki kişileri görebilmesini istemektedir. Önceden hazırlatmış olduğu yüksek voltajlı ampulleri şüpheliye yakın bir şekilde yerleştirilmesini ister ve sorgu başlar:

Cehennemî bir ışık altında kalan herif birden küfür filân bırakıp danalar gibi böğürmeye başladı...

Aaah!.. Ooof!. Bittim... Mahvoldum... Ah gözlerim!... Biz onun feryatlarına hiç aldırış etmeden birer sigara tellendirip etrafına toplandık. Elleri bağlı olduğu için kamaşan gözlerini kapayamıyor, bu ona büsbütün ızdırap veriyordu. Hele beşer binlik ampullerin verdiği hararet, sıkıntıdan bunalan herifin alnında ter taneleri şeklinde belirliyordu.

Konuşacağım. Ne isterseniz söyleyeceğim. Tek bana işkence etmeyin ve buradan çıkarıp, hâkimlerin bulunduğu bir mahkemeye verin. Adaletin cezasına razıyım ama sizin değil.(Deniz, 1957).

Davman'ın suçlu sorgulamasında kullandığı psikolojik yöntem, sosyal psikolojide 'itaat' olarak adlandırılmaktadır. Bu konuda yapılmış birçok deney mevcuttur.

İtaat, başka bir kişiden özellikle de bir otoriteden gelen emir üzerine davranıştaki değişmeyi açıklar, sosyal etkiyi en doğrudan ve en etkili biçimde yansıtır. Stanley Miligram'ın bir dizi araştırmasıyla, psikoloji bilimi çoğu insanın otoriteyi temsil eden birine itaat etmede ne kadar ileri gidebileceğini göstermiştir. Benlik algısında bir kez bu tür bir değişme olduğunda, denekler zihinsel düzeyde davranışlarının kontrolünden vazgeçtikleri için arkasından itaat gelir (Morris, 2002).

İnsanların itaat etme davranışlarını otoritenin ve ortamın özellikleri etkiler. Üniformalı kişilerin yoldan geçenlere park-metreye 10 sent atmalarını söyledikleri araştırmalar, emirleri veren kişinin elinde tuttuğu güç miktarının önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Üniforması polisinkine benzeyen bir koruma görevlisine, sütçü ya da sivil giysili birinden daha fazla itaat edilmektedir. Başka bir etken de gözlem altında bulunmalarıdır (Morris, 2002). Burada Murat Davman, otorite figürünü yansıtmakla birlikte, kendisine itaat edilmediği takdirde olabilecekleri göstermekle büyük bir baskı yaratmakta ve sonuç itibarıyla başarılı olmaktadır.

“Polisiye Roman Temsilcisi Ümit Deniz’in Romanlarında Cinayet Kurgusu” adlı makalede Ölüm Perdesi romanının sorgulama kısmında bahsedilen “Murat ve arkadaşları yan odada hazırladıkları düzeneğe yüksek perdeden verdikleri çığlık ve ağlamalarla çete elemanını korkutmayı ve konuşurmaya başarılılar. Onun ve arkadaşlarının suçluyu konuşurmaya yönelik uyguladıkları işkence, her ne kadar milli menfaatler adına işlense de hukuki anlamda kabul edilemez bir tutumdur.” (Ulutaş,Süphandağı & Abukan, 2012) ifadesi yanlış bir yaklaşımdır. Davman sorgu sırasında suçluya fiziki olarak şiddet uygulamamaktadır. Davman, sadece sosyal psikolojide var olan ve ‘itaat’ olarak adlandırılan yöntemi kullanmaktadır.

III.3.1.1.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Ümit Deniz'in Ölüm Perdesi romanında dedektif görevini üstlenen Murat Davman tarafından yürütülen soruşturma ipuçları ve delillerin elde edilmesiyle çözüme ulaşır. Romanın çözüm kısmında dedektif ve katil karşı karşıya gelmekte, katilin merakına yenik düşüp "teşkilatın bu kadar açığöz ajanlarına rağmen beni bir tek sen bulup da nasıl meydana çıkardın anlatsana"(Deniz, 1957) demesiyle Davman olayı nasıl çözdüğünü anlatmaya başlar. İlk aşamada katilin ve casusluk şebekesinin şefinin kim olduğunu açıklar ve devam eder:

–Dinle: Seninle ilk defa otele karşılaştık. Bana Ankara'dan hususi emirle geldiğini ve beni bulduğunu söyledin. Halbuki o gün tayyarelerin kış programı başlamış ve uçaklar bir sabah bir akşam işlemeye açılmıştı. Senin değdin saate gelmene imkan yoktu.

Bana ilk suikast yapıldığı gün, sen gelip fazla malumat tasladın. Bir tabanca mermisi hakkında bu kadar kuvvetle ve sıhhatle fikir yürütebilmek, onun çapını aynı anda tayin edebilmek için, insanının mutlaka o tabancayı atanlarla hiç değilse uzaktan ilişkisi olmak lazım gelirdi.

O gece tele aldığım sesi sana mahsus bıraktım. Notu ilave etmek de bir tuzaktı. Zira kat garsonu elli lira mukabilinde benim odamı gözetlemeyi kabul etmiş ve bir bile yerinden ayrılmamıştı. Balkon kapısını cam kesilmeden açılmayacak gibi örttüğüme göre, giren kimse benim odama ancak kapıdan girecekti. O sabah odama da yalnız bir tek şahıs girmişti, o da sendin. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz'in romanında yarattığı dedektif, olayları gözlem yeteneğiyle değil; olayları araştırma yönü ve zekâsı ile çözmektedir. Gazeteci olan Ümit Deniz yarattığı Murat Davman'ı da gazeteci kimliğiyle öne çıkartmaktadır. Davman'ın araştırmacı yönü yazarın çok iyi bildiği "gazetecilik" in bir yansımasıdır. Yazarın oluşturduğu dedektif modelinde, gözlem yeteneğini geri planda bırakmakta, araştırmacı yönünü ön plana çıkartmaktadır. Davman'ın çözmüş olduğu diğer olay jaluzi delilidir:

Ve Cezmi JALUZİ'nin esrarı meydana çıkacaktı. Sen bunu parlak bir buluş olarak ele almıştın. Modern muhitler Jaluzi tangosunu dinlerken, kıskançlığa telmihen, Marş Enternasyonal

diyorlardı. Marş Enternasyonal ise sizin bağılandığınız gayeleri güden bir milletin malı, marşı idi. Ayrıca Jaluzi'nin bir manası da İkinci Dünya Harbi sırasında çıkan kepenkli perdelerle takılan isimdi. Sen bu paroladan istifade ederek işini hazırladın, size taraftar olan, Türk diyemeyeceğim bir sürü sütü bozuğun, ki bunlar memleket için en tehlikeli olan unsurlardı, listelerini Jaluzi perdesinin üst başındaki tahtanın içine oyup yerleştirdin.

Kuyumcuyu öldürmekle, Maria'nın bizi sağlam yola götürmesine mani oldun. Fakat yine ajanlarından biri bir gaf yaptı. Bu senin gözünden de kaçtı. Zira bilinmeyen biri için bu masum bir itiraftan başka bir şey değildi. Yani Apostolidi, kendisi ilen konuşan bir gazeteci komşusu için:

– ‘Bunca senedir yan yana otururuz’, dedi. ‘Daha bir kere bile odasının kepenklerini açtığını görmedim,’

Halbuki Cezmi, kepenkleri kapalı bir odaya asla perde, hem de en modern şekilde imal edilmiş bir perdeye ihtiyaç yoktu.

Düşünmeye başladım. Bu perde ne cinsti? Ona Jaluzi diyorlardı. Yani sizin parolanız olan kelime. Bu işe girer girmez duymaya başladığım kelime.’’ (Deniz, 1957).

Yazarın Ölüm Perdesi eserinde oluşturmuş olduğu polisiye kurguda işlenmiş olan cinayet suçunun aydınlatılması geri planda bırakılmış, casusluk çetesinin ifşa edilmesi ön plana çıkarılmıştır. Cinayetin nasıl işlendiği, ne sebeple işlendiği, yüzeysel bir biçimde okuyucuya sunulur. Yazar polisiye kurgu çatısı altında casusluk suçunu eserinde işlemektedir. Cinayet suçunu geri planda bırakıp casusluk suçunu öne çıkartması, yazarın bu eserinin polisiye roman türünün alt başlığı olan casus polisiyesi türüne dâhil olmasından kaynaklanmaktadır.

Polisiye roman geleneğinin Türk Edebiyatında köklü bir geçmişinin olmaması, yazarı basit kurgular içinde kalmaya zorlamış görünmektedir. Polisiye kurgunun detaycılıktan uzak olması, cinayet suçunun romanda geri planda bırakılması, cinayet yerinin olayların çözümünde etkin bir rol oynamaması, oluşturulan polisiye kurgunun zayıf yönleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Murat Davman'a verilen bu gizli yetki, herhangi bir yasallık içermemektedir.”Artık biz de polis gibi hattâ birçok yerlerde onlardan daha fazla salâhiyetlere sahip olarak hareket edeceğiz. Zira bu mevzu bir ölüm kalım mücadelesidir.

İcabında biz de öldüreceğiz ve bunun için de hiçbir merciye karşı sorumlu olmayacağız.”(Deniz, 1957). Bu yasadışlılığın romanın kurgusunu hem kolaylaştırdığı hem de yazara geniş ve rahat bir hareket alanı açtığı söylenebilir.

III.3.1.2. Sessiz Harp Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.1.2.1. Özet

Sessiz Harp romanı Davman'ın yine MİT ile birlikte vatan düşmanlarına karşı mücadelesini anlatmaktadır. Bir gece yemek davetine giderken yol üzerinde bulduğu, ölmek üzere olan bir kadının MİT ajanı çıkması, Murat Davman'ı yeni bir maceraya sürükler. MİT ajanının ölmeden önce Davman'a vermiş olduğu bilgilerle macera başlamaktadır. Öykünün büyük bölümü Ankara'da ve dönemin ünlü oteli Ankara Palas'da geçmektedir. Ankara'da başlayan macera her şeyin başladığı noktaya, İstanbul'a geri dönmektedir. Davman MİT ajanını öldüren kişinin kim olduğunu öğrenir, vatan hainlerini yakalar ve adalete teslim eder. Aksiyon ve heyecan dozu yüksek entrikanın bir arada olduğu bir romandır.

III.3.1.2.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.1.2.2.1. Asıl Kişiler

Macide (Z41)

MİT tarafından casusluk şebekesinin ortaya çıkarılması için görevlendirilmiş güzel ve zeki bir ajandır. Casus şebekesinin peşine Ankara'da düşer ve İstanbul'a kadar takip eder. Şebekenin bazı planlarını öğrenir. Romanda Macide öldürülür. Ölmeden önce Davman'a bazı ipuçları verir. Murat Davman Macide'yi şöyle anlatır:

Zavallı Macide çok güzel bir kadındı. Eski bir hariciyenin zevcesi idi. Kocasını bir otomobil kazasında kaybettikten sonra teşkilata intisap etmişti. Hiç kimsesi yoktu. Üç lisanı anadili gibi konuşan umumi bir kültüre sahip zarif bir salon kadını idi. Vatanperverlik ona dedelerinden ve babasından mevrusdu. Bütün sülalesi askerdi. Hepside Şamlı tarihimizde kahramanlık sayfaları ilave etmişlerdi. (Deniz, 1960).

Dansöz Nadia Serpov (Necla Serpil)

Dansöz Nadia Serpov, Ümit Deniz'in Ölüm Perdesi romanın karakterlerinden biri olan Necla Serpil'dir. Murat Davman'a âşıktır. Davman, onun MİT tarafından istihbarat toplaması için dansöz kılığında Ankara'ya gönderilmiş bir ajan olduğunu sonradan öğrenecektir. Romanda şu şekilde betimlenir:

Tepeden tırnağa kadar sarı, siyah, kırmızı pullarla kaplı bir elbise giymişti. Yılan gibi kıvranarak, müziğe uygun adımlarla dansa başladı. "Yılan gibi" diyorum. Zira kıvraklığından önce elbisesinin biçimi onu bir yılan benzetmişti. Yalnız korkudan ziyade zevkten insanın nefesini kesecek güzellikte bir yılan. (Deniz, 1960).

Selda Engin (Ayla Atalay)

Romanda, bir suikasta kurban giden Amiral Kadir Engin'in kızıdır. Dedektif Murat Davman olayı aydınlatmak için Amiral'in kızı Selda'yla buluşmaktadır. Selda, Davman'a âşık olmuştur. Davman için Necla ile bir rekabet içine girer. Selda şu sözlerle tanıtılır:

Daracık siyah bir eteklik ve ateş alı Twinseti ile bir anda insanın nefesini kesecek kadar güzeldi. En fazla 25-26 yaşlarında gözüküyordu. Fildişi matlığında teni ile platin saçları ortasında kömür siyahı gözleri müthiş bir tezat yapıyor ona çok esrarlı ve vahşi bir hava veriyordu. Gözleri biçimindeki siyah kehribardan gerdanlığı, bluzunun renginde boyanmış kalın dudakları, siyah-kırmızı kontrastını daha bariz bir şekilde ortaya vuruyordu." (Deniz, 1960).

Fakat Murat Davman'ın anlatmış olduğu Amiral'in kızı Selda Engin değildir. Amiral'in kızı casusluk şebekesi tarafından dolaylı yoldan öldürölerek yerine Selda'ya çok benzeyen casusluk şebekesi şefinin kızı Ayla geçmektedir. Romanda bu olay Murat Davman ile casusluk şebekesinin şefi Hüseyin Atalay'ın arasında geçen konuşmada şöyle anlatılmaktadır:

Kendisine samimi olarak durumu anlatıp, iki ay için Avrupa'ya gitmesini teklif ettik. Bütün masrafları da deruhte edeceğimizi söyledik. Fakat teklifimiz karşısında çileden çıktı ve kendini o gece pencereden aşağı attı. Amiralin vefatını müteakip, polis ve Milli Emniyetin tahkikatını bitirmesini bekledik. Sonra Ayla, her ihtimale karşı Selda'nın yerini aldı. (Deniz, 1960).

Romanın başlarında anlatılan Selda'nın romanın sonunda casusluk şebekesi şefinin kızı Ayla olduğu anlaşılmaktadır. Romanın sonlarında Ayla, Murat Davman'ı öldürmek istediği bir anda Davman tarafından öldürölür. Romanda, Ayla'nın öldürölülen Amiral'in kızı Selda'nın yerine geçmesi inandırıcı değildir. Romana gizem katmak amacıyla yapılan bu kurgu okuyucuda soru işareti oluşturmuştur.

Hüseyin Atalay

Romanın başlarında Hüseyin Atalay'dan ilk aşamada bahsedilmemektedir. Romanın ilerleyen aşamalarında Davman tarafından Hüseyin Atalay'ın casusluk şebekesinin şefi olduğu öğrenilmektedir. İşlenen cinayetlerin emri Hüseyin Atalay tarafından verilmektedir. Yazar, Hüseyin Atalay'ı şöyle anlatmaktadır:

Sadun ağabeyin arşivini tetkik ederken, buna dair şu malumatı da almıştım: Hüseyin Atalay denizi çok seviyordu. Deniz sesi duymadan uyuyamıyordu. Endonezya'daki kâşanesi de deniz kıyısındaıdı. Motörü, yatı, yelkenleri vardı. Balıkçılığa bayılırdı. Şehrin gürölüsü, onu rahatsız ediyordu. (Deniz, 1960).

Romanın sonunda Hüseyin Atalay, Davman tarafından yakalanır ve emniyet mensuplarına teslim edilir.

III.3.1.2.2.2. Yan Kişiler

Maksut ve Sait

Davman'ı hava alanından Ankara Palas oteline getiren taksicidir. Sait de Maksut'un muavinidir. Davman, casuslar tarafından kaçırıldığında Maksut ve Sait Davman'ın hayatını kurtarır. Bir bakıma, Murat Davman'ın yardımcılarıdır. Davman, "Sait'in açığözlülüğüne hayran olmuşum. Birbirinden alâ ve zeki iki yardımcı bulmuşum ki bunlarla ortalığı birbirine katabilirdim."(Deniz, 1960) sözleriyle ifade ettiği bu ikili, Davman'ın elde etmiş olduğu delilleri araştırarak Davman'a rapor vermektedirler.

Yaşar Atılğan

Romanda casus şebekesinin ajanlarından biridir. Macide'yi öldüren katil Yaşar'dır. Romanda Yaşar'dan şöyle bahsedilir:

Teşkilatın arşivinde Yaşara dair hiçbir malumat mevcut değildi. Bunun üzerine polisle temasa geçmişler, o zaman aradıklarını bulmuşlardı. Yaşar Atılğan; Harp seneleri içinde ekmek karnesi sahtekârlığından fişe geçmiş, iki ay hapis yatmış, sonra da darp ve cerh'den iki kere mahkemeye verilmiş bu yüzden de altı ay yemiş, işsiz güçsüz takımından biriydi. Fakat sonra bir daha ortada görünmemişti.(Deniz, 1960).

Yaşar, Davman tarafından darp edilerek öldürülmüştür. Davman, Yaşar'ın Macide'yi öldüren kişi olduğunu casusluk şefi ile karşılaşmasında öğrenmektedir.

III.3.1.2.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in Ölüm Perdesi romanında olduğu gibi Sessiz Harp romanında da suç ögesi çeşitlilik göstermektedir. Sessiz Harp'daki polisiye kurguda casusluk ve cinayet suçları üzerinde durulmaktadır. Ümit Deniz'in Sessiz Harp romanında casusluk suçu, cinayet suçundan daha yoğun olarak ele alınmaktadır.

Yazar tarafından oluşturulan rastlantısal bir kurgu ile Murat Davman, işlenmiş olan cinayet suçu ile karşılaşmaktadır. Davman, Hüseyin Atalay adında bir işadamının evine davetlidir. Maktül ile karşılaşması bu davete giderken olmaktadır. Murat Davman'ın maktül ile karşılaşması romanda şöyle anlatılmaktadır:

Haciosman'ın meşhur çınar altına geldiğim sırada sağ ayağımın bütün gücüyle fren pedalına yüklendim. Zira birkaç metre önümde, yolun tam ortasında, çamur yığını gibi koyu renk bir şekil yatıyordu.

Araba şiddetle kış attı ve tekerler bu cisme ancak süründüğü sırada otomobil durabildi. Birkaç metre geri yapıp el frenini bağladım ve arabadan atladım. Farların ışığı altında bu cismi daha iyi görebiliyordum.

Yanına koşup çevirdim. Bu siyah mantolu sarışın bir kadın vücudu idi. Şiddetli yağmurun ve soğğun altında yaşayıp yaşamadığı belli değildi, zira bütün vücudu buz kesmişti. Yüzü gözü kan içinde tanınmıyacak haldeydi.'' (Deniz, 1960).

Sessiz Harp romanının dedektifi Murat Davman, bir suçun işlendiğini rastlantı sonucu öğrenir ve kendini olayların içinde bulur. Romanda Murat Davman'a suçun işlendiği başkaları tarafından haber verilmemektedir. Davman, suç unsurlarını para karşılığında çözmekte, bu görevi vatanperverlik olarak görmekte ve bu yüzden gönüllü olarak kabul etmektedir.

Romandaki diğ er suç unsuru da casusluk suçudur. Davman, karşılaşmış olduğu cinayetin, casuslar tarafından işlendiğı şüphesiyle MİT'e haber verir ve burada olayın casusluk şebekesinin işin içinde olduğunu öğrenir:

Öyle üstün körü olduktan sonra bu işten de haberdarız. Z- 41 bizim için hayati derecede önemli olan bir casusluk işi üzerinde çalışıyordu. Ama takip ettiğı izler ve ipuçları hakkında en ufak bir bilgiye sahip değildik. Macide bu iş için hususi olarak merkezden gönderilmiş en becerikli açıkğöz ve kabiliyetli ajanımızdı. (Deniz, 1960).

Yazarın Sessiz Harp romanında casusluk suçu, cinayet suçundan daha ön plandadır. Ümit Deniz'in Sessiz Harp romanı da polisiye roman türünün casus polisiyesi türüne girmektedir. Casus polisiyesinde cinayet suçu geri planda bırakılarak casusluk suçu ön plana çıkarılmaktadır.

III.3.1.2.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Yazarın, Sessiz Harp romanında olay yeri incelemesi bulunmamaktadır. Macide casusluk şebekesinin ajanları tarafından İstanbul'da öldüğü sanılarak ormana bırakılır. Macide yaralı bir şekilde yola kadar gelerek Davman'la konuşma fırsatı bulur ve Davman'ın kollarında ölür.

Kurtulmasına imkân olmadığını herhalde o da biliyordu. Menfi makamda hafifçe başını salladı. Sonra derin bir nefes tekrar mırıldandı: Zavallı kadın ruhunu teslim etmişti. Kollarımın arasında artık bir ceset vardı." (Deniz, 1960).

Öldürülen kişinin belli bir mekânda öldürülmemesi polisiye kurguda olay yerinin incelenmesine olanak sağlamamaktadır.

III.3.1.2.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Romanda Macide, ölmeden önce Davman'la konuşma fırsatı bularak olayın aydınlatılmasında önemli olabilecek ipuçları vermektedir. Macide'nin ölmeden önce Davman'la arasında geçen konuşma şu şekildedir:

Üzerine eğilip kulağımı ağzına yaklaştırdım:

- Söyleyin dedim. Size bunu kim yaptı

İhtilaç içinde yüzünü buruşturdu. Sonra kesik kesik şunları mırıldandı:

- Haber... Verin... Çabuk... Olsunlar... Kaçacaklar... Planlar...

Şimdi hırıldamaya başlamıştı. Son gayretini sarf ettiği belli idi.

- Kimler kaçacak? Kime haber vereyim?

Avuçlarımda olan elleri takallüs etmiş tırnakları adeta etime geçmişti. Göğsü körtük gibi inip kalkıyor, her seferinde kurşun deliklerinden kan sızıyordu. Kadın son saniyelerini yaşıyordu.

- Gayret edin söyleyin..

Kanlı yüzünde gözleri alabildiğine açılmış o kırmızılığın içinde iki zümrüt parça gibi ışıldıyordu. Ağzını birkaç kere boşuna açıp kapadı. Elimden gelse kelimeleri çengel ile çekip alacaktım yalvarmaya başladım:

- Kuzum gayret edin. Sizi kurtaracağım. Şimdi buradan hastaneye gideceğiz...

- Şarkı... Kadın... Takip... Öbürleri... Tehlikede... Haber...

Yağı biten kandil gibi birden göğsü indi başı yana devrildi. (Deniz, 1960).

Davman, Macide'nin son konuşmasında ilk ipucunu elde eder. Macide'nin ölmeden önce dediği kelimelere ilk aşamada anlam verememekte, fakat elde etmiş olduğu ipucunun hayati öneme sahip bir bilgi olduğunun farkındadır. Romanda, Davman ilk ipucunu birinci ağızdan alır. Davman, Macide'nin ölümünden sonra üst araması yaparak kendisine yardımcı olabilecek başka ipuçları aramaktadır:

Mantosunun ceplerinde bir Bafra sigarası ile bir paket kibritten başka hiçbir şey bulmadı. Yalnız dikkatimi celbeden tek husus şu oldu. Bu kibritin karton kapağı yırtılmıştı. Ve pek piyasada satılan cinsten değildi. Onları cebime atıp direksiyona geçtim ve arabayı çevirip tekrar geldiğim yoldan geriye döndüm. (Deniz, 1960).

Davman, Macide'yi inceleyerek elde etmiş olduğu önemli bir diğer ipucu kibrittir. Kibritin üst kapağının yırtık olması şüphe çekici olmasıyla birlikte, kibritin piyasada fazla bulunması araştırma sırasında Davman'ın işini kolaylaştıracaktır. Ümit Deniz'in Sessiz Harp romanı Ölüm Perdesi romanına kıyasla ipuçlarını daha fazla barındırır ve kurgusu karmaşıktır.

Davman, araştırmalarına İstanbul'da başlayıp Ankara'da devam etmektedir. İlk aşamada olay hakkında elinde fazla bir ipucunun bulunmaması işini zorlaştırmaktadır. Davman, Ankara'da tanımadığı bir bayanla telefonda konuşup randevulaşır ve casuslar tarafından kaçırılır. Davman, kendisini kaçırılan kişilerin sesleri, giyimleri hakkında önemli ipuçları elde edecektir. Davman'ın casuslar tarafından kaçırılması ve onlar hakkında ipucu elde etmesi romanda şöyle anlatılmaktadır:

Karşıma gelen herif benim boyum ve yapımdaydı. Ben bir serseri beklerken gayet temiz giyinmiş bir herif ile karşılaşmıştım. Keşki serseri olsaydı, zira sol elinin küçük parmağındaki yüzük her darbeye suratımı kan çanağına çeviriyordu.

(...)

Giydikleri kumaşlara bakılacak olursa hiç de ayak takımından kimseler değillerdi. Bir tanesinin ayağında domuz derisinden şık bir iskarpin, ötekinde de glase, bali tipi kunduralar vardı.

Buradan anlaşılıyordu ki, ben düşmanlarımı yüksek tabaka arasında arayacaktım. Tabi ölmez sağ kalırsam.

Beni döven herif, dayağa yerde devam etmek üzere ayağımı kaldırdığı sırada, boğuk sesli, domuz derisi iskarpin giymiş olan adam konuştu:

–Dur Yaşar. Boşuna uğraşmayalım. Herif keçi gibi inatçı... Ölecek ama konuşmayacak. Onun için bir an evvel öbür dünyaya gönderelim daha iyi...

(...)

Glase pappuçlu herif cevap verdi.

– Aysel nasıl olsa bizi dışarıda, arabada bekliyor.

– Olsun... Yine oraya gidene adar nazarı dikkati celbederiz.

Demek meçhul muhatabımın ismi Aysel'di. Ama ne çare hiçbir işe yaramıyacak olduktan sonra. (Deniz, 1960).

Davman artık casusular hakkında kimi bilgilere sahiptir. Elde etmiş olduğu bilgiler soruşturmayı aydınlatmada onun çok işine yarayacaktır. Davman'ın elinde iki önemli bilgi daha bulunmaktadır. İlki arabayı süren şoförün Aysel isminde biri olması, diğeri de kendisini döven kişilerden “glase ayakkabı giyen” kişinin adının Yaşar olmasıdır.

Davman elde etmiş olduğu isimler üzerinde araştırmaya ve daha net ipuçları bulmaya çalışmaktadır. Aysel veya Yaşar adlı casuslardan birine ulaşması işini daha kolaylaştıracaktır. Romanda bu olay şöyle anlatılmaktadır:

Elimize geçen telefon numarasından da, sadra şifa verir bir netice çıkaramadık. Geriye bir otomobil kalıyor. Arabayı o Aysel denilen kadın kullandığına göre herhalde ehliyeti vardır. Trafik şubesinden kontrol ettirmek lazım. Yarın sabah erkenden evrak dairesine gidip onun tahkikatını yapacağım.

(...)

Saatime baktım. Vakit gelmişti. Tekrar telefonu açıp Trafik Müdürünü aradım:

- Osman beyi rica ediyorum.
- Benim buyurun.
- Osman bey, bir saat sonra telefon etmemi söylemişsiniz.
- Haa siz misiniz? Evet, dediğinizi yaptım. O isimde bir var. Asıl adı Ayseli. Soyadı da Kıraç...
- Tamam... Tamam... Aradığım kimse o olacak. Adresi nedir?
- Bahriye Caddesi...

Müdürün lafını ağzına tıkadım.

- Yasemin sokak mı?

Kısa bir duralama oldu:

- Yoksa biliyor mu idiniz?
- Hayır tahmin ettim. Lütfen devam ediniz...
- Yasemin sokak. Nur apartmanı No. 6
- Çok teşekkür ederim. Osman Bey... Bize büyük bir yardımda buldunuz. (Deniz, 1960).

Romanda gizem ve heyecan duygusu ağırlıklı olarak işlemektedir. Delillerin fazla olması dedektifin yürütmüş olduğu araştırmanın uzun sürmesine, okuyucunun da

heyecanlanmasına sebep olmaktadır. Heyecan dozu yüksek olan bu polisiye kurguda delillerin fazlalılığı, okuyucularda anlam karmaşıklığını birlikte getirmektedir.

Davman elindeki ipuçlarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Kılık değiştirip tahkikata devam etmeye karar verir. Casusluk şebekesi ajanlarından Yaşar tarafından yakalanıp ıssız bir eve götürülür. Murat Davman'ın, Yaşar ile giriştiği mücadelede Yaşar hayatını kaybeder. Romanda dedektifin elde ettiği deliller şöyle anlatılır:

Canım sıkılmadı desem yalan olurdu. Keretanın hayatı benim için metelik onluğu bile etmezdi ama onu konuşturup ağzından bir şeyler almak isterdim. Hâlbuki kendi kuyumu kendim kazmış, elime geçen fırsatı istemeye istemeye kaybetmişim. Ya Sabur çekip üzerini aramaya başladım.

Bir mürekkepli, bir kurşun dolma kalem ile portföy, çakmak sigara paketi, mendil, terençkotunun cebinde bozuk paralar çıktı.

Portföyünün içinde 380 lira, bir tarak, Yaşar Atılgan adına basılmış kart vizitler, Denizyollarının şehir hatlarında kullanılan bir vapur karnesi, bir aylık tren bileti, kendisine ait 4 vesikalık fotoğraf, alt gözde de katlanmış yazılı bir kağıt vardı. Kâğıda alel acele bir göz gezdirdim. İşime yarayacağını umduğum için cebime atıp diğer bulduklarımı tekrar aldığım yere yerleştirdim.

(...)

Boşluk diyince Yaşar'ın cebinde bulduğum pusula geldi. İçindekiler aklımdaydı ama çıkarıp bir kere daha göz gezdirdim. Aralarında boşluklar bulunan satırlarda şunlar yazılıydı:

Merkezden gelecek kuryedeki esas ittihaz edilecektir. Elinizdeki malumatı derhal sabotajları hazırlayın ekip şefleri her an harekete hazır bir hazır infilakları müteakip merkezde tekrar birleşeceklerdir. Tamamen ele geçmeden sabotajlara başlanmayacaktır, neticeyi aldığımız zaman malum ile hareket emrini ajanlara bildirin Ankara'da ele geçireceğiniz ı yok edin bunun için evvela gazeteciye lazımdır temas sonunda bir karara varılacaktır teşkilatımız servis tarafından keşfedilmiştir olan ajanlarımızı hudut dışına çıkarıp gelir gelmez sizde memleketi terk ediniz.

Dik dörtgenlerin enleri aynı olduğu halde uzunlukları farklıydı bu da gösteriyordu ki mektubun altına yazılı başka bir kâğıt konacak, bunlar birbirlerine tatbik edildikleri zaman boşluklara gelecek kelimelerle mektubun manası tamamlanacaktı. (Deniz;1960).

Ümit Deniz'in Sessiz Harp romanında kurgu hataları göze çarpmaktadır. Romanda yapılan bazı yanlışlıklar kurgunun inandırıcılığını zedelemektedir. Örneğin, Murat Davman iç konuşmasında adresi, evin numarası ile sokağın numarasını hafızama yerleştirmişti. Sokak 48 No: 13 şeklinde belirtir. Fakat daha sonra Yaşar'ın öldürmüş olduğu evin sokak numarasını telefon ile teşkilattaki ajanlara şifreli bir şekilde verirken "Bahçeli evler 49. sokaktaki 13 numaralı ev... Anlaşıldı." (Deniz, 1960) diye bahsetmektedir. Diğer bir örnek ise Z-41 kod adlı ajan Macide'nin ismini söylerken "Tekrar B-41 ve onun ölmeden evvel söylediği sözler aklıma geldi." (Deniz, 1960) demektedir. Bu tür yanlışlıklar yazarın kimi zaman özensiz davrandığını göstermektedir.

III.3.1.2.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Romanda sorgulama tekniği Ölüm Perdesi romanındaki gibi psikolojik sorgu yöntemi değildir. Sıradan bir sorgulama tekniği kullanılmıştır. Davman sorgulayacağı kişinin karşısına kılık değiştirerek çıkmaktadır. İlk önce sorguladığı Ayseli, Davman'ı tanımamakta ve konuşmamakta ısrar etmektedir. Kendisinin Murat Davman olduğunu, konuşması halinde kendisini koruyacağını söyleyen Davman, Ayseli'yi zor kullanmadan konuşurma çabası içerisinde. İlk aşamada korktuğu için konuşamayan Ayseli, Davman'dan kendisini koruyacağı sözünü aldıktan sonra ona bildiklerini anlatmaya başlar. Söze ilk Murat Davman başlar:

- Kimin hesabına çalışıyorsunuz? Size emir veren kim?
- Onu hiç bilmiyorum. Yalnız bir şey yapılmak gerektiği zaman emirleri Necdet'ten alıyoruz.
- Yani reis o mu?
- Bunu da bilmiyorum. Ama galiba daha büyük biri var.
- Nerden anladın?
- Bilmem, Necdet bu hususta konuşmazdı. Ama onu bir iki kere telefonla konuşup emir alırken duydu.
- Necdet'le senin alakan ne? Bu işe nasıl karıştın?

– Hep Necdet’in yüzünden dedi. Her kadının hayatında böyle gaflar olur bilirsiniz. Onunla beraber yaşıyoruz. Tabi dediklerinden çıkamıyordum.

– Ben Necdet’in evli olduğunu zannediyordum?

– Evet evlidir. Fakat karısıyla pek alakadar değildir. Onu daha ziyade paravan olarak kullanarak, ailelere hulul eder ve işlerini orada daha rahat çevirirler.

(...)

– Pekâlâ, ne yapıyor, ne üzerinde çalışıyorsun şimdi onu söyle?

Kadın yüzüme korka korka bakıyordu. Kekeleyerek:

– Bilmiyorum ya... dedi. O mahut iş üzerine...

– Hangisi?.. Su altı mayınları mı?

Başını salladı...

– Hem o, hem ötekiler...

– Ötekiler de ne?

Birden ağlayarak ellerini avuçlarımdan kurtardı ve yüzüne kapadı. Hıçkırıklarından omuzları sarsılıyordu.

Korkuyorum... Korkuyorum... Ne olur bırakın beni artık. Onlar beni yaşatmazlar sonra...

Yetmez mi bu kadar anlattıklarım...

Korkmayı bırak da anlat. Ötekiler dediğin nedir?

– Ötekiler dediğin Amiral Fletcher’in çalınan çantası mı idi?

Ağlayarak tasdik makamında başını salladı.

– Onu kim çaldı?..

Hala ağlıyordu.

– Çalmadım... dedi. Değiştirdim.

Hıçkırarak cevap vardı:

– Evet...

– Peki ne yaptınız planları?

– Bilmiyorum Necdet aldı?

– Kime verdi?

– Bilmiyorum. İstanbul’a götürdü.

Birden aklıma başıma geldi. Tevekkeli değil, zavallı Macide işe Ankara’da başlamış, sonra İstanbul’da hayatını kaybetmişti. Peki, ama nasıl onu bulacaktım? Ayseli’nin söyledikleri benim bildiklerime fazla birşey ilave etmiyordu ki? Bütün işin başı Necdet denen herifteydi. Evvela onu enselemek lazımdı. Bunu sonraya bırakarak tekrar sorguya devam ettim:

– Sizin çete kaç kişiden mürekkep?

– Bilmiyorum. Birçok kimse var ama ben ancak birkaç tanesini tanıyorum.

– Kazım dediğin herif ne iş görür?

– Bana şoförlük eder. Aslında Yaşar’ın yardımcısıdır.

– Yaşar?

– Necdet’in muavinidir.

- Peki ötekiler?
- Onları tanımıyorum. Necdet, Yaşar vasıtasıyla onlara haber gönderirdi.
- Peki anlat bakayım. dedim. Güzin Tanrıyer'in evine girip araştırma yapanlar sizinkiler mi idi?
- Başını salladı.
- Ne arıyorlardı?
- Bir plan.
- Neye dair?
- Biliyorsunuz ya?
- Su altı mayınların haritası mı?
- Evet.
- Bulabildiler mi bari?
- Zannetmiyorum.
- Ne biliyorsun?
- Çünkü o gece Necdet telefonda Yaşar'a çıkışıyor ve beceriksizliğinden dolayı onu paylıyordu...
- Esrarengiz şekilde öldürülen amirallerle sizin çetenin bir ilgisi var mı idi?
- Evet, onları Necdet öldürdü
- Nasıl?
- Bilmiyorum. Sormadım. Yalnız bir telefon konuşmasında duyduğum buydu.
- Peki, neden öldürdüler o zavallıları?
- Onu da bilmiyorum. (Deniz, 1960).

Yukarıda ifade edildiği gibi, Sessiz Harp romanında klasik sorgu tekniğini olan soru cevap tekniği kullanılmaktadır. Davman hiçbir psikolojik tekniğe başvurmadan sorgusunu gerçekleştirmektedir. Davman uzun süren sorgusunda bildiği bilgileri Ayseli'ye tekrar sorarak doğru söyleyip söylemediğini anlamaya çalışmaktadır. Sorgu sırasında içeriye bir adam girer ateş ederek Ayseli'yi öldürür.

III.3.1.2.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Romanda yazar olayların anlaşılmasını çözüm kısmına bırakmamaktadır. Birçoğunu romanın akışında okuyucuya anlatmaktadır. Macide'nin nasıl öldüğünü otopsi raporundan öğrenir, Macide'nin cebinde bulduğu mavi başlıklı kibritlerin Uzun Şark

şirketine ait olduğunu ve bu şirketin Hüseyin Atalay'a ait olduğunu çözer. Yaşar'ın cebinde bulduğu pusulayı da çağrışımlar sonucu çözmektedir.

Yazar, romanın son kısmı olan çözüm kısmında Davman şebeke hakkında elde ettiği delilleri söyler ve şebeke şefi ile yapmış olduğu konuşmalara yer vermektedir. Yapılan bu konuşmalarda olaylar artık netleşmektedir.

Murat Davman'ın Macide'nin nasıl öldürüldüğünü öğrendiği kısım romanda şöyle ifade edilmektedir:

Otopsi raporu kadıncağızın şiddetli bir mücadele sonucunda vurulduğunu açıklamaktaydı. Midesinden alınan üsare üzerine yapılan tahlil ve vücudundaki izlere bakılırsa evvela bir ilaç ile uyutulup sıkıca bağlanmıştı. Sonra nasılsa iplerini çözmüş düşmanlarıyla mücadeleye başlamıştı.

Anlaşılan üstü başı o sırada yırtılmış ve fazla karşı koyduğunu gören düşmanları tarafından da vurularak öldürülmek istenmişti. Kurşunların giriş istikametine ve derinliklerine nazaran, güzel kadına çok yakın bir mesafeden ateş edilmişti. (Deniz, 1960).

Davman'ın çözdüğü diğer bir olay, Macide'nin ölmeden önce söylediği son kelimelerin ne işe yaradığı ve Yaşar'ın cebinde bulduğu casusluk şebekesinin gizli pusulasıdır. Olay romanda şöyle geçmektedir:

Bir iş yapmış olmak için radyonun düğmesine dokundum. Aletin ısınmasını müteakip, spikerin şu sözleri beni kendime getirdi:

–Teknik bir arıza yüzünden yarı kalan neşriyatımıza devam ederken, sayın dinleyicilerimizden de özür dileriz...

Bundan sonra müzik yayını tekrar başladı. Bizim radyolara da ne oluyordu kuzum?.. geçen gün de, söz yayınları sırasında ani olarak bir anki okunmaya başlanmıştı.

Şarkı... Şarkı... Şarkı...

Bu kelime arabanın cam sileceklerinin temposuna uygun bir şekilde beynimde şaklamaya başladı: Şarkı... Şarkı... Şarkı...

Tekrar B-41 ve onun ölmeden evvel söylediği sözler aklıma geldi:

HABER... VERİN... ÇABUK... OLSUNLAR... KAÇACAKLAR... PLANLAR... ŞARKI... KADIN... TAKİP... ÖBÜRLERİ... TEHLİKEDE... HABER...

Birden Yaşarın cebinde bulduğum şifre gözümün önüne geldi.

(...)

Evvla şifreyi boş olarak kâğıda geçirdim. Sonrada sıra ile boşluklara Z-41 in bana söylemiş olduğu kelimeleri yerleştirdim. Hayretimden nerdeyse küçük dilimi yutacaktım. Macide ban doğrudan doğruya şifrenin anahtarını vermişti. Şimdi elime gecen mektup şu idi:

Merkezden gelecek kuryedeki HABER esas ittihaz edilecektir. Elinizdeki malumatı derhal VERİN sabotajları ÇABUK hazırlayın ekip şefleri her an harekete hazır bir hazır OLSUNLAR infilakları müteakip KAÇACAKLAR merkezde tekrar birleşeceklerdir. PLANLAR Tamamen ele geçmeden sabotajlara başlanmayacaktır, neticeyi aldığınız zaman malum ŞARKI ile hareket emrini ajanlara bildirin Ankara'da ele geçireceğiniz KADIN ı yok edin bunun için evvela gazeteciyi TAKİP lazımdır ÖBÜRLERİ ile yapılacak temas sonunda bir karara varılacaktır. Teşkilatımız servis tarafından keşfedilmiştir TEHLİKEDE olan ajanlarımızı hudut dışına çıkarıp HABER gelir gelmez sizde memleketi terk ediniz.

Aman yarabbi!.. Zavallı kadının sözleri şifreyi tamamen açıklıyordu.” (Deniz, 1960).

Ümit Deniz'in roman akışında verdiği son çözüm ise Macide'nin cebinde bulunduğu kibritlerin esrarıydı. Davman, kibrit fabrikası bulunan iş adamının eşiyle yapmış olduğu konuşma sırasında, casusluk şebekesi şefinin kim olduğunu çözmektedir. Bu olayın çözümü de romanda şöyle geçmektedir:

Kendi bardağına da buz ve soda doldurduktan sonra, büfenin üzerindeki sigara kutusunu açıp bir sigara aldı ve etli dudaklarının arasına yerleştirdi. Ben tam çakmağıma davranacağı sırada, aynı kutudan bir poşet kibrit çıkardı ve gülererek:

– Kibritçinin evinde çakmak yakmak biraz tuhaf oluyor da...

Hâlbuki benim gözlerim, kadının güzel parmakları arasındaki poşetin kabına ve içindeki kibritlerin mavi renkli başlarına takılmıştı. Nerde ise aklımı kaçıracaktım. Bu kibrit, Macide'nin cebinde bulduğum kutunun eşiydi.

(...)

Macide'nin cebinde bulduğum kibrit kutusu gözümün önüne geldi. Kadının sigarasını yaktığım poşeti alıp:

– Bunu bana verebilir misiniz ? dedim.

– Tabii.. İsterseniz size daha fazla vereyim. Bunlar, son imalatımız. Onun için evde bol miktarda var.

– Hayır, teşekkür ederim. Bir tane kâfi...

Kadının gözü önünde kibritin kapak kısmını, Z-41 in cebindeki gibi yırttım. Tamam!... Şüpheye en ufak bir mahal bile kalmamıştı. Macide'nin cebinden çıkan kibrit, bunun aynıydı.'' (Deniz;1960).

(...)

Rakip firmanın adını duymak, kadını ayıltmıştı. Şüpheleri kısmen zail oldu:

– Neyin peşinde olduğunuz hala anlamış değilim ama, yine de söyleyeyim: Biz bu kibritleri Türkiye'nin harici için yaptık. Bu bakımdan da kapak kompozisyonlarına çok emek verdim. UZAKŞARK firmasının sahibini tanıyıp tanımadığınızı bilmiyorum. Kendisi Hüseyin Atalay adı da çok zengin bir tüccardır. (Deniz, 1960).

Ümit Deniz, Sessiz Harp romanının çözüm kısmında Davman'ı casusluk şebekesinin şefi ile karşı karşıya getirmektedir. Bu kısımda Macide'nin nasıl, neden ve kim tarafından öldürüldüğü anlatılmaktadır:

– Evet, Macide'yi anlatıyordunuz...

– Ha, evet... Bu ajanınız hakikaten çok açık göz bir kadındı. İşe evvela ölen amirallerin ailelerinden başladı. Bu arada Necdet'i tanıdı. Bir gün Amiral Tanyeri'nin evinde toplantı vardı. Enver Tanrıyeri'nin vefatından sonra, ahbabları Güzün Hanımı hiç yalnız bırakmıyorlardı. Tabi aile dostu olduğu için, Necdet de müdavimler arasındaydı. Ölümüne rağmen el geçmeyen planları aramak için bir gün yazıhanesini karıştırırken, Macide Hanım kendisini gördü. Bunun üzerine Necdet'e sokuldu. Büyük bir Aşk başladı. Hâlbuki bunların hepsi hesaplıydı. Kısa bir tahkikat, Macide'nin Servisten olduğunu bize öğretmişti.

(...)

– İşler ciddiyet kesbedince, Necdet vasıtasıyla onu İstanbul'a celbettik. Niyetimiz buraya çekip, sessiz sedasız temizlemektir. Nitekim bunun için adamımıza da dereken direktifi vermiştik. Fakat biliyorsunuz, Macide Hanım çok güzel ve cazibeli bir kadındı. Öldürmeye memur ettiğimiz adamı kandırmaya muvaffak oldu. Verdiğimiz direktife göre, adamımız araba ile Hacı Osman bayırının oraya götürüp vuracak ve ormanın içine bırakacaktı. Halbuki kadın evvela bir sigara isteyip, ellerini çözdürmüş, sonra da hayatını bağışlaması için adamımıza aşıkdaşlığa başlamış... biz adamımıza azami derecede dikkatli olmasını sıkı sıkıya tembih etmiştik. Zira ajanınız buradaki konuşmalarımızı duymuş ve teşkilatımıza göndereceğimiz kod'u öğrenmişti. Otomobilin içinde daha başka neler cereyan ettiğini bilmiyoruz. Yalnız adamımız işi bitirdiğini söyleyip geri geldi. Teşkilatımız kontrol sistemi ile çalışır. Onun için arkadan birini daha hadiseyi tahkik için gönderdik. O zaman, sizin işe karıştığınızı Macide'yi bulduğunuzu öğrendik...

– Peki, Macide'yi kim öldürdü? Beni kim takip etti?

– Ajanınızı Yaşar Atılgan vurdu. Sizi takip eden de Necdet Timur'du. (Deniz, 1960).

Murat Davman olayı artık çözmüştür. Teşkilatın yardımıyla casusluk şebekesini yakalar ve adalete teslim eder. Ümit Deniz çözüm kısmında olayların eksik kalan kısımlarını dedektif Murat Davman ile casusluk şebekesi şefi Hüseyin Atalay arasında geçen konuşmalarla tamamlamaktadır. Ümit Deniz'in Sessiz Harp romanının polisiye kurgusu Ölüm Perdesi romanına kıyasla daha sağlamdır. Romanda toplanan delillerin fazlalığı polisiye kurgudaki aksiyonunu arttırmaktadır.

Sessiz Harp romanında birden fazla suç unsuru ile karşılaşılmaktadır. Cinayet suçu, casusluk suçu, hırsızlık suçu gibi suç unsurları bu romanda daha belirgindir. Ümit Deniz'in polisiye kurguda casusluk, hırsızlık ve cinayet gibi suç unsurlarına yer vermesi polisiye kurguda çeşitlilik yaratmaktadır.

III.3.1.3. Casuslar Savaşı Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

3.1.3.1. Özet

Casuslar Savaşı romanında Davman'ın patronu Naci Baba'nın yanına gelen Milli Emniyet'in şefi Abdülkadir Paşa, Murat Davman'dan yardım istemektedir. Merkez üssü Romanya'da 3-K Teşkilatı (Komünist Kardeşler Komitesi) adında komünist bir şebekenin Türkiye'de faaliyette olduğunu, bu şebekenin çökertilmesi gerektiğini ifade edip Davman'dan MİT'le birlikte çalışmasını ister. Davman'ın diğer bir görevi ise, Romanya'da görev yapan Türk ajanı Hasan Nuri'yi bulmaktır. Davman, bu görevi kabul eder ve Romanya'ya gider. Romanya'da başlayan maceraya güzel Romen kızları, Türk askeri ateşleri ve Tatar güzeli Nadia katılır. İçinde aşkın, entrikanın ve maceranın olduğu bir Murat Davman öyküsüdür.

III.3.1.3.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.1.3.2.1. Asıl Kişiler

Nadia (Nadire - Z-47)

Davman'ın Romanya'da tanıştığı Tatar güzeli bir kızdır. Nadia, Davman ile tanışırken kendisini 3-K şebekesi içine sızmış MİT ajanı olarak tanıtmaktadır:

Adım Nadia.. Yahut herkes beni öyle bilir. Kırım Türklerindim, öz adım Nadire. Ama bana benzeyen bir Rus kızının hüviyetine büründüğüm için bu adı kullanıyorum. Türk Milli Emniyetinin Romanya'daki teşkilatına mensubum. Kot numaram Z-47, sizinle daima bu kot altında temas kuracağım. (Deniz, 1966).

Nadia bahsettiği gibi 3-K teşkilatının içine sızmış bir MİT ajanı değildir. Aslında Murat Davman'ın peşinde olduğu 3-K teşkilatının şefidir. Davman, Nadia'yı yakalayıp adalete teslim etmez; Nadia'yı öldürür. Çünkü Davman MİT'ten Nadia'yı yakalayıp adalete teslim etmek için değil, öldürmek için emir alır.

Albay Hüsni Rızan

Albay Hüsni Rızan, Davman'a Romanya'da bazı konularda yardımcı olan Türk askeridir. Yazarın yaratmış olduğu polisiye kurguda Davman, Albay Hüsni Rızan'a: "Sağolun Albayım." dedim. Sizin gibi bir yardımcım olduğu için Tanrıya ne kadar şükretsem azdır." (Deniz, 1966) diye bir ifade kullanarak Albay'ın yardımcısı olduğunu belirtmektedir. Davman, Albay Hüsni Rızan'ı " Sivil giyimli olmasına rağmen hareketleri ve tavrı, ben askerim diye bar bar bağıyordu" (Deniz, 1966) diye ifade etmektedir.

III.3.1.3.2.2. Yan Kişiler

Dorina Stefanescu

Murat Davman'a, Romanya Matbuat Genel Müdürlüğü tarafından Dorina Stefanescu diye bir memur tahsis edilir. Bu memur Murat Davman'a Romanya'da yaşayan Türkler hakkında bilgi toplamasında yardımcı olacak kişidir. Davman, Dorina Stefanescu hakkında şöyle bilgi vermektedir:

– Büyük dedem Türktü... diye anlatmaya başladı. Aslen Orşova'lı imişler, fakat Bükreş'te doğup büyümüşü. 25 yaşındaydı. İkinci Dünya Harbi sırasında bütün ailesini kaybettiği için onu hükümet alıp okutmuş ve büyütmüşü. Romanya Türklerinden ve Türk Ermenilerinden tanıdığı birkaç kişi vardı. Yalnız başına yaşıyordu. (Deniz, 1966).

Romanda Davman ilk olarak Dorina Stefanescu'dan şüphelenip 3-K teşkilatının bir ajanı olduğunu düşünmektedir. Romanın ilerleyen safhalarında bu düşüncenin yanlışlığı ortaya çıkacak ve Davman ile Dorina arasında bir aşk başlayacaktır.

Ahmet Salih

MİT'in Romanya'da görevli ajanlarından biridir. Murat Davman ile görüşüp ona yardım etmek istemektedir. Fakat Davman'ın kişiler üzerindeki şüpheli yaklaşımı Ahmet Salih'in yardım etmesine engel olmuştur. Romanda Ahmet Salih hakkında şu bilgilere yer verilmiştir:

Ona bir içki beğendirdikten sonra konuşmaya başladık. Aslen Tamişvar'lı imiş. Ailesinin kökleri Osmanlı devrinde buraya gelip yerleşen Türk akıncılarına kadar dayanıyormuş. Halen Bükreş Üniversitesi İktisat Fakültesinde okuyormuş. Benim gelişimi 'Bükreş Postası' nın 'Şehirdeki Yabancılar' sütununda görmüş. (Deniz, 1966).

Ahmet Salih romanının sonunda 3-K teşkilatı ile çatışmaya girer ve 3-K ajanları tarafından öldürülmektedir.

III.3.1.3.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in Casuslar Savaşı romanında oluşturmuş olduğu polisiye kurgunun merkezinde Ölüm Perdesi ve Sessiz Harp romanlarında olduğu gibi casusluk suçu bulunmaktadır. Yazar, romanında polisiye roman türünün başat ögesi olan cinayet suçuna da yer vermiştir. Fakat roman kurgusu içinde önemli bir rol oynamamaktadır. 3-K teşkilatının öldürmüş olduğu Türk ajanlardan söz etmekte, fakat bu ajanları kimin öldürdüğü sorusuna yanıt vermemektedir. Bu durum Yazarın ortaya koymuş olduğu kurgunun eksik yönünü göstermektedir.

Romanda suçun işlenişi ilk olarak Türk ajanı Elvira'nın öldürülmesiyle başlamaktadır. Türk ajanlarından Elvira'nın 3-K teşkilatı tarafından öldürülmesi romanda şöyle gerçekleşmektedir:

Dün pembe yanaklarıyla inci dişlerini bana göstererek gülümseyen zavallı Elvira yarı beline kadar çıplak, göğsünde iki kan şeridi göbeğine kadar akıp oradan döşekte gölcük yapmış, elleri arkadan ayaklarına, vücudu gerilmek suretiyle bağlanmış, güzel baldırlarından birinde jartiyeri kopmuş, etekleri açılmış halde yatıyordu. Kızın durduğu yerden yüzünü tam görmeme imkân yoktu. Çünkü onu bu hale sokanlar başını geriye kanırtıp boynunu germişler ve öyle bırakmışlardı.

Güzel kızın yüzünü şimdi tamamen göre biliyordum. Tekrar midem bulandı. Zira kızın ağzına flasterle kocaman bir tampon yapıştırmışlardı ve eter kokusu da ondan geliyordu. O pembe yanakları solmuş, yüzü mosmor olmuş ve şişmişti. Göğüsteki kan kızın memelerinin başından geliyordu. Yuvarlak birer iri düğmeleri andıran bu başlar sanki bir makasla kesilmiş gibi diplerinden yok edilmişti. Zavallıyı öldürmeden evvel anlaşılın işkenceyle söyletmek istemişlerdi. Vücuda dokundum, ölüm katılığını çoktan almaya başlamıştı bile. (Deniz, 1966).

Oluşturulan polisiye kurguda Ahmet Salih'in öldürülmesi olayı romanda şu şekilde anlatılır:

Salona girdiğim anda duraklamaya mecbur oldum. Ayağımın dibinde kıvrılmış yatan bir vücut vardı... Eğilip bu kıvrık cesedi çevirdim... Karşımda susturucu takılmış tabancasına sımsıkı sarılmış sahte üniversite talebesi Ahmet Salih vardı. Yediği kurşunların ızdırabından suratı takallüs etmiş, gözleri açık ölmüştü. (Deniz, 1966).

Ümit Deniz, casusluk suçu ile cinayet suçu konularını aynı ölçüde ele almamaktadır. Casusluk suçunun oluşturulan polisiye kurgunun merkezinde bulunması, cinayet suçunu geri planda bırakmaktadır. Yazarın sadece cinayetlerin işlenmiş olduğunu belirtmesi, cinayetler üzerinde bir soruşturma başlatmaması, cinayet suçu üzerinde ipuçları elde etmeye çalışmaması ve romanın çözüm kısmında katillerin kimin olduğu sorusuna yanıt vermemesi oluşturulan polisiye kurguda cinayet konusunun ikincil planda bırakıldığının kanıtıdır.

Romanda casusluk suçundan ilk olarak Abdülkadir Paşa'nın Murat Davman'dan yardım istediği bölümde bahsedilmektedir. Romanda casusluk suçunun tespiti şu şekilde anlatılmaktadır:

Türkiye kökü dışarıda olan bir ideolojinin şiddetle tehdidi altındadır. Hem sağ, hem de sol cereyanlardan faydalanan bu ideoloji, mali ve maddi desteğiyle memleket içinde kol-bacak salıvermekte, vücut bulmaktadır. Gönderilen silahlar, kurulmak istenen muhabere şebekeleri, kaçan insanlar hep bu teşkilat ile ilgilidir. Şebekenin düşünen beyni dışarıda, İcra Komitesi ise buradadır... Romanya'daki bir ajanımızdan bu olaylarla ilgili ilk haberi aldık adamımız bize gemiyle boğazdan kaçan kişinin hüviyetlerini bildiriyor, Türkiye'deki üç Ka'dan bahsediyordu. (Deniz, 1966).

Abdülkadir Paşa, Murat Davman ile yaptığı konuşmada hem 3-K teşkilatının çökertilmesi konusunda yardım istemekte hem de bu casus şebekenin var olduğunu

bildirmektedir. Casusluk suçunun var olduğunun tespitinden sonra cereyan eden olayların büyük bir çoğunluğu bu suç unsuru çevresinde gelişmektedir.

Ümit Deniz'in Casuslar Savaşı romanında dikkati çeken diğer bir unsur da Davman'ın suçluları yakalayıp adalete teslim etmekle görevlendirilmesi yerine, suçluları yakalayıp öldürmesi konusunda emir almış olmasıdır. Yazarın bu romanında Davman, devletin görevlendirdiği hem dedektif hem de katil rolündedir. Yazarın Sessiz Harp, Ölüm Perdesi ve 2 Kere 2 Eder 12 romanlarında da Davman suçluları öldürmüştür; fakat adı geçen romanlarda suçluları yakalayıp adalete teslim ederken suçluların onu öldürmeye teşebbüs etmesi sonucunda onları öldürmek zorunda kalmıştır. Yazar, adı geçen diğer romanlarında nefsi müdafaa konusunu oluşturduğunu kurguda belirtmektedir. Ümit Deniz'in diğer romanlarında oluşturulan Murat Davman karakteri, Casuslar Savaşı romanında farklı bir rolde karşımıza çıkmaktadır. Casuslar Savaşı romanında Murat Davman karakteri için 'Tetikçi Dedektif' kelimesinin kullanılması yanlış olmayacaktır. Ortaya konan bu varsayıma Casuslar Savaşı romanında da değinilmektedir:

Şimdiye kadar başıma gelenler pişmiş tavuğun başına gelmemişti ama hayatımda ilk defa resmen katillik vazifesi tanzif ediliyordum. Bu tuhafıma gitmedi desem yalan olur doğrusu... Fakat ses çıkartmadan dinlemeye devam ettim. (Deniz, 1966).

Aynı konu Davman'ın Romanya'ya gitmeden önce MİT ajanlarından dövüş sanatları dersi aldığı sırada kurs hocalarının "Biz sizi ölmeye değil öldürmeye hazırlamakla mükellefiz." (Deniz, 1966) sözleri ve Davman'ın kurs bittikten sonraki "Velhasıl bir haftalık kurs bittiği zaman ben, kelimenin tam manası ile canlı bir öldürme makinesi halindeydim"(Deniz, 1966) ifadesi ortaya konan varsayımı desteklemektedir. Aynı şekilde MİT'in şefi Abdülkadir Paşa'nın Davman'la Romanya'daki görevi hakkında konuşmalarında ne yapması gerektiği "Hasan Nuri'yi bulduktan sonra ne

yapacağım? Onun size söyleyeceği şahsı ortadan kaldıracaksınız’’(Deniz, 1966) sözleriyle ifade edilmektedir.

Davman’ın, 3-K teşkilatı şefi Nadia ile karşılaşması sırasında ona söylediği “Şimdi bu dünyaya veda etmek zorundasın. Çünkü aldığım emir gereğince seni öldürmem gerekiyor.” (Deniz, 1966) cümlesi de görevinin onu adalete teslim etmek olmadığını, öldürmek olduğunu vurgulamaktadır.

III.3.1.3.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Casusluk suçunun üzerine kurgulanan romanda olay yeri inceleme yönteminin bir önemi kalmaz. Kaldı ki işlenen casusluk suçunun sabit bir mekânda işlenmemesi bu suç unsurunda olay yeri incelemesi yönteminin kullanılmamasına sebep olmaktadır.

Yazarın bu eserinde işlediği diğer suç unsuru olan cinayet konusunda olay yeri inceleme yöntemi olayların seyrini değiştirmeyecek bir düzlemde yüzeysel olarak verilmektedir. Davman’ın Elvira’nın evine gittiğinde karşılaşmış olduğu durum romanda şu şekilde verilmektedir:

Bese altı metre ebadındaki odada yanı vitrinli hem yatak, hem divan vazifesi gören bir mobilya, odanın üçte birini kapsıyordu. Onun karsısında kocaman, kapıları açık bir gardrop vardı. Kenarda küçük masanın üzerinde bir radyo, mukabil tarafta yemek yemeye yarayan üstü muşamba örtülü bir masa, karşılıklı iki hasırlı bir iskemle, bir puf, küçük bir kitap etajeri ve ortada bir seccade bütün odanın eşyasını teşkil ediyordu. Fakat işin tuhaf tarafı etraf kasırgaya uğramış gibi darmadağındı.

Yatak alt üst olmuş, örtüleri yere dağılmış, secde buruşmuş, dolaptaki elbise ve eşyalar yerlere yayılmış, kitaplar, mecmualar yaprak yaprak öteye beriye uçmuş, küçük masadaki radyo yan yatmış, sandalyelerden biri devrilmişti. (Deniz, 1966).

Davman’ın asıl görevi casusluk şebekesini çökertmek olduğu için, işlenen cinayetler üzerinde durmamaktadır. Dedektif, işlenen cinayete ilgili ipucu aramamaktadır.

Olay yerinde ipucunun aranmaması dedektifin olay yeri incelemesini mekân betimlemesinden öteye götürmemektedir.

III.3.1.3.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Casuslar Savaşı romanında işlenen cinayet hakkında ipucu toplanmamaktadır. Elde edilen deliller 3-K teşkilatının şefini bulmaya yöneliktir. Roman kurgusunda deliller casusluk suçu etrafında gelişmektedir.

Romanda karşımıza çıkan ilk ipucu, Romanya’da görevli MİT ajanının Bulgaristan-Türkiye sınırında ölmeden önce MİT ajanlarına söylediği şu cümlelerdir:

Hasan Nuri tehlikede... Komünist Kardeşler Komitesi Türkiye’de faaliyete geçmiş... Bunların başı Romanya’da... Hasan Nuri ile acele temasa geçin... Komitede meşhur bir roman...(Deniz, 1966).

Davman ilk ipucunu, Abdülkadir Paşa aracılığıyla öğrenmektedir. Bu bilgi, Romanya’ya 3-K teşkilatı çökertmek ve Hasan Nuri’yi bulmak için giderken elindeki tek ipucudur. Davman 3-K teşkilatına ait ikinci ipucunu da Nadia’nın evinde elde etmektedir:

Son olarak komindin gözlerini karıştırdım. Üst çekmede, ilk karşılaştığımız gece kızım 3-K ajanının öldürdüğü tabanca ile susturucuyu gördüm. Onun yanında bir mendil, bir tüp ilaç, herhalde uyku hapları olmalıydı, bir kitap ve bir de tersine yatırılmış küçük gümüş çerçeve göze çarpıyordu.

Merakla çerçeveyi çevirip baktım. İçindeki çok yakışıklı erkek gülerek bana bakıyordu. Resim altında Romence mi, Rusça mı olduğunu anlayamadığım dille yazılmış ve imzalanmış iki satır vardı.

Allah Allah ben bu yüzü bir yerden tanıyordum ama nerde?.. Çerçeveyi yerine bırakıp alttaki büyük gözü karıştırırken kafam hala o resim ve yüzle meşguldü.

Ben mutlaka bu adamı bir yerden tanıyordum. Ama nerden? (Deniz, 1966).

Davman casusluk teşkilatına dair elde ettiği üçüncü ipucu ise Nadia ile bir akşam yemeğinde oldukları vakit elde ettiği ipucudur:

Sıkıntılı bir tavırla şarap şişesine uzanırken mendilini düşürdü. Eğilip aldım. Kenarında gotik harflerle N.K rumuzu işlenmişti. Daha önce dresssuarında gördüklerimin eşiydi. Uzattım. Teşekkür etti. Fakat hala kırgın bir hali vardı. (Deniz, 1966).

Davman bu ipuçları doğrultusunda kimseyle paylaşmadığı bazı saptamalarda bulunup sonuca gitmektedir. Yazarın bu yaklaşımı romandaki gizem duygusunu yoğunlaştırma çabasıdır.

III.3.1.3.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Casuslar Savaşı romanında Davman'ın görevinin adalete teslim etmek olmadığı suçluları öldürmek olduğu için romanda şüphelilerin sorgulanması kısmı bulunmamaktadır.

III.3.1.3.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Romanın çözüm kısmı Ümit Deniz'in romanlarında bulunan klasik yöntemle ifade edilmektedir. Davman, suçlu ile karşı karşıya gelerek gerçekleşen bütün olayları açıklamaya başlar. İlk olarak suçlunun kimliğini ifade eder:

Hayır Nadia! Teşkilatın reisi Carol değil sendin... Bunu daha ilk karşılandığımız andan beri tahmin ediyordum ama, emin değildim. Nitekim bu yüzden de bir sürü insanın istemeyerek kanına girdim. (Deniz, 1966).

Davman suçlunun kim olduğunu açıkladıktan sonra olayları teker teker çözümlenmeye başlar:

Bulgaristan'daki ajanlarımız haberci adamımızı tam hududu geçeceği sırada yakalayıp vurdular. Ama adam ölmeden evle bize şöyle bir haber vermeye muvaffak oldu. "Hasan Nuri tehlikede... Komünist Kardeşler Komitesi Türkiye'de faaliyete geçmiş... Bunların başı Romanya'da... Hasan Nuri ile acele temasa geçin... Komitede meşhur bir ro... roman!..'' Zavallı sözlerinin burasında ruhunu teslim etmişti. Biz önce bunu meşhur sıfatından dolayı

Romancı zannetmiştik. Hâlbuki o bize meşhur Romanya'lı bir kızdı söz etmek istemişti. (Deniz, 1966).

Davman, Nadia'dan ilk şüphelendiği anı anlatır:

Sonra itimadını kazanmak için bu elzemdi de. Derhal bir hikaye uydurdun. Adın Nadire idi, iki taraflı çalışıyordun, asıl bizim ajanımızdın filan...

Senin 3-K gibi cehennemi bir teşkilat içine sızmanı anlayamamıştım. Bana anlattığın hikaye roman gibi gelmişti daha ilk anda. Onu için tetik durmaya başladım. Bir Türk ajanı bu teşkilata kolaylıkla katılacak, ondan sonra elini kolunu sallaya sallaya iki taraflı çalışacaktı. Bu kolay yutulur bir masal değildi. Zaten daha o gece ilk falsonu verdin. Sana sormuştum. Bana 3-K'nın hücre esasına dayanarak çalıştığını söylemiştin. Sonra ayrılırken “ Haber vereyim, bizimkiler cesedi kaldırırsınlar...” demiştin. Bizimkilerle çalışmadığına inandığıma göre demek ki sen hücre usulüyle çalışan bir teşkilatın diğer elemanlarını da kolaylıkla bulup emir verecek durumdaydın. (Deniz, 1966).

Casuslar Savaşı romanında yazar, Davman'ın bazen ipuçları elde ederek bazen de yukarıda belirtildiği gibi şüphe ve saptamalarla sonuca gitmesini sağlamaktadır. Davman şüphe duyduğu olayları roman kurgusu içinde belirtmemektedir. Yazar okuyucunun zihninde oluşan sorulara cevap niteliğinde romanın son kısmında açıklamaktadır. Davman Nadia'nın evinde bulunan çerçevesiz resmin kime ait olduğunu açıklar:

Hele silahının susturucusunu yerinde bulamayınca ne kadar şaşırılmışsındır tahmin ederim. Hem onları hem de Carol'un çerçevesiz resmini aynı yerde bırakman da başka bir hatandı. Benim onları karıştırıp şüpheleneceğim hiç aklına gelmemiş miydi? (Deniz, 1966).

Davman 3-K teşkilatının şefi Nadia ile olan karşılaşmasında Nadia'nın Türklere olan düşmanlığını ve N.K rumuzunun esrarını belirtmektedir:

O da aynı şekilde sırtarak ilerledi, yandaki masalardan birinin üzerine söylesine ilişti.

– Sor bakalım?

– Ali Kudsi babandı değil mi?

Gözleri kin aleviyle parladı

– Evet... Anamı iğfal edip kaçan ve yaşadığı memleketi yıkmaya çalışan bir ahlaksız...

– Türklere düşmanlığın buradan mı geliyor?

Dışlerini hırsla sıkarak başını salladı.

(...)

Evvla merkeze talimat verip Ali Kudsi hakkında yeniden tahkikat yaptırdım. Zira biliyorsun, Memleketten Panama Bandıralı Sioka gemisiyle kaçanlar onun yardımıyla bu işi yapmışlardı. Ama herif o sırada Avrupa’da olduğu için bizimkiler bundan hiç şüphelenmemişlerdi. Dosyasını istetince onun evvelce Romanya’da bir kadınla birlikte yaşadığını ondan bir kız çocuğu olduğunu öğrendim. Dün gece mendilinde de N.K inisyallerini görünce bunu birbirine bağladım. (Deniz, 1966).

Davman son ipucunu açıkladıktan sonra Nadia ile konuşması son bulmuştur. Artık Davman’a verilen görevi yerine getirmesi gerekmektedir. Nadia’ya son söylediği cümlede ona verilen görevi ”Şimdi bu dünyaya veda etmek zorundasın. Çünkü aldığım emir gereğince seni öldürmem gerekiyor” (Deniz, 1966) diye hatırlatarak Nadia’yı öldürür. Ümit Deniz’in Casuslar Savaşı romanında ve diğer romanlarının bir kısmında olduğu gibi asıl suçluyu Murat Davman’ın en yakınındaki kişi olarak takdim etmesi, okuyucuyu en tahmin etmediği yerden şaşırtma amacına yönelik kurgusal bir aldatmacadır (Ulutaş, Süphandağı & Abukan, 2012). Ancak bu tekniğin sıklıkla kullanılması yazarın ustalığına gölge düşürmektedir. Kendisini tekrarlamaya yönelik bir eylem halini almaktadır. Yazarın bu romanında oluşturmuş olduğu kurguda Elvira’yı öldüren kişinin açıklanmaması, şüphelilerin sorgulanmadan öldürülmesi gibi unsurlar romanda oluşturulan kurgunun eksik yanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Üyepazarcı, yazarın bu romanı hakkında “Basit kurgulu sıradan bir Murat Davman öyküsüdür” (Üyepazarcı, 2008) ifadesini kullanmaktadır.

III.3.1.4. İstanbul Tehlikede Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.1.4.1. Özet

Ümit Deniz'in İstanbul Tehlikede romanında gazeteci dedektif Murat Davman yine MİT'le birlikte çalışarak vatani kurtarmaktadır. Davman'ın arkadaşı Cemal bir çete tarafından öldürülmüş ve suçlunun Murat Davman olduğu süsü verilmiştir. Suçun, Davman'ın üzerine atılmasıyla polisiye macera başlamaktadır. Davman'a MİT tarafından verilen yardımcı, MİT'in İstanbul sorumlusu Cemil Paşa'nın yeğeni Sevsen'dir. MİT tarafından Davman, özel teknolojik silahlarla donatılmaktadır. Bulgar kızı Yolanda Ayşe Tahsinova ve Göçmen Kazım karşı tarafın görünen kişileridir. Davman, Sevsen ve Yolanda arasında bir aşk üçgeni oluşmaktadır. Romanın sonunda Davman çeteyi çökertip, suçluları adalete teslim eder.

III.3.1.4.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.1.4.2.1. Asıl Kişiler

Yolanda Ayşe Tahsinova

Davman'ın peşinde olduğu çetenin bir üyesidir. Davman, öldürülen arkadaşı Cemal'in bu kızın peşinde olduğunu görür ve Yolanda'nın peşine düşmektedir. Davman Yolanda'yı ilk görüşünde şöyle ifade etmektedir:

Amanın dostlar burada öylesine bir fıstık oturuyor ki nerede ise gözlerim, önümdeki yeşil zeytin tabağına cop diye düşüverecektim.

Siyah saten bir kokteyl elbisesi giymiş, aynı renkten uzun konçlu eldivenler takmıştı. Etekleri mini değil mini miniydi. Bacak bacak üstüne atmış, elindeki altın saplı uzun ağızlıktan sigarasını tütürüyor ve sade Eldorado'yu değil İstanbul'u da ben yarattım dercesine sağa sola

nazar ediyordu. Eğer hızlı bir nefes alsa, jartiyerinin değil ama, klotunun rengini söyleye bileceğime herkesle bahse girerdim. (Deniz, 1970).

Yolanda ile Davman yakınlık kurduktan sonra aralarında kısa süreli bir aşk başlar. Romanın ilerleyen bölümlerinde Yolanda, Davman'ı öldürmeye çalışır; fakat bunu başaramaz. Davman, Yolanda'nın çete yesi olduğunu ortaya çıkartır ve Yolanda romanın sonunda ölür.

Celal Mert

Davman'ın yıllar önce MİT ile çalıştığı sırada edindiği bir dostudur. Davman, barda rastladığı eski dostunu şu şekilde tanıtılmaktadır:

Merakımdan arkamda oturan fıstığı bile unutmuştum. Çünkü bu, sıramdaki tabureye tünemiş adam, benim dostumdu ve Milli Emniyetin en acar ajanlarından biriydi. Onunla seneler evvel Kızıl casuslara karşı arpışmışken tanışmış, hatta onlara karşı beraber dvşmştk... Celal Mert sonra teşkilatın emriyle kültür ataşesi olarak dışarıya gönderilmişti. Ataşelik bir tür Paravandı. O yine eski işine bakıyordu. Son olarak iki yıl evvel Sofya'da karşılaşmıştık. Benim yapımda, sportmen, gözünü budaktan sakınmaz, attığını vuran yaman bir arkadaştı. (Deniz, 1970).

Davman, Celal Mert'in bir iş peşinde olduğunu anlar ve ona yardım etmeye başlar. Romanda öldürülen kişi Celal Mert'tir. Davman, onun öldürülmesiyle bu maceraya girişmektedir.

Göçmen Kazım

Göçmen Kazım, Davman'ın peşinde olduğu çetenin görünürdeki liderlerindedir. İstanbul'daki işleri Göçmen Kazım yürütmektedir. Davman, yürüttüğü soruşurmada Göçmen Kazım'a ulaşmıştır:

Adı Kazım Tüfenk. Lakabı Göçmen 40 yaşında. Silistre’de doğmuş. Mesleği şoförlük. Silah teşhiri, yaralama, ırza geçme, haraç almadan sabıkalı. İyi tabanca kullanır. Solaktır. Polise karşı koymaz iyi geçinmeye çalışır. Bir müddet İstanbul dışında çalışmış sonra paralı olarak buraya dönmüştür. Tahminlere göre Doğuya afyon, Güneyden Hindistan cevizi ve kahve kaçırmak suretiyle bu parayı yapmıştır. Halen küçük işlerle uğraşmaz. Büyük çetelerle işbirliği eder, bilfil kendisi hiçbir işe girmez, yer altı dünyasında sözü geçen reislerden biridir. Yalnız yaşar kadına fazla düşkündür. İçki kullanmaz. Bir müddet gazinoculuk etmiş, şimdide sosyeteye karışmaktadır. Bunun için hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz. (Deniz, 1970).

Davman, romanın sonunda çetenin görünen lideri Göçmen Kazım’ı, İstanbul’u kana bulamadan önce yakalamaktadır. Davman, yakaladığı Göçmen Kazım’ı adalete teslim eder.

III.3.1.4.2.2. Yan Kişiler

Sevsen

Romanda MİT’in İstanbul sorumlusu Cemil Paşa’nın yeğeni olarak karşımıza çıkmaktadır. MİT tarafından Davman’a yardımcı olarak tayin edilmiştir. Davman, Sevsen’i şöyle anlatır:

Kapının önünde hemen hemen makyajsız denecek kadar az boyalı, lacivert tayyörlü, uzun bacaklı, saçlarını sıkı sıkıya tarayıp arkasında topuz yapmış nefis bir mahluk duruyordu. Elindeki bloknot ile kalemi karnının üzerinde tutuyor ve kor gibi gözleriyle Paşaya bakıyordu. (Deniz, 1970).

Davman ile Sevsen arasında bir aşk başlar. Davman bu aşkta hiç olmadığı kadar ciddidir. Romanın akışında Sevsen kaçırılarak Davman’a tuzak kurulmak istenmektedir. Romanın sonunda Sevsen ile Davman’ın aşkı devam etmektedir.

Aram Kalust

Romanda Celal Mert'in yakalamak için peşine düştüğü ve Celal Mert'i öldüren suçlu kişidir. Aram Kalust, Celal Mert'i öldürerek suçu da Davman'ın üzerine atmaktadır.

Romanda Aram hakkında şöyle bilgi verilmektedir:

Aram Kalust aslen Anadolulu bir Ermenidir. İstiklal Savaşı sırasında daha çocuk yaşta ailesi ile Türkiye'den kaçıp hesabına çalıştığı memlekete yerleşmiş ve orada yetiştirilmiştir. Büyük plan için o devletle aramızdaki irtibat ajanıdır. (Deniz, 1970).

Romanın sonunda Aram Kalust, Davman tarafından nefsi müdafaa sonucu vurularak öldürülmektedir.

III.3.1.4.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in İstanbul Tehlikede adlı polisiye romanın merkezinde iki suç unsuru bulunmaktadır. Suç unsuru olarak saptanan ilk vaka, Celal Mert'in Eldorado otelinin arkasında öldürülmesidir.

Davman, Eldorado otelinin barında içki içerken MİT'ten eski dostu Celal'in bir kadın ile erkeği izlediğini görmektedir. Celal'den gelen not üzerine Davman kadının peşine düşer, Celal de adamı takibe almaktadır. Davman takip sırasında otelin arkasında bayıltılarak tuzağa düşürülür:

Gözüm karanlığa yavaş yavaş alışıyordu. Demin kapıdan çıkarken çuval yığıntısı zannettiğim şeyin bir insan vücudu olduğunu iyice fark ettim. O tarafa emeklemeye çalışırken birden duyduğum ayak sesleri ile duraladım. Eğer gelenler beni burada yakalarlarsa işim bitik demektir. İnsan üstü bir gayretle yerimden doğruldum. Padesümün cebinde bir ağırlık vardı elimi atıp çektim çıkardım. Ucuna susturucu takılmış 7.65 çapında tabanca idi. Aynı anda geçidin ucundan bir ışık huzmesi parladı ve keskin bir ses:

– Kıvılda... At elindeki silahı yoksa kurşunu yersin...

Işık huzmeleri şimdi üçlemişti. Biri sadece benim suratıma çakılmış kalmışken diğerleri ilerleyip geçidin ortasındaki yığını aydınlattı. O zaman zavallı arkadaşım Celal'in kanlı yüzünü fark ettim. Demek bu kabiliyetli ajanı benden önce temizlemişlerdi. (Deniz, 1970).

Romanda cinayet'in nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi verilmemektedir. Cinayet işlendiği sırada Murat Davman'ın baygın olması, cinayetin nasıl işlendiği konusunda merak uyandırmaktadır. Romanda muamma ögesinin bulunması kurguyu sürükleyici kılmaktadır.

Oluşturulan kurguda ikinci suç unsuru casusluk suçudur. Davman, cinayet soruşturmasını yürütürken peşinde olduğu kişilerin casusluk faaliyeti içerisinde olduklarını öğrenmektedir. Bu bilgiyi edindikten sonra polisiye kurgunun merkezinde olan cinayet suçu yerini casusluk suçuna bırakmaktadır.

Romanda başka bir ifadeyle, cinayetin esas alındığı kısım oluşturulan kurguda başlangıç esasını oluşturmaktadır. Kurgunun devamı, tümüyle casusluk suçu üzerinden ilerlemektedir. Casusluk suçu hakkında ipuçlarının toplanması, yakalanıp sorgulanan kişilere casusluk suçuna dair soruların sorulması, ortaya konan bu yargıyı ispatlar niteliktedir.

Davman'ın yürüttüğü soruşturmanın bir casusluk faaliyeti olduğunu ifade ettiği kısım romanda şöyle geçmektedir:

Demek ki herifler fena sıkışmaya başlamışlardı? Böyle göz göre beni temizlemeye kalktıklarına göre buna verilecek başka mana yoktu. Yalnız ben hala başladığım yerde dönenip duruyordum. Bütün bildiğim bunun bir çete – hem de organize edilmiş bir çete – olduğuydu. Güzel Bulgar kızı ile Bulgaristandan gelen kalın kaşlı Ermeninin bu çete ile ilişkisi vardı. Çetenin buradaki reisi, Klübün sahibi Göçmen Kazımdı. Bir sürü ipten kazıktan kurtulmuş herif onun etrafında toplanmışlardı. Çete istim üzerindeydi. Bir halt karıştıracaktı ama neydi? İşte bütün esrarın anahtarı buydu. (Deniz, 1970).

Aynı şekilde Davman'ın çete reisi olarak görünen Göçmen Kazım ile karşılaşmasında Aram Kalust hakkında konuşulduğu sırada bu olayın bir casusluk faaliyeti olduğu “İstiklal Savaşı sırasında daha çocuk yaşta ailesi ile Türkiye’den kaçıp hesabına çalıştığımız memlekete yerleşmiş ve orada yetiştirilmiştir. Büyük plan için o devletle aramızdaki irtibat ajanıdır” (Deniz, 1970) söylemiyle birlikte açıkça anlaşılmaktadır.

III.3.1.4.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Romanda suçun aydınlatılmasında olay yeri inceleme yöntemi kullanılmamaktadır. Yazarın yaratmış olduğu kurgunun merkezinde casusluk suçunun bulunması cinayet ve cinayet yerinin geri planda kalmasına sebep olmaktadır.

III.3.1.4.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Romanda ipuçlarının aranması ilk aşamada işlenen cinayet suçu etrafında elde edilmektedir. Davman, Celali öldüren kişinin yanında gördüğü Yolanda Ayşe Tahsinova ile yakınlık kurarak ipucu elde etmeye çalışmaktadır. Davman akşam yemeğinde Yolanda ile bir araya gelerek ilk delili elde etmektedir:

Gece çantasının ağzı açılmış, içinde bir ruj bir pudriyet parkelerin üzerine kaymıştı. Onları toplayayım derken çantasını büsbütün döküp saçtım. Oturduğumuz masa tenha olduğu için kimse bunları fark etmemişti. Nitekim bu yüzden çantasından çıkan 6.35 çapındaki küçük otomatik tabancayı da gören olmadı. Nihayet istediğimi bulmuştum. Bu akşamdan beri başıma bir sürü iş açan “Yeni Harman” paketinin kabuğu kıvrık bir şekilde duruyordu. Onu da yerleştirilmiş gibi yapıp bir göz attım. Kaba bir elin yazdığı şu iki kelime ve rakkam vardı.

Nike – Balaban – 71015

Yalnız birinci kelimesinin ilk harfi kat’iyyetle okunmuyordu. ‘E’ mi idi, ‘O’ mu idi pek karar veremedim. (Deniz, 1970).

Romanda ipuçları iki şekilde elde edilmektedir. Davman'ın peşinde olduğu kişilerden zekâsıyla elde ettiği ipuçları ve birlikte çalışmış olduğu MİT ajanlarının raporlarında sunduğu bilgiler olarak karşımıza çıkmaktadır. MİT ajanı A-8'in sunduğu rapor romanda ipucu niteliğindedir. Romanda Davman ile MİT ajanı arasındaki konuşma şöyle geçmektedir:

Hücum... Merkez konuşuyor. Dinleyin. İstekleriniz yerine getirildi. A-8 biraz evvel verdiği raporu okuyoruz. Lola (Yolanda Ayşe Tahsinova) bir taksi ile Otelden çıkınca doğru kapalı çarşıya gitti. Orada birçok dükkân dolaştı. Mücevherleri seyretti. Gümüş bir yüzük satın aldı. Oradan Topkapı müzesine geldi. Yalnız hazine dairesini dolaştı. Oradan çıkıp Ayasofyayı gezdi. Sonra Sultanahmet camiine gitti. Kapıda bir dilenciye sadaka verdi. Camide fazla kalmadı. Bu sırada bir turist grubunun arasına karıştı. Fakat onlarla turu tamamlamadı. Kapıda bekleyen arabasına binip Beyoğluna çıktı. Şimdi Yasemin Konfeksiyon mağazasında, şuanda telefona doğru geliyor ikinci raporu daha sonra vereceğim. (Deniz, 1970).

Davman'ın MİT ile birlikte elde etmiş olduğu ipucundan sonra casuslar tarafından tuzağa düşürülmektedir. Tuzaktan kurtulurken öldürmüş olduğu casus ajanının üstünü ararken bir ipucu elde etmektedir. Davman'ın bir sonraki elde etmiş olduğu ipucu romanda şöyle geçmektedir:

İç cebinde ucuna mantar takılmış 30 santimlik bir kama çıkmıştı. Pantolon cebinde bin liraya yakın muhtelif kupür banknot vardı. Saatim bunun üzerinde idi. Tabakam öteki herifte kalmış olacaktı. Bir sigara paketi bir kibrit, kirlili bir mendil, kırık bir tarak ve paslı bir ayna ile küçük bir cep defteri bütün eşyasını teşkil ediyordu. Saatle defteri ve kamayı cebime atıp ötekileri bıraktım ve içeriye döndüm. (Deniz, 1970).

Davman daha önceden elde etmiş olduğu not defterini inceleyerek bir ipucu daha elde etmektedir:

Elimdeki küçük bir not defteri idi. Ekseri sayfaları boştu. Birkaç yerde randevu kayıtları vardı. Saat 16 da Şabanın kahvesinde... gibi. Telefon sayfalarında ise fazla adres yoktu. Birkaç bar lokanta telefonu, birkaç şahıs adı. Bu arada Göçmen Kazım'a dört ayrı numara ve bir de son sayfada etrafı çizilerek daireye alınmış.

A.G harfleri ve 48 49 50 telefon numarası vardı. Altına da iki kelime yazılmıştı: 'Son müracaat'...

Birden kafamda kampanalar ziller çalmaya başladı. (Deniz, 1970).

Ümit Deniz'in şu ana kadar incelenen eserlerinde yukarıda örneği verilen ipucu elde etme tekniği kullanılmaktadır. Yazarın yaratmış olduğu kahraman karşılaşmış olduğu suçlu ve suça ortaklık yapan kişileri etkisiz hale getirerek üst araması yapmaktadır. Bunun sonucunda, kağıt parçası, not defteri vb. ipuçları elde ederek suçu aydınlatma yoluna gitmektedir. Yazarın romanlarında bu tekniği kullanarak kendini tekrar etmesi, oluşturulan polisiye kurgununun zayıf yönünü göstermektedir.

Davman'ın elde etmiş olduğu diğer bir ipucu ise günlük gazetede okumuş olduğu bir haberdir:

Bizim çocuklar söz birliği etmişcesine manşetleri aynı haberle doldurmuşlardı. Bu da; On beş Nato devletinin müştereken yapacağı müdafaa manevraları ile ilgiliydi. Buna göre her memlekete kendi bünyesi içinde bir haftalık harp hali ilan edecek, seferberlik planları uygulanacak, ihtiyat sınıfları askere çağrılacak, şehirler karartılacak, alarmlar verilecek, sivil savunma sistemleri işletilecek, tıpkı fiili bir savaşta olduğu gibi her devlet, belli başlı üç büyük ve stratejik şehrinde harp ve müdafaa oyunları oynayacaktı. Nato'nun kuruluşundan beri böyle müşterek bir harp oyunu ilk defa uygulanıyordu. Bu; iki blok arasında hayli ilerlemiş olan soğuk harp dolayısıyla de komünist bloka verilen bir gözdağı niteliği taşıyacaktı. Zira bu manevralar sırasında atom başlıksız füzeler atılacak, şehirlerin korunması için yerleştirilmiş olan mukabil füzeler de işletilerek bunları daha havada iken yakalayıp imha edeceklerdi.

Birdenbire ısırdığım ekmek dilimini tabağa bıraktım. İştahım kaçmıştı. Nato başkumandanlığı keçileri kaçırmıştı galiba? Filvaki elektronik beyinli sistemlerde füzeleri havada yok etmek artık çocuk oyuncağı haline gelmişti ama, bir ihmal ve tutukluğun bu füzelerin atıldığı şehri bir anda cehenneme çevirmesi de işten bile değildi. Hele bu şehir İstanbul gibi çıradan binlerce evi bulunan bir belde olursa? (Deniz;1970).

Roman akışı içerisinde tesadüfi bir kurgu yaratılarak bu bilgi elde edilmektedir.

Davman gerçekleşen suçu aydınlatırken casusların 'Büyük Plan' adını verdiği olay hakkında parçaları birleştirmesinde önemli rol oynamaktadır. Aynı şekilde 'Büyük Plan'a

dair Davman'ın Hey Hey Kulübüne gizli bir şekilde girerek yaptığı araştırmada elde etmiş olduğu ipucu romanda şöyle geçmektedir:

Kulağım küçük odadaki seslerde, fenerimi tekrar yakıp etrafta dolaştırdım. Dip köşede kapakları kırılmış, yanlarına samanlar dağılmış üç tahta sandık vardı. Bunların içleri boştu, sadece saman kırıntıları vardı. Yere saçılmış olan kapaklarından sağlam bir tanesini çevirdiğim zaman tahminimde yanılmamış olduğumu anladım. Kapağın üzerinde siyah harflerle şu yazılı idi:

“Dikkat... Tehlikeli Madde, - Dinamit – Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Müdürlüğü”.

İşler şimdi daha da aydınlık bir noktaya gelmişti. (Deniz, 1970).

Davman elde ettiği ipuçlarını birleştirerek bir sonuca ulaşmaktadır. Fakat bunu okuyucuyla paylaşmamaktadır. Yazar, oluşturmuş olduğu kurgunun sürükleyiciliğini devam ettirmek maksadı taşımaktadır. Davman son ipucuyla birlikte olayın büyük bir kısmını “İşler şimdi daha da aydınlık bir noktaya gelmişti”(Deniz, 1970) söylemiyle zihninde çözmüş olduğunu belirtmektedir.

III.3.1.4.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Romanda sorgulama yönteminde farklı bir teknik kullanılmamıştır. Psikolojik yaklaşımlarla çözümlene tekniği karşımıza çıkar. Yakalamış olduğu suçluyu klasik sorgulama yöntemiyle konuşturmaktadır. Romanda sorgulama kısmı şöyle geçmektedir:

– Hadi ulan it... Konuş...

– Ben bir şey bilmiyorum...

Sol elimle şiddetli bir tokat patlattım suratına. Yüzü istirapla takallüs etti.

– Bulgar kızını nerden tanıyorsun? Dün gece onunla neler konuştun? Eğer cevap vermezsen dişlerini teker teker dökecek, hepsini de susuz yutturacağım sana...

– Bir arkadaş haber göndermişti, onu söyledim.

– Neydi gönderilen haber çabuk anlat?

Tekrar yutkundü. Ne yapacağına karar verememiş giydi. Tokadım tekrar suratında patlayınca adeta inleyerek bağırdı:

– Dur... Dur... Vurma... Söyleyeceğim.

– Kızı buraya gelişinde ben karşılamıştım. Onun için tanıyordum. Gece otele gelince işaret ettim, kalktı. Asansörde ona mesajı verdim.

– Onaları biliyorum. Önce yirminci kata çıktınız, sonra aşağıya indiniz. Asansörde ne konuştunuz onu anlat...

Bu teferruatı söylemem onu büsbütün yıldırmişti. Yatakta biçimsiz bir vaziyette yatıyordu. Doğrulmak istedi hışımla tekrar eski yerine ittim.

– Çabuk ol, hadi,

– Ona hazır olmasını söyledim. Plan değiştirilmiş üç gün geriye atılmıştı. Yalnız hareket aynı saatte geçilecekti.

– Ne planı bu?

– Vallahi de bilmiyorum billahi de bilmiyorum... Vurma... Kitaba el basayım istersen.

Doğru söylüyordu. Korkudan artık paniğe kapılmıştı. Bu haleti ruhuyedeki bir insanın yalan söylemesi mümkün değildi zaten.

– Kız buna ne cevap verdi?

–Aram nerde diye sordu. Onu görmek istediğini bildirdi. Bir de sizden şüphelendiğini, peşini bırakmadığınızı söyledi.

– Aram kim?

– Bizim patronun adamı.

– Sizin patron kim?

İlk defa dehşetle yerinden fırlayıp karşı koymak istedi. O zaman tabancanın namlusuyla ağzına vurdu. Hem de bir hayli şiddetlice vurmuş olmalıyım ki acıyla haykırdı ve eski yerine yuvarlanıp kanla karışık üç dişini tükürdü. Artık resmen ağlıyordu.

– Yeter be yeter... Öldür de kurtulayım bari... Senin elinden kurtulsam ötekiler beni temizleyecek nasıl olsa.

– Sus... Yalnız sorduklarıma cevap ver..! Patron kim

– Göçmen Kazım... Kazım Tüfenk.

– Kıza haberi o mu gönderdi?

–Evet...

– Peki, senin onunla ilgin ne?

– Benim Klüp de onun malıdır. Bizler onun elinde göstermelik gibiyizdir. Her işi perde ardından idare eden odur.

– Onun Hey Hey Klüp'den başka işlerde de mi parmağı var.?

– Ohoooh..! hangi taşı kaldırırsan altından Göçmen çıkar. Ama bunu kimsecikler bilmez. Sırrını ele veren de gözünü kırpmadan temizletir.

– Peki, Göçmenin bu kızla ilgisi ne?

– Onu bilmiyorum işte. Yalnız üç dört gün evveldi. Bir gün bana haber saldı ve kız karşılamamı, sonra da Eldorado oteline yerleştirmemi söyledi. Bende dediklerini yerine getirdim.

– Benimle Dün gece niye kavga çıkarmak istedin, onu anlat?

- Yine Göçmen söylemişti. Sen onun işine çok karışmış bütün planlarını bozmuşsun. Üstelik evine de gelip Amberi kandırmışsın. Onun için seni ortadan kaldırmamızı istedi. Ama evvela seni konuşturacak bildiklerini öğrenecektik.
- Kimlerden istedi?
- Salih'ten, Benden ve Ali'den... Dün gece seni otele görünce ötekilerin başaramadığını anladım. Fakat kıza da hesabı vermek için yukarı çıkınca bir daha salona dönemedim. Üstelik siz de kalabalıktınız. Onun için işi bugüne bıraktım. Ama gece seni Klüpte görünce fırsat budur dedim...
- Durma devam et...
- Sonrasını biliyorsun işte. Seni yine elimizden kaçırdık. Ben de polis gelir belki diye arka kapıdan tüydüm.
- Aram kim? Ne iş yapıyor burada?
- Bilmiyorum yemin ederim bilmiyorum. Yalnız Patronla birlikte büyük bir işin peşindeler onu fark ediyorum. Patron da ona önem veriyor. Milyonluk , milyarlık bir işin peşindeler...! Patron bir gün ağzından kaçırmıştı.
- Ağzından ne kaçırdı?
- Eğer planları tatbik edebilirim hepimiz bu memleketten çekip gidecek ve hayatımızın sonuna kadar rahat yaşayacağız demişti.
- Bu işte senin yerin nerde..? Onu söyle bana..?
- Yine söylüyorum abi... Yemin ediyorum işin ne olduğunu bilmiyorum. Yalnız bana verilen emir şu: Üç gün sonra adamlarımla Çorluya 10 kilometre mesafedeki trafo merkezini tahrip edip İstanbul yakasına ışık veren şebekeyi bozacağım. Aynı işi iki ekip hem Anadolu yakasında hem de Silahtarağa merkezlerinde yapacaklardı. Bütün bildiğim bundan ibaret... Yemin ederim sana...
- Göçmen kazım nerede şimdi?
- Evinde yoksa onun nerede olduğunu kimse bilmez... Ya evinde ya da Klüpte bulunur.
- Başka yeri var mı?
- Ohoooh onda yer mi ararsın sen..? Bütün İstanbul, bitirim otelleri onundur.
- Peki aram nerde kalıyor?
- O Gani beyin köşkünde idi bir kaç akşamdan beri, ama sonra nereye gitti bilmiyorum.
- Gani beyin köşkü ile Kazım'ın veya Aram'ın ilgisi ne?
- Gani bey Hey Hey Klüp'e sık sık gelirdi. Patronu belki oradan tanıyordur. İyi bilemeyeceğim.
- Bulgar kızının bu işteki rolü nedir?
- Onu ise hiç bilmiyorum abi... Yemin ederim.
- Hay yeminin batsın senin... Benim bu işe girdiğimi nerden haber aldınız?
- Polisten kurtulur kurtulmaz patron huylandı. Çünkü seni polise Aram haber vermişti. O vakit senin teşkilat hesabına çalıştığın şüphelendiler. Çünkü daha evvelde onalar hesabına çalışmışsın. Ama işe nasıl karıştığını teşkilatın buna nasıl haber aldığını kimse bilmiyor.
- Peki, Aram Celal'i neden öldürdü?

- Onun teşkilattan olduğunu sonradan öğrenmiş Aram. Yalnız peşine takıldığını, kendisini yakalamaya çalıştığını görünce öldürmeye mecbur kalmış. Öldürdükten sonra seni bayıltmış, ölünün üzerini arayınca da teşkilattan olduğunu anlayınca, bir taşla iki kuş vurmak için de silahı sizin cebinize koyup müdüriyete telefon etmiş.
 - Beni yakaladığınızı, konuşturduğunuzu Göçmen’e nasıl haber verecektiniz?
 - Evine telefon edecektik. Evinde devamlı biri nöbet tutacaktı.
 - Göçmen’in teşkilatı büyük müdür?
 - Ne diyorsun ağabey? Yeraltı dünyasının kralıdır o... Ona sormadan hiçbir kabadayı parmağını bile oynatamaz İstanbul’da. Öyle bir tehlikeli reistir o... Beni onun eline vermeyeceksin değil abi?
 - ‘Kalk giyin...’ dedim.
- Sözümü iki ettirmeden fırladı. (Deniz, 1970).

Ümit Deniz’in polisiye romanlarında suçlu karakterlerin ortak özelliklerinden biri, suçluların ilk hedeflerinin Davman’ı öldürmek değil, yakalayıp konuşturmak istemeleridir. Yazarın kurgu içinde bu olaya sürekli yer vermesi, eserlerinde yaratmış olduğu polisiye kurgunun sürdürülebilirliğini sağlamak ve Davman’ın karşılaştığı güçlükleri ortaya koymaktır.

Davman sorgu sırasında psikolojik analiz yaparak ”Doğru söylüyordu. Korkudan artık paniğe kapılmıştı. Bu haleti ruhiyedeki bir insanın yalan söylemesi mümkün değildi zaten”(Deniz, 1970) diyerek karşıdaki kişinin söylediklerinin doğruluğunu ölçmektedir. Davman, sorgu sırasında sorguladığı kişiye daha önce sormuş olduğu soruları farklı biçimde tekrar sormaktadır. Kişinin doğru söyleyip söylemediğini ölçmektedir. Şüphelinin sorgulanması sırasında kullanılan psikolojik yöntem soruların tekrar tekrar sorulması ile bireyde yaratılan endişe ve tedirginlik halidir. Birey, ölçüldüğü hissi ile kendisini baskı altında hisseder ve sorulara doğru cevap verme olasılığı artar, çünkü insan, doğası gereği kendisiyle çelişmek istemez. Psikoloji bilimi bunu tutum ölçeklerinde ve anketlerde sıklıkla ölçer. Anketlerde yer alan sorular zaman zaman birbirini tekrar eder ve burada bireyin kendi iç tutarlılığına bakılır. Buna maddeler arası

tutarlılık güvenilirliği denir. Bu yöntemler, ölçek maddelerinin birbirleriyle ilişkisine-uyumuna dayanır (Erkuş, 2009).

Bazen de aynı soru, farklı biçimlerde dile getirilir. Bu yöntem daha çok polisler tarafından çapraz sorgu sırasında kullanılır. Bir tanık, sözü kesilmeden dinlendikten sonra, anlattıklarının güvenilir olup olmadığı konusunda ek sorularla karşılaşır. Bu sorular yönlendirici, yani cevabı da sorunun içine gizlenmiş olan tuzak sorulardır. Bu sorular, tanığın sadece evet veya hayır diye cevap verebileceği şekilde formüle edilmiştir ve çapraz sorgu sırasında kullanılır (Read, 2005). Aynı soru olayın birden çok boyutunu kapsayacak şekilde sorulduğu için birey kendini köşeye sıkıştırılmış hisseder ve çelişmek istemeyeceği için bu baskı sonucunda gerçeği açıklamak zorunda kalır.

III.3.1.4.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Romanın çözüm kısmı Ümit Deniz'in romanlarında bulunan klasik yöntemle ifade edilmektedir. Davman romanının son kısmında suçlularla karşı karşıya gelerek olayları açıklamaya başlamaktadır:

- Artık oyunun sonuna geldik... Büyük plan çarşafa dolandı, siz de hapı yuttunuz...
- Neler dediğinizi anlamıyorum Murat Bey... Büyük bir yanlışlık yapıyorsunuz. Ben memleketin tanınmış bir kişisiyim. İsnat ettiğiniz suçların her biri sizi daha da müşkül duruma düşürecektir, dikkat ediniz... Hem benim bunlarla ne ilgim var..?
- Onları sen benim külahıma anlat. Abdülhalim Gani Bey... Takke düştü kel ortaya çıktı artık. Neler yapmak istediğiniz sade ben değil Bütün Milli İstihbarat Teşkilatı ve hükümet biliyor. Tedbirler ona göre alınmış ve adamlarınız bu yüzden yakalanmaya başlanmıştır. Senin bu işlerle ne ilgin olduğuna gelince... Sen başından beri bu işin planlayıcısısın. Maalesef basiretim bağlanmıştı da daha önce seni yakalayamamıştım. Bu yılan karı tanıştığımızın ertesi günü doğruca kalkıp senin Beyoğlu'ndaki Yasemin Konfeksiyon mağazana gelmişti. O kadar dükkân içinde eliyle koymuş gibi orasını nasıl bulmuştu? Önce burasını hiç düşünemedim. Sonra zavallı Cevriye'yi bu herifin gorilleri senin yazlık köşküne götürüp beni orada tuzağa düşürmeye çalışmışlardı. Yine üzerinde durmak lüzumunu duymadım. Fakat Sevsen yine senin dükkânında bayılıp gizlice 'Mavi Saray'a götürülünce birden gözüm açılı verdi. Hele

adamların cebinde senin evinin telefon numarasını bulunca artık hiç şüphem kalmamıştı. Sen daha neden bahsediyorsun Abdülhalim efendi...?

– Peki ama, bizi neyle suçluyorsunuz?

Allah için yaman herifti bu şişko...

– Memleketin müdafaa sistemini felce uğrattıp düşmanın baskınına kolaylaştırmak için tertiplere girişmekle... Daha ilk günden bunu anlamam lazımdı ama yanıldım işte...

Güzel kahpeyi işaret edip:

– Bunun çantasında Aram'ın mesajını bulduğum zaman beni şaşırtan yazının bozukluğu olmuştu. 'Niko – Balaban – 71015' i ben bir türlü birbirine bağdaştıramamış, ona mana verememiştim. Halbuki her şey tabak gibi meydanda idi. Birinci kelime 'Niko' değil 'Nike' idi. Bu da Balistik savunma füzelerin adıydı. Balaban ise bunların yerleştirildiği bölgenin adıydı. 71015 casusların kullandığı klasik zaman şifresi idi. Buna göre hareket günü 10 uncu ayın 7 inci günü saat 15 i gösteriyordu. Bugün ayın 8 i siz bir günlük gecikme ile harekete geçtiniz. Olaylarda işe başlama saatini geceye çevirdi.

Anti Balistik füzeler İstanbul'un müdafaaası için hazırlanmış bir ünedir. Bunlar İstanbul ve dışına dışarıdan ve havdan vuku bulacak bir tecavüzü, elektronik sistemle anında ve havada berhava edecek bir sistemdi. İstanbul'a yapılacak bir tecavüzün Türkiye çapında nasılsa bir paniğe yol açacağını ve memleketin karışacağını sizde herkes gibi biliyordunuz. Nitekim planlarınızda inceden inceye bu ölçü üzerine hazırlanmıştı. önce elektronik sistemi harekete geçirecek elektrik merkezleri tahrip edilecek, İstanbul'un bir kısmı karanlığa boğulacak ondan sonra da işaretinize göre şehre havdan bomba yağdırılarak memleket korkunç bir uçuruma sürüklenecekti. (Deniz, 1970).

Ümit Deniz İstanbul Tehlikede adlı romanında geleneksel katil kim roman kurgusunu işlememektedir. Romanın akışı içerisinde katilin kim olduğu "Paşaya haber verin katilin izi üzerimdeyim. Zannediyorum ki kısa bir zaman sonra hedefimize ulaşacağız. Herifin adı Aram Kalust'dur"(Deniz, 1970) bu söylemiyle açıklanmaktadır. Yazarın romanın başlarında katilin kim olduğunu açıklanması, kurgunun merkezinde cinayet suçunun olmadığını göstermektedir. Cinayet suçunun kurgunun merkezinde olmamasına rağmen Celal Mert'in neden öldürüldüğü sorusu "Onun teşkilattan olduğunu sonradan öğrenmiş Aram. Yalnız peşine takıldığını, kendisini yakalamaya çalıştığını görünce öldürmeye mecbur kalmış"(Deniz, 1970) ifadeleriyle yüzeysel olarak yanıtlanmaktadır. Ümit Deniz'in bu romanı hakkında Erol Üyepazarcı, "İstanbul Tehlikede

sıradan bir öyküdür çalاکalem yazıldığı izlenimini verir. Örneğın kitabın başında bir Amerikalı'dan söz eder, ondan oldukça şüphelenirsiniz, sonra unutulur ve bir daha adı geçmez'' (Üyepazarcı, 2008) ifadesini kullanmaktadır.

III.3.1.5. Kere 2 Eder 12 Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.1.5.1. Özet

2 Kere 2 Eder 12 romanı Murat Davman'ın MİT'le ilgili bir olayı üstlenmesini anlatmaktadır. Komünistlerin dışarıdan yönettiğı ve ülkedeki dini bütün kişileri alet ettikleri bir dizi suikastın aydınlatılması söz konusudur. Musevi asıllı işadamları ve onlarla iş yapan bazı önemli kişilerin arka arkaya öldürölmesi olayının çözölmesi Murat Davman'dan istenir. Murat Davman MİT ile birlikte peşinde olduğı bu çeteyi çökertir. Suçluları adalete teslim etmek ister; fakat çete liderlerinin Davman'ı öldürmek istemesiyle çıkan çatışmada Murat Davman tarafından ikisi de vurularak öldürölür. Kahramanımız artık 100 kilodadır. Aşk, macera, aksiyon ve entrikanın polisiye kurgu ile harmanlandığı bir romandır.

III.3.1.5.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.1.5.2.1. Asıl Kişiler

Meltem

MİT tarafından Murat Davman'a çeteyi çökertmek için yardımcı olarak tayin edilen ajandır. Güzel ve çekici Çerkez asıllı bu ajandan Davman çok etkilenir. Bir süre sonra aralarında bir aşk başlar.

Bu ajan Davman'ın emri altında çalışmakta, verilen görevleri yerine getirmektedir. Dövüş sporlarının iki dalında siyah kuşak sahibi olan, Amerika'da master tezini tamamlamış, FBI' da eğitimini tamladıktan sonra da MIT ile çalışmaya başlamış, becerikli bir ajandır.

Bahadır Alpsoy (Cellat)

Bahadır Alpsoy, ünlü bir iş adamı ve cemiyette tanınmış bir simadır. Aşiret reisinin kızı ile evli, tüm mal varlığı karısının elinde olan bir kişidir. Romanda çetenin lideri, birçok faili meçhul suikastları işleyen kişidir. Davman tarafından şöyle anlatılmaktadır:

Elli yaşlarında vardı. Fakat yaşını kat'iyyen göstermeyen tiplerden biriydi. Kalın, uçları kavisli kaşları, hafifi kemerli iri burnu, etli ve kıvrık kenarlı dudakları, delici, sert bakışlarıyla insanlar üstünde derhal hâkimiyet kurmaya alışık kimselerdendi. (Deniz;1971).

Romanın sonunda Davman ile yüz yüze gelmekte, tüm suçunu itiraf etmektedir. Murat Davman'ı öldürmek ister; fakat Davman ondan önce davranarak Bahadır Alpsoy'u öldürür.

Demet Kuraner (Gölge)

Öldürülen Halil Kuraner'in "Uzak bir akrabasının kızı, ona hem can yoldaşlığı yapar, hem de özel sekreteridir."(Deniz;1971). Fakat gerçekte eski metresinin kızıdır. "Öksüz kalınca, Halil bey yanına aldı. Baktı, okuttu, büyüttü; şimdi de koynuna alır."(Deniz, 1971) diye bilinir.

Romanda, "Siyah giymiş kumral saçlarını sıkıca toplamıştı. Bal rengi iri gözleri vardı. Yüzüne hiç boya sürmemişti. Buna rağmen dehşetli çekici bir güzelliğe

sahipti. Çok çok, otuz yaşlarında gösteriyordu.’’(Deniz;1971). diye tarif edilen Demet, Halil Kuraner ve Nedim Aslan’ın katilidir. Oluşturulan polisiye kurguda 3 farklı kişiyi canlandırmaktadır. Halil Kuraner’in sekreteri, Gölge ve Bahadır Alpsoy’un metresi rolünde karşımıza çıkmaktadır. Romanın sonunda Davman’ı öldürmeye teşebbüs ederken Davman’ın sevgilisi Meltem tarafından arkasından bir el ateş edilerek öldürülür.

III.3.1.5.2.2. Yan Kişiler

Nusret Yıldırım

Nusret Yıldırım çete liderinin adamlarından biridir. Romanın başında Murat Davman kumpasa getirilerek bayıltılıp kaçırılır. Davman ayıldığında eli ayağı bağlı bir şekilde kendini köhne bir evde bulur. Başında iri yarı dev gibi adam beklemektedir. Bu kişi Nusret Yıldırım’dır:

Adam dövme, yaralama, gasp, haraç, silah teşhiri suçlarından tutuklanmış ve üç kere hapiste yatmıştır. İşsiz takımındandır. Malatya’nın Darende kazasından gelmiştir. Bir süre hammallık etmiş, sonra geçimini haraççılıkla kazanmıştır. Bir süre Alageyik sokağında fedailik etmiş, sonra bir senedir sesi soluğu duyulmaz olmuştur. Neyle geçindiği belli değildir. Büyük çetelerden birine kapıldığı tahmin edilmektedir. Silahsız dolaşmaz, tehlikelidir. Polise karşı çıkmaktan da korkmaz. (Deniz;1971).

Murat Davman tutsak olduğu yerden kurtulur. Nusret ile kavga etmeye başlar. Kavganın sonunda Nusret’i öldürerek ondan kurtulur.

Süeda

Romanda Cellat kod adlı Bahadır Alpsoy’un sekreteridir. Alt sınıfa mensup, gözü yükseklerde olan bir kişidir. Romanda şöyle anlatılmaktadır:

Babası küçük yaşta annesi bırakmıştı. Şimdi nerde olduğunu kendisi de bilmiyor. Zaten adamı belli belirsiz hatırlıyordu. Annesi dikiş dikerek onu yetiştirmişti. Ortaokuldan sonra sekreterlik okuluna grip, bitirmişti. Okumaya çok merakı vardı ama, hayat yükü buna imkan vermişti. Daha sonra mahallede bir çocukla nişanlanmış ama, oğlan hayırsız çıkmıştı. Bunun üzerine iş aramaya başlamıştı. Bir tanıdığıın yardımıyla iki yıl önce buraya girmişti. O sırada patron Avrupa'daydı. Gelince onu görmüş, kendisine özel sekreter yapmıştı. (Deniz, 1971).

Patronun çete işlerinden habersiz, sadece rahat yaşamak için patronuna metreslik yapan bir kişidir. Murat Davman ipucu elde etmek için Süeda'ya yaklaşmaktadır. Davman, Süeda'yla tek gecelik bir ilişki kurar ve elde etmek istediği bilgilere ulaşır.

III.3.1.5.3. Suçun İşlenişi

2 Kere 2 Eder 12 romanında farklı kişiler aynı suikast yöntemiyle öldürülmüştür. Romanda bir dizi seri cinayetler ele alınmaktadır. İlk olarak Davman, en son işlenen Nedim Aslan cinayetini öğrenmektedir. "Nedim Aslan'ı sabaha karşı Barbaros Bulvarı'nda arabasının içinde ölü bulmuşlar. Ceset morga kaldırılmış. Polis, bilgi vermekten kaçınıyor." (Deniz, 1971). Romanda diğer öldürülen kişiler şöyle anlatılmaktadır:

Önce Profesör İhsan Ersoy yatında ölü bulundu. Onun kafatasından kan sızıyordu. Elektronik mühendisi olduğu için işe casusluk süsü vermek istediler. Tutmadı. Poliste fazla bir açıklamada bulunmadı, 'beyin kanaması' deyip işi örtbas ettiler. Sonra Dr. Sermet Özver, 'Parçal Akümülatörleri' sahibi. O da sayfiye evi civarında, bir ağacın dibinde ölü bulundu. Ve, başından kan sızıyordu. Daha sonra kamyon fabrikatörü Kohen Albukrek, otel odasında aynı şekilde bulundu. Sen o sıra seyahatteydin. Son olarak Endonezyalı Profesör Mehmet Şükranı. Cadde ortasında düşüp öldü. Ona da beyin kanaması dediler. Sonra da bu... (Deniz, 1971).

2 Kere 2 Eder 12 romanında seri cinayetlerin işlendiği, Davman bu cinayetleri sonradan hem gazeteci arkadaşından hem de MİT'ten öğrenmektedir. MİT'in kendisinden yardım istemesi sonucu polisiye kurguda kendisine biçilen rolü üstlenmektedir. Son kurban iş adamı Halil Kuraner'dir:

Yanına koşup onu kenara çektim ve odaya bir göz attım. Yerde yaşlı bir adam yatıyordu. Üzerinde ipekli bir robdöşambr, boynunda beyaz ipekli bir fular, ayağında bej bir pantolon, aynı renk çoraplar ve arkası kapalı yumuşak terlikleri vardı. Özenle taranmış saçlarından bir demet, yumuşak halının üzerine sarkmıştı.

Haykıran kadına aldırış etmeden ilerleyip eğildim ve onu yan çevirdim. Sağ şakağından hafif bir kan şeridi sızıyordu. Açık pencereden de karşıdaki inşaatın bir kısmı gözüküyordu. Yerde yatan bu adam Halil Kuraner'di, ve ötekiler gibi öldürülmüştü. (Deniz, 1971).

Roman boyunca süren cinayetler olay halkalarını oluşturmaktadır. Yazar, Halil Kuraner'den önce işlenmiş cinayetler üzerinde fazla durmamaktadır. Oluşturulan polisiye kurgusunun merkezinde Halil Kuraner cinayeti bulunmaktadır.

III.3.1.5.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Ümit Deniz'in 2 Kere 2 Eder 12 romanında olay yeri inceleme kısmı işlenen tüm cinayetlerde yer almamaktadır. Romanda, Halil Kuraner cinayeti dışındaki ölümler üzerinde detaylı biçimde durmaması, diğer cinayetlerdeki olay yeri inceleme kısmının bulunmaması sebep olmaktadır. Halil Kuraner cinayetindeki olay yeri inceleme kısmı romanda şöyle anlatılmaktadır:

Halil Kuraner, çalışırken öldürülmüş olacaktı. Odada duvara dayalı iki basamakla çıkılan yüksek bir plato üzerine konmuş olan karyola, düzeltilmişti. Onunla pencere arasına gelen yerde küçük bir çalışma masasıyla zarif bir koltuk vardı. Tuvalet masası arka bölümdeydi. Tam karşısındaki köşeye de, tekerlekli sehpa olan bir televizyon masası konmuştu. Onun beri yanında rahat bir şezlong ve karşısında da iki koltuk vardı.

Halil beyin yuvarlandığı yere göre pencere ile arasındaki mesafeyi ve iğne merminin atılış açısını ölçtüm.

Adam, koltuğunda oturduğuna ve pencereye yan bulunduğuna göre, iğne mermi, iğne mermi pencerenin alt pervazına göre yarım metre yukarı bir açıdan seyretmiş olmalıydı. Buna göre, yandaki binanın dördüncü katından atılmış olacaktı. Katilin nişancılığını, bundan önceki cinayetlerden de biliyorduk. Onun gibi birinin, böylesi on metrelik bir mesafeden ıskalması mümkün değildi.

Burada daha fazla yapacak bir işim kalmamıştı. (Deniz, 1971).

2 Kere 2 Eder 12 romanın da olay yeri incelemesi cinayeti aydınlatma ve suçluları yakalama konusunda büyük bir öneme sahiptir. Murat Davman'ın Halil Kuraner'in öldüğü mekânı detaylı bir biçimde betimlemesi cinayetin çözümündeki rolünü ortaya koymaktadır. Davman kendi incelemesiyle yetinmez emrindeki ajanlardan olay yerini gözden geçirmelerini, odadaki eşyalar hakkında bir liste çıkartmalarını emreder:

Bunu al. Maktulün odasının anahtarı bu. Bir arkadaş da al yanına. Eve gidip bekleyin. Ben bir doktor isteyeceğim geldiği zaman, birlikte odaya girersiniz. O, cesedi muayene eder. Siz de içerde bütün eşyanın bir listesini çıkarırsınız bana. Ama dikkat et. Teferruatı gözden kaçırma.'' (Deniz, 1971).

Davman, olay yerini emrinde olan ajanlara incelettikten sonra kendisine sunulacak rapora göre hareket edecektir. Polisiye kurguda önemli bir yere sahip olan olay yerinin incelenmesi, cinayetlerin aydınlatılması hususunda yazarın Ölüm Perdesi ve Sessiz Harp romanlarına göre 2 Kere 2 Eder 12 romanında daha etkin rol oynamaktadır. Diğer iki romanının genelinde casusluk konusunun, kurgunun büyük bir kısmını oluşturması olay yeri incelemesini geri planda kalmasına sebep olmaktadır. Fakat bu romanda kurgunun merkezinde sadece cinayet suçunun bulunması, bu cinayetin aydınlatılmasında olay yeri inceleme kısmını daha etkin bir biçimde karşımıza çıkartmaktadır.

III.3.1.5.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

İşlenen seri cinayetler ve cinayetlerin işlenmeden önce kurbanların aynı mektubu alması Davman'ın bu kurguda elde ettiği ilk ipucudur. Davman'ın eline geçen ilk ipucu romanda şöyle geçmektedir:

Son ihtar!.. Bankanın hissedarları arasına masonları, siyonistleri ve Yahudileri aldığın, ayrıca bu gibi kişilere büyük krediler açtırdığın için, örgütümüz tarafından ölüme mahkûm edildin. Bu mektup eline geçtiği tarihten üç gün sonra, Cellât seni öldürecek. En altında bir imza var: Gölge...(Deniz, 1971).

İlk aşamada işlenen cinayetlerin siyasi olduğu düşünülmekte, dış güçler tarafından yapıldığı izlenimini vermektedir. Yazar bu konuya roman kurgusu içinde yer vermekte, fakat bu konu kurgunun genelinde önemli bir ağırlık kazanmamaktadır. Ümit Deniz'in romanlarında daima casusluk ve dış güçlerin ülke menfaatlerine zarar vermesi gibi konuları işlediği görülmektedir. Kimi zaman bu casusluk konusu oluşturduğu kurgunun odak merkezinde yer alırken kimi zaman da casusluk konusu, ele aldığı cinayet suçunu desteklemek amacı taşımaktadır. 2 Kere 2 Eder 12 romanında yazar, cinayet suçunu desteklemek ve kurguya gizem duygusu katmak maksadıyla işlenen cinayetlerin siyasi olduğu düşüncesi yaratmaya çalışmaktadır.

Murat Davman çete üyesi olduğunu düşündüğü bir kişinin yaşadığı evi araştırma fırsatı bulmaktadır. Bu araştırmada çete ve işlenen cinayetler hakkında ikinci ipucuna ulaşacaktır:

Konsolun gözlerini karıştırdım. Eğlence yerlerinde grup arkadaşlarla ya da kadınlarla çekilmiş çeşitli resimler, bir kutu da 9mm lik tabanca mermisi vardı. İçinde 16 delik boştu. Herif ya yanında iki şarjör taşıyor ya da 16 mermi alan map'lardan kullanıyordu.

Pencere önünde sedire oturup resimleri incelemeye başladım. Selami temiz giyinen, içkiye ve kadına düşkün bir herifti. Bir tomar kartpostalın içinde bir sürü kadınla baş başa resim çektirmişti. İçlerinde platin saçlısını fena halde gözüm ısıırıyordu. Ama, hafızamı ne kadar zorladım da kim olduğunu çıkartamadım. Bu kadını kesinlikle tanıyordum. Herifin metreslerinden biriydi bu yosma...

(...)

Şüphelendiğim fotoğrafı yanıma alıp, ötekileri yerlerine bıraktım ve odadan çıktım. (Deniz, 1971).

Davman, ikinci önemli ipucunu da elde etmiştir. Suç çetesi etrafındaki çemberi iyice daraltmış ve suçlulara bir adım daha yaklaşmıştır. Davman'ın elde ettiği diğer bir ipucu ise, Cemil Paşa'nın sekreteri ile yapmış olduğu sohbetten öğrendikleridir. Cemil

Paşa'nın sekreteri farkında olmadan Davman'ın zihninde oturtamadığı bir sorunun cevabını vermektedir:

Kumral saçları kızıl olmuştu. Daima gözlükler altında saklanan o sakın ela gözler, takma kirpik, Eye-liner, far ve daha bilmediğim bir sürü boyayla, şimdi velfecri okuyordu. Mini etekli daracık bir rop, devamlı bir önlük altında gizlendiği için şimdiye kadar fark edemediğim, çizgileri, yuvarlakları birden ortaya çıkarıvermişti. Beğenilen her kadın gibi, dikkatle bana bakıyordu.

Bir ıslık koyverdim.

– Vay canına be. Amma da körmüşüm ha?

Kıkırdadı.

Unutmayın, makyaj ilmi, kadının gözyaşından sonra en büyük silahıdır.

– Doğrusu saçlarınızı boyatmakla çok iyi etmişsiniz.

– Boyatmadım peruk bu.

Kenarından hafifçe kaldırıp altındaki kendi saçlarını gösterdi.

– Ama, şayanı hayret bir şey, anlamaya imkan yok.

– Evet, Avrupa perukları gerçekten de çok ustaca yapılıyor.

(...)

Çıkarken durup elimi uzattım:

Size yeni yıllar dilerim. Bana ve mensup olduğunuz örgüte büyük bir yardımda bulundunuz.

Size özellikle teşekkür ederim. (Deniz, 1971).

Davman, suçlulara bir adım daha yaklaşmıştır. Suçluları yakalaması artık an meselesidir. Olay yerini incelerken ajanlardan istemiş olduğu raporu Cemil Paşa, Davman'a sunmaktadır. Bu rapor bir başka ipucunu içermektedir:

Paşa yeniden önündeki kâğıtları karıştırdı ve daktiloyla yazılmış bir yaprağı bana uzattı:

– Bunu dün akşamüzeri getirmişti. Seni bulamadığımız için veremedik. Halil Kuraner'in odasındaki eşyanın envanteri var burada.

– Kâğıdı alıp, dikkatle göz gezdirdim. Tahminimde yanılmamıştım. Gardrop kısmında sadece şu açıklama vardı:

Kırk sekiz kostüm. Altı tek pantolon, dört spor ceket, üç kanadyen. 132 kravat

Kâğıdı Paşaya verdim.''(Deniz, 1971).

Davman elde etmiş olduğu delilleri çözüme kadar kimseyle paylaşmamaktadır.

Yazarın bunu yapması 2 Kere 2 Eder 12 romanında gizem duygusunu artırmaya yönelik

olduğu görülmektedir. Romanda gizem duygusunu arttırmaya yönelik kullanılan tek yöntem bu değildir. Romanda MİT’te çalışan ajanlara “ *K-27, R-9, R-11, R-7*” gibi kod adları verilmesi romandaki okuyucu üzerinde etki bırakmaya yöneliktir.

III.3.1.5.6. Şüphelilerin Sorgulanması

2 Kere 2 Eder 12 romanında yazar sorgu kısmını Ölüm Perdesi ve Sessiz Harp romanlarına benzer bir kurguyla karşımıza çıkartmaktadır. Murat Davman kendini öldürmek isteyen çete elemanını yakalar ve yakaladığı yerde sorguya çekmeye başlar:

– Şimdi söyle adın ne?

– Demir.

– Soyadın?

– Kaner.

– Beni niçin öldürmek istediniz?

Buna karşılık vermedi. Kolunu bükünce yeniden başladı:

– Öyle emir almıştık.

– Kimden?

– Şeften...

– Şefiniz kim?

– Bilmiyorum.

Öyle asılmış olmalıyım ki, kol bu sefer çatırdadı. Herif çırpınarak haykırdı:

– Bilmiyorum. Allahım adına bilmiyorum. Biz onu hiç görmedik. Onunla aramızdaki bağlantıyı hep Selami ağabey temin ederdi. İlk defa kendisiyle bugün telefonda konuştum.

– Seni nerde buldu?

– Evimden aradı.

– Onun şef olduğunu nerden biliyorsun?

– Dün gece önce üçte aradı. Selami ağabeyin tehlikede olduğunu söyledi. Halit’le birlikte kendisini kurtarmamızı istedi.

– Halit kim?

– Demin arabada beraber olduğumuz arkadaş.

– Evet devam et.

Zorlukla konuşmaya başladı. O zaman kolunu fena büküğümü görüp ellerimi gevşettim.

– Sabaha karşı saat tam dört buçukta onu evinden kaçırmamızı söyledi. Aynasızlar peşindeymiş. Bunun için arabanın plakasını çamurla sıvamamızı ve ışıkları yakmadan sokağa

girmemizi tam evin önünde duraklamamızı bildirdi. Selami ağabey arabaya atlayınca tam gaz çekip gidecektik.

– Sonra?

– Sonra gidip Halit’i evden aldım dediğini yaptık.

– Peki, biri sana şaka etmiş olamaz mıydı?

– Olamazdı, çünkü öbür telefonda aramıştı.

– Hangi telefon?

– Bizde iki telefon var. Birini Selami ağabey koydurttu. Onunla yalnız kendisi konuşurdu ve numarasını da kimse bilmez.

– Telefon kimin adına kayıtlı?

– Selami ağabeyin.

–Peki sonra?

– Şefin dediği gibi Selami’yi evine geldik ve önce onu kaçırdık.

– Nereye bıraktınız?

– Beşiktaşta bizden ayrıldı. Yolda kaçarken arkamızdan aynasızlar ateş etmişlerdi. Kurşun Selami’nin kolunu sıyırmıştı. Onun için eczaneye uğrayacağını söyledi.

– Peki siz sonra ne yaptınız?

– Eve döndük. Yeniden telefon çaldı. Bu sefer Selami ağabey konuşuyordu. Şefin yanından telefon ettiğini söyledi ve başarımızdan dolayı bizi tebrik edip, biner lira ikramiyeye hak kazandığımızı bildirdi. Eğer bugün verilecek işleri de başarabilirsek, akşama ikimizde onar bin lira alacaktık ve böylece şefin emirlerini bize söyledi.

– Neymiş onlar?

Herif ilk önce ses çıkartmadı. Kolunu yeniden kanırtınca:

– ‘Peki, peki.’ dedi. Anlatacağım yalnız şu kolumu biraz gevşek bırak.

Dediğini yaptım.

– Sabah, önce Taksim’deki Mete caddesine gidecektik. Buradan Ceyda ablayla başka bir hanımı alıp, Dördüncü Levent’teki eve götürecektik. Sonra dönüp ayı yerde seni bekleyecek, peşine takılacaktık.

– Beni bekleyip de ne yapacaktınız?

Homurdandı:

– Biliyorsun işte.

– Denilen saate apartmanın önüne gittik. Ceyda abla bizden önce gelmişti. Bilgi verip yukarı çıktı. Buna göre, aşağıya indikleri sırada kız karşı koyarsa, işe biz karışacaktık.

Biraz sonra birlikte indiler. Çevre iyice tenhaydı. Yerimden fırlayıp kapıyı açtım. Girmek istemedi. ‘Divan ne kadcık yol, yürüyelim’ dedi. Ama Ceyda abla tabancasını beline dayayınca fazla karşı koymadı, girdi içeri. Sonra uyutup eve attık.

Herifin kolunu kırmamak için kendimi güç tutuyordum:

– Bu Ceyda abla dediğin de kim?

– Selami ağabeyin kırığı.

- Kızı götürdüğünüz ev kimin?
- Bilmiyorum. Yalnız arkadaşlar ve Selami, işçılığıyla. Para bol. Rahatı da iyi. Ondan girdim.
- Nerede bu ev?
- Dördüncü Levent, Su terazisi sokak, 13 numara.
- Geçen gün Kadıköyde beni bayıltan sen miydin?
- Hayır. Başka bir arkadaşımış.
- Bu çeteye nasıl girdin sen?
- Selami ağabey memleketlim olur. Onun aracılığıyla. Para bol... Rahatı da iyi, ondan girdim. Üstelik de memlekete yararlı iş yapıyormuşuz.
- Yararınızı sevsinler. Adam öldürmek yararlı iş mi ulan?
- Ses çıkartmadı.
- Ya cellat dediğiniz kim?
- Bu sırada kolunu iyice büktüm. Bir feryat kopardı, sonra:
- Anam avradım olsun, onu bilmiyorum abi. Ah yapma yeter artık.
- Yeniden ağlamaya başladı. Bütün kabadayılığı iflas etmişti. Üzerinden doğruldum.
- Kalk bakalım. Düş önüme! (Deniz, 1971).

Ümit Deniz sorgu kısmında farklı bir teknik kullanmamaktadır. Klasik sorgu yöntemi olan soru cevap tekniğini kullanmaktadır. Suçludan aldığı bilgiler çok önemli bilgiler değil, genellikle Davman'ın sahip olduğu bilgilerdir. Çetenin nasıl eleman temin ettiği, ülkede nasıl işlerini gerçekleştirdiği ve ülkenin yapısı hakkında bilgiler elde etmektedir. Bu bilgiler ışığında Davman artık olayı çözmüştür.

III.3.1.5.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Yazar, çözüm kısmını, Sessiz Harp romanında olduğu gibi roman akışında vermemektedir. Olayın aydınlatılması kısmını romanın son bölümünde ele almakta elde ettiği ipuçlarını ve olayların nasıl gerçekleştiğini polisiye kurgunun suçlu karakterleri olan Cellât ve Gölge ile olan karşılaşmasında anlatmaktadır. Yazarın, romanın son bölümünü çözüm kısmına ayırması, roman akışı içinde gerçekleşen olayların çözümünü sunmaması, oluşturulan polisiye kurgunun düz bir çizgide ilerlemesini sağlamaktadır.

Kurguda çözüm kısmının başlaması Murat Davman'ın Cellât ve Gölge adlı suçluların saklandığı eve gitmesiyle oluşmaktadır. Davman'ın eve girer:

Sırıtarak içeri girdim.

– Nihayet ‘Gölge’yle ‘Cellat’ını yakaladım.

Platin saçlı güzele tabancamın namlusuyla işaret ettim:

– Güzelim; geç, sevgilinin yanına otur bakayım. Hesaplaşma zamanı geldi artık. İkinizi de yedi kişinin katili olarak kanun namına tevkif ediyorum.

Kadın adama döndü:

– Bu adam deli galiba.

O zaman kan beynime çıktı ve iki adımda yanına varıp, elimi saçlarına attım, olanca kuvvetimle çektim çıkardım. Güzelim platin saçları, pençeme takılı kalmıştı. Kadın bir feryat kopararak ellerini başına götürdü.

– Yaaa. Demet hanım, bu kadar oyun yetmez mi?

Dün Halil bey öldürüldüğü sırada yanıp yakılan bu uzak akraba, şimdi bana öldürücü gözlerle bakıyordu. (Deniz, 1971).

Murat Davman suçluları yakalamıştır. Bahadır ve Demet suçlu olduklarını inkâr etmekte suçlularını kabul etmemektedir. Davman ve suçlular arasında akıl oyunları başlamaktadır. Davman, elindeki silahın etkisiyle psikolojik üstünlüğün kendisinde olduğunu bilmektedir. Kadınların iradesinin erkeklere göre daha zayıf olduğu dedektif ilk hamlesini Demet’e karşı kullanır:

– İkinizde aynı derecede kabahatlisiniz. Hele sen... En yakın akrabamı, hayatta tek velinimetini kılın bile kıpırdamadan, öldürmekten çekinmemiştin. Zavallı adam sana ne yapmıştı?

– Vallahi onu ben öldürmedim. Pencereden vurdular.

– Haydi sus. Bu kadar yalan yeter. İnşatta dün kimse çıkmadı. Onu odada ellerinle temizledin. Üstelik oraya gelişimi fırsat bildin. Kendini temize çıkartmak için bundan güzel mizansen olur muydu hiç? Bir Milli emniyet ajanı aşağıda olacak, tam o sırada akrabam olan, patronun öldürülecekti? Olaya yeni şahit olmuş gibi bana numara yapmaya kalktın. Sade o kadar da değil. Nedim Aslan’ı da, Profesör İhsan Ersoy’u ve Mehmet Şükranı’yi de sen öldürdün. Kohan Albukrek ve Doktor Sermet Özver de senin elinde can verdi.

– Hayır hayır. Hepsini ben öldürmedim. Sadece Nedim’le Kuraner’i ben vurdum. O da Bahadır’ın zoruyla. Öbürlerini o temizledi. Paraları da o aldı.

– Sus... Sus Demet. Delirdin mi sen?

Bahadır kendini toparlamıştı.

Buna karşılık kadın iyice paniğe kapılmıştı.

– Susmayacağım işte. Beni bu işe nasıl soktuğunsa, çıkar bakalım.

Valizi işaret ettim.

– Bugün bankaya gidip bu paraları sen çektin değil mi?

– Hayır hayır. Bunlar kendi paralarım.

– Haydi ordan. Senin kırk paran bile yoktu. Halil bey ancak üstünü başını yapacak kadar para veriyordu. Uzak bir akraba kıızıydın. Sana acımış, yanına almış. Zamanla büyüdün, serpildin, güzelleştin. Adam da seni kendine metres etti. Yanından ayırmıyordu. Sense buna tahammül edemiyordun. Avrupa seyahatlerine çıktığımız zaman bir fırsatını buluyor ondan kaçıyor ve hayatını yaşıyordun. Fakat paranın, zenginliğin, lüksün ve itibarın zevkini almıştın. Halil beyin tek varisiydin. Gene de bekleyemedin sonunda bu çareyi buldun. Zavallıyı ortadan yok edecektin. Zaten bir yıldan beri herifin metresiydin. Düşünceni ona açtın. Avanak, sana aşık olmuştu. İşi planladınız. Sırayla bir sürü cinayet işleyecek. Şantaj yapacak hem kesenizi dolduracak, hem de hürriyetinizi ele geçirecektiniz. Bu herif memleketinde evliydi ama, karısından bir türlü kurtulamıyordu. Kadın oradaki bir aşiret reisinin kıızıydı. Bu salak da, onlar tarafından öldürülmekten korkuyordu. Üstelik parası pulu karısına ait olduğu için, meteliksiz donsuzun biriydi. İstanbul'a gelip yerleşti ve büyük planı gerçekleştirmek için çalışmaya başladı. Madetaş şirketi bir paravandan ibaretti. Sözde maden ihracatı yapıyordu. Hâlbuki bütün işlemleri zararına kapıyor, nasıl olsa para başka yerden geliyordu. (Deniz, 1971).

Ümit Deniz'in 2 Kere 2 Eder 12 romanında suçlu ve dedektif karşılaşmasını diğer romanlarından farklı bir biçimde kurgulamaktadır. Bu romanda Davman teknolojiden faydalanmakta, gelişen olayları kendi anlatmamakta soru-cevap yöntemini kullanarak olayları suçluların itiraf etmesini sağlamaktadır. Daha önceden eve yerleştirmiş olduğu böcek ile suçluların her dediğini kayıt altına almakta ve MİT'e iletmektedir. Davman, olayları nasıl çözdüğünü suçlunun sorusu üzerine açıklamaktadır:

– Peki, bu sefer de ben size bir soru sorayım.

Bunu söyleyen kadındı:

– Sor bakalım' dedi.

Benim izimi nasıl buldunuz. Adamlarımızın hepsi beni Ceyda olarak bilirler. Siz nasıl anladınız?

– Selami'nin evinde bulduğum bir resimden. Orada da sarışındın ama, yüz hatlarında ki benzerlik gözümünden kaçmamıştı. Fakat kim olduğunu bir türlü bulup çıkartamıyordum. Sonra dün peruk takmış bir hanım ahababımla karşılaştınca birden kafama dank etti.

(...)

Yaman adamsınız Murat bey. Bizim tarafımızda olacaktınız ki... Ama, şimdi artık anlaştık değil mi? Bunları söyleyen Bahadır'ın Demet'le bakışmaları gözümünden kaçmamış, avcum kaşınmaya başlamıştı.

– Evet, anlaştık. Şu para valizini toplayın bakalım.

Demet, isteksiz bir şekilde yerinden doğruldu. Bahadır, bastonlu elini kaldırıp işaret eder gibi uzatınca, birden kendimi yana fırlattım ve tabancamın tetiğine asıldım. Çelik iğne saçlarımın arasından geçmiş, tok bir sesle arkamdaki lambri'ye saplanmıştı. Aynı an Bahadır da göğsünü tutarak bir kütük gibi olduğu yere yıkıldı. Gözleri sabit bir şekilde bana bakıyor, dudaklarının kenarından kanlı köpükler sızıyordu.

Bunu gören Demet aşığının üzerine kapanmış haykırmaya başlamıştı.

– Bahadır. Bahadır. Erkeğim benim...

Doğrulup, tepesine dikildim.

– Silah bulundu dediğim zaman inandınız değil mi? Beni kolayca temizleyeceğinizi sandınız. Çelik iğne atan baston şeklindeki tüfeği daha dün Halil Kuraner'in gardrobunda görmüş mahsus elimi sürmemiştim. Adamı vurduktan sonra aceleyle bastonu oraya saklamıştın. Halbuki antişambrda mükellef bir bastonluk vardı ve Halil beyin bütün bastonları da buradaydı. Baston meraklısı adam, yalnız bir tanesini ayrı yere koymazdı. Demek ki onu, başka birisi kullanmış sonra da oraya saklamıştı. Cesedin bulunduğu odayı kilitlemem bu yüzdendi. Sonradan arkadaşlarıma odadaki eşyanın envanterini çıkarmalarını söyledim. Doktor geldiği zaman içeri gireceklerdi. Hâlbuki sen daha önce, kilide başka bir anahtar uydurup içeri girmiş ve silahı kendi odana saklamıştın. Bu sabah raporu okuduğum zaman, gardropta bulunanlar arasında bastonun ismine rastlamayınca bu hemen anladım. Ayrıca, gündüz bir bayılma numarası yapmış ve ayağını burktuğunu söylemiştin böylelikle kıymetli silahı evden çıkartmak imkânını bulmuşsun. Daha buraya geldiğim zaman aşığının elindeki nesnenin dünkü baston olduğunu anlamış ve belli etmemiştim. Sizin nasıl olsa böyle bir numara yapacağınızı biliyordum. (Deniz, 1971).

Davman elde etmiş olduğu ipuçlarını açıklamaya başlar. Selami'nin evinde bulunduğu resimdeki platin saçlı güzel kızın Halil Kuraner'in uzaktan akrabası Demet olduğunu, Cemil Paşa'nın sekreterinin kendisine hangi konuda yardım ettiğini, cinayetlerde işlenen suç aletini nasıl ortaya çıkardığını, bunu neden Gölge ve Cellât ile paylaşmadığını son kısımda belirtmektedir. Davman artık suçu aydınlatmış, olayı çözmüştür.

Üyepazarcı, yazarın bu romanı hakkında “Ümit Deniz bu kitabında iyi bir kurguyla belli bir seviyeyi tutturur” (Üyepazarcı, 2008) ifadesini kullanmaktadır. Romanda

casusluk suçunun, kurgunun merkezinde bulunmayıp cinayet suçunu desteklemek amacıyla kullanılması, romandaki kurguyu belli bir seviyeye taşımaktadır.

III.3.2. Macera ve Aksiyon Dozu Yüksek Polisiye Romanları

III.3.2.1. Yalvarırım Yetişin Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.2.1.1. Özet

Murat Davman, bir bayanın gece yarısı telefonla kendisinden yardım isterken, öldürülmesiyle tanık olmasıyla olaylar başlar. Davman, kendisinden yardım isteyen kişinin yardımına koşar; fakat genç bayanı öldürülmüş olarak bulur. Katillerin peşine düşer. Davman katilleri ortaya çıkarmaya çabaladıkça yeni cinayetler işlenmektedir. Katillerin, uluslararası eroin şebekesiyle bağlantılı olduğu ortaya çıkar. Çeteyi çökertip, katilleri adalete teslim eder.

III.3.2.1.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.2.1.2.1. Asıl Kişiler

Semra Tunç

Romanda, Semra Tunç ilk öldürülen kişidir. Davman'dan yardım isterken öldürülür. Romanda Semra Tunç şöyle anlatılmaktadır:

Semra annesinin ölümünden sonra iyice dünyaya boş verir olmuş ve üç defa nişanlanıp ayrılmıştı. Dedikodu yazarları ona 'Kelebek' diye bir de ad takmışlardı. Kadından çok erkek arkadaşı vardı. Babasının parası kıza istediğinden daha ala hayat yaşamak imkanını veriyordu. (Deniz, 1957).

Davman, yardım isteyen Semra Tunç'a ulaştığında ölüsüyle karşılaşmaktadır. Polisiye kurgu Semra Tunç'un öldürülmesiyle başlamaktadır.

Cazip Tunç

Romanda, Cazip Tunç yurtdışına ihracat yapan bir iş adamıdır. Aynı zamanda Semra Tunç'un babasıdır. İşlerinin kötü gitmesi sonucu eroin işine girmiş, Türkiye'de eroin şebekesi kurmuştur. Romanda işlenen beş cinayeti, ikisini kendisi işlerken diğer üçünün de azmettiricisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanın sonunda Davman tarafından adalete teslim edilmiştir.

Halit Demir

Halit Demir, öldürülen Semra Tunç'un nişanlısıdır. Halit Demir romanda şöyle anlatılmaktadır:

Semra'nın beş sene evvel tanıyıp seviştiği ve evlenmek üzere nişanlandığı genç. Babası eski devlet ricalinden Ali Demir merhum idi.

Oğluna iyi bir tahsil ve terbiye vermeye gayret etmiş, fakat ömrü kafi gelmemişti. Halit ailenin tek ferdi olduğu için babasından kalan mirası yiyip bitirmişti... Oğlan şimdi Elektrik Tramvay Tünel İdaresinde çalışıyordu. (Deniz, 1957).

Halit Demir de Cazip Tunç'un kurmuş olduğu eroin şebekesinin bir üyesidir. Halit Demir, polise giderken Hasan İpir'in adamları tarafından öldürülmektedir.

III.3.2.1.2.2. Yan Kişiler

Hasan İpir

Hasan İpir, Cazip Tunç'un eroin şebekesindeki ortağı ve Akgül Gazinosunun sahibidir. Semra Tunç'un, Halit Demir'in ve Kadri Aba'nın öldürülmesi emrini veren kişidir. Roman sonunda Cazip Tunç tarafından kızını öldürdüğü gerekçesiyle infaz edilmektedir.

Kadri Aba

Cazip Tunç'un uşağıdır. Aynı zamanda Cazip Tunç'un evlilik dışı olan kızının da üvey babasıdır. Cazip Tunç'un emriyle Hasan İpir'in adamları tarafından öldürülmektedir.

Tasula

Tasula, Halit Demir'in kapı komşusudur. Aynı zamanda Cazip Tunç'un metresidir. Murat Davman, Tasula'dan Halit Demir hakkında bilgi toplamak için arkadaşlığına başlar. Davman Tasula'yla kısa süreli bir aşk yaşar. Daha sonra Tasula, Cazip Tunç tarafından öldürülür.

III.3.2.1.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in Yalvarırım Yetişin romanının merkezindeki suç cinayettir. Burada birbiriyle bağlantılı beş ayrı cinayet işlenmektedir. Romanda ilk olarak Semra Tunç cinayetiyle karşılaşılacaktır:

Artık kadının heyecanı son haddini bulmuştu. Şiddetli nefes alışlarını bile duyuyordum.

- Adresimi not edin... Erenköy... Eyvah geldiler...

Ve buna müteakip korkunç bir çığlık duydum. Üç patlama sesi kulak zarımda çın çın öttü. Karşı uçtaki aparey sert bir şeye çarparak yere yuvarlandı.

- Alo... Alo...

Tamam, zavallı kadını temizlemişlerdi. Hırşımdan ankesörü parçalayacak gibi idim. (Deniz, 1957).

Romanda ikinci olarak işlenen cinayet Semra Tunç'un nişanlısı Halit Demir cinayetidir. Bu cinayet romanda şöyle anlatılmaktadır:

Ezilen şık giyimli genç bir erkekti. Sür'atle gelen otomobil adama arkasından çarpmış ve onu hava fırlatarak ancak cesedini taşların üzerine yavarmıştı. Beyni patlayan gencin ölüsü hala taşların üzerinde yatıyordu. Kazayı yapan otomobil Polis Müdüriyetinin bulunduğu sokağa saparak, ters yoldan olanca hızı ile gitmiş ve halkın şaşkın bakışları arasında kaybolmuştu. (Deniz, 1957).

Romanda üçüncü işlenen cinayet Cazip Tunç'un metresi Tasula'dır:

Hayatıyet dolu olan Rum dilberi, birkaç saat evvel bıcır bıcır konuşan, erkek taifesinin aklını başından alacak kadar güzel ve işveli olan bu Havva kızı şimdi karşımda halıların üzerinde kıvrılmış yatıyordu... Namusuz hergeleler nihayet ona da kıymışlardı... Yüzü mosmordu. Dili dışarı sarkmış, dişleri bunun üzerine kasılmıştı. İnce bir kan şeridi yanağının sağ tarafından halının üzerine akmıştı...(Deniz, 1957).

Dördüncü cinayet ise, Cazip Tunç'un uşağıdır. Kadir Aba bildiklerini polise anlattıktan sonra vapur iskelesinde kaza süsü verilerek öldürülür. Romanda son işlenen cinayet ise, Cazip Tunç'un ortağı Hasan İpir'dir:

Nerdeee? Hasan İpir şuan öbür dünyadaki gangsterlerle müzakereye girmiş bulunuyordu bile. Herif çoktan kuyruğu titretmiş, olduğu yerde kalakalmıştı. ki adımda yanına vardım. Hafifçe omzuna dokundum, olduğu gibi masanın üzerine kapaklanıverdi. Fukaranın sırtında ta kabzasına kadar bir kitap açacağı saplanmış duruyordu. Hasan İpir'i de uyanmaz uykulara daldırmışlardı. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz'in Yalvarırım Yetişin romanında cinayetlerin fazla olması akla ilk önce seri cinayetlerin işlendiği bir kurguyu getirmektedir. Romanın ilerleyen safhalarında

tek bir katilin olmadığı anlaşıldığında, bu kurgu yerini muamma-cinayet ilişkisine bırakmaktadır. Ümit Deniz'in romanlarının genelinde tek bir katilin bulunması ve işlenen cinayetleri tek bir katil tarafından gerçekleştirilmesi, yazarın Yalvarırım Yetişin romanında seri cinayet kurgusunun uygulamadığını göstermektedir. Bu romanda işlenen her yeni cinayet, yeni bir muamma oluşturmaktadır. Her cinayetten önce katil hakkında fikir edinen Davman, duymuş olduğu cinayetlerden sonra katilin kim olduğu hakkında şüphe düşmektedir. Ümit Deniz'in bu romanında işlenen beş cinayeti seri cinayetlerden ayıran unsur, iki katilin bulunmasıdır. Çünkü seri cinayetler genellikle tek bir kişi tarafından, aynı yöntemlerle işlenmektedir. Suç ile ilgili ipuçları da tek bir kişiyi işaret etmektedir. Fakat bu romanda cinayetler farklı şekildedir ve ipuçları da farklı kişileri göstermektedir.

III.3.2.1.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Romanda beş cinayetin bulunması, beş farklı olay yerinin inceleneceği fikrini yaratsa da aksine tek bir olay yeri incelemesi bulunmaktadır. Tasula cinayetinde olay yeri incelemesi Murat Davman tarafından gerçekleştirilmektedir:

Bütün daireyi sistematik bir şekilde baştan ayağa aradım. İşime yarar hiçbir şey bulmadım. Yalnız kızın mücevher kutusundaki elmas ve ufak teğelin darmadağın edilişinden buradan bir şeyin alındığını anladım. Zira hiçbir kadın kıymetli ziynetlerini sakladığı bir kutuyu böyle perişan bir halde bırakmazdı.

Kuyumcu değildim ama, yine de tuvalet masasının üzerine dağılmış olan mücevheratın bir servet değerinde olduğunu anlamak için fazla bilgiye gerek yoktu. Peki nasıl olur da katil veya katiller buna el sürmezlerdi?...

Gardrobun çamaşır gözleri de allak bullaktı. Kızın naylon eşyalarını koyduğu çekmeler bir bir yoklanmış ve bunun altına saklanması melhuz herhangi bir nesne için bütün çamaşırlar darmadağın edilmişti.

Işıkları söndürdüm, iz bırakmamak için el sürdüğüm yerleri mendilimle uvaladım ve apartmandan çıktım. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz'in romanlarında genel olarak olay yeri incelemesi Criminal inceleme şeklinde gerçekleşmemektedir. Criminal incelemede olay yerindeki ipuçları laboratuarda incelenerek suçlu hakkında bilgiler vermektedir. Criminal incelemeye örnek olarak, suçlunun olay yerinde bırakmış olduğu parmak izleri ya da suçluya ait saç teli veya doku örneği gibi DNA'sından suçlunun kimliğini ortaya çıkartabilecek unsurlar bulunması gerekmektedir. Ümit Deniz'in romanlarında olay yeri incelemesi gözleme dayanmaktadır.

Ümit Deniz, polisiye romanlarında kahramanını ön plana çıkartmaya önem vermiştir. Yazar muammanın çözümünde ve suçluların yakalanmasında en büyük payı Davman'a verir. Olay yeri inceleme yöntemini geri planda bırakarak romanda aksiyonu ön plana çıkarır.

Yazarın romanlarında olay yeri incelemesinin geri planda bırakılmasının diğer bir nedeni de Ümit Deniz'in polisiye romanlarını yazdığı yıllarda Türkiye'de olay yeri ve soruşturma aşamasında teknolojik gelişmelerinin bulunmamasıdır. Criminal incelemeler o dönemde gelişmediği için Ümit Deniz'in romanlarında da görülmemektedir. Ümit Deniz'den yaşadığı toplumda olmayan teknolojik gereçleri romanlarında kullanmasını beklemek yanlış olabilir. Ümit Deniz'in romanlarında bu yüzden olay yeri inceleme geri planda bırakılmış ön plana aksiyon çıkartılmıştır⁷.

III.3.2.1.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Ümit Deniz'in Yalvarırım Yetişin romanında ipuçlarının elde edilmesi Halit Demir cinayeti etrafında toplanmaktadır. Halit Demir'in ölümünden sonra, Demir'in

⁷ Detaylı Bilgi İçin Ek-1 Bkz.

evinde yapmış olduğu incelemede elde ettiği bir not defteri, birçok ipucunu bünyesinde barındırmaktadır:

Şifonyerin alt gözünde birkaç tüylü havlu buldum. Bunlar kadın makyajı veya kadınlarla alakalı başka işler için kullanılacak ebatta idiler. Gözün kapağını kapayacağım sırada bunların altına bakmak aklıma geldi. İsbet etmişim. Zira kırmızı kapaklı küçük bir not defteri, gözün ta arka tarafına itilmiş duruyordu.

Alıp baktım, ince düzgün yazılarla bir sürü notlar vardı. Fazla oyalanamayacağım için hemen cebime attım ve odanın diğer taraflarını gözden geçirmeye başladım. (Deniz, 1957).

Davman bulduğu not defterini incelemeye başlar. Not defterini incelerken cinayetlerin neden işlendiğini yönelik fikirlerini de söyler:

Sonra Halit'in apartmanında bulduğum küçük kırmızı kaplı not defterini çıkartıp karıştırmaya başladım.

Bu her sene başı Gazeteciler Cemiyetinin hediye ettiği gibi küçük çapta takvimlendendi... Halit Demir gayet düzgün olan yazısı ile bunları doldurmuştu. Vazifesi ibaresinin karşısına kısaca memur diye yazmıştı...

Halit Demir bazı tiplerde olduğu gibi kendince mühim olan hususları kısaca tarihleri ile birlikte defterine not etmekten haz duyan bir insandı. Nitekim defterine şu şekilde ibarelere rastlıyordum.

29 Ocak Salı – Bugün Belçikalı bir kadınla tanıştım. Eve gittik seviştik. Nefis bir mahluku.

8 Şubat Cuma – Üniversitedeyken beraber olduğumuz Necla'ya rastladım. Evlenmiş, güzelleşmiş. Beraber çay içmeye gittik. Harikulade bir kadın ama çok kaprisli...

Bazı tarihlerde şu ibareler de göze çarpıyordu:

2 Mayıs Pazar – Dün gece yine çok masraf etmişim. Yalnız Pavyon'da ödediğim hesap 420 liraydı.

Eh ay başıdır, çocuğun parası vardır diye düşündüm ama sayfaları çevirdikçe gözüm faltaşı gibi açılmaya başladı...

Bunun üzerine kafa yormaya vakit bulamadım. Zira her çevirdiğim sayfada beni yeni bir sürpriz bekliyordu. Halit burada Tasula ile tanışmasını yazmıştı.

Bugün Semralarda Tasula isminde harika bir Rum dilberi ile tanıştım. Aynı apartmanda oturuyormuşuz da haberim yok. İşler yolunda gidiyor. Fakat Semra ile bu yüzden kavga edip tekrar ayrıldık. Zaten bu mahlukla geçinmeye imkan yok. Bu kaçınıcı kavgamız, eğer bizi bağlayan müşterek ... (İş mi? His mi? Burası karalanmıştı) olmasa...

Demek ki Halit ile Semra'yı birbirine yakınlaştıran sadece aşk değildi...

Haziran ayında da Halit'in masrafı beş bin liranın çok üstünde olmuştu. Bu adamın parayı nerden bulduğu bayağı merakımı tahrike başladı.

Bazı sayfalarda Halit buluşacağı arkadaşlarının isimlerini, buluşma saatlerini ve randevu mahallerini kaydetmiş, bazı tarihlerde de yalnız şahsi düşünceleri ile hislerini iktifa etmişti. Mesela:

Bugün Hasan İpir ile buluşacağım, diye yazmış ertesi gün içinde:

Canım çok sıkılıyor. Bazan canımdan bile bıkiyorum, diye kayıt düşmüştü.

Ölümüne tekaddüm eden aylar zarfında Halit'in keyfi iyice kaçmıştı... Temmuz sonları ve Ağustos başlarında Halit'in bir nevi buhram geçirdiği farkediliyordu...

İki gün evvelki tarihte kısaca şunu yazmıştı:

Artık işlerimi tasfiye edip Türkiye'den gideceğim.

Anlaşılan Halit büyük kararlar arefesinde idi. Takvimin dünkü nüshasında is anlaşılmayan şu ibare vardı:

25 Ağustos Perşembe – Beni kurtaracak tek şey nazarlarım ciddiye alındığı zaman anlaşılacaktır.

Eşmana? Halit ölümünden evvel acaba tozutmmuş mu idi? Bunlar düşünürken gözüm saatime kaydı. Dörde beş vardı. Hemen toparlanıp fırladım. (Deniz, 1957).

Davman'ın elde etmiş olduğu diğer bir ipucuysa, okuduğunda anlam veremediği Halit'in not defterindeki bir cümledir. Olay romanda şöyle anlatılmaktadır:

Dur bakalım yeni baştan muhakeme yürütelim. Halit Demir ne diyordu?

– BENİ KURTARACAK TEK ŞEY NAZARLARIM CİDDİYE ALINDIĞI ZAMAN ANLAŞILACAKTIR.

E, peki... Nazarlarını ciddiye aldık elimize bir sürü eften püften roman geçti. O halde ne yapmamız lazım?

Yerimden kalktım tablonun olduğu duvara yanaştım ve tabloyu asılı olduğu çividen zorla çıkardım...

Resmi, yüzü pencere gelmek üzere diklemesine kanapenin kenarına dayadım. İşte şimdi yanılmamıştım. Zira portenin yapıldığı muşambanın arka tarafında tam göz yerlerine gelen hizada plaster ile yaptırılmış belli belirsiz görülen küçük bir kağıt parçası vardır.

Büyük bir dikkatle kağıdı yapıştırdığı yerden çıkardım...

Çok şeyi küçük yere sığdırmak isteyen insanın gayreti ile Halit Demir'in kaleme aldığı bir mektuptu bu. Satırlar ince ince ve okunaklı bir tarzda yazılmıştı. Şöyle başlıyordu:

BU MEKTUBU HER KİM BULURSA İNSANİYET NAMINA HEMEN POLİSE GÖTÜRMESİNİ RİCA EDERİM, ZİRA BÖYLELİKLE ÇOK İNSANIN HAYATINI KURTARMIŞ OLACAKTIR.

Ondan sonra anlatmaya başlıyordu:

BEN KADER VE TALİHİN ACI BİR CİLVESİ OLARAK KÖTÜ YOLA APMIŞ BİR İNSANIM. BİR SENEDEN BERİ ELİMDE OLMAYAN SEBEBLER YÜZÜNDEN BEYAZ ZEHİR TİCARETİ YAPAN KORKUNÇ BİR ÇETENİN OYUNCAĞI HALİNE GELDİM. ÇETE HABASEİTİNİ SADE MEMLEKETİMİZDE DEĞİL DÜNYANIN BİRÇOK YERLERİNDE MUVAFAKİYETLE DEVAM ETTİRİYOR. ADAPAZARINDA İĞNECİK ÇİFTLİĞİ DENEN YERDE İMALATHANESİNİ KURMUŞ OLAN ÇETENİN EN BÜYÜK İHRACATI İTALYA ÜZERİNDEN AMERİKADIR. MEKTUP ANCAK ENİM BAŞIMA BİR HAL GELDİĞİ ZAMAN POLİSİN ELİNE GEÇECEĞİNE GÖRE İLK İŞ OLARAK POLİS ORASINI BASSIN. ÇÜNKÜ PEK YAKINDA YÜZLERCE KİLOLUK SAF EROİN HUDUT HARİCİNE KAÇIRILARAK VE BİNLERCE KİŞİ BİLE BİLE ÖLÜMÜN KUÇAĞINA İTİLECEKTİR. ADAPAZARINDAKİ İMALATHANEYİ İŞLETEN ÜÇ KARDEŞTİR VE BU ÇİFTLİĞİN SAHİPLERİDİR. POLİSTE KAYITLARI VARDIR. İŞİ İDARE EDEN HASAN İPİR ADINDA BİR GAZİNOCUDUR. ONU BOĞAZDA AKGÜL GAZİNOSUNDA BULMAK MÜMKÜNDÜR.

ÇETE İLE TEMASI OLANLARDAN BİRİ SON GÜNLEDE SİRF BU İŞ İÇİN AVRUPAYA GİTMİŞTİR. YAKINDA ORADAN DÖNECEK VE BÜYÜK SEVKİYATA BAŞLANACAKTIR. DÜN SEMRA TUNÇ'U ÖLDÜRDÜLER, SIRANIN BANA GELDİĞİNİ BİLİYORUM. ÇETE ESRARINI BİLEN HERKESİ ÖLDÜRMEYE KARAR VERMİŞ DURUMDA. EĞER BANA BİRŞEY OLURSA HASAN İPİR'İ YAKALAMAYI İHMAL ETMEYİN BÜTÜN İŞİN ESRARI ONDA VE (PÇ) DEDİR.

BÜYÜK PATRONU ELE VERMEK İSTEMİYORUM, ZİRA BENİ YERYÜZÜNDE KURTARACAK ONDAN BAŞKA HİÇ KİMSE MEVCUT DEĞİLDİR. TANRI HEMEN YARDIMCIM OLSUN.

Halit Demir'in mektubu burada bitiyordu. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz'in polisiye romanlarında sıkça başvurduğu ipucu elde etme yöntemi ölen kişinin üzerinde veya evinde bulmuş olduğu bir not defteridir. Not defterindeki bilgiler olayın aydınlanmasında önemli rol üstlenmektedir. Ümit Deniz'in polisiye romanlarındaki kurguda not defteri üzerinden ipuçlarına ulaşması, okuyucuda bir aşinalık uyandırmaktadır. Yazar bu anlamda kendini tekrarlama yoluna gitmektedir. Polisiye kurguda dedektifin farklı yollardan ipuçlarını elde etmesi kurguyu zenginleştirir. Not defterinde elde etmiş olduğu ipucu diğer bir ipucunun hazırlayıcısıdır.

III.3.2.1.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Romanda, katil sorgulanmamaktadır. Eroin çetesiyle ilişkisi olan Esra, Davman tarafından bildiklerini anlatması için konuşturulmaktadır:

Ne düşündü ise düşünmüş olacak nihayet konuşma başladı:

– Öğrenmek istediklerinizi sorun söyleyeyim Murat Bey.
– Semra Tunç ile Halit Demir’i kurtarabileceğinden bahsettin. Onları ne gibi bir tehlike bekliyordu?

Semra eroin müptelası idi. Bu zehiri kullanmadığı günler kriz geçirirdi. Zaten Halil’den ayrılamayışının tek sebebi de bu idi. İkimize de bu zehri o temin ederdi. Fakat son günlerde Halit de mal bulmakta güçlük çekmeğe başlamıştı. Zira yeni kanun yüzünden işler iyice sıkışmıştı.

Bir an durunca hemen sordum:

– Peki ya zehri Halit nerden temin ediyordu?
– Akgül Gazinosunun sahibi Hasan İpir’den...
– Teşkilatın başı o idi demek?
– Bilmiyorum. Ama zannetmem!
– Halit de bu illete müptela mı idi?
– Hayır, ne Halit ne de Hasan kullanmaz yalnız ticaretini yaparlardı...
– Sen bu Hasan ile nasıl tanıştın?
– Onun gazinosunda film çeviriyorduk. Hasan ile öyle ahabap olduk...
– İyi ama niçin? Bunda ne menfaat vardı?
– Ajan olarak kullanmak için. Yüksek tabaka arasında onun malını satacak benden daha iyi, şüpheli en az üzerine çeken başka kimse bulamazdı da ondan.
– Sence Semra’yı Hasan mı öldürdü dersin?
– Bu hususta hiçbir fikrim yok ama kimbilir, belki de.
– Halit Demir’in öldürüşüne ne dersin?
– Hele o hususta hiçbir şey söyleyemem, çünkü hadise bana çok manasız görünüyor...
– Tasula Kifidis diye kimseyi tanır mı idin Esra?

Kaşlarını çattı, alını kırıştı, bir an düşündü, sonra yüzüme bakarak:

– Hayır, dedi. Böyle birini tanıdığımı hiç hatırlamıyorum...
– Kadir Aba diye kimseyi tanır mısın?
– Hayır. Sonra biraz düşündü. Zannetmiyorum.
– Bir dakika, dedim. Son bir soracağım.

Tekrar içkisini doldurdum.

– Hasan İpir’i sence kim öldürmüş olabilir ve bundan ne menfaat bekliyebilir?

– Ne bileyim ben? Herhalde sebep yine beyaz zehir olsa gerek. (Deniz, 1957).

Davman'ın Esra'yı sorgulaması muammayı aydınlatacak nitelikte değildir. Davman'a yeni bilgiler kazandırmamıştır. Şüpheliyi konuşturmak için herhangi bir psikolojik teknik kullanılmamıştır. Sorgulanan kişi kendi rızasıyla her şeyi anlatacağını bildirmektedir. Romanda suçu işleyen katillerin sorgusu Davman tarafından gerçekleştirilmemiş, sadece eroin çetesinin kullandığı bir film yıldızının sorgusu yapılmıştır.

Romanda Semra Tunç ve Halit Demir cinayetini işleyen kişiler polis sorgusunda suçlarını itiraf etmektedir.

III.3.2.1.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Ümit Deniz'in bütün polisiye romanlarının çözüm kısmında olduğu gibi Yalvarırım Yetişin romanında da Davman, suçluyla yüz yüze gelerek olayların nedenlerini ve nasıl geliştiğini açıklamaktadır. Çözüm kısmında Davman soru sorar, Cazip Tunç anlatır. Romanda çözüm kısmı şöyle verilmektedir:

Peki söyle bana. Semra Tunç'u sen mi öldürttün? Dikkat et öldürttün diyorum, zira öldürmene imkan yok onu biliyorum.

Izırapla yünü buruşturdu.

- Ah o namuzsuz, alçak Hasan İpir olacak herif yaptırdı bu işi.

- Neden?

- Kızım onu tehdit etmiş. Hasan bana telefonla Londra'ya haber verdi. Kendisine beni beklemesini söyledim ve hususi bir tayyare ile memlekete döndüm. Maalesef ben bir gün geç kalmıştım. Bu arada Halit Demir de Semra'ya haber verildiği için öldürüldü.

- Peki, Kadir Aba?

- Ailevi durumumuzu Hasan'dan, Halit'ten, Semra ve Esra'dan başka bilen bir o vardı da ondan... Onu da Hasan İpir ifşaatta bulunur korkusu ile temizletti.

- Ama Tasula'yı sen boğdun değil mi?

- Maalesef buna mecburdum. Zira onun sana bahsettiği ihtiyar dostu bendim. Ve seninle ahbaplık kurması bütün planlarımı allak bullak etmişti. Oda az çok Halit ile Semra'nın durumundan haberdardı. Eğer beni eli verirse seni izimin üzerine düşürecekti. Kendisine ilk önce beni ele vermemesi için ihtarda bulundum. Fakat sarhoştı, laf anlayacak durumda değildi, hırsımdan ne yaptığımı bilmiyorum. Bir de baktım ki ölü vermiş.
- Benim üzerime adamlarını salan Hasan İpir değildi herhalde...
- Evet, onu benim emrimle yaptı.
- Nitekim hayatının da tehlikede olduğunu bana söylemişti.
- Evet seyahatten döndüğüm zaman kendisine kızımın ölümünden dolayı çok kızgın olduğumu söyledim. Başka çaresi kalmadığını, bütün çeteyi ele vereceği için bunu yapmaya mecbur olduklarını söyledi. Nitekim Semra'ya sana haber vermesini söyleyen de Halit Demir'di. O işe polisin karışmasını istemiyordu. Belki böylelikle işin içinden sıyrılabilecekti. Fakat bunlar Hasan'ın adamları tarafından öğrenilmişti. Nitekim bu yüzden de kızım sana haber verirken vurularak öldürüldü.
- O halde Hasan İpir'i temizleyen de sensin?
- Evet, buna çoktan hak kazanmıştı o...(Deniz, 1957).

Romanın ilerleyen bölümünde Cazip Tunç, Davman'a kendisini nasıl bulduğunu sorar: Ve Davman anlatmaya başlamaktadır:

Çok konuştuk, dedi. Bana hep sen sual sordun. Şimdi biraz da sen anlat bakalım? Benim izimi nasıl buldun?

- Halit Demir'in evinde bulduğum not defterinden.
- Ama benimle karşılaşacağını asla ummuyordun değil mi?
- Yooo... Bilakis, birkaç günden beri seni arıyordum. Beni önce, (PÇ) rumuzu şaşırtmıştı. Zira defterde ve Halit'in bırakmış olduğu notta senden hep (PÇ) veya Büyük Patron diye bahsediliyordu. Adamların bile senin ismini bilmiyorlardı. (P) ile başlayan müslüman ismi pek enderdi. Sonra birden aklıma geliverdi. (PÇ) senin isim ve soyadının son harfleri olamaz mı idi? CAZİP TUNÇ bu insiyallere mükemmel uyuyordu. Ama nasıl olurdu? Sen burada değildin. Bir sabah geleceğini umarak hava alanına geldim, fakat hiçbir uçaktan çıkmadın. Polis bile senin izini kaybetmişti. Deli olacaktım. Kurduğum faraziyede malumlar halkasında bir tek senin yerin yanlış çıkıyordu. Nihayet Scotland Yard'ın gönderdiği bir raporda senin İngiltere'yi terkettiğin bildiriliyordu. Fakat hudut kapılarımızdan hiç birinde senin girişine dair bir malumat yoktu.

Nihayet bunu kolaylıkla öğrendim. Cazip Tunç'un cesedini polis bulmuştu. Cesedin yüzü tanınmıyacak derecede idi. Yalnız üzerinde senin elbiselerin ve eşyaların vardı. Cesedi teşhis eden Nazan olmuştu. İşte o zaman her şey gözümün önünde canlanmaya başladı. Kız seni çok seviyordu. Hakkında bana malumat verirken hürmeti aşan bir sevgiyle bahsetmişti. Seninle

beraber yemek yediğini, sık sık gezmeye çıktığını söylemişti. Bu, patron katibe münasebetinden biraz fazlaca idi. Üstelik Semra'dan pek o kadar iyi bahsetmemişti. Allah biliyor ya ben önce bu zavallı kızı senin metresin sanmıştı. Fakat elimde delil yoktu. Emin değildim. Kızı bir iki kere aratacak oldum. Yazıhaneye gelmiyordu. Birden sanki sırta kadem basmıştı. İşler iyice Arap saçına dönmüştü. Elimde tek çıkar yol bu telefon numarası idi. Seni ancak ondan bulabilecektim. Nitekim görüyorsun şimdi buradayım işte. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz'in *Yalvarırım Yetişin* romanın da suçun aydınlatılmasının yanında suçluya bakış açısı da değişiklik göstermektedir. Yazar suçlunun neden suç işlediğini şöyle anlatmaktadır:

Şöhret her zaman para etmiyor, dedi. Ben çok fakara bir insandım. Bütün hayatımı canımı dişime takıp çalışarak, didinerek yaptım. Kimse elimden tutmak istemedi. Herkesten tekme yedim, hakaret gördüm. Babamın mirası olarak kötü bir şöhretten başka hiçbir şeyim yoktu. O hayat içinde yetişirken her cins ve karakterde adamları tanıştım. Hasan İpir'de bunlardan biri idi. Bir gün benim hayatımı kurtarmıştı. Bu iyiliğini unutmadım, sonraları ona paraca yardım ettim. Beyaz zehir ticareti yapıyordu. İşleri küçük çapta idi. Benim ticari durumum bozulmaya başlayınca iflastan kurtulmak için tek çare olarak onunla teşriki mesaide buldum. Bu sırada Avrupa'da rakip firmalar karım ile kızımı öldürdüler ve buna trafik kazası dediler. İşte ondan sonra artık insanlara düşman oldum. (Deniz, 1957).

Ümit Deniz, *Yalvarırım Yetişin* romanında katili baştan kötü olarak belirtmez. Suçlu, önlenmez bir toplumsal şiddetin sonucunda suç işleyen bir kişi haline gelmiştir ve suç işlemesinde toplumun büyük bir rolü bulunmaktadır. Suçluyu suça iten sebeplerden biri de toplumdur. Yazara göre, kişinin suçluluğunu yalnızca onun sorumluluğunda olan bireysel bir davranış olarak değerlendirmemek, içinde yetiştiği toplumsal koşulları göz ardı etmemek gerekir. Suçluluğun değerlendirilmesinde bu durumu hazırlayan toplumsal düzenin de dikkate alınması gerekmektedir. Yazarın bu romanında suçluyu suça iten unsurlarda toplumun değer yargılarının büyük etken olması yine de katile sempatiyle bakılmasını engeller. Sadece katil anlaşılmaya çalışılmaktadır. *Yalvarırım Yetişin* romanı yazarın diğer romanlarından suçluya bakış açısı yönüyle farklılık göstermektedir.

III.3.2.2. Yakut Gözlü Kedi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.2.2.1. Özet

Murat Davman çalıştığı gazetenin sahibi Naci Baba tarafından, Berlin konsolosu Abdürrezzak Paşa'nın köşkünde verilen partiye gönderilerek Paşa'ya tehlikede olduğunu bildirmekle görevlendirilir. Paşa'nın torunu Aylin ile köşkün bahçesinde konuşurken Abdürrezzak Paşa öldürülür. Abdürrezzak Paşa, sahip olduğu yakut gözlü kedi biblosundan dolayı öldürülür. Murat Davman cinayetin peşini bırakmaz; olayı aydınlatarak katili bulmaya çalışır. Paşa'nın ölümünden sonra köşkte seri cinayetler işlenmeye başlanır. Sırasıyla Paşa'nın oğlu Muhtar Bey ve torunu Tarık'ın öldürülmesi olayın ritmini hızlandırmaktadır. Paşa'nın iki kız torunları Aylin ve Serap Davman'a âşık olur. Davman kendisine âşık olan bayanlarla birlikte olmaktadır. Davman romanın sonunda olayı aydınlatır ve katillerin kimler olduğunu ortaya çıkartmaktadır.

III.3.2.2.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.2.2.2.1. Asıl Kişiler

Abdürrezzak Paşa

Dönemim Berlin konsolosudur. Abdürrezzak Paşa hayatı boyunca lanetli olarak bilinen iki yakutu bulmak için uğraşmaktadır. Yakutları bulabilmek için çeşitli ülkelerde gönüllü olarak görev yapmaktadır. Yakutları bulduktan sonra görevinden emekli olur ve İstanbul'daki köşküne yerleşir. Paşa yakutları bulduğunu ailesiyle paylaşır. Romanda kurgulanan olaylar zinciri Paşa'nın öldürülmesiyle başlamaktadır.

Hüsniye Molvan

Abdürrezzak Paşa'nın tek kızıdır. Yeğenleri gibi o da Davman'la birlikte olur.

Romanda Hüsniye Molvan'la ilgili şu bilgiler verilmektedir:

Hüsniye Hanım evlenmemiş orta yaşlı bir kadındı. Babası ile Avrupa'da bulunduğu sırada başından geçen bir aşk macerası kadının ruhunda büyük fırtınalar yaratmış, o da bir daha evlenmemeye yemin etmişti. Hala güzel olmasına rağmen sinirli, asabi, isterik bir kadın olduğu söylenirdi. (Deniz, 1961).

Romanın sonunda katilerden birinin Hüsniye Hanım olduğu öğrenilir. Hüsniye Hanım, Davman'ı öldürmeye teşebbüs ederken Davman tarafından nefsi müdafaa sonucu öldürülür.

Yusuf Coşar

Yusuf, Abdürrezzak Paşa'nın köşkünde şoför olarak çalışmaktadır. Romanda Yusuf şöyle tanıtılır:

Karşımda Jale ile baş başa vermiş, keskin hatlı, bıyıklı sert bakışlı, çok yakışıklı bir erkek vardı. En çok otuzbeş – kırk arası olmalıydı. Göğüs cebinde kalem taşımayan, mendilini aşırı şekilde sarkıtmayan, kravatını düzgün bağlayan, iyi giyinmesini bilen, tuhaf bir şofördü. (Deniz, 1961).

Yusuf, paşanın kızı Hüsniye Hanım'la aşk yaşarken, paşanın yakutları bulup sakladığını öğrenmektedir. Hüsniye Hanım ve Yusuf Coşar bu yakutlara sahip olmak için Paşa'yı öldürerek cesedini ağaca asıp intihar süsü verirler. Romanın sonunda Yusuf, polislerle girmiş olduğu silahlı çatışmadan ölü olarak ele geçirilir.

III.3.2.2.2. Yan Kişiler

Muhtar Molvan

Abdürrezzak Paşa'nın oğludur:

Paşanın büyük oğlu Muhtar Bey yatalaktı. Belinden aşağısı tutmuyor, ancak tekerlekli bir koltuk yardımıyla ev içinde dolaşabiliyordu. İtalya'da geçirdiği bir otomobil kazasında karısı vefat etmiş, o da üç çocuğunu alarak paşa babasının yanına gelip yerleşmişti. (Deniz, 1961).

Muhtar Molvan, Hüsniye Hanım ve aşığı Yusuf tarafından yakutların yerini bildiği düşünülerek öldürülmektedir.

Tarık Molvan

Abdürrezzak Paşa'nın erkek torunudur. Romanda öldürülen üçüncü kişidir. Tahsilini yurt dışında görmüş bir doktordur. Paşa öldükten sonra, mirasının büyük kısmını Tarık'a bırakmaktadır. Mirasla birlikte yakutların yerini gösteren bir de pusula bırakır. Bunu öğrenen Hüsniye Hanım ve aşığı Yusuf, Tarık'ı kaçırap yakutların yerini öğrenmek için öldürür.

Serap ve Aylin

Abdürrezzak Paşa'nın torunlarıdır. Paşa'nın büyük torunu Serap hariciyecî kocasından boşanmış genç ve güzel bir duldur. Paşa'nın küçük torunu Aylin ise evlenmemiş başına buyruk bir genç kızdır. İki kız kardeş de Davman'a âşık olur. Davman, Aylin ve Serap arasında entrikalı bir aşk macerası yaşanmaktadır. Romanın sonunda Serap ve Aylin tüm aile fertlerini kaybederler.

Hüsamettin Çoşar

Abdürrezzak Paşa'nın Berlin elçiliği yaptığı zamanki yardımcısıdır. Paşanın en büyük kızı Hüsniye Molvan'la bir aşk macerası yaşamış, bu aşk macerasında yakutların sırrını öğrenmiştir. Bu bilgiyi öğrendikten sonra paşa tarafından öldürtülmüştür. Aynı zamanda Hüsamettin Bey, Yusuf Çoşar'ın babasıdır.

III.3.2.2.3. Suçun İşlenişi

Tarih boyunca suç kavramı farklı coğrafyalarda üretilmiş edebiyat eserlerinin konusu olmuştur. Modern zamanlarla birlikte gelişen roman biçiminde yazılmış pek çok yapıtta yazarları suç meselesini ele almaya iten sebeplerin başında, yaşadıkları dönemin ve toplumun sosyo-kültürel yapısı gelir (Gözaydın, 2005). Ümit Deniz'in Yakut Gözlü Kedi romanında ele alınan suç, cinayet olgusudur. Romanda dört cinayet işlenmektedir. İşlenen üç cinayetin ortak yönü şaibeli bir şekilde elde edilen göz büyüklüğündeki iki yakuttur. Abdürrezzak Paşa'nın ölümüne sebep olan bu iki yakut göz, Milattan önce 167 yılında Kore'de bulunan bir Buda heykelinden alınmıştır. Bu yakutlara Kore'den sonra ilk olarak 16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman'ın hazinesinde rastlanır. Kanuni'nin haremine aldığı bir İngiliz kadınına hediye ettiği bu yakut gözler, On beşinci Lui'nin sarayında Madam Pompadur'un göğsünü süsleyecektir. Sonraları Rusya'da görülen bu gözler, 1894 yılında Alman mücevher hırsız Klaus Gudden tarafından çalınarak Almanya'ya götürülür. Berlin Konsolosluğu sırasında antika merakı yüzünden bu gözlerin peşine düşen Abdürrezzak Paşa, gözlerin kedi şeklinde porselen bir bibloya takıldığını öğrenince fabrikanın ürettiği tüm kedi biblolarını satın alır. Bu yakutlar yüzünden ilk olarak dönemin Berlin Konsolosu Abdürrezzak Paşa öldürülmektedir:

Başımın üzerinde, boynundan ince bir iple asılmış bir vücut sarkıyordu... Bu ev sahibimiz Abdürrezzak Paşa'nın cesedi idi... İp dala gemici düğümü ile bağlanmıştı; onun için bir ucundan çekmekle kolayca çözüldü... Uzanıp bileğini tuttum. Vücut daha sıcaktı, ama artık nabız atmıyordu. (Deniz;1961).

Abdürrezzak Paşa cinayetinden sonra köşkte seri cinayetler işlenmeye başlanır.

Daha sonra Abdürrezzak Paşa'nın oğlu Muhtar Bey de öldürülür:

Cevap vermeme vakit kalmadan yukarı kattan duyduğumuz bir çığlık, ikimizi de yerimizden zıplattı... Gördüğüm manzara karşısında zıpkın yemiş gibi, olduğum yerde mihlandım kaldım. Odanın ortasında Hüsniye Hanım, elini ağzına götürmüş, alabildiğine haykırıyor, Muhtar Bey de tekerlekli sandalyesinde başı anormal şekilde öne sarkmış, ölü olarak duruyordu. (Deniz, 1961).

Romanda işlenen bir diğer cinayet ise yakutların yerini bilen Tarık Molvan cinayetidir. Dedesinin ölümünün ardından kendisine bırakılan vasiyet mektubunu almak üzere giden Tarık, vasiyetnameyi okuduktan sonra yakar ve bir süre sonra o da öldürülür:

Doktor Tariğin üzerinde pantolonundan başka hiçbir şey yoktu. Vücudundaki morartılar, öldürülmeden evvel bir hayli işkence yapıldığını gösteriyordu. O da, babası ve dedesi gibi boynu sıkılarak boğulmak suretiyle öldürülmüştü!... (Deniz, 1961).

Murat Davman, bir bir gerçekleşen cinayetleri çözmek isterken Jale adlı bir kadınla tanışır. Davman, Jale ile kısa süreli bir aşk yaşar. Aşk yaşadığı kişinin şoför Yusuf Coşar'n metresi olduğunu öğrenir. Jale, Murat Davman'a katiller hakkında bildiklerini itiraf edince o da öldürülür:

Esrarengiz bir cinayet daha oldu!

- Nerede?

- Abdürrezzak Paşaların köşkünün bahçe duvarının yanında! Genç bir kadın bıçaklanarak öldürülmüş...

- Adı Jale Sayan'dır. Tarlabasında oturur. Morfinmandır. Belli bir işi gücü yoktur... Ve şoför Yusuf Coşar'ın metresidir. (Deniz, 1961).

Ümit Deniz, Yakut Gözlü Kedi romanında okuyucunun ilgisini canlı tutabilmek için merak ve gerilime yaslanmaktadır. Merak unsurunda sonuçtan nedene gidilir ve nedenler bulunmaya çalışılır. Gerilim unsurun da ise; nedenden sonuca gidilerek sonucun ne olabileceğini tahmin edilir (Büyükarman, 2011). Yazar, romanın başında Abdürrezzak Paşa cinayetini vererek sonuçtan nedene gitmektedir. Okuyucu üzerinde oluşturmuş olduğu merak duygusunu, peşi sıra gelen seri cinayetleri de gerilim ögesiyle pekiştirmektedir. Yazar tarafından seri cinayetlerin roman kurgusuna dâhil edilmesi gerilim unsurunu canlı tutmaya yöneliktir. Bu tarz polisiyelerde genellikle birden fazla suç ve suçlu vardır.

III.3.2.2.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Olay yeri inceleme yöntemi polisiye romanlarda suçlu veya suçlular hakkında ilk bilgilerin elde edildiği kısımdır. Olay yeri inceleme yöntemiyle elde edilen bilgiler doğrultusunda soruşturmalar gerçekleşmektedir. Olay yerinden elde edilen parmak izi, ayak izi veya suçlu tarafından düşürülen bir eşya işlenen suçun tahkikat yönünü belirlemektedir. Ümit Deniz'in Yakut Gözlü Kedi romanında şu şekilde gerçekleşmektedir:

Toprak kuru hafif çimeli olduğu için hiç bir şey gözükmüyordu. Üstelik demin buraya bir sürü insan gelmişti; ayak izlerinden bir şey bulup çıkarmam mümkün olmayacaktı. Çaresiz kalınca feneri söndürüp cebime soktum ve tekrar ağaca tırmanıp duvara yanaştım ve üzerine çıkıp ata biner gibi oturdum. Nasreddin Hoca gibi, tek ümidim duvarın arkasındaydı. Feneri yakıp ışığı yola uzattım. Talihim yaver gitmeye başlamıştı galiba...

Duvarın bu yanındaki yo asfalt değildi. Bu tozlu yolda belki bir iz bulabilecektim. Feneri söndürmeden ağzıma aldım ve yavaşça duvardan sarkıp aşağıya atladım. Ayaklarımın çıkardığı "Pof" sesinden ziyade, burnumun direğine yapışan tozlardan, ne biçim yere indiğimi daha iyi anladım.

Şöyle bir üstümü süpürüp, feneri etrafa tuttum. Bulduğum yol aşağıya doğru dik bir yokuş halinde iniyordu. Tam hizama kadar gelmiş tekerlek izleri nazarı dikkatimi celbetti. Araba,

olduğum yere kadar gelip frenleri bağlamış, sonra tekrar aynı yerden geri dönmüştü. Bastığım yere dikkate ede ede izlerin yanına yaklaştım.

İşte o zaman kulaklarım dikiliverdi. Zira tekerlek izlerinin yanında bir kadın, bir de erkek ayak izleri bariz olarak gözüküyordu. Kadın arabadan inmiş yerinden uzaklaşmamıştı. Erkek ise - ki bunlar iri ayaklı birine aitti- ağacın yanına kadar sokulmuş, sonra da geri dönmüştü.

Cinayet sahnesi şimdi daha açık olarak gözlerimin önünde beliriyordu. Katiller buraya kadar otomobille gelmişler ve paşayı öldüren şahıs duvara çıkıp içeriye atlamış, işini bitirdikten sonra da sesiz sedasız aynı yoldan geriye dönmüş ve çekip gitmişti. Cinayeti ilk görenlerin ses duymadıklarına bakılırsa araba motorunu çalıştırmadan yokuş aşağı inmiş ses duyulma hududunu aştıktan sonra kontağı çevirmişlerdi.

Taban izlerinden üstün körü bir hesap yaptı: Herif, 44 numara bir ayakkabı giyiyordu. Demek ki benden uzun boylu biriydi. 1.90 metre filan olmalıydı. Kadın aksine çok minyondu. Onun izlerine 35 numaradan fazla veremedim. İzlerin hafifliğine bakılırsa kilosu da ayaklarına uygun olmalıydı. (Deniz, 1961).

Yazarın incelenen diğer eserlerine kıyasla Yakut Gözlü Kedi romanında olay yeri inceleme yöntemi ön plana çıkartılmaktadır. Davman, olay yerini inceleyerek hem suçluların hangi fiziki özelliklere sahip olduğu hakkında hem de suçun nasıl gerçekleştiği konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Tahkikat başlamadan olay yeri inceleme yöntemiyle katilin bir kişi olmadığını ifade etmektedir. Polisiye romanda olay yerini inceleme yönteminin başarılı bir şekilde uygulanması, kurgunun titizlikle ortaya konduğunun bir göstergesidir.

III.3.2.2.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Ümit Deniz, yazmış olduğu dedektif romanlarında sık kullandığı ipucu elde etme yöntemi, cinayete uğrayan kişiye veya sorgulamak için yakaladığı suçluya üst araması yaparak ipucu bulmasıdır. Yazarın, incelenmiş olan romanlarında tespit edilen bu ipucu elde etme yöntemi Yakut Gözlü Kedi romanında da uygulanmaktadır.

Davman, Abdürrezzak Paşa'nın öldüğünden tam emin olmak için Paşa'yı muayene etmek ister. Kalbinin durup durmadığını anlamak için elini paşanın kalbine götürürken ilk ipucunu elde etmektedir:

Yanlarında daha fazla beklemeden köşke doğru inmeye başladım. İlk ışıklı yerde duralayıp, paşanın üzerinde bulduğum kâğıda bir göz attım. Bu küçük cep defterinden koparılmış bir sayfaydı. Üzerinde majiskül harflerle yazılmış iki kelime, sağ alt köşesinde yine kalemle yapılmış bir resim vardı. Bıyıkları dikine kalkmış bir kedi resmi... İbare ise şuydu:

EDEN BULUR!... (Deniz, 1961).

Davman, Abdürrezzak Paşa cinayetiyle ilgisi olduğunu düşündüğü bir garsonu takibe almaktadır. Takip sonucunda özel partilere garson kiralayan bir şirketten peşinde olduğu kişinin “Ali Korkmaz... Serencebey Yokuşu, Şair Nigar sokak No:17.” (Deniz,1961). adresine ulaşır

Davman, zaman kaybetmeden elde etmiş olduğu adrese gider burada tuzağa düşürülür. Suçluların elinden Jale Sayan adlı bir kız tarafından kurtarılır. Davman, Jale'yi sorguya çeker ve Abdürrezzak Paşa cinayetinin bir numaralı şüphelisi Yusuf Çoşar'ın resmine ulaşır:

Sende Yusuf'un hiç resmi var mı?

Bir an düşündü, sonra heyecanla başını salladı:

Var! A Daha dün aldım... Geçenlerde bir gazinodayken şipşakçılar çekmişlerdi.

Acele ile çantasını açıp karıştırdı ve bir kartpostal resim uzattı. Yusuf Çoşar bu idi demek?

Resmi cebime koyup kızı kendime çektim ve yanaklarından öptüm. (Deniz, 1961).

Davman, Tarık Molvan Cinayetinde bulduğu ipucu, kayıp yakutların esrarını çözmede önemli rol oynamaktadır:

Cesedin yanındaki ceketin cebinde bulduk. Küçük bir ajanda idi. İçinde birkaç hesaptan başka nazarı dikkati celbedecek bir şey yoktu. Yalnız bloknot kısmında şöyle bir ibareye rastladım!

E.K.T – K:3 – S: 246 – P:3

- Ne anladığımı öğrenmek ister gibi yüzüme baktı.
- Bu kadar mı?
- Hayır, devamı var.
- Oku öylese!...

Bundan sonra deli saçmasına benzeyen birkaç cümle var:

BAYRAKLI GEMİNİN

MANTIKTIR DÜMENİ

İKİ DEFA İLERİ

ÜÇ SEFER GERİ

ÇIKARTIR ORTAYA

ARADIĞIN YERİ

YERYÜZÜNE ÇIKMALI

MÜNASİP YERE KAKMALI

FELAKETTEN KURTULMALI. (Deniz, 1961).

Ümit Deniz tarafından ipuçları romanda ikiye ayrılmaktadır. İpuçlarının bir bölümü katilleri bulmaya yönelik olurken bir bölümü de Abdürrezzak Paşa tarafından saklanan yakutları bulmaya yöneliktir. Yazar, iki kısımda vermiş olduğu ipuçlarını romanın çözüm bölümünde birleştirerek hem katilleri ortaya çıkartmakta hem de kayıp yakutları bulmaktadır.

III.3.2.2.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Ümit Deniz'in Yakut Gözlü Kedi romanında, Ölüm Perdesi romanında olduğu gibi suçluların sorgulanması sırasında sosyal-psikolojide itaat olarak adlandırılan yöntemi kullanmaktadır. Dedektifin suçlu üzerinde oluşturmuş olduğu psikolojik baskı suçlunun iradesini kırmakta ve sorguda olumlu sonuçlar almayı sağlamaktadır.

Romanda, Davman'ın sorguladığı suçluyla girmiş olduğu fiziksel mücadeleden galip çıkması, sorgu öncesinde Davman'a psikolojik üstünlük sağlamaktadır. Davman, elde ettiği psikolojik üstünlüğü iyi bir şekilde değerlendirir ve suçlunun sorgulanmasında istediği bilgilere ulaşır. Romanda sorgulama yöntemi şöyle gerçekleşmektedir:

- Aç gözlerini asilzadem!... Ötme vakti geldi!...
- Sor... Ne istersen söylemeğe hazırım... Yalnız dövme artık...
- Adın ne?...
- Ali Korkmaz...
- Onu biliyoruz... Asıl adın mı bu?...
- Evet...
- Ne iş yaparsın?...
- Şoförlük ederim. Ama birkaç aydır yapmıyorum.
- Anlat bakalım buraya ne yapmaya geldin?
- Bizim başımıza bela açan o karıyı temizlemeye geldim!
- O karı da kim.?...
- ‘Yusuf’un dostunu’ dedi. Seni serbest bırakan karıyı...
- Jale Sayan’ı mı?

Cevap vermeden tasdik makamında başını salladı.

- Peki, Yusuf niye gelmedi?
- Polisten saklanıyor...
- Kıza telefon sen mi ettin?
- Hayır Yusuf etti.
- Nerden etti?...
- Üsküdar iskelesinden...
- Nerede saklanıyor o?...
- Asıl dostunun evinde...

Sormama vakit bırakmadan inledi:

- Anam avradım olsun, bu dostunun ne evini, ne de adresini biliyorum, abi!
- Yalan söylemiyordu. Gözlerinden okunan yılgınlık, onun için kafi bir şahitti.

- Peki, sana nasıl haber verdi?..
- Bana da iskeleden telefon edip karıyı buraya çağırdığımı söyledi. İcabına mutlaka bakmamı istedi.

Çevirdiğiniz iş nedir?...

Susmak kararındaydı; fakat gözlerimi görünce konuştu:

- Şu kedi işi...

Bilmiyormuş gibi sordum:

- Kedi işi de nedir?
- İçi yakut dolu bir kedi heykeli arıyorduk.
- Bu iş üzerinde kaç kişi çalışıyorsunuz?
- Ben, bir Yusuf’la Jale’yi tanıyorum.
- Daha başkaları damı var?...
- Yusuf, patrondan bahsediyordu ama ben tanımıyorum.
- Paşayı kim öldürdü dersin?

- Yusuf...
 - Kendimi söyledi?...
 - Evet...
 - Nasıl oldu bu?...
 - Polisin kendisini aradığını öğrenince, ortaya çıkamaz hale gelmişti. Onun için, bana, bütün yaptıklarını anlatmağa mecbur oldu. Artık birbirimizden saklı birşeyimiz kalmamıştı.
 - Paşayı niçin öldürdüğünü de söyledi mi?
 - Evet. Paşa, kedinin yerini söylemek istememiş; söyletmek isterken fazlaca tartaklamış; bu sırada adam ölüvermiş. Bunun üzerine o da işe intihar süsü vermek istemiş...
 - Pekala... Kalk bakalım!...
- Ceketimi giyerken sordu:
- Nereye gidiyoruz şimdi?...
 - Karakola...(Deniz, 1961).

Davman, sorgu sırasında hem suçluya cevabını bildiği soruları sorarak hem de sorgulanan kişinin davranışlarını gözlemleyerek onun doğru söyleyip söylemediğini anlamaya çalışmaktadır. Aynı şekilde Davman, suçlunun konuşmaması halinde, sorgu başlamadan önce elde etmiş olduğu psikolojik üstünlüğü “Susmak kararındaydı; fakat gözlerimi görünce konuştu” (Deniz, 1961) gibi söylemlerle devreye sokmaktadır.

III.3.2.2.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Ümit Deniz, Yakut Gözlü Kedi romanının çözüm kısmında incelenen diğer romanlarında olduğu gibi olayları nasıl çözdüğünü katil veya katillerle yüz yüze gelerek açıklar. Yazar, dedektifin çözüm kısmında dedektifin elde ettiği ipuçlarının ne anlam taşıdığını da ifade etmektedir.

Davman, Abdürrezzak Paşa'nın katilini Ali Korkmaz'ı sorgularken öğrenmektedir:

- Paşayı kim öldürdü dersin?
- Yusuf...
- Kendimi söyledi?...

– Evet...(Deniz, 1961).

Yusuf oşar, Abdürrezzak Paşa'yı yakutları ele geçirmek için öldürmüştür. Fakat Yusuf'un ortağı Hüsniye Molvan'ın ise paşa babasını öldürtmek istemesinin sebebi, Abdürrezzak Paşa Hüsniye hanımın ilk aşkı olan Hüsamettin beyi öldürtmüş olmasıdır. Bu nedenle Hüsniye Molvan, paşa babasını öldürtmek istemektedir. Romanda bu olay Davman ile Hüsniye Molvan arasındaki konuşmada şöyle geçmektedir:

- Bütün bu hikayenin hepsi, basit bir aşk macerasına bağlı değil mi?...
- Basit bir aşk macerası mı?... Sen... Siz... Erkekler, aşktan ne anlarsınız ki?...
- Hüsamettin beyi bu kadar çok sevdin ha?
- Sus, alma onun adını ağzına...
- Onu baban öldürmüştü demek?
- Peki, ama neden?
- Ona sorarsan iki esaslı sebebi vardı: Biri benimle sevişmişti. Çok küçük olmama rağmen, beni sevmiş ve kendini de bana sevdirmişti. Böylelikle Yakut Gözlü Kedi hikâyesini öğrenmişti. Bu iki türlü suçtu. Ondan sonra daha korkuncu, Yakut Gözlü Kedi'yi babamdan önce ele geçirmişti.
- Ah, ne yaptım ya yine ben yaptım ona... Farkına varmadan onun bana söylediği bu sırrı babama yetiştirdim bu da onun ölüm fermanı oldu. (Deniz, 1961).

Davman, bu bilgiyi elde ettikten sonra Abdürrezzak Paşa cinayetindeki diğer ipucunu nasıl çözdüğünü şöyle açıklar:

Cinayetler arasında rabıtayı kurmuştur. Zirai Yusuf'un evinde, babasının resmini bulmuştum. Baba-oğul tıpkı birbirlerine benziyorlardı. O zaman paşanın ailesi hakkında tahkikata giriştim. Nitekim Naci beye verilen raporun bir kısmı da bizim bürodan derlendi... O zaman "Eden Bulur"un ne demek olduğunu daha iyi anladım. (Deniz, 1961).

Davman'ın, Muhtar Molvan ile Tarık Molvan cinayetlerini ve Tarık Molvan cinayetinde elde ettiği ipucunun çözümü de şöyledir:

- Tarığa işkence ederken onun üzerini de aradınız. Cebindeki not defterini görmediniz mi?
- Gördük!...
- İşte o yakutların yeri orda yazıyordu!

- Ben öyle birşey görmedim orada...
- Gördün gördün... İyi düşün... Orada şöyle bir not vardı: E.K.T. –K:3 – S. 246 – P:3.
- Evet vardı ne olacak?...
- Bunun bir de manası vardı...
- Belki vardır ama ben bilmiyorum!
- Biliyorsun... Hem de çok iyi biliyorsun... Nitekim çok iyi bildiğin için de ağabeyinin öldürülmesine ses çıkartmadın. Bu sırada ağabeyin bu kitabı okuyordu. Bu seni ve aşığını paniğe düşürdü. Çünkü gizli dehlizin sırrını bir baban, bir de sen biliyordun. Bunu da herhalde onun hastalığı sırasında öğrendin. Çünkü edindiğim malumata göre babana üç ay hastabakıcılık etmiştin. İhtiyar yakutları bulduktan sonra şok geçirmişti. Zaten bu köşkteki tadilat da tam o sırada yapılmıştı. Sen E.K.T nin ‘Eski Konaklar Tarihi’ kelimelerinin baş harfi olduğunu daha ilk bakışta anlamıştın. Buradaki ‘K: 3’ üçüncü bölüme işaretli. ‘S: 246’ nın sayfa numarası olduğunu bilmek için şifre mütehassis olmaya ihtiyaç yoktu. ‘P: 3’ ise paragrafı gösteriyordu. Sen daha defteri sabahtan ele geçirmiştin. Adamların zavallı doktoru mahkemeden çıkar çıkmaz yakalamışlardı. Sana telefonla haber verdiler. Tesadüfen o sırada ağabeyin de bu kitabı bulmuş okuyordu. Hemen burada bir yerde saklı olan aşığın haber verdin ve ağabeyini boğazlattın. Böylelikle iki işi birden yerine getirmiş oluyordun. Hem kuvvetli bir rakipten kurtuluyor, hem de intikam hislerini tatmin ediyordun. (Deniz, 1961).

Davman, komiser arkadaşı Necdet Atak’la arasında geçen konuşmada Tarık Molvan cinayetindeki ipucunu işaret ederek yakutların nerde olduğu olduğunu bulduğunu ifade eder:

- Yakutlar gözünün öünde duruyor!
 - Büsbütün afalladı:
 - Nerede?... Hani?...
 - Tariğin defterinde bulduğun notu hatırla?...
- Ezberini iyi bilmeyen bir talebe gibi, kekeleye başladı. Bu sırada Aslan gazetede ki fotoğraf ekibini yola salmıştı bile...
- **BAYRAKLI GEMİNİN MANTIKTIR DÜMENİ**
 - İKİ DEFA İLERİ, ÜÇ SEFER GERİ**
 - ÇIKARTIR ORTAYA ARADIĞIN YERİ...**
 - YERYÜZÜNE ÇIKMALI, MÜNASİP YERE KAKMALI**
 - FELAKETTEN KURTULMALI...** (Deniz, 1961).

Yazarın incelenen tüm romanlarında ana karakter olarak öne çıkan Murat Davman, bu romanda da işlenen cinayetleri açığa kavuşturan kişidir. Murat Davman’ın

olayları çözümlene yöntemi genelde bir kuram ve tekniğe dayanmaz. Yazarın mesleğinin gazeteci oluşu, romanlarında oluşturduğu Murat Davman karakteriyle doğru orantıda ilerlemektedir. Romanda Davman, gazeteci bir kişinin araştırmacı yönünü ve zekâsını yansıtmaktadır. Çözümlene yönteminin bir teknik ve kurama dayanmamasının en önemli sebeplerindendir.

III.3.2.3. Kanlı Kolyeler Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.2.3.1. Özet

Romanda Murat Davman, katıldığı bir davette Biriçim isimli genç bir kızla tanışmaktadır. Biriçim'in esrarengiz bir biçimde öldürülmesiyle, Davman bu cinayeti aydınlatmaya çalışır. Davman, Biriçim'in cinayetine benzer beş genç kızın aynı şekilde öldürüldüğünü öğrenir. Romanda birbiriyle ilgisi olan beş genç kadın cinayetini araştıran dedektif Murat Davman, bu kadınların beyaz kadın ticareti yapan bir çete tarafından öldürüldüğü sonucuna ulaşır. Davman işlenen faili meçhul cinayetleri aydınlatarak katil ve katilin üyesi olduğu çeteyi çökertmektedir.

III.3.2.3.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.2.3.2.1. Asıl Kişiler

Biriçim Tabiboğlu

Biriçim, sosyetenin sayılı zenginlerinden merhum Sadık Tabiboğlu'nun kızıdır. Romanda Biriçim, "Uzun boyu, mevzun endamı, sarı saçları, göl yeşili gözleri ile daha ziyade İsveçli bir kız intibası uyandırıyor."(Deniz, 1962). sözleriyle okuyucuya tanıtılmaktadır.

Biriçim'in, babası öldükten sonra Ankara'ya kendisine fiziki olarak çok benzeyen lise arkadaşı Tülin Bara'nın yanına taşınır. Burada kısa bir süre bankacılık yaptıktan sonra beyaz kadın ticareti yapan bir çetenin eline düşer ve İstanbul'a tekrar döner. Biriçim İstanbul'da çetenin elinden kurtulmaya çalışırken çete tarafından öldürülmek istenir; fakat çete Biriçim'in yerine kendisine fiziki olarak benzeyen Tülin Bara'yı öldürür. Bu olay romanın sonunda anlaşılmaktadır. Biriçim, romanın sonunda saklanmış olduğu yerden çıkar ve hayatına devam eder.

Hançer Ziya

Romanda Hançer Ziya, beyaz kadın çetesinin tetikçisidir. İşlenen beş cinayetinde katili Hançer Ziya'dır. Romanda Hançer Ziya şöyle anlatılmaktadır:

Ona Hançer Ziya diyorlar. Siirtli Ziya diyorlar. Hepsi o kadar. İşin en tuhaf tarafı poliste sabıka kaydı yok. Halbuki dev gibi bir herifmiş. Dehşetli kabadayı imiş. Bir sürü insanla konuştum. Bu acayip herifin yerini yurdunu bilen yok. Araba kendisinin değilmiş. Herkes onun biliyordu ama, trafik şubesinde yaptığım tahkikat bunun boş olduğunu meydana çıkardı. Çünkü araba sahipleri arasında Ziya Hançer adında hiç kimse yoktu. (Deniz, 1962).

Hançer Ziya'nın halk arasında mesleği şoförlük olarak bilinmektedir. Roman sonunda ölü olarak ele geçirilmektedir.

Tos Nuri

Dönemin emniyet şube müdürüdür. Murat Davman ile geçmişe dayalı arkadaşlığı bulunmaktadır. Davman, faili meçhul cinayetleri Tos Nuri ile birlikte aydınlatmaya çalışmaktadır:

Kafa atacakmış gibi başını salladı. Sinirlendiği, fakat çaresiz olduğu zamanlar hep böyle yapardı. Onun için bizim polis muhabiri arkadaşlar ona; Tos Nuri diye isim takmışlardı. İkinci

Şube Müdürü Necdet Atak'a vekalet ediyordu. Kıymetli, cesur, dürüst fakat o nisbette de haşin bir zabıta amiri idi Nuri Tarı...(Deniz, 1962).

Romanın sonunda Tos Nuri, Davman ile birlikte çeteyi çökertir suçluları adalete teslim ederler.

III.3.2.3.2.2. Yan Kişiler

Lale Tan

Lale Tan, romanda beyaz kadın çetesinin zorla alıkoyduğu kızlardan birisidir. Murat Davman'a Biriçim cinayetinin aydınlatılmasında ona çeteye ilgili bilgiler vererek yardımcı olmaktadır. Çete hakkında ipuçları vermektedir. Davman'dan çeteden kurtulmak için yardım ister:

20 ile 30 arasında bir kadındı. Bazı böyle tipler vardır ki onların yaşını tayin etmeye katiyen imkan bulamazsınız. Kestane kızılı, parlak uzun saçları omuzlarına kadar dökülüyor, iri ela gözlerine daha esrarlı bir mana veriyordu. Küçük fakat harikulade biçimli burnu, onda bir anglo-sakson tipi yaratıyordu. (Deniz, 1962).

Lale Tan, romanın sonunda çete tarafından öldürülmektedir.

Tülin Bara

Tülin Bara, Biriçim Tabiboğlu'nun en yakın arkadaşıdır. Tülin Bara da Biriçim gibi beyaz kadın çetesinin çalışanlarından. Fiziki olarak Biriçim'e benzemektedir. Çete tarafından Biriçim öldürülmek istenirken Tülin Bara öldürülmektedir. Bu olay romanın sonlarına doğru Murat Davman tarafından ortaya çıkarılmaktadır.

III.3.2.3.3. Suçun İşlenişi

İnsanlık tarihi boyunca toplumun bir düzen içinde yaşamaktaki çıkarlarının zedelenmemesi için işlenmemesi gereken suçlarla, bunların önüne geçecek birtakım yaptırımlar belirlenir. Toplumdaki bireylerin suçtan uzak durması için belirlenen cezalar ne kadar ağırlaştırılmış olursa olsun bireyler suç işlemekten vazgeçmemektedir (Gözaydın, 2005). Ümit Deniz'in Kanlı Kolyeler eserinin kurgu merkezinde cinayet suçu bulunmaktadır. Murat Davman, Biriçim Tabiboğlu'yla buluşmak üzere onun evine gider. Kapının açık olduğunu görünce bir terslik olduğunu anlayıp içeri girer. Kapıdan girer girmez başına aldığı darbeye bayılan Davman, ayıldığında boğazı kesilmiş ve yüzü tanınmayacak biçimde parçalanmış, bir kadın cesediyle karşılaşır:

Biriçim, boğazı bir kulağından öbürüne kadar derin bir şekilde kesik, başı yana devrilmiş bir kan gölü ortasında yatıyordu. Yara çok keskin bir aletle olmalı idi. Zira gırtlak bir vuruşta kemiğe kadar ayrılmış, fişkırarak kanlar yorgan ve çarşafları baştan aşağıya bulamıştı... Katil öldürdükten sonra kıza sataşmış olacak ki, çamaşırlarının bir kısmını parçalamış, jartiyelerini koparmıştı. (Deniz, 1962).

Davman ve polisler, cesedin Biriçim'in evinde bulunması, Biriçim'in kayıp olması ve fiziki özelliklerinin Biriçim'e benzemesinden dolayı öldürülen kişinin Biriçim olduğu kanaatinde birleşirler. Ancak Davman, bundan emin olmak için otopsi raporunu bekler. Otopsi raporunun gelmesiyle öldürülen kişinin Biriçim olmadığı ona çok benzeyen Tülin Bara olduğu anlaşılır.

Romanda, bu cinayetten önce dört faili meçhul cinayet işlenmiştir. İşlenen bu cinayetler Tülin Bara cinayetiyle ilişkilidir. Romanda bu cinayetler şöyle anlatılmaktadır:

- Birinci kurbanın adı ne idi?
- Gülümse Seden.
- O olduğunu kim teşhis etmiş.

- Komşuları. Ayrıca kendisine ait bir pasaport bulduk.
- Peki, ikinci kurbanın adı ne?
- Türkan Durak.
- Onu Kim teşhis etti?
- Yine komşuları... Onu civardakiler çocukluğundan beri tanıyorlarmış. Onun için cesedi teşhiste güçlük çekmedik.
- Peki, dedim üçüncü cinayeti nasıl haber aldınız?
- yine böyle bir akşamüzeri benim telefonum çaldı ve aynı kalın ses şunları söyledi:
KALANDER, SÜSLÜ SOKAK, 27 NUMARADA BİR CİNAYET İŞLENDİ GİDİP BAKINIZ.
- Bu seferki kurban kimdi?
- Deniz Taner adında genç ve güzel bir dul. O da aynı şekilde katledilmişti. Dördüncü cinayeti bunun üzerine saklamaya karar verdik. Zira, manyak katil bu cinayetleri sanki şan olsun diye işliyordu. (Deniz, 1962).

İşlenen bütün cinayetlerin ortak noktaları maktullerin yalnız yaşayan kadın olması, üstlerinden yüklü paraların çıkması ve katilin her cinayetten sonra polisi arayıp cinayet adresini vermesidir.

III.3.2.3.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Ümit Deniz'in polisiye eserlerinin kurgu merkezinde genel olarak ister casus polisiyesi ister klasik cinayet soruşturması olsun olay yeri inceleme yöntemi detaylı bir şekilde ele alınmamaktadır. Ümit Deniz'in Kanlı Kolyeler adlı olay yeri incelemesi Davman tarafından gözlem ve inceleme yöntemiyle sağlanır:

Odayı sistematik bir şekilde aramaya başladım. Gözlerin ekserisi açık bırakıldığı için izleri bozmadan rahat rahat çalışabiliyordum. Maalesef bütün gayretlerim boşuna gitti. Komodinde bulduğum Biriçim'in nüfus kâğıdından başka işe yarar hiçbir şey yoktu. Zira evi ararken kızın tuvalet masasının üzerindeki mücevher kutusundan atılıp dağılmış bir sürü hakiki mücevher görmüştüm ki bunlar en az 20-30 bin lira ederdi. Katil hiçbirine el sürmemişti. Halbuki beri taraftan çamaşır gözlerine kadar her taraf didik didik edilmişti, belli ki muayyen bir şey aramıştı.

Sonra nazarı dikkatimi en fazla çeken husus evde hiç paraya rastlamayıp idi. Biriçim'in gardropta bulunan sekiz çantasına da bakmış, aramış, fakat içlerinde hiçbir şey bulamamışım. Şu halde?

Evet şu halde! Kaatil kızın çantasını alıp götürmüştü. Bu akşam beraber dışarı çıkacağımıza göre Biriçim ufak tefek eşyalarını, makyaj edevatını, anahtar, mendil, parfüm gibi ufak tefeğini yanına alacağı çantaya aktarmıştı. İşte bu çantayı bulamadım. Demek cinayetin sebep olduğu nesne bu çantanın içinde idi...(Deniz, 1962).

Cinayete ilişkin ilk bilgileri Davman gözlem yeteneğiyle parçalar arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak gerçekleştirmektedir. Yazarın incelenen polisiye romanlarında ilk defa olay yeri inceleme yönteminde adli tabibin bilirkişi raporu yer almaktadır. Romanda bu olay şöyle geçmektedir:

Dr. Cevap verdi:

- Yaranın karakterine bakılırsa aynı usta elin işi. Her zamanki gibi, gırtlak ile hyoid kemiği arasında, bir taraf Streno-Kloida-Masttoild'den öbür taraf Streno-Kloida-Masttoild'e kadar devam etmiş art. Carotislerin her ikisini de keserek kolumna vertebralise kadar dayanmış... dundan evvelki dört vak'anın tıpa tıp aynısı...(Deniz, 1962).

Başta cinayet olmak üzere, yaralanma, ırza geçme gibi tıbbi değerlendirmelere ihtiyaç duyulan olaylarda, tıbbi bilirkişi olarak hekimler keşif muayenesinde yer alırlar. Romanda olay yeri incelemesi sırasında hekimin bilirkişiliğine başvurulmuştur. Bu yöneme başvurulması kurgunun inandırıcılığı ve gerçekliğini artırmaktadır (Özderin, 2006).

III.3.2.3.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Yazarın bu romanında elde edilen ilk ipucu Tülin Bara cinayetinden önce çete tarafından öldürülen kişilerin ev telefonlarına ulaşılmasıdır. Romanın ileriki kısımlarında Davman, ulaşılan ev telefonları ile beyaz kadın çetesi üyeleri arasında bir bağlantı kurarak cinayet soruşturmasında aşama kaydeder:

Rehberi açtım...

Tak... Tal... Tam... Tan...

O ne?

Taner Deniz. Ev. Kalender, Süslü Sok. No. 27. Tel:632978

Kafamda şimşek gibi bir şey çaktı

Deli gibi sayfaları karıştırmaya başladım

Seden Gülümser: Ev, Bebek, Kuru sokak...

Kulaklarımda çingiraklar çalıyor beynim uğulduyordu.

İşte bir tane daha...

Durak Türkan: Ev, Moda, Asker sokak, No...

Eğer aklıma gelen ihtimal gerçeğe varırsa ben bu esrarengiz hadiseleri iki gün içinde ayan beyan ederim hiç ötesi yok... Ama belli olmaz ki. Belki de boşuna kürek çekiyordum.

(Deniz, 1962).

Cinayet soruşturmasına ilişkin ikinci ipucu ise Lale Tan tarafından Davman'a bir restoranda verilen kâğıttır:

– Emredersin... dedim. Derhal gidebiliriz...

Mantosunu giydirmeye hazırlandığım sırada çantasını açıp bana küçük bir zarf uzattı. Onu alıp cebime attım ve tekrar mantosunu tuttum.

- Tamam... dedi. Benim başıma bir şey gelirse onu okur ona göre hareket edersiniz. İçindeki sizi kat'i neticeye götürecektir.

(...)

Acaba bunun içinde ne gibi bir esrar gizliydi?

Gümüş kitap açacağına sivri ucunu zarfın kenarından sokup yırttım. İçinden hemen hemen aynı boyda bir kâğıt daha çıktı. Üzerinde iki satır yazı vardı.

Birinci satırda aralarına tire konmuş üç ayrı kelime, ikinci satırda da beş kelimelik bir ibare göze çarpıyordu.

Birinci satırda üç isim yazılı idi:

Moda- Ada-Florya.

İkinci satırdaki ibare yukarıdaki kelimelerden daha berbattı:

Bu sırrı hayatın boyunca sakla...(Deniz, 1962).

Roman kurgusunda cinayeti doğrudan aydınlatacak kesin ipuçları yer almamaktadır. Cinayetin gizemini aydınlatacak belli ipuçlarıyla kurgunun gizemi korunmaktadır. Oluşturulan kurguda asıl amaç katilin bulunması değil, suç örgütünün

çökertilmesi ve bağlantılarının ortaya çıkartılmasıdır. Yazar tarafından romanın orta kısımlarında “Üstelik katil de Hançer Ziya”(Deniz, 1962) söylemiyle katilin kim olduğunu açıklaması öne sürülen bu düşüncüyü desteklemektedir.

III.3.2.3.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Kanlı Kolyeler romanında sorgulama tekniği incelenen diğer eserlerinden farklı bir şekilde karşımıza çıkar. Yazarın incelenen diğer eserlerinde suçlu bir kişinin yakalanıp psikolojik yöntemler uygulanarak konuşturulması esas alınırken yazarın bu romanında çetenin elinden kurtulmak isteyen Biriçim’in itirafları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Biriçim’in Davman’a yazmış olduğu mektup, çete ve kurmuş olduğu düzen hakkında önemli bilgiler içermektedir:

Murat Bey...

Beni tanımazsınız bende sizi tanımam. Son cinayet hakkında gazetede yazdıklarınızı okudum. Bu işteki cüret ve cesaretinizi beğendiğim için size yardım etmeye karar verdim. Hüviyetimi açıklayamadığım için beni armuz görünüz. Çünkü bunu yaptığımda benim de beş zavallı kadın gibi öldürüleceğimi biliyorum. Bu bakımdan müsaadenizle kendimi açıklamadan elimden geldiği kadar size yardıma çalışacağım.

Bugünkü yazınızda bildirdiğiniz gibi cinayetleri işleyen o iri yarı, siyah otomobilli adamdır. İsmi Ziya’dır. Maalesef soyadını bilmediğim için size de bildiremiyorum.

Biz hepimiz bir çete hesabına çalıştırılıyorduk. Kimimiz ölüm tehdidi ile, kimimiz şantaj ve rezalet korkusu altında bu çetenin emirlerine itaate mecbur bırakılıyorduk.

Bize çok iyi para veriyorlardı, fakat buna rağmen hayatımız cehenneme dönüyordu. Çetenin kat’i emirleri şu idi. Hiçbirimiz istediğimiz gibi gezip dolaşamaz, dost arkadaş edinemez, evimize misafir çağıramazdık.

Bir sinemaya gitmek için bile çete mensuplarından izin almamız gerekirdi. Çünkü biz bu çetenin kiralık kızları idik. Evet, acıdır ama maalesef hakikattir, biz yirminci asrın ikinci yarısında, kelimenin tam manası ile modern birer esir muamelesi gören hayat hakları ellerinden alınmış birer zavallıdan başka bir şey değildik.

Bu işten sıyrılmak isteyen beş arkadaşımız maalesef sizinde bildiğiniz gibi feci bir surete öldürüldüler. Şimdi sıra bana geldi diye korkudan ne yapacağımı bilemiyorum.

Son maktul Biriçim de çeteden ayrılmak istediği, artık çalışmayacağını söylediği için katledildi. Bu namussuzlar bizi ağlarına düşürdükten sonra satıldığımız erkeklerle geçirdiğimiz aşk gecelerini gizlice filme çeker, o sahneleri fotoğrafla tespit eder, sonra bunu bize bir şantaj vasıtası olarak kullanırlar. Çaresiz bizde onların emirlerine itaat zorunda kalırız. Ama bütün bunlara rağmen ayrılmak isteyenlerimiz de işte Biriçim'in durumuna düşer genç yaşta hayatlarını kaybederler.

Çetenin başında kimin olduğunu biliyorum. Fakat burada bunu açıklayacak değilim, zira nasıl olsa vereceğim isim karşısında bana inanmayacağınız için onu sizin arayıp bulmanızı istiyorum.

Reis ile kızlar arasında teması temin eden kimse yukarıda belirttiğim gibi Ziya'dır. Zaten bizlere şantaj yapılmak için koynuna sokulduğumuz ve filmlerimizin çekilmesi sebep olan da odur.

Umumiyetle çok yüksek şahsiyetlere ve ecnebilere sayılmaktayız. Hatta bazılarımızın yine bu maksatla yurt dışına gönderildiğimiz olmuştur. Anlaşmaları çete reisi idare eder, bizi Ziya akşam üstleri evimizden alır ve bulunduğu mahalle götürüp bırakır. Ona reis tarafından sıkı sıkıya emir verildiği için müşterilerle teması katiyen men edilmiştir. Hatta onları görüp tanınması bile yasaktır. Bu yüzden müşterilerimize biz kendimizi boynumuza taktığımız bir kolye ile tanıtırız. Çetenin emrindeki her kııda bu kolyeden bir tane bulunmaktadır. Bu kolye haberimiz olmadan filmlerimizin çekildiği ilk gece Ziya tarafından hediye olarak verilmiştir. Bunun neye delalet ettiğini ancak zaman geçtikten sonra anlamışızdır.

Cinayet işlenen evlerdeki karmaşıklığın sebebi bu kolyeleri bulmak yüzünden olmuştur. Biz bunu bildiğimiz için kolyeleri daima çok gizli yerlere saklamışızdır, ama buna rağmen polisin hiçbir yerde bu kolyeleri bulamadığına bakılırsa çete her zaman ele geçirmiştir.

Bu kolyeden bir tane de bende var. Bakalım onu size veya polise vermek fırsatını bulabilecek miyim?

Şimdilik hürmetlerim ve muvaffakiyet temenilerimle...(Deniz, 1962).

Davman kurgunun ilerleyen kısımlarında Biriçim ile bir araya gelmektedir. Biriçim itiraflarına burada da devam eder:

Ellerini yüzünden çekmeden ve duruşunu değiştirmeden yavaş yavaş anlatmaya başladı:

- Cinayetin olduğu akşamın sabahı bana telefon edip, o gece için işe çıkmam gerektiğini söylediler. Kendilerine hasta olduğumu yatacağımı söyledim. O zaman yerime Tülin'i bulmamı istediler. Onun da hasta olduğunu çalışmak istemediğini bildirdim. O zaman çok müşkül duruma düşeceklerini, hiç olmazsa son bir defa Tülin'in bu işe çıkmasını, ondan sonra bir daha kendisini rahatsız etmeyeceklerini söylediler. Bunun üzerine kendilerinden mehil alıp haber vereceğimi söyledim.

- Sana müracaat eden kimdi?

- Telefon eden mi? Hançer Ziya idi.

- Evet devam et.
- Tülin ile konuşup kendisine malumat verdim ve gece sizinle buluşup bu işi açacağımı onun için ötekilerini şüphelendirmemiz lazım geldiğini, kendisinin bu işi kabul etmesi gerektiğini söyledim. Derhal kabul etti. Bende neticeyi derhal Ziya'ya bildirdim. Akşam yedi buçukta bize gelecek Tülin'i alıp götürecekti. Ben evde olmayacağımı bir arkadaşına gideceğimi söyledim.
- ... Nitekim Tülin geldikten sonra ben alt kattaki kömürlüğe saklandım. Ziya'nın geliş ve gidişini duymadım. Yalnız Tülin ile konuşmuştuk. En geç sekize on kala evden çıkıp gideceklerdi. Sekize beş kalaya kadar bekledim. Sonra yavaş yavaş dışarı çıktım. Evde ses seda yoktu. Gittiklerini anlayıp yatak odama girdim. Halbuki...
- Zavallı yavrucaktan tarafa bakacak takatim bile yoktu.hemen bana ait ufak tefeği topladım. Komedinin gözüne nüfus cüzdanımı bıraktım. Albümlerimi ve iki şiltenin arasına saklamış olduğum kehribar kolyemi aldım çıkmaya hazırlandım.
- Peki yukarıdaki o kargaşalık ne idi? Herif herhalde bir şeyler aramış olacak değil mi?
- Tahmin ederim kolyeyi aramış olacak.
- Kolye tulinin boynunda değimliydi?
- Hayır.
- Evet, çıkmaya hazırlanıyordum diyordun... Sonra?
- Sonrasını sizde benim kadar biliyorsunuz... Tam çıkacağım sırada sizin geldiğinizi gördüm. Hemen kapının arkasına saklanıp beklemeye başladım...
- Siz yere yuvarlanınca evden fırladım. Oradan geçen bir arabayı çevirip hemen atladım doğru Kabataş'a indim. Başımda eşarp, gözümde siyah gözlük vardı. Dışım ağrıyormuş gibi yüzümün alt kısmını da mendille kapattığım için beni kimsenin tanımaya imkan yoktu. Ha onu söylemetgyi unuttum. Daha önce yol üstündeki bir telefon kulübesinden Emniyete telefon edip cinayeti bildirdim ve yoluma devam ettim. İlk işim saçlarımı boyamak oldu. Bu beni nispeten değiştirmişti. Ertesi gün dışarı çıkıp birkaç gün bana yetecek kadar erzak aldım ve size yazmış olduğum mektubu postaya verdim. Ondan sonraki kısımları da biliyorsunuz işte...(Deniz, 1962).

Davman, Biriçim'den almış olduğu bilgiler sonucunda cinayetin nasıl gerçekleştiğini, katilin kim olduğunu ve katilin cinayeti neden işlediğini bilmektedir. Yazarın bu romanında ilk önce cinayet kurbanı olarak öldüğü düşünülen Biriçim, kurgunun ilerleyen bölümlerinde gizli tanık rolüne büründürülerek kurgunun önemli bir parçası olmaktadır.

III.3.2.3.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Kanlı Kolyeler romanının çözüm kısmında Davman çete üyeleriyle karşı karşıya gelerek bütün olayları anlatmaktadır. Davman ilk olarak, "Tahminin doğru çıktı... dedim. Serseriye ezen araba ile maktül kızların evleri civarında görülen araba aynı üstelik kaatil de Hançer Ziya..." (Deniz, 1962) söylemiyle katilin kim olduğunu açıklamaktadır.

Davman katilin kim olduğunu açıkladıktan sonra elde ettiği ipuçlarının çözümünü ifade etmektedir:

Tos farkına varmadan bana öylesine bir yardımda bulunmuştu ki bunun için ona ne kadar minnettar olsam azdı bile. Söyledikleri hala kulaklarımda çınılıyordu:

– ... Sen ne biçim gazetecisin yahu? şehrin bütün semtlerin numaralı bölgelere ayrıldığını bilmiyor musun? Galata 44, Eminönü 22, Kadıköy 36, Şişli 48, Eyüp 12 gibi...

Tabii ya budala murat efendi.

Bu hadiselerin esrarını kaç gündür cebinde taşıyordun da farkına bile varmadın.

Lale sana ne demişti:

– ... Murat senin mert ve şerefli bir erkek olduğunu herkes bilir... Senden rica ediyorum. Benim başıma bir şey gelmedikçe o zarfı okuyup açmayacaksın... Eğer başıma bir şey gelirse intikamımı kimsede bırakma. Sana verdiğim zarf her şeyi açıklamaktadır, ona göre hareket edersin.

Lale'nin bana bıraktığı zarfın içinde ne yazılı idi?

MODA – ADA – FLORYA

BU SIRRI HAYATIN GİBİ SAKLA;

Elimdeki pusulaya göre telefon numarasını çözdüm. Moda 36, Ada 51, Florya 73 ile başladığına göre Lale'nin bana vermek istediği telefon numarası 36 51 73'tü. (Deniz, 1962).

Daha sonra Davman çete liderlerinin kim olduğunu ve nasıl ortaya çıkardığını açıklamaktadır:

- Evet, Murat bey... dedi. Sizi bekliyoruz.

- Ne anlatmamı bekliyorsunuz Necati bey?

- İsim istemez. İsimsiz de konuşabiliriz...

- Neden? Sizin gibi Ankara'nın ve memleketin tanıdığı muteber zevat, isimlerinden ne kadar bahsedilirse o kadar memnun olurlar sanırdım. Mesala: Yapı Taş Bankası umum müdürü ve Başbakanın en yakın adamı Lütfü Devres beyin bir fuhuş ve cinayet şebekesi reisi olduğunu efkarı umumiye duysa sürprizi ne olur düşünsenize..?

Sonra yine pek maruf kadın doktorlarımızdan Necati beyin bu mevzuda mühim bir mevki işgal ettiği öğrenilirse kim ne yapmaz ..? (Deniz, 1962).

Çete liderlerinden Necati Bey'le arasında geçen konuşmada da Davman çete liderlerini nasıl ortaya çıkardığını anlatır:

- Peki çeteyi bizim idare ettiğimizi nasıl buldunuz?

- Doğrusunu isterseniz bu öyle pek de kolay olmadı. Filvaki çete mensuplarını, elebaşlarını adı hırsız ve katiller arasında aramamam lazım geldiğini daha birinci günden beri biliyordum ama, çetenin iktidar organları ile bu kadar güzel organize edilmiş şekilde çalıştığı aklımın ucundan bile geçmiyordu.

- Evet, daha ilk anda çete mensuplarını yüksek şahsiyetler arasında aramam lazım geldiğini biliyordum ama, bunların kim olabileceklerine dair en ufak bir delil veya iz bile mevcut değildi. Beni ilk uyarıcı cinayetlerin işleniş şekli ve çeteyi ele vermesi her muhtemel vatandaşın bir saat dakikliği içinde öbür dünyaya göç edivermesiydi. Bu arada polislin bu işe gereken ehemmiyeti vermek istemeyişi ve vermeyişi gözlerimi büsbütün açmama sebep oldu. Demek ki çetenin ele başlarını İstanbul'dan ziyade Ankara'da araştırmamız lazımdı...

(...)

Hele Galeri'de ilk tanıştığımız akşam sizin felaket tulumu bankerin civıklıkları, yanındaki kadınlara caka yapmak için cinayete dair verdiği malumat beni siz iki Ankaralı hakkında müteyakkız bulunmaya davet etti.

Sonra ikiniz de, amatör bir gazete okuyucusundan ziyade bu cinayetlere ve ele geçirilen ipuçlarına aşırı hassasiyet gösteriyordunuz. Uzun zamandan beri bu meslekte bulunmuş ve okuyucularıyla devamlı temas halinde olan bir gazetecinin bu farkı gözden kaçırmamasına im kan yoktu.

Bu arada szi olmayacak bir gaf yaptınız. Ve Biriçim Tabiboğlu'nun yahut Tülin Bara'nın nasıl öldürüldüğünü, ırzına nasıl geçildiğini en ince teferruatına kadar anlatıverdiniz... O zaman artık sizleri gözden uzak tutmamam gerektiğini tamamen anlamış bulunuyordum...(Deniz, 1962).

Romanın sonunda Davman, elde ettiği bilgiler sonucunda çete reisinin dönemin hükümetine yakın kişiler olduğunu öğrenerek cinayetle ilgisi olanların tutuklanmalarını sağlar. Yazar okuyucuyu, karakterlerden Biriçim Tabiboğlu'nun roman boyunca öldüğüne

inandırmaktadır. Okuyucu romanın ilerleyen kısımlarında bir sürprizle karşılaşır ve ölenin Biriçim'e benzeyen Tülin Bara olduğunu fark eder. Burada yazarın kısmî olarak teknik bir başarı sağladığı söylenebilir (Ulutaş, Süphandağı & Abukan, 2012). Roman kurgusunda dedektif Davman, elde edilen ipuçlarından fazla yararlanmamaktadır. Olaylar arasında küçük bağlantılar kurarak sonuca gitmektedir. Davman'ın şüpheli yaklaşımı ve zekâsı onu sonuca götürmektedir.

III.3.2.4. Azrailin Habercisi Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.2.4.1. Özet

Murat Davman'ın Sicilya'da boğulmaktan kurtardığı kızın vesilesiyle dost olduğu varlıklı İtalyan işadamı Kont Pellegrini, nedeni belli olmayan bir sebepten dolayı İtalya'yı terk ederek İzmit'in Hereke ilçesinde yaptırdığı, içinde şövalye heykellerini olan küçük bir şatoda yaşamaktadır. Kont, esrarengiz bir biçimde bir mektup ile Davman'dan yardımını istemektedir. Davman, Kont Pellegrini'nin yardım talebini kabul eder. Kont'un küçük şatosuna yerleşir. Davman'ın şatoya yerleşmesiyle olaylar başlamaktadır. İlk önce Kont öldürülür. Davman cinayeti araştırırken Kont'un Sicilya mafyasının ileri gelenlerinden biri olduğunu, Kont'un baldızı Rossana'ya âşık olduğunu ve şatoda işlenen cinayetlerin ünlü Alman mareşali Rommel'in hazinesi yüzünden olduğunu öğrenmektedir. Davman suçluları ortaya çıkartır ve adalete teslim eder.

III.3.2.4.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.2.4.2.1. Asıl Kişiler

Kont Pellegrini

Kont Pellegrini, Davman'ın Sicilya'da boğulmaktan kurtardığı küçük kızın eniştesidir. Davman bu vesile ile Kont Pellegrini ile dostluk kurmaktadır. Yazarın yaratmış olduğu kurguda Kont Pellegrini önemli rol üstlenmektedir. Kont Pellegrini Sicilya'da asil bir aileye mensuptur. İlk başlarda nedeni belli olmayan bir sebepten İtalya'yı terk etmek zorunda kalır. İzmit'in Hereke ilçesine küçük bir şato yaptırarak oraya yerleşir. Dostu olan Davman bir mektup yazarak yardımını istemektedir. Davman, Kont Pellegrini'yi, "Elli beş yaşında olmasına rağmen çok dinç gözüken, beyaz barbişi ile eski zaman şövalyelerini andıran, tipik bir insandı"(Deniz, 1963) diye ifade etmektedir. Davman, romanın sonunda her şeyin kurgulanmış bir oyun olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Kont Pellegrini'yi saklandığı yerden çıkartır ve adalete teslim eder.

Peter Fleigh Junior

Kont Pellegrini'nin Alman mareşali Rommel'in hazinesini bulmasında iş birliği yaptığı isimlerden ilk kişidir. Romanda Peter Fleigh Junior şöyle anlatılmaktadır:

İçeri girdiğim zaman konuşanı gördüm. Bu genç bir adamdı. Sarışın, mavi gözlü, uzun boyluydu. İyi biçilmiş smokin içinde çok zarıftı. Kıvrık burnu, köşeli çenesi azmine ve inatçılığına, geniş anlıda zekâsına delalet ediyordu. İlk gördüğüm zaman Kont onu Mr. Fleigh diye tanıtmıştı. Sonra listeden kontrol ettim. Belçika'lı idi. Davetiyesini Peter Fleigh Junior adına Brüksel'e göndermiştim. Bir dalgıçlık müessesesinde çalışıyordu. (Deniz, 1963).

Rommel'in hazinesini aramaya giderken Kont Pellegrini tarafından kandırılır ve hazineye sahip olamaz. Romanın sonunda İtalya'ya döner.

Kont Manzini

Kont Pellegrini'nin Alman mareşali Rommel'in hazinesini bulmasında iş birliği yaptığı isimlerden ikinci kişidir. Rommel'in hazinesini bulmaya Kont Manzini'nin yatıyla çıkılmaktadır. Romanda Kont Manzini "Amatör balıkçılıkla iştigal eden bir İtalyan asili idi. Sakallı ablak yüzlü şişman bir adamdı. Aşağı yukarı kontun yaşındaydı. Ve hemen hemen bütün ömrü büyük yatında geçiyordu." (Deniz, 1963). sözleriyle anlatılır. Romanda Kontes ile Kont Manzini iş birliği yaparak Rommel'in hazinesi Kont Pellegrini'den almaya çalışmaktadırlar. Romanın sonunda Kont Pellegrini tarafından Kont Manzini arkasında bıçaklanarak yaralanır ve hastaneye kaldırılır.

Henri Le Croix

Kont Pellegrini'nin Alman mareşali Rommel'in hazinesini bulmasında iş birliği yaptığı isimlerden üçüncü kişidir. Peter Fleigh Junior gibi Henri Le Croix de Kont Pellegrini tarafından kandırılmıştır. Romanda Henri Le Croix şöyle anlatılmaktadır:

Üçüncü şahsı şimdiye kadar hiç görmemiştim. Bu da Belçikalının yaşında fakat iyice esmer bir adamdı. Belli ki Cenuplu biriydi. Nitekim konuşunca anladım, Fransızdı ve Korsika lehçesiyle konuşuyordu. Fransız sigorta şirketlerinden birinde memurdu. O zaman hatırladım. Korsika'dan gelen tek davetlimiz oydu. İsmi Henri Le Croix idi. (Deniz, 1963).

Peter Fleigh Junior, gibi Henri Le Croix de Kont Pellegrini tarafından kandırılmıştır. Romanın sonunda olay aydınlatıldıktan sonra İtalya'ya dönmektedir.

III.3.2.4.2.2. Yan Kişiler

Rossana

Davman'ın küçük bir kızken hayatını kurtardığı kişidir. Davman Rossana vesilesiyle Kont'un ailesiyle dostluk kurar. Davman tekrar Rossana ile karşılaştığında Rossana büyümüş genç bir kız olmuştur. Davman, Rossana'yı şöyle anlatmaktadır:

İri yeşil gözlerinin içi gülüyordu. Üzerinde daracık siyah bir korsan pantolonu ile göğsünün ihtişamını tam manasiyle ortaya koyan üç düğmeli, uzun kollu ipek bir bluzu vardı. "R" lerin üzerine basa basa konuşurken kelimeler ağzında büsbütün esnekliyordu. Türkçeyi ablasından öğrenmiş ve bir daha unutmamıştı. (Deniz, 1963).

Rossana'nın şatonun içinde ablası olan Kontes ile eniştesi olan Kont Pellegrini'nin gerçekleştirdiği entrikalardan haberi yoktur. Romanın sonunda İtalya'ya döner.

Günsu

Kont Pellegrini'nin Türkiye'ye yerleştikten sonraki asistanı olarak görülmektedir; fakat şatoya Türk Polis Teşkilatı tarafından yerleştirilmiş bir ajandır. Davman dâhil Günsu'nun görevinden kimsenin bilgisi yoktur. Davman Günsu'yu şöyle tanıtır:

Çok çok 25 yaşında vardı. Sarı uzun saçlı, mavi gözlüydü. Dudakları dışarı dışarı bükük kıpkırmızıydı. Onun tabi duruşu bile, sevgilisinden bir şeyler isteyen, istediğinin yapılmasını bekleyen şımarık kızların nazlı edasını taşıyordu...

Daracık lacivert bir manto giymişti. Kumaş, eldiven gibi vücudunu sarıyor, bir manken kadar ince, fakat o nispete mevzun vücudunu gözler önüne seriyordu. Kalçaları, bel, gövdesi arkadan; dikkatle çizilmiş uzunlamasına bir zarf işaretini hatırlatıyordu. Bu da kızın inceliğine rağmen vücudundaki tenasübü ilk bakışta ortaya koyuyordu. Meraklı hanımlar ona sokakta rastladıkları zaman mutlaka terzisini öğrenmek için ahbaplığa kalkabilirlerdi. (Deniz, 1963).

Romanın sonunda Günsu, Kont Pellegrini ve eşi Kontes tarafından kaçırılmaktadır. Davman cinayet soruşturmasını aydınlatırken Günsu'nun bir polis olduğunu açıklamaktadır. Romanın sonunda Türk polisi tarafından kurtarılır.

III.3.2.4.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in Azrailin Habercisi romanının merkezinde cinayet suçu bulunmaktadır. Yazarın, kurgu özelliklerinden biri olan casus polisiyesi bu roman kurgusunda kullanılmamıştır.

Kontes'in vermiş olduğu ziyafet sırasında Kont Giokomo Pellegrini konukları gözlemlerken Murat Davman'ı konuşmak üzere odasına çağırır. Konuşma başladıktan bir süre sonra Kont'un odasında susturucu takılmış bir tabancayla öldürülmesine şahit olur. Murat Davman, bu saldırıdan kulağını sıyırıp geçen bir kurşunla yaralanarak kurtulur:

Arkam kapıya dönük oturuyordum. Birden Kont'un yüzünün sertleştiğini fark ettim. Ne olduğunu anlamaya vakit kalmadan birden ışıklar söndü ve iki tok ses duyuldu. Mısır patlamasına benzeyen birinci seste kendimi yere attım ama kulağımın ucundaki acı yanmaya mâni olamadım. Kapı açılmış olacaktı ki aşağıdan müzik sesleri ve kahkahalar geliyordu.

Etraf zifiri karanlıktı. Ne yapacağımı bilmiyordum. Bütün gücümü kulaklarıma verip etrafi dinlemeye başladım. Yüzümden bir şeyler akıyordu. Mendilimi çıkartıp sildim. Odada çıt çıkmıyordu. Yavaşça seslendim:

– Kont Pelegrini...? Nasıl bir şeyiniz yok ya...?

Sualime cevap alamadım. Bu sefer daha hızlı seslendim:

– Kont Pelegrini.... Giakoma Pelegrini..?.

Kont'un yanına geldiğim zaman nabzını tutmama lüzum kalmadı, zira zavalılığın başı önüne, kolu da iskemlesinin yanına sarkıverdi. (Deniz, 1963)

Cinayet sonrası Murat Davman, saldırının kendi tabancasıyla yapıldığını tabancasını inceleyerek tespit eder. Odasına girip tabancasını kullandıktan sonra yerine koyan kişinin peşine düşer. Olayları ve ziyafete katılanları göz hapsine alan Murat Davman, Kont Manzini, Korsikalı Henri Le Croix ve Mr. Fleigh'ten şüphelenir. Evin

hizmetçisi Hâle ve Kontes'in sekreteri Günsu da şüpheliler arasındadır. O gece Kont'u odasına götüren şoför de ortalıktan kaybolmuştur. Kont Pelegrini'nin cesedi henüz soğumadan Davman'ın katil zanlısı olarak şüphelendiği Manzini de arkasından bıçaklanarak ağır bir şekilde yaralanır:

Kont Pelegrini'nin katli bütün şato'yu mateme boğmuş, misafirleri de dehşetli surette ürkütmüştü. İşte bu sırada ikinci bir cinayet işlendi ve Manzini odasında hazırlanırken vuruldu. Hala ölümlü ile dirim arasında savaşıyor bu adamı konuşuramaz mümkün olsaydı bile ağzından doğru dürüst bir cevap alabileceğimizi ummuyorum, zira kuvvetle muhtemeldir ki, Kont Manzini de kendi katilini görememişti. (Deniz, 1963).

III.3.2.4.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Polisiye romanlarda gerçekleştirilen suçlardaki belirsiz noktaların somut suç delilleriyle veya suçun nasıl gerçekleştirildiği hakkında fikir yürütülerek aydınlatılması için olay yeri incelemenin önemi büyüktür. Ümit Deniz'in bu romanında olay yeri inceleme yönteminin, gerçekleştirilen suç ve suçu gerçekleştiren suçlu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Romanda olay yeri inceleme yöntemini şöyle gerçekleştirmiştir:

O dışarı çıktıktan sonra ben tekrar Kont'un odasına döndüm. Zavallı adam onu biraz evvel bıraktığım gibi, koltuğunda sarkmış duruyordu.

Artık dalga geçecek zamanım yoktu Günsu jandarma karakoluna gidip dönene kadar burada ne yapsam kârdır.

Evvla etrafı sistematik olarak araştırmaya başladım.

İlk edindiğim kanaat, silahın katil tarafından alıp götürüldüğü merkezinde oldu. Güzel sekreterin tahmin ettiği gibi silahın ucuna mutlaka susturucu takılmıştı. Tabi bu şartlar altında katil silahını bırakmak istememişti.

İkinci araştırdığım nokta Kont'un evrakı oldu.

San'atkarane yapılmış yazıhaneyi altüst ettim, fakat işime yarar tek bir kağıt parçası bulmadım.

Hırsıyla yazıhanenin son gözünü kaparken birden masanın altından yere bir kağıt uçtu. Gayri ihtiyari eğilip aldım.

Okumaya vakit kalmadan kapıda bir tıkırtı duyup yerimden fırladım. (Deniz, 1963).

Davman olay yerini inceldiği sırada katilin kim olduğuna dair ipucu bulamaz, fakat cinayetin aydınlanmasını sağlayacak nitelikte bir ipucu elde eder. Romanda olay yeri inceleme yönteminin işlevi katili bulmaya yönelik değil; esrarengiz olayı aydınlatmaya yöneliktir. Yazar, olaylar arasında zincirleme bir bağ kurarak okuyucunun katile ulaşması yöntemini uygular. Yazarın incelenen romanlarında rastlanılmayan bir incelikte katili saklama becerisi bu romanda başarıyla uygulanmıştır.

III.3.2.4.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Ümit Deniz'in Azrailin Habercisi'nden önce incelenen eserlerinde polisiye kurgu geniş mekânlarda oluşturulmaktadır. Mekânın oluşturulan kurgudaki işlevi kahramanların hareket alanını belirlemektedir. Mehmet Bakır Şengül bu konuyu şöyle ifade etmektedir:

Macera romanlarında ve polisiye romanlarda, aksiyon önemli bir unsurdur. Aksiyonun oluşum ve gelişimi, geniş mekânları gerektirir. Geniş mekân, olaylar arasında bağlantı kurulması ve kahramanların hareketleri için imkân sağlar. Roman kişinin geniş mekânda sahip olduğu hareket kolaylığı, olayın geniş bir alana kaymasını da sağlamış olur. (Şengül, 2010).

Ümit Deniz'in diğer romanlarından farklı olarak Azrailin Habercisi romanında kurgu kapalı bir mekânda gerçekleşmektedir. Kurgunun kapalı bir mekânda gerçekleşmesi Ümit Deniz'in Azrailin Habercisi'nde yaratmış olduğu polisiye roman kurgusunun ne kadar başarılı olduğunun açık bir göstergesidir. Hareket alanının kısıtlı olmasına rağmen ipuçları yazar tarafından roman kurgusuna titizlikle yerleştirilmiştir.

Murat Davman'ın elde etmiş olduğu ilk ipucu Kont Pellegrini'nin şatosuna geldiğinde Kont'un korku nöbeti geçirdiği sırada sarf etmiş olduğu cümlelerdir:

İhtiyarı daha dikkatle dinlemeye başladık kelimeler ağızından kopuk kopuk ve pek hafif çıkıyordu. Bir aralık yeniden canlandı. Sakal ve bıyıklarının telleri dikenleşmiş, gözleri parlamış, dimdik olmuştu. O zaman ikimizde fasih olarak İtalyanca söylenen şu kelimeleri duyduk:

– Morte Alla Francia Italia Anela... Morte... Morte... Morte.⁸

(...)

Sonra birden iğne ucu değdirilmiş bir balon gibi söndü, başı koltuğun yanına devrili verdi. (Deniz, 1963).

Davman şatoya yerleştikten sonra, diğer ipucunu gizli yardımcısı olarak adlandırdığı kişinin yardımıyla bulur:

Bu sabah vakti kim getirip de atmış olabilirdi buraya...?

Kartın üzerinde hiç aşınası olmadığı bir el yazısıyla şunlar yazılmıştı:

Kontun sırrını öğrenmek istiyorsanız, onu gelecek misafirlerle yalnız bırakmamaya çalışınız...

(...)

Aksi halde onun da sizin de hayatınız tehlikeye girer. (Deniz, 1963).

Romanda esrarengiz olayı çözmeye yönelik elde edilen diğer ipucu ise Davman'ın Kont Pellegrini'nin odasını incelerken elde ettiği kâğıt parçasıdır:

İkinci araştırdığım nokta Kont'un evrakı oldu.

San'atkarane yapılmış yazıhaneyi altüst ettim, fakat işime yarar tek bir kâğıt parçası bulmadım.

Hırsıyla yazıhanenin son gözünü kaparken birden masanın altından yere bir kâğıt uçtu. Gayri ihtiyari eğilip aldım.

(...)

9x12 santim ebadındaki kâğıdın üzerine mavi mürekkeple ve kitap harfleriyle şunlar yazılmıştı:

İL MANOSCRITTO Dİ VIRGİLİUS MARO PUBLIUS Cİ İLLUMİNİ...

MANUTA ME CENUÏT; CALBARİ RAPUERERE TENTE NUNC AJACCİO.

CECİNİ PASCUA RURA DECES... (Deniz, 1963).

Davman elindeki ipucunu incelerken rastlantı sonucu başka bir ipucuna daha ulaşır:

⁸ Ölüm... İtalya böyle haykırıyor... Ölüm... Ölüm... Ölüm...

Bir sigara daha yaktım. Çakmağı söndürmeden evvel birden irkildim. Gözlerim faltaşı gibi açılıverdi. Zira çakmağın alevi bir an için elimde tuttuğum kâğıdın arkasında kalmış. Ve kâğıdın üzerinde bazı harf ve rakamların şekillenmesine sebep olmuştu.

Hemen çakmağı tekrara yakıp kâğıdın arkasına iyice yaklaştırdım. O zaman gizli yazılmış. Olan rakam ve harfler daha bariz olarak belirdi.

Bunlar üçer haneli gruplar halinde sıralanmıştı ve aralarında bazı harfler ve çizgiler vardı. Yanlış yapmamaya azami derecede dikkat ederek gördüklerimi not ettim. Elime iki satırlık şöyle bir şey geçti:

“112 222 329 – 416 K 502 484 – 123 Z 484 950 – K 1215”

“132 233 152 K – 618 F 133 132 – Ş 614 446 123 – 198 3”

Yalnız bunun bir şifre olduğunu anlamak için münecimlik etmiş olaya hiç ihtiyaç yoktu. (Deniz, 1963).

Davman, katilin kim olduğu konusunda en önemli ipucunu evin hizmetçisi

Hale ile yapmış olduğu sohbette elde eder:

Hale'nin yüzüne tuhaf bir ifade gelmişti. Adeta uykuda konuşur gibi:

– Tamam... Kendi kendime bu adamın nesi var böyle diye sormuştum. Şoförün kıyafetinde o gece dikkati çeken bir hâl vardı. Öyle hâdiseler oldu ki sonra bunun üzerine kafa yormaya fırsat bulamadım.

– Tamam işte... Bende bu acayıpliği öğrenmek istiyorum. Neydi o?

Başım kaldırıp gözlerimin içine bakarak tane tane söyledi:

– Necip efendinin üzerinde, şoför paltosu vardı ama, altına smokin pantolonu ile rugan papuş giymişti... Gayet iyi hatırlıyorum şimdi... (Deniz, 1963).

Polisiye romanlar bir esrarın çözülmesi ve suçluların yakalanması üzerine kurulu oldukları için, roman kahramanı olan dedektifin bu esrarı çözmeye ve suçluları yakalamada elde etmiş olduğu ipuçları büyük bir önem taşımaktadır (Balcı, 2005). Yazar, okuyucuyu mantıksal çıkarımlar sonucu cinayeti ipuçlarıyla çözmeye yönlendirerek okuyucunun romana dâhil olmasını sağlar. Bu durum romanla okuyucu arasında gerilimli bir bağ oluşturur (Ulutaş, Süphandağı & Abukan, 2012)

III.3.2.4.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Romanda sorgulama yöntemi, cinayet suçu işlendikten sonra şatoda bulunan ve maktülü yakından tanıyan kişilerin sorgulanması şeklinde yürütülür. Yazarın, incelenen diğer romanlarında dedektif tek bir kişinin sorgusunu gerçekleştirirken, Azrailin Habercisi romanında üç farklı kişiyi sorguya çekmektedir.

Murat Davman sorguya çektiği ilk kişi Kont Pellegrini'nin eşi Kontes'dir. İlk olarak Davman söze başlamaktadır:

- Kont'un yaptığı kısa seyahat hakkında bir bilginiz yok mu?
- Hayır...
- Rossana bana anlattığına göre Kont bu seyahatini Manzini'nin yatağı ile yapmış. Bu hususta ahabınıza bir şey sormadınız mı?
- Sordum tabii... Yalnız onun anlattığına bakılırsa, suareden sonra doğru yatına gelmiş, misafirlerle birlikte kamaralarına çekilmişler. O gün akşamüzeri hareket etmişler. Kont'u çiftlikteki ziyafetten sonra bir daha görmemiş.
- Misafirleri kimlermiş?
- Sizin Öğlende tanıdığımız üç kişi...
- Belçikalı, Fransız ve Karina mı?
- Başını sallıyarak tasdik etti.
- Peki Rossana bana, Kont için ziyafete iştirak edenlere mektup yazdığınızı söylemişti?
- Evet yazdık...
- Sonra?
- Maalesef işe yarar hiçbir cevap alamadık. Bunun üzerine ben kalkıp İtalya'ya gitmeye mecbur oldum. Bildiğiniz gibi bu ziyafeti tertip ettik ve o gece davette bulunanları bir kere de Kont'la karşılaştırmaya karar verdik. Kocamın Onlar karşısında göstereceği reaksiyon bu esrara biraz olsun ışık tutacaktı.
- Peki şimdiye kadar işe yarar bir ip ucu buldunuz mu bari?
- Hayır...
- Biraz düşündü. Sonra tane tane:
- 'Yalnız' dedi. Kont ilk defa bu gece normal hareket etmeye başladı. Sizinle konuştuktan sonra bütün davetlilerle teker teker ahabplığa başladı. Ki bizi şaşkırtan da bu oldu.
- Kon size büyük bir projeden bahsetmiş. Bu hususta bana malumat verebilecek misiniz?

– Hayır... Çünkü bende fazla bir şey bilmiyorum. Yalnız büyük bir işin peşinde olduğunu, yakında dünyanın en zengin insanlarından biri olacağını söylemişti.

Kadının anlattıkları bana yeni hiçbir bilgi vermiyordu. Kendisini boşuna sorguya çekip duruyordum.

– Kont'un bahsettiği ölüm tehlikesi nedir? Kendisini öldürmek istediklerinden, bir an evvel İtalya'dan kaçmanız gerektiğini söyleyip duruyormuş. Bunun için de bir bilginiz yok mu?

– Maalesef hayır. Onu bende çok düşündüm ama hiçbir mana veremedim. Zira Kont bütün İtalya'nın tanıdığı, sevdiği hatta hürmet ettiği bir şahıstır. Onu kim niçin öldürmeye kalksın? Bu inanılacak bir şey değil ki? Geçirdiği hastalığın tezahürüdür diye üzerinde fazla durmak istemedik fakat...

– Evet, fakat...???

Kadın konuşup konuşmamakta müteredditti. Nihayet kararını vermiş olacak ki tekrar devam etti:

– Kendisini hasta bulmadan evvel bana bir iki kere endişelerinden bahsetti ve İtalya'da artık oturmak istemediğini söyledi. Sordum. Israr ettim, öğrenmek istedim. Daima izahat vermekten kaçındı. Yalnız, İtalya bizim için tehlikeli olmaya başladı, dedi. Tesadüfen öğrendiği bir sır duyulduğu takdirde hayatına mal olacaktı. Israr ettim bana söylemedi. Hâlbuki şimdiye kadar benden hiçbir şeyini saklamamıştı. Bunu kendisine hatırlattığım zaman, bunu yine iyiliğimiz için yapıyorum dedi. Bu sırrı öğrenenleri yaşatmazlar. Onlardan korkmak lazım.

– Bu sır ne olabilir acaba?

– Bilsem... Ah onu bir bilsem...

– Onlar diye bahsettiği kimler acaba?

– Onu da bilmiyorum.

Kontesle konuşmak beni aydınlatacağına büsbütün serseme çevirmişti. Meseleyi ne taraftan ele alsam cılk çıkıyordu. Bu sefer suali değiştirdim:

– Hizmetkârlarınızı değiştirdiğinizi görüyorum. Ne oldu? Eski emektarları memlekete mi gönderdiniz?

– Evet... dedi. Değiştirdik. Kocam onlardan korkmaya başlamıştı. Kendisini tehlikede görüyor, hizmetkârlardan bir kötülük geleceğini zannediyordu. Bunun üzerine hepsine yol vermek zorunda kaldık.

– Peki, yeni aldıklarınız onlardan daha mı emin kimseler?

– Bu hususta kat'i bir şey söyleyemeyeceğim, yalnız Kont yeni gelen hizmetkârları görünce eskisi gibi hırçınlaşmadı.

Kontes'in cevap vermek istemediği her halinden belliydi. Anlamazlıktan geldim ve yerinden kalmasına rağmen sualimi tekrarladım:

– Evet, söylemediniz bu adamları nerden buldunuz?

– Bir ahbabım tavsiye etti. Onun adamlarını aldık.

– Kim acaba? Ben tanır mıyım?

– Hayır tanımazsınız... (Deniz, 1963).

Kontes'e sorulan sorular cinayetle ilgili değildir. Kont'un İtalya'yı neden terk ettiği, öldürülme korkusunu neden duyduğu gibi esrarengiz olayları aydınlatmak için Davman Kontes'i sorguya çekmektedir.

Davman ikinci olarak şatonun hizmetçisi Hale'yi sorguya çekmektedir. Hale'nin sorgusu Kont Pellegrini'nin ölümünden sonra gerçekleşmektedir. İlk olarak söze Davman başlar:

Salak salak bakışından işin nereye varacağını kestirmiş olacak ki:

- Evet Murat Bey..." dedi. "Sizi bekliyorum. Neyi öğrenmek itiyorsunuz... ?
- Sigaramı tablaya bastırıp koltuğa iyice yerleştim.
- Buyurun oturun da konuşalım...
- Karşıma, yatağın kenarına ilişti.
- Kocanız bizi burada görse bir şey demez ya...

Anlamazlıktan geldi:

- Evet, devam edin, sizi dinliyorum.
- Bana hâdise sırasında neler olduğunu anlatacaktınız... ?

Kısa bir an düşündü, sonra anlatmaya başladı:

- Biliyorsunuz, ben aşağıda yabancı garsonlara nezaret vazifesini almıştım. Bu bakımdan yukarıda olanlar hakkında size kesin bir malûmat vereceğimi zannetmiyorum. Yalnız bir aralık odama kadar çıkmıştım. O sırada da sizi Kont'un odasına girerken gördüm.
- Beni mi gördünüz..? İyi ama ben sizi farketmemiştim?
- Odamın durumu yüzünden olacak... Koridorda ışıklar yansa, bile benim odamın kapısının olduğu yer daima loş kalır... Bu bakımdan beni farketmemiş olacaksınız...
- Peki, şimdi soracaklarımı iyi hatırlamaya çalışınız lütfen
- Evet ?

- Ben Kont'un odasına girdikten sonra, koridorda veya odalarda anormal bir şeye rastladınız mı?

- Anlıyamadım... Ne gibi meselâ?

- Ne bileyim ben... Meselâ bu sırada odalara giren çıkan, koridorda sizin gibi dolaşan başak kimse var mı idi? Yahut da benim odama giren birine rastladınız mı?

Yumuk gözler tekrar kısıldı. Çıkardığım sigara paketini ona da uzattım. Gayri ihtiyarî bir sigara aldı. Çakmağımı yakıp uzattığı, zaman farkına vardı:

- İçmesem daha iyi olacak?
- Aldırmayın canım... dedim. "Bizi beraber gören bir Şc' düşünmeyecek de sizin sigara içmenize mi takılacak?

Ses çıkarmadan uzanıp sigarasını yaktı sonra tekrar yerine çekildi. İlk dumanları savurduktan sonra güzel dudaklarına taklan mevhum bir tütün kırıntısını manikürlü parmakları ile alıp konuşmaya başladı:

Bu hususta da size yardımcı olabileceğimi zannetmiyoruz Zira kapının önünde fazla oyalanmadım.

– Peki, sonra odanızdan ne vakit çıktınız?

– Pek fazla kaldığımı zannetmiyorum...

– Odanıza ne almaya çıkmıştınız?

Dikkatle yüzüme baktı:

–Kızmayın, alınmayın..." dedim. "Yaptığınız işe göre no dar kaldığınızı hesaplamaya çalışacağım da...

Yüzünde hafif bir pembelik dolaştı. Sonra yavaşça:

– Mendilimi almaya gelmişim," dedi. ¹-Sonra biraz da makyajımı tazeledim.

– Güzel... Dönüşte de kimseye rastlamadınız?

– Kontes hazretlerini gördüm galiba..?

–Nerede?

Tekrar düşündü:

– Odasına geliyordu?

– İyi düşünün, giriyor mu idi? Yoksa çıkıyor mu İdi? Hatırlamakta sıkıntı çekermiş gibi, güzel dudaklarım uzatıp suratını astı. Kendim dikkatle süzdüğüm için fazla beklemeden ilâve etti:

– Arkamdan gelmediğine göre demek ki odasına giriyordu,

– Peki teşekkür ederini. Şimdi bir soru daha... Siz benden önce yukarı çıktığınıza göre Kont'un da yukarı taşınışım her halde gördünüz.

Başıyla, tasdik işareti yaptı.

– Tamam! Kimler çıkardı onu..? Ve nasıl çıkardılar?

– Her zamanki gibi, Ahmet efendi ile şoför Necip efendi.

– Peki, onların dönüşlerini de gördünüz mü?

– Birden gözlerinden bir pırıltı geçti. Ağzı hayretle hafifçe açıldı.

– Evet... dedim. Evet, lütfen hatırlamaya çalışınız.

– Ahmet efendiyi aşağıya inerken gördüm ama şoförün döndüğünü hatırlamıyorum.

Heyecanımdan nerede ise, kenarlarım sıkışım koltuğun kolluklarım parçalayacaktım...

– Bilhassa rica edeceğim... Şunu hatırlamaya çalışınız. Kontun yukarı çıkarılışı ile sizin odanıza çıkışınız arasındaki zaman farkı ne idi?

Hiç düşünmeden cevap verdi:

– .On dakikadan fazla olacağını zannetmem. O sırada yalnız mutfağa kadar gitmiştim. Biraz oyalandımsa bile bundan fazla değildir.

Birden içimin ferahladığım hissetimi. Eğer tahminlerimde yanılmıyorsam, Hale'nin söyledikleri düşündüklerimi teyid ediyordu. (Deniz, 1963).

Davman son olarak Kontes'in kız kardeşi Rossana'yı sorguya çeker:

Bak senden tehlikeli bir şey isteyecek değilim. Yalnız hafızanın yardımına ihtiyacım var. Soracaklarıma cevap vermeye çalış kâfi.

– Peki, hazırım.

– Akşam ziyafette neler olduğunu hatırlamaya çalış bakalım. Gözüne gayri tabi bir şey ilişti mi? Yanılmıyorsam şayet bütün ziyafet sırasında Kont'un yanından hiç ayrılmadın değil mi?

– Evet...

– Haa... Bir de şunu söyle bana... Kont'u bu gece odasına neden tekerlekli koltuğu ile çıkardılar? Dün akşam bana onu başka, daha hafif bir koltukla odasına taşıdıklarını söylemiştin?

– Ziyafet için, Kont'un koltuğunu ortadan kaldıralım istedik. Onun için kendi koltuğuyla yukarı taşındı. Daha ziyade koltuk yer işgal etmesin diye... Ablam öyle münasip görmüştü.

– Peki, şimdi bana ziyafet sırasında olanları anlat?

– Ablam, daha buradayken geceyi eniştemin yanında geçirmemim daha doğru olacağını söylemişti. Böylece Kont'u göz hapsine alacak, misafirlerden hangilerinin onun yanında daha fazla kalacaklarını tespit edecektik. Böylelikle ablam da serbestçe davetliler arasında dolaşıp bir şeyler anlamaya çalışacaktı.

– Evet...?

– Kont'u aşağıya indirdikleri sırada ilk tuhafıma giden şey, sizin yanımıza gelmenizle baş gösterdi. Çünkü eniştem kaç zamandan beri rastlamadığımız şekilde canlı olarak konuşmaya, davetlilerle sohbet etmeye başladı. Sanki iki aydır hasta olan adam gitmiş, yerine başkası gelmişti. Espiri yapıyor, gülüyor söylüyor hatta içki içiyordu.

– Kontes de aynı şeyi farkettiler mi?

– Hayır... dedi. Hayır, zannetmiyorum. Evet, evet... Eminim... Ablam o sırada yanımıza pek gelmemişti. Geldi ise bile, eniştem size gelene kadar bize bu halini belli etmemişti...

– Bu değişiklik için ne düşünüyorsun?

– Doğrusunu isterseniz dehşetli surette şaşırdığımı söylemekle iktifa edeceğim.

– Peki... Ben yanınıza geldiğim zaman malum... ben ayrıldıktan sonra ne oldu bana onları anlat... Ama dikkat et, en ufak teferruatı bile kaçırmamaya çalış...

– Sizi misafirlere tanıtmak için salonda dolaştığım müddet zarfında Kont'un yanına kimlerin geldiğini bek söyleyemeyeceğim. Ama eminim bu sırada onun yanına gidenlerde olmuştur. Bana kalırsa katili bunların arasında aramak lazımdır...

– Sen Kont'un yanına döndükten sonra o kimlerle konuştu...? Bunu hatırlayabilecek misin?

– Tabii... Hemen hemen bütün davetliler...

– Kont Manzini ve diğer arkadaşları da geldiler mi?

– Diğerleri kim?

– Belçikalı ile Korsikalı tabii...

– Evet. Onlar ilk gelenlerdi. Pek neşeliydiler. Yalnız...

Kız birden durdu düşünmeye başladı.

– Evet, fakat?

– Tamam... Bu sırada eniştemin hali tuhafıma gitmişti. Kont, Manzini geldiği sırada bir hayli durgunlaşmıştı. Zaten durgundu ama, galiba Manzini ile konuşmak istememişti. Ah ne budalayım hiç dikkat etmedim.

– Sonra ne oldu?

– Sonra...? Sonra... Siz dans ederken kont bir süre sizi seyretti. Bana dönüp:

– İçim rahat artık, dedi. Madem Murat yetiştii. Her şey yoluna girecek demektir. Beni merdiven başına kadar götür. Adamları da çağır beni odama çıkarsınlar, sonra da sen haber ver, Murat gelsin beni odamda görsün, ona mühim söyleyeceklerim var.

Bunun üzerine kendisini kapıya doğru sürmeye başladım. Bizi gören Günsu da bana yardıma geldi. Onu Ahmet efendi ile şoför Necip efendiyi çağirtmaya gönderdim. Sonunu siz de biliyorsunuz...

– Bir dakika... dedim. "Burası benim için çok mühim. Dikkatli hatırlamaya çalış..."

Gözleri hayretle, hatta biraz da endişe ile açılmış, ağzımın içine bakıyordu.

– Kont'u kimler yukarı çıkarttı..?

Mütereddii, omuzlarım kaldırdı:

– Ahmet ile, şoför Necip efendi...

– Başka..? Başka..?

– Hatırlamıyorum.

– İyi düşün... Günsu da onlarla beraber değil mi idi?

– Evet, evet... Hatırlıyorum. Günsu da koltuğu taşıyanların ardından yukarı çıkmıştı.

O sırada Hâle neredeydi? Bu sual de çok mühimdir dikkat et...

Birden gözleri korkuyla açıldı:

– Yoksa onlardan mı şüphe ediyorsunuz?"

– Evet, yahut hayır... Herkesten şüphe etmek zorundayım biliyorsun?

Tekrar düşündü...

– Pek cevap veremeyeceğim bu sualinize...

– Peki kalsın... Bana şimdi de cinayeti haber aldıktan sonra olanları anlat...

– Biliyorsunuz, cinayeti Günsu ile siz döndükten sonra öğrendik. Burada Günsu'nun anlattıkları kadar işin hakikatine vakıf olduk.

– Günsu ne anlattı ki..?

– Siz Kont ile beraber odada iken biri gelip tabancayla ateş etmiş ve sizi vurmuş.

– Kont'u yukarı çıkardıklarım gördüğünü söyledin. Onların ne zaman döndüklerini de söyleyebilecek misin bana?

– Rossana kuruyan dudaklarım dili ile ıslattı, sonra zarif eliyle güzel alnını parmaklarının arasına alıp sıkıştırdı.

– Bilmiyorum... Bilmiyorum... Hatırlamıyorum... Ah... Çok perişanım... N'olur beni yanlış anlamayın... Size yardım etmek istiyorum ama öylesine bitkinim ki bir türlü aklımı başına toplayamıyorum.

– Telâş etme... Zararı yok... Düşün... Ben beklerim. Yalnız hatırlamaya çalış. İstersen kısa kısa cevaplar ver...

Kabul makamında başını salladı. Hakikaten pek perişan haldeydi.

– Kont'u çıkardıklarını, kendi tekerlekli koltuğu ile taşıdıklarını gördüğünü söyledin. Tamam mı?

– Evet...

– Her halde onu yukarı kata çıkarana kadar arkalarından gözlerinle takip etmişsindir.

Tasdik makamında başını salladı.

– Güzel... Herhalde hemen salona dönmedin? Evet...

– Tamam... Şimdi bana söyle: Holde ne kadar kaldın?

– Kat'î olarak dakikasını söyleyemeyeceğim ama her halde biraz oyalandım orada..."

– Güzel... Bu sırada yukarı çıkan kimse gördün mü?

– Hatırlamıyorum...

– Peki, aynı sualin şimdi tam tersini soruyorum sana... Dikkatli düşün... Bu sırada yukarıdan aşağıya inen kimseyi gördün mü? Çok iyi düşün...

Tekrar alını buruştu, kaşları çatıldı. İki eliyle başını sıkıyordu. Hatırlamak için ceht sarfettiği belliydi. Nihayet çok hafif bir sesle:

– Evet... dedi. Gördüm... Evet hatırlıyorum... Kont'u götürenler geri dönüyorlardı.

– Kimdi bunlar?

Uşak Ahmet ve...?

– Evet...? Evet...?

İşte o kadar... Hatırlamıyorum... Ah hatırlamıyorum... Çok fena...

– Peki, zararı yok... Bana bu kadarı da kâfi... (Deniz, 1963).

Cinayet işlendikten sonra şatoda bulunan herkes polis tarafından sorguya çekilir. Polislerin yapmış olduğu sorgular roman akışında belirtilmemektedir. Davman, Kontes'in, Hale'nin ve Rossana'nın sorgularını birleştirerek bir sonuca varmaya çalışır. Yazar, Azrailin Habercisi romanında şüphelilerin sorgulanmasında psikolojik yöntem kullanmamaktadır. Sorgulama yöntemi soru cevap şeklinde gerçekleştirilir. Sorguya çekmiş olduğu kişileri suçlu olarak itham etmemekte sadece bilgilerine başvurmaktadır. Davman tarafından sorguya çekilen kişiler alelade seçilmiş kişiler değildir. Öldürülen Kont

Pellegrini'yi en son gören kişilerdir. Davman'ın amacı sorgu sırasında, sorguladığı kişilere suçu itiraf ettirmek değil, katili ortaya çıkartmak için somut bir delil elde etmektir.

III.3.2.4.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Yazarın incelenen bütün romanlarında olduğu gibi bu romanında da Davman olayların aydınlatılmasını suçlularla karşı karşıya gelerek anlatmaktadır. Davman bulduğu ipuçlarını açıklayarak başlar. Ve ilk önce Kont Pellegrini'nin hastayken sayıkladığı cümlelerin gizemini aydınlatır:

Dün akşam Kont'un İtalyanca haykırışını hatırladım mı?

– Evet... Evet...

– Ne diye bağırdığını da hatırlıyor musun?

Durdu... Boş gözlerle yüzüme baktı.

– Ben söyleyeyim dedim. Enişten dün gece Morte alla Francia Italia Anela diye bağıryordu.

Bunun ne mana ifade ettiğimi biliyor musun?

– Evet... dedi. Bu Fransa'ya ölüm... İtalya böyle bağıryor... demektir...

– Sana daha başka bir şey ifade etmiyor mu?

Dalgın bir halde gözlerini benden ayırmadan menfi makamında başını iki yana salladı.

– İyi düşün... dedim.

Tine aynı hareketi tekrarladı.

– Bu ibaredeki kelimelerin baş harflerini yan yana getir bakalım... Yine de bir şey ifade etmiyor mu?

Güzel kızın yüzü bir anda kâğıt gibi bembeyaz oldu. Korku ile elini ağzına götürüp bir feryat kopardı. Gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi açılmıştı.

– Evet... dedim, Maalesef böyle. Karşımızdaki düşman tahminimizden çok daha kuvvetli...

Hırıltar gibi iki üç defa tekrarladı:

– Mafia... Mafia... Mafia... (Deniz, 1963).

Davman, Kont Pellegrini'nin hastayken sayıkladığı cümleleri açıklayarak, Kont'un vermek istediği mesajı ifade etmektedir. Fakat Kont Pellegrini mafya olayını kendi tezgâhlamaktadır. Böyle bir cümle sarf ederek şüpheleri başka tarafa çekmek istemektedir.

Davman'ın daha sonra aydınlattığı olay, Alman Mareşali Rommel'in hazinesinin nerede olduğudur. Kont Pellegrini'nin odasında bulunduğu Latince yazının araştırmasını yaptığında, kâğıtta yazılı olan bazı kelimelerinin değiştirilmiş olduğunu fark eder ve hazinenin yerini gösteren bir pusula niteliği taşıdığını fark eder:

Hemen cebimden mahut kâğıdı çıkarıp kitaptaki yazının yanına koydum. Aradaki fark bariz şekilde hemen belli oluyordu.

Kont'un yazdıkları şöyleydi

MANTUA ME GENUÛT: CALABRÎ RAPUERERE, TENET NUNC AJACCÎO.

CECİNİ PASCUA, RURA, DUCES...

Larousse'da Virjil'e ait malûmat verilen sütunda ise aynı Lâtince ibare şöyle yazılmıştı:

MANTUA ME ĞENUÛT: CALABRÎ RAPUERERE, TENET NUNC PARTHENOPE.

"GEÇİNİ PASCUA, RURA. DUCES...

Birinci satırdaki son kelime esas metne nazaran değişikti.

Kont yazısında bunu Ajaccio olarak yazmış, hâlbuki Virjil'in mezar taşındaki kitabeyi bu kelime "Perthenope" olarak geçmişti. Keyfim yavaş yavaş yerine gelmeye başlıyordu. Eğer tahminlerimde yanılmıyorsam, herkesin akıl sır erdiremediği bu esrarlı hâdiseyi çok kısa bir zamanda gün ışığına çıkarabilecektim. İçkimden kocaman bir yudum çekip oradaki Lâtince bir lügate uzandım. Tamam, "Parthenope" Napoli'nin eski adı idi. Demek Kont, Napoli ile Ajaks'ın yerini değiştirmişti. Virjil'in mezar taşındaki Lâtince ibarenin ne demek olduğunu dikkatle okudum.

Bu edebî bir yazıydı. Fakat umumiyetle ifadesi şuydu:

"MANTOVA BENÎ YARATTI... KALABRIYA BENİ MAL ETTİ... NAPOLİ BEDENİMİ SAKLIYOR

VE BEN KÖYLERDEKİ MERALARADAKİ AĞALARIN TÜRKÜSÜNÜ SÖYLEDİM.

(Deniz, 1963).

Davman, Kont'un odasında bulunduğu kâğıdın arkasına gizlice yazılmış olan rakamların sırrını da çözmüştür:

Evvelâ, şifredeki rakamların yazılışına göz gezdirdim. Bunların hepsi üçer rakamlı gruplardı. Demek ki, her rakam veya rakam grubu bir harfe tekabül ediyordu. Bunun üzerine elimdeki ibredeki harfleri rakamlamaya başladım.

Birinci rakam küme'si 112 idi.

Evvelâ 1 rakamını aldım. Bunun temsil ettiği harf "M" idi. Daha önce denediğim için tekrar 1 i almadım. Bu sefer 12'yi aldım. Bunun delâlet ettiği harf "U" idi. İlk defa elime böylelikle bir sessiz harfin yanına başka bir sesli harf geliyordu ki bu da bizim gramerimize uyuyordu.

Bu sisteme göre; 112 deki î rakamı M' ye, 12 rakamı TT ya, 22 rakamı R' ye, 23 rakamı, A' ya, 29 rakamı T'ye tekabül ediyordu. Demek ki üç rakam grubu bir kelimeyi veriyor, o da benim adım oluyordu.

112 222 82S — rakamlara ite "MURAT" kelimesini bulup çıkarmak birden içimi ferahlatmıştı. Artık bu şifreyi çözmek benim için çocuk oyuncağından bile kolaydı. Hele, rakam grupları arasına konmuş olan tireler, bunların birer kelimeye tekabül ettiğini gösterdiği için, şifreyi çözmek, daha kolaylaşmıştı.

Rakam grupları arasındaki münferit harfler mutlaka kelimenin noksan kısımlarını tamamlıyor olmalıydı. Buna göre daha dikkatle çalışmaya başladım.

Üçüncü rakam grubu çözüldüğü zaman ele "Manzini" kelimesi geçiyordu. Demek takip etmem gereken şimdi hastanede yaralı yatan Manzini idi.

Şifre üzerinde çalışmaya devam ettim.

Nihayet şu kelimeler elime geçti:

Murat takip et Manzini kaçırarak, define şatodan ben...

Şifre burada kesilmişti. Anlaşılan Kont Pelegrini bunu yazarken aceleye gelmiş ve yazısını yarım bırakmak zorunda kalmıştı. (Deniz, 1963).

Davman ipuçlarını çözdükten sonra şatoda gelişen olaylar zincirini açıklamaya

başlar:

– Şimdi geliyorum Şato'da olanların izahına:

Kont Pelegrini, ziyafet günü karısının kendini sıkıştırmasıyla, düşmanları tarafından etrafındaki ağın iyice kapanmaya başladığını ve hayatının tehlikeye girdiğini görünce tedbir almak zorunda kalmış, bunun için de güvendiği iki insanı. Necip Efendi ile beni yardımına çağırılmıştı. Şimdi burada dikkat edeceğimiz nokta o sırada davetlilerin durumudur; bunları sırasıyla gözden geçirmeye başlayalım:

1 – Kont Pelegrini o gece bütün davetlileri ile konuşmuş, sohbet etmiş ve büyük bir hayatiyet göstermiştir. Buna Rossana bile hayret etmiştir. Kont'daki bu değişikliğin sebebi acaba ne olabilirdi? Onu size hemen söyleyeyim ki, Kont'un bu canlılığına sebep artık kendisine kat'î bir yol çizmiş olması ve esrarın anahtarım bizlere açıklamaya karar vermiş bulunmasıdır.

2 – Koni etrafındaki çemberin daraldığını farketmesi için ziyafetin ortasında odasına çıkarılmasını istemiş ve beni de hemen yanına çağırılmıştır. Burada bana bütün hikâyenin içyüzünü anlatacaktır. Şimdi aklınıza şu sual de gelebilir. Kont daha önce fırsat varken benimle rahat rahat konuşmamış da neden ziyafetin en civcivli zamanında buna lüzum görmüştür? Bunun cevabı basittir. Zira Kont, karısını kontrol etmektedir. Onun davranışına göre hareket

etmeye hazırlanmaktadır. Nitekim o gün öğleden sonra karısının hazine için kendisini sıkıştırması, sonra da ziyafette Manzini ile sıkı fıkiya bir şeyler konuşması, Kont Pellegrini'de tehlike çanlarının çalınmasına sebep olmuştur. Alelacele odasına çıkarılmasını isteyip beni de yanına çağırması bundandır.

3 – Ben o sırada, Kont'un ilk yardakçısı olan bu zavallı kadınla dansetmekteydim... Karina bu arada içkiyi çok kaçırdığı için benden yardım istemekte, kendisini Şato'dan kaçırmam için yalvarmaktadır. Bu da herhalde Kont'un kendisine karşı tarafta- kilerin harekete geçmek üzere olduklarının haberini vermesinden ileri gelse gerektir.

4 – Ben yukarı çıkarken Kontes ve Kont Manzini büfenin başındadırlar ve benim hareketlerimi gözlemlemektedirler.

5 – Kont'un odasına geldiğim zaman o, sekreteri Giinsu ile beraberdir. Bizi kimsenin rahatsız etmemesi için kat'î emir vermektedir. Kendisiyle konuşmaya başladığımız zaman, o sırada dikkat etmediğim, fakat sonradan mânasını anladığım, Kont'un acaip ifade tarzıdır. Kendilerinin bir tehlike karşısında bulunduğunu söyleyen Kont, hep cemi sigasiyle konuşmuştur. İlk sırada ben bunu, ailenin bir tehlike karşısında bulunduğu şeklinde tefsir etmişimdir ki, beni ilk yanıltan husuflardan biri de budur. Halbuki onun ileri sürdüğü üçlü bir ittifaktır ki, o da Kont-Nennici ve benimdir.

6 – Kont, odada bana endişelerinden bahsederken yeni almış olduğu ve MAFIA'nın kendisini tehdit eden bir puslasını göstermiştir. Halbuki Kont, Türk hükümetine yaptığı müracaattan sonra burada MAFIA'dan korkmaması gerektiğini pekâlâ bilmektedir. Zira evine sonradan aldığı hizmetkârların hepsini ona Türk polisi göndermiştir. Dostum Necdet Atak da bunu en az benim kadar bilir. Nitekim, ilk sıralarda Kont'un durumu bahis konusu edilirken bizzat polis müdürü "Şatoya adamlarımızı soktuk, Kont'un hastalığını öğrenmek istedik, fakat buna bir türlü muvaffak olamadık," demişti. Bu pek tabii bir şeydi, zira Kont hasta değildi ki hastalığı ilmen teşhis edilebilirdi. Onun için Kont, her an düşmanları tarafından öldürülebileceğini bana ihsasa çalışmış, fakat delil vermeye vakit kalmadan bildiğiniz gibi tabanca ile öldürülmüştü.

7 – Kont'u öldüren, beni de öldürmeye kalkan şahıs, daha önce de söylediğim gibi ya beni çok iyi tanıyan, yahut da beni iyi tanıyan biri tarafından gönderilen bir katildir. Bunu nereden anladığımı da icabettiği zaman emniyet makamlarına bildirir.

8 – Katil ya beni tanıyan biridir veya onun tarafından gönderilmiştir. Zira bu şahıs, benim odamdan silahımı alıp cinayeti onunla işlemiş ve tekrar tabancayı aldığı yere bırakmak suretile beni müşkül duruma düşürmeye çalışmış, böylelikle de beni bertaraf edeceğini sanmıştır.

9 – Cinayetin akabinde yaptığım tahkikatta Kont'un bulunduğu katta şu şahıslar vardır. Kont Manzini, Rossana, Günsu, ben ve...(Deniz, 1963).

Davman şatoda yaşanan olayları anlattıktan sonra katilin kim olduğunu açıklamaktadır:

Şimdi sırasıyla başlıyorum, dikkatli dinleyin ve hayret etmemek¹ için ağızlarınızı kapalı tutmaya çalışın.

Rossana'ya bir gülücük yapıp başladım:

– Şoför Necip efendinin kayboluşu zaman zaman bizi onun katil olduğu hakkında şüpheye düşürüyor, fakat bütün çalışmalarımıza rağmen bir türlü izine rastlıyamıyorduk. Necip efendi nereye gitmiş olabilirdi?

Sonra bir ikinci husus daha vardı ki, bu da benim aklımı mütemadiyen kurcalıyor, fakat bir türlü işin içinden çıkamıyordum. Şoför Necip efendi kimdi?

Necip efendi ile her karşılaştığım zaman içimden tuhaf bir his geliyordu. Bu adam birine benziyordu ama kime... Son olarak Manzini'yi hastahaneye kaldırdığımız sırada Hereke Jandarma Kumandanı ile konuşmuş bu konuda onun da fikrini almak istemiştim. O da bana: "Tanıdık bir sima ama ben de çıkaramıyorum..." deyince aklım büsbütün başıma geldi. Pietro Nennici,.. Jandarma Kumandanının bir aşinası olamazdı... Olsa olsa ancak benzettiği biri olabilirdi. Bu noktadan ilerlemek suretiyle ancak hakikate varabildim. Evet. Pietro Nennici bizim çok iyi tanıdığımız, birine benziyordu...

Tekrar susup etrafıma baktım. Kontes yastıklara dayanmış aynı kızgın gözlerle beni seyrediyordu. Belçikalı ile Korsikalı tek göz ve tek kulak halindeydiler. Rossana'nın rengi solmuş, gözleri büsbütün irileşmişti. Benim son sözlerim üzerine mırıldanmaktan kendini alamadı.

– Evet... Evet... Tamam...! Şoför tıpkı enişteme benziyordu... Onun sakalsız ve bıyıksızıydı. Nasıl oldu da şimdiye kadar buna dikkat etmedik...

Hepimiz değil... Buna dikkat eden bir kişi vardı ki o da Kont Pelegrini idi... Zaten adamın dostluğunu kazanması, onu mahrem-i esrarı yapması da bu yüzden olmuştu... Hizmetkârlar arasında bulunan dikkatli biri, şoförün, cinayet gecesi kılığının pek anormal olduğunu hatırladı. Adam üzerine şoför kaputu giymiş, fakat altına smokin pantolonu ile siyah çorap ve rugan pabuç geçirmişti... Düşünün bir kere, dünyanın neresinde böyle bir şoför kılığı görülmüştür? İşte demin size, "Zaman çok azdı, Kont'un en kısa zamanda bir tedbir alması lâzımdı. Bunun için de en güvendiği iki insana baş vurmaya karar verdi. Hemen plânını hazırladı ve ziyafet akşamı kendisini aşağıya indiren şoförüne gereken talimatı verdi..." dememin sebebi buydu...

Belçikalı büyük bir merak içinde:

– Bu söylediklerinizden bir şey anlamadım, diye mırıldandı. Ondana döndüm:

Tefekkür makinенizi biraz daha işletirseniz kolaylıkla anlardınız. Yani, Kont ile Pietro Nennici odaya çıktıktan sonra yer değiştirmişlerdi.

Sözümü Rossana'nın feryadı kesti:

– Ay... Ay... Ay... Vurulan eniştem değil miydi?

– Evet, öldürülen KONT PELEGRÎNÎ değil, PÎETRO NENNİCÎ idi... Şu anda zavallı adamın cesedi her halde Morgun mermer masalarından birinin üzerinde katılmış duruyor olmalı...

– Hâdiseler ne kadar basitmiş görüyorsunuz ya..?

Kont Pelegrini cinayeti işledikten sonra saklandığı gizli geçitten çıkmış ve alelâcele bana o şifreyi yazmış, sonra birinin odaya yaklaştığını duyunca tekrar saklandığı yere kaçmıştı. Benimle mutlaka konuşmak istiyordu. Ortaya çıkmasına imkân yoktu. Kendini böyle daha emniyette sanıyordu. Fakat bu arada düşmanının kim olduğunu da öğrenmişti. Onun için kalktı, yine gizli geçitlerden istifade ederek gitti ve Kont Manzini'yi vurdu. Böylelikle hem hıncını almış oluyor, hem de büyük bir düşmanından kurtuluyordu. Bu arada bir türlü fırsat bulup da ortaya çıkamıyor, kurtuluşu için yeni plânlar hazırlayamıyordu. Bu hâl onu çılgına çevirmişti. Tam bu sırada ben gizlice odasına girip gizli geçit için araştırma yapmaya başladım. Şimdi aramızda dostluk filân kalmamıştı. Kont yalnız kendi canını kurtarmak için mücadeleye başlamıştı. Beni de ortadan kaldırmaya karar verdi. Ve bildiğiniz gibi üzerime hücum etti.

Korsikalı birden yerinden doğruldu:

– Peki, dedi. Bunların hepsi bu kadar kolay hallettiniz o halde biz söyleyiniz, şuan Kont nerede? Hazinesi nerede...?

Adamlarım pencerenin önünde bekliyorlardı. Kont'u kapıdan çıkarken yakaladılar. Onlara ateş açınca vurmak zorunda kaldılar. Kont'un ölüsünü salona şöminenin önünde bulduk. Elindeki parşömeni ateşe attıktan sonra son nefesini vermişti. (Deniz, 1963).

Ümit Deniz romanda olaylar arasında zincirleme bir bağ kurarak okuyucunun katile ulaşması yöntemini uygular. Yazar, Azrailin Habercisi romanında ortaya koymuş olduğu dedektif karakterinin zekâsını, ipuçlarını çözme yöntemiyle ortaya koymaktadır. Yazarın, diğer romanlarında pek görülmeyen bir incelikle katili saklama becerisi bu romanda başarıyla uygulanmıştır. Ümit Deniz'in bu eserini öteki romanlarından ayıran diğer bir noktaysa; roman kurgusunda casus polisiyesi konusuna yer vermemiş olmasıdır. Yazarın karakteristik bir özelliği olan casus polisiyesi konusu yerine, geleneksel katil kim roman kurgusunu ön plana çıkartmaktadır.

III.3.2.5. Gece Gelen Ölü Romanında Polisiye Kurgunun İncelenmesi

III.3.2.5.1. Özet

Olaylar, kız kardeşiyle birlikte Yeşilköy'de güzel bir köşkte yaşayan bilimadamı Necmi'nin, Murat Davman'dan evinde görülen hayaletler konusunda yardım

istememesiyle başlar. Necmi'nin iddiasına göre hayalet, kız kardeşi Yonca ve annesi başta olmak üzere bayanların odalarına girerek onları korkutmaya çalışmaktadır. İddiaları araştıran Davman, konakta bulunduğu süre içinde ilginç olaylara tanık olur. Evin kızı Yonca ile Davman arasında bir aşk başlar. Murat Davman, Yonca'nın isteği üzerine işten ayrıldığını öğrenen şoförle hayalet arasında bir bağ olduğunu ortaya çıkarır. Daha sonrada katil ve suçluları ortaya çıkartarak olayı aydınlatır.

III.3.2.5.2. Roman Kişilerinin Tanıtımı

III.3.2.5.2.1. Asıl Kişiler

Necmi Turan

Romanda Necmi Turan, Zengin bir ailenin tek erkek çocuğudur. Murat Davman'la lise yıllarından tanışmaktadır:

Necmi Turan eski bir arkadaşımды. Kolejde beraber okumuştuk. Sonra o Amerikaya gidip Elektronik mühendisliği teshil etmişti. Teknik Üniversitede kürsüsü vardı. Çok değerli bir ilim adamımızdı. Gençti, mesleğine öylesine bağlıydı ki, evlenmeyi düşünecek kadar bile vakti yoktu. İhtiyar annesi ve kız kardeşiyle beraber Yeşilköyde deden kalma muhteşem bir köşkte oturuyorlardı. (Deniz, 1964).

Romanda katil Necmi olmasada katili azmettiren kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kardeşini öldürtmek ve aile mirasına konmak için çeşitli planlar kurup onu uygulamaya çalışır. Davman tarafından bu planlar bozularak, Necmi ve suç ortakları adalete teslim edilmiştir.

Yonca Turan

Necmi Turan'ın kız kardeşidir. Necmi, Amerika'da tahsilini yaparken babasıyla problemler yaşamaktadır. Bu problemler sonucunda Necmi'nin babası bütün aile mirasını Yonca'ya devretmiştir. Amerika'dan dönen Necmi bunu hazmedemez ve kız kardeşini öldürtmeye çalışır. Yonca yirmi iki yaşında genç ve güzel bir bayandır. Romanda Murat Davman'la bir aşk macerası olur. Olaylardan habersiz olan Yonca, Murat Davman tarafından kurtarılmaktadır.

Celal Oflu

Celal, Necmi Turan'ın ve ailesinin özel şoförüdür. Romanda Celal şöyle anlatılmaktadır:

Adı Celal... Soyadı?... Neydi bakayım... Hah, tamam... Oflu... Celal Oflu...

Genç uzun boylu, bizim İzzet gibi yapılı, yakışıklı bir çocuktur. Doğru ben hiç uygunsuz bir hareketine rastlamadım. Terbiyeli bir insan intibamı bırakmıştı üzerimde... (Deniz;1964).

Celal sıradan bir şoför değildir. Aynı zamanda Necmi tarafından tutulmuş bir katil ve geceleri kız kardeşini ve annesini korkutmak için hayalet kılığında köşkte dolaşan kişidir. Uygunsuz hareketlerinden dolayı Yonca tarafından işten çıkartılmıştır. Davman işten çıkartılan şoför ile hayalet arasında bir bağ kurup katilin ve hayaletin kim olduğunu ortaya çıkartır. Romanın sonunda Celal ölü olarak ele geçirilir.

III.3.2.5.2.2. Yan Kişiler

İzzet Ündeğer

Romanda, Necmi Turan'ın yakın arkadaşı ve aile doktorudur. Romanın başlarında bütün şüpheler İzzet Ündeğer'i göstermektedir. Görgü tanıklarının tarif etmiş olduğu katilin fiziki özellikleriyle doktorun fiziki özelliklerinin benzemesi, doktorun gizemli hareketlerinin olması bütün şüpheleri üzerinde toplamaktadır. Romanın sonunda Doktor İzzet Ündeğer, Murat Davman sanılarak katil tarafından öldürülmektedir.

Gamze Dölen

Celal Oflu'nun metresidir. Gamze, Davman'la kısa bir aşk macerası yaşar. Romanın sonunda Celal'in ikiz kardeşi tarafından öldürülmektedir.

III.3.2.5.3. Suçun İşlenişi

Ümit Deniz'in Gece Gelen Ölü romanında kurgunun merkezinde iki cinayet suçu bulunmaktadır. İlk olarak romanda aile doktoru İzzet Ündeğer, katille girmiş olduğu çatışmada öldürülür:

Bu, Doktor İzzet Ündeğer'di ve kıvrılmış kanlar içinde yatıyordu. „- Doktor?. Doktor?“
Vücudunu düzeltmiş, başını koluma yatırmış, üzerine eğilmiştim. Kravatını açtım, yakasını
çözdüm... Elimi ceketinin altına soktum. Avucum kan içinde kaldı... Zavallının son demlerini
yaşadığını anlamak için mütehassıs hekim olmaya ihtiyaç yoktu... Biraz titredi, sonra gözleri
Necmi'nin yüzünde olduğu halde ruhunu teslim etti. (Deniz, 1964).

Romanda işlenen diğer bir suç ise Celal'in metresi Gamze cinayetidir. Gamze, olayların başından itibaren her şeyden haberdardır. Olayları soruşturma esnasında bu kadının tuzağına düşen ve ondan darbe yiyen Davman, kadının güzelliğine aldanıp onunla

ilişkinsini sürdürmekten kendini alamaz. Başı sıkıştığında kendisini aramasını istediği Gamze, bir gece yarısı onu arar. Davman, telefonda onunla konuştuğu sırada Gamze, Celal'in ikiz kardeşi tarafından öldürülür:

- Gamze... Gamze... Alo... Alo... Alo..." Hattın öbür ucundan boğuk hırıltılar ve çırpınma sesleri geliyordu. Bir aralık ahizenin yere düşerken çıkardığı çarpma sesini duydum...

(...)

O uzun yolu saatte kaç kilometre hızla aldım bilmiyorum... Gamze'nin apartmanına geldiğim zaman dış kapıyı açık buldum... Zavallı kız üstü başı parçalanmış halde, yüzü mosmor, dili dişlerinin arasından sarkmış ölü olarak yatıyordu. (Deniz, 1964).

Yazar Kanlı Kolyeler ve Gece Gelen Ölü romanlarında katili en başta okuyucuya takdim etmektedir. Ümit Deniz bu romanında da cinayetin çözümünü sondan başa doğru bir çizgide seyrettirerek devrik öyküleme tekniğini kullanır (Ulutaş, Süphandağı & Abukan, 2012). Devrik öyküleme tekniğinde roman sondan başa doğru gelişmektedir. Örneğin; polisiye romanda cinayet romanın başında işlenmiştir, ancak romanın asıl sorusu bu cinayetin neden ve kim tarafından işlendiğidir. Buna da geriye dönük olarak cevap aranır (Bayram;2004). Devrik öyküleme tekniği polisiye romanda cinayeti işleyen katilin romanın ilk kısımlarında kim olduğunun belirtilmesine rağmen muamma unsurunun devam ettirilmesidir. Bu tekniğin kullanılması Ümit Deniz'in özgün özelliklerinden biridir. Katilin önden bilinmesi, muammanın çözülmesi polisiye romanda çok ender rastlanan bir tekniktir. Genelde polisiye roman kurgusunda cinayet işlenir. Katilin kim olduğu belli değildir. Kitabın sonunda katil ortaya çıkarılır. Bunu ters düz etmek bütün polisiye roman tarihinde öyle çok sık rastlanan bir teknik değildir. Ümit Deniz bu tekniği iki romanında da başarıyla kullanır.

III.3.2.5.4. Olay Yerinin İncelenmesi

Ümit Deniz'in Gece Gelen Ölü romanında olay yeri inceleme yöntemi, mekân tasvirinden ileri gidememektedir. İncelenen olay yerinde suçlunun kimliğini belirleyecek bir parmak izi veya bir ipucunun bulunup criminal incelemesi yapılmamaktadır. Yonca Turan'ın hayalet (suçlu) ile karşılaştığı kısımda olay yerine gelen Davman'ın olay yerindeki incelemesi şöyle anlatılmaktadır:

İlerleyip yavaşça tokmağı çevirdim ve bu daireleri teker teker gözden geçirdim. Necmi'nin dediği gibi, biri genişçe ve pembe fayanslı mükellef bir banyo dairesiydi. Genç bir kız veya kadına ait olduğu raflardaki tuvalet eşyasından ve banyodaki esans kokusundan belli oluyordu. Plastik, kapitone küçük bir kapı ile içeri bağlanıyordu. Tam banyo küvetinin bulunduğu kısmın üzerinde duvarı boydan boya kaplayan buzlu camdan bir pencere ile dışarıdan ışık alıyordu...(Deniz, 1964).

Celal'in, İzzet Ündeğer'i öldürdüğü kısımda Davman olay yeri inceleme yapmamaktadır. Davman, katilin kim olduğunu bildiği için olay yeri- suçlu ilişkisini kurmaya gerek görmez. Olay yeri inceleme yönteminin geri planda bırakılması, yazarın bütün polisiye romanlarında görülen bir özelliktir. Yazar olay yeri incelmelerini kurguda yoğun bir şekilde işlemeyerek Davman'ın araştırmacı yönünü ön plana çıkartmaktadır. Yazarın kendisi gibi yaratmış olduğu karakterin de gazeteci oluşu, ortaya koymuş olduğu polisiye kurguda farklı bir yol izlemesiyle açıklanabilir. Olay yerini bir polis bakış açısıyla değil, bir gazeteci gözüyle değerlendirmektedir. Yazarın Gece Gelen Ölü romanında olay yerinin geri planda bırakılmasının diğer bir nedeni de yazarın kullanmış olduğu öyküleme tekniğiyle bağlantılı olmasıdır. Yazarın bu romanında kullanmış olduğu devrik öyküleme tekniğiyle, katilin kim olduğunu baştan okuyucuya açıklaması olay yeri ile katil ilişkisini kurmayı engellemektedir.

III.3.2.5.5. Suç Hakkında Delillerin Toplanması

Yazarın, Gece Gelen Ölü romanındaki ilk ipucu Davman'ın şoför Celal'in evinde yapmış olduğu araştırmada bulduklarıdır:

Bunun içinde evi ilgilendiren bir sürü ıvır zıvır vardı. Faturalar, radyo beyannamesi, kontrat ve ikide banka cüzdanı.

Önce kontratı muayene ettim. Apartman tam bir sene önce kiralanmıştı ve iki hafta sonra müddeti hitama eriyordu. Yerine bırakacağım sırada gözlerim fal taşı gibi açıldı. Zira müstecir kadının hisasında şu isim vardı: “ Vedat Oflu...”

Banka cüzdanlarını kontrol ettiğim zaman hayretim büsbütün katmerlendi.

Cüzdanlardan biri Hamsi'nin adına çıkartılmıştı ve bankada 1870 lirası bulunduğunu gösteriyordu. Öbürü ise yine Vedat Oflu namınaydı, bundaki yekün ise 15 binin üzerindeydi.

Her tarafı didik didik etmeme rağmen maalesef kafa kâğıdına benzer bir şey bulamadım.(Deniz, 1964).

Şoför Celal'in evinde bulunan diğer bir ipucuysa Davman'ın dikkatinden kaçmaz. Davman'a yazılan tehdit notu ile Celal'in evinde bulunan Yonca Turan'ın resim çerçevesinin üstündeki yazı aynı kişiye ait değildir:

“ Portföyüme baktım. Hiçbir şeye el sürülmemişti. Silahımı çıkardım. Bu sırada kılıfıma sıkıştırılmış olan bir kağıt parçası da yere düştü. Aldım baktım. Gayet işlek bir yazı ile ve kırmızı kalemle şu yazı yazılmıştı... Ben bu yazıyı bir yerden görmüştüm galiba?...

ÜSTÜNE VAZİFE OLMAYAN İŞE KARIŞMA... BU BİRİNCİ İHTAR!...

(...)

Resmi birleştirmek yarım saten fazla zamanımı aldı. Fakat biraz noksanıyla fotoğrafı eski haline getirebildim. Şansıma benim aradığım kısım tam olarak ortaya çıkmıştı. Bu fotoğrafın ithafı olan yeri idi.

İhtar mektubu ile yazıyı karşılaştırdım. Evet, yanılmama imkân yoktu. Her iki yazı da aynı elden çıkmıştı. (Deniz, 1964).

Davman tarafından şoför Celal'in cesedinin yanında bulunduğu ipucu romanda şöyle anlatılmaktadır:

Ceset bıraktığım yerdeydi.

Fenerin huzmesinin içine aldığım anda şaşkınlıktan donup kaldım. Zira ceset sırt üstü çevrilmişti. Pardösünün önü açılmıştı...

Canın sıkıntısıyla yerimden doğrulup geri döndüm ve yerleri araştırarak ilerledim. Doktorun vurulduğu yere gelmeden evvel, taflanların dibinde gözüme parıldaayan bir şey ilişti. Feneri o tarafa çevirdim. Bu parlak plastik kaplı, küçük bir defterdi. Eğildim aldım. Tam bu sırada ileriden iki ışık parladı. Hemen defteri cebime atıp, feneri o yana çevirdim. (Deniz, 1964).

Davman Celal'in cesedinin yanındaki defteri inceleyerek ipucu bulmaya çalışmaktadır:

Elimi cebime atıp dün gece yerde bulduğum defteri çıkardım... Dikkatle defterin sayfalarını çevirmeye başladım. Küçük acendanın bazı kısımlarında anlaşılması güç kısa notlar vardı. Bazı yerlerinde ise muhtıra kalbinde şeyler yazılmıştı... Son sayfalarda işe yarar bir şey yoktu. Yalnız dünkü sayfanın üzerine acele yazıldığı belli olan altı haneli bir numara vardı.

47 65 65

Bir telefon numarası olmalıydı. Ama kime ait?... Orası belli değil işte...

Defterin son sayfalarına da baktım.

Telefon fihristine birkaç numara ve isim yazılıydı.

Benzinci... Garaj... Parçacı Hüseyin... Akasya Otel... Terzi Latif... Necla... Mehveş...

Eleni... Atlas Sineması... Gazinocu Koço...(Deniz, 1964).

Davman'ın son olarak elde ettiği ipucu, Necmi Turan'ın köşkünde garajın üstünde bulunan odayı incelediğinde karşısına çıkmaktadır:

Geri döneceğim sırada, fenerimin ışığına takılan bir kağıt parçası beni olduğum ere mihladı. Bu karyolanın altına düşmüş, avuç içi kadar bir pusulaydı... Hemen eğilip kıvrık kağıt parçasını aldım, ve elimdeki fenerin yardımı ile okudum. Üzerine iki satırlık bir cümle vardı:

BU GECE KÖŞKTEKİ İŞİ MUTLAKA BİTİRMEK LAZIM. BOT HERZAMANKİ YERDİNDE OLACAK. (Deniz, 1964).

Ümit Deniz'in polisiye romanlarında ipuçlarının elde edilmesi kısmında yazarın kendini tekrarladığı görülmektedir. Romanlarında olay yerinde veya incelenen diğer mekânlarda küçük bir not kâğıdının olması hemen hemen bütün romanlarında karşımıza çıkmaktadır. Yazarın, Gece Gelen Ölü romanında suç hakkında toplanan deliller olayın aydınlatılmasını doğrudan etkilememektedir. Katilin romanın başında kim

olduğunun belirtilmesi, kurguda ipuçlarının katilin kim olduğuna yönelik olmaktan çok nedenini açıklamaya yöneliktir.

III.3.2.5.6. Şüphelilerin Sorgulanması

Ümit Deniz'in Gece Gelen Ölü romanında suçlunun sorgulanması gerçekleşmemektedir. Davman, katili ölü ele geçirmektedir. Katilin ölü olarak bulunması romanda suçlunun sorgulanmasını ortadan kaldırmıştır.

III.3.2.5.7. Suçun Aydınlatılması (Çözüm)

Yazar'ın bu romanın çözüm kısmında, diğer romanlarında olduğu gibi Davman olayın çözümünü suçlu kişiyle yüzleşerek anlatır:

- Peki, katil kimmiş?
- Sen Necmi sen...! Seni yakalamaya geliyorlar buraya...
- Arkadaşla konuşmamı sen de duydun. Yakaladıkları adam itirafta bulunmuş.
- Şoför Celal mi...? Onun geçen gece öldüğünü en az sen de benim kadar biliyorsun? Sonra Emniyet müdürünün sabah söylediklerini de duydun... Bir de Havaalanında yakalanan şoför Cemal... Bu şaka biraz fazla olmuyor mu?
- Şaka değil Necmi... Hakikat... Hem de pek basit bir hakikat... Anlatılanların hepsi doğru. Bu oyunun başından beri birbirimize rol yapıyorduk. Artık maskeleri aşağıya indirmenin sırası geldi.
- Peki, bu sabah Hava alanında yakalanan Celal Oflu'ya ne diyeceksin?
- Onun adı Celal Oflu değil Sedat Oflu. Bunu sende biliyorsun Necmi...
- Peki, Necdet beyin anlattığı ceset? Hani bu sabah civarda ölü olarak bulunan...?
- Onun adı da Celal Oflu değil Vedat Oflu...
- Peki, Celal Oflu kim?
- Oda senin şoförün ... Hani geçen doktor İzzet'le vuruşurken ölen.
- Bunlar birbirinin benzeri mi yoksa?
- Tabii. Meşhur Oflu üçüz kardeşler. Artık numarayı bırak Necmi... Şimdiye kadar herkesi kolaylıkla atlattın ama artık beni aldatamayacaksınız.
- (...)
- Peki, de ki bütün bu işlerin arkasında ben varım. Bunun sebebini söyleyebilir misin bana... ?

- Tabii... Para...

Bütün bu işlerin iç yüzünü avukatınızdan öğrendim. Adam, bizim çocuklardan birinin arkadaşı çıktı. O sayede her şeyi öğrenmek mümkün oldu. Baban senin ecnebi bir kadınla evlenmene çok kızmış ve senin evlatlıktan reddetmiş. Kanunen mirası senden kaçırarak hıncını aldı. Sağlığında iken bütün malını mülkünü Yonca'nın üzerine yaptı. Annen nasıl olsa hasta bir kadındı. Kızına emniyeti olduğu için onu ayrıca düşünmeye lüzum görmedi. Babana felç geldiğini öğrendikten sonra hemen Türkiye'ye döndün, niyetin işleri halletmek ve aile de eski yerini alabilmektir. Fakat buna muvaffak olamadın. Aileden tardedilmiş bir hale düşmek seni çılgına çevirdi.

Hükümet keşfinle ilgilenmeye başlayınca şöhrete kavuştuğun için rahatladın. Fakat servet bahsinde hala aç'dın. Hükümetin keşfine ne vereceğini bilemiyordun. Hazır elinin altında büyük bir servet varken bir an evvel onu ele geçirmek ve üstündeki bu iğreti evlatlık vasfını da silmek istedin... Yarı yarıya çıldırmış gibiydin. Bunu ilk farkedene Dr. İzzet oldu. Senden şüphelenmeye başlamıştı. Cınnet krizleri geçiren bir dimağın eseri olan "Korsan hayaleti" hikayesini uydurdun. Ve korsan kılığına grip evdeki kadınların karşısına çıkmaya başladın. Bunda bütün gayen Yonca'nın ve annenin yüreğine indirip onarlı öldürmekti...

Birden sözümü kesti...

- Saçmalıyorsun bütün anlattıkların masal... Eğer ben bu işleri miras için yapmış olsaydım dava açar ve terekedeki mahfuz hissemi talep ederdim.

- Edemezdin... Zaten seni çıldırtan da bu oldu ya... İyi bir akliyecisi olan İzzet hastalığını fark etmekte gecikmedi. Nitekim, zavallının ölümünden sonra gizlice evine grip hatıra defterini çalmak isteyende sendin. İzzet aklından zorun olduğunu Yonca'ya söyledi mi bilmiyorum ama, sen bundan fena halde şüphe ediyordun, onun için dava cihetine gitmeye hiç yanaşmadın.

(...)

- Zavallı doktor İzzet tam öleceği sırada dikkatimi çekmeye çalıştı ama ömrü vefa etmedi. Halbuki sen o sırada rol kesiyordun...

- Peki bu işlerde Celal Oflu'nun rolü ne?... Madem ben her şeyi inceden inceye tasarlanmışım, bu işe başkasını karıştırmaya ne lüzüm vardı

-Zekanı da orada gösterdin ya... Vardı... Çünkü Korsan Hayaleti hikâyesi, sinirleri sağlam bir kız olan Yonca'ya istediğin tesiri yapamıyordu. Faaliyetinin dozunu arttırmak istedin. Bunun için de bir yardımcıya ihtiyacın vardı. Tuttun Hamsi ile anlaştın. Oflu'lar üçüz kardeşiler ve birbirlerine çok benziyorlardı. Senin için bundan daha iyi fırsat mı olurdu? Hemen Hamsi'yi şoför diye yanına aldın, kendisine bol para vermeye ve ona hayalet rolü oynatmaya başladın. Sonunda zavallı kızını ona temizletecektin. Fakat Hamsi çapkın ve karı budalası bir herifti. Yonca'yı görünce sıfırı tüketti ve sevmeye başladı. Onu öldürmek için senden talimat aldı. Gece kızın odasına girdi ve vaziyeti açıklamak istedi. Fakat Yonca bayılmıştı. Şaşkınlıkla onu kaçırmaya kalktı sen o sırada kapının önünde işin sonunu bekliyordun. Durumdan şüphelenip içeri girdin. Herhalde aranızda bir tartışma oldu. Bunun üzerine kızını yere bırakıp Hamsi çıktı. O geceyi mahsus seçmiştin, evdeki uşak ve hizmetçilerin hepsi izinliydi. Anneni seyahate

göndermiştin. Bu mükemmel bir fırsattı... Fakat gel gör ki bu sefer de Hamsi bütün projeleri alt üst etti... Nihayet taktik değiştirmeye kalktın. O zaman ben aklıma geldim. Duvara kurşun sıkıp mizanenini hazırladın ve bana haber gönderdin. Benim gibi bir şahidin olduktan sonra sırtın yere gelmezdi...

- Masal bunlar masal...

- Değil Necmi!... Çok bilen yanılır... Beni biraz hafife almanın cezasını çekiyorsun şimdi. Beni de evdekiler ve polis kadar kolay atlatacağımı zannediyordun, hâlbuki burada yanıldın işte... İlk eve geldiğim sabahı hatırlıyorsun değil mi? O sırada bir sürü hükümsüz hareket yaptın. Korku ve endişeni göstermek için bir takım çarelere başvurdun. Bana köşkü dolaştırırken mahzende Mehmet'e ateş ettin. Çatı katını dolaşırken de cebinden Korsan Hayaleti maskesini düşürdün. İki de birde silaha sarılıp... Korkunu göstermeye çalışan psikoloji kaidelerine aykırı idi. Ben bunları hep yutmuş göründüm. Bana köşkü gezdirirken, garajdan bahsetmemeye bilhassa dikkat ettin. Hâlbuki garajı ve onun üstündeki evi söylemek kadar tabii bir şey olmazdı. Ama bu senin işine gelmezdi. Orada bir şeyler bulacağımdan korktun... Korkun da haklıydın. Nitekim o gece aradıklarımı orada buldum. Korsan Hayaletinin giydiği elbiseler odadaki sandıkta gizliydi.

- Dur bakalım yavaş gel. Bu yine de benim Celal ile aramdaki anlaşmayı belirtecek bir delil sayılmaz.

- Benim her yere hemen burnumu sokmaya başlamam canını sıktı. Bu arada büyük bir hata daha işledin. Odadaki resmi imzalayıp Hamsi'ye verdin ve evine gönderdin. Böylelikle şüpheleri Yonca'nın üzerine çekmek istedin. Resmi ergeç bulacağımı biliyordun. Aranızda yeni bir mizansen hazırladınız. Hamsi beni bayılıp korkutacak ve bu işten vazgeçmemi temin edecekti. Bunun için tehdit mektubu mektubunu yazıp ona verdin. Buna muvaffak olamayınca beni bertaraf etmeye kalktınız ve yerime zavallı İzzet öldü. Doğrusunu istersen bu mizansen önceleri beni iyice afallattı. Fakat sonra yine senin büyük bir hatan yüzünden aydınlığa çıkıp işin iç yüzünü öğrenmeye muvaffak oldum.

- Neymiş o korkunç hatam, öğrenebilir miyim acaba?

- ... Tabii Hamsi'nin öldürüldüğü gece benden habersiz dışarı çıkıp şoförün ceplerini boşalttın... Seni ele verecek bir vesikanın bulunmasını istemiyordun. Bu arada aceleden Hamsi'nin küçük not defterini düşürdün. Sonra onu ben buldum. İçinde bir alim beyden ve ondan alınan parçalardan bahsediliyordu. Alim beyi sen olduğunu anlamakta gecikmedim.

(...)

- Tekrar elini çekmeceye uzattı... Fakat bu sefer sigara yerine pırıl pırıl bir tabanca çıkardı. Artık maskeler aşağı düşmüştü...

- Öleceksin Murat... Partiyi kaybettiğimi anlıyorum... Fakat sen de benimle beraber gideceksin...

Tabancayı tutan eli gerildiği sırada bir silah sesi odayı doldurdu. Birden Necmi iki büklüm oldu. Elini karnına bastırdı. Tabancası ayaklarının dibine düştü. Güçlülükle masanın kenarına

tutunup doğrulmaya çalıştı. Şu anda çok zavallı bir hali vardı. Ağzı çarpılmış, gözleri iri iri açılmıştı. (Deniz, 1964).

Arthur Conan Doyle'un kahramanı Mr. Sherlock Holmes'ün yardımcısı Dr. Watson aracılığıyla olayların çözümünü okuyucuya açıkladığı gibi Ümit Deniz'in karamanı Murat Davman da ortaya çıkartmış olduğu katille karşı karşıya gelerek olayların çözümünü anlatmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada Ümit Deniz'in polisiye roman türünde yazdığı Ölüm Perdesi, Yalvarırım Yetişin, Sessiz Harp, Yakut Gözlü Kedi, Kanlı Kolyeler, Azrail'in Habercisi, Gece Gelen Ölü, Casuslar Savaşı, İstanbul Tehlikede ve 2 Kere 2 Eder 12 adlı on eseri incelenmiştir. Yazarın incelenen romanları, casus polisiyesi ile macera ve aksiyon dozu yüksek romanlar olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Eserlerinden, Ölüm Perdesi, Sessiz Harp, Casuslar Savaşı, İstanbul Tehlikede ve 2 Kere 2 Eder 12 adlı eserlerinin casus polisiyesi alt başlığına ait olduğu tespit edilmiştir. Yazarın diğer beş romanı ise macera ve aksiyon dozu yüksek romanlar olarak değerlendirilmiştir.

Ümit Deniz'in Gece Gelen Ölü ile Kanlı Kolyeler romanlarında devrik öyküleme tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu teknik ilk olarak İngiliz gazeteci, politik, filozof ve yazar William Godwin'in Calep Williams'ı (1794) adlı eserinde kullanılmıştır. Devrik öyküleme tekniği polisiye romanda cinayeti işleyen katilin romanın ilk kısımlarında kim olduğunun belirtilmesine rağmen muamma unsurunun devam ettirilmesidir. Yazar bu romanlarında katili en başta okuyucuya takdim eder ve cinayetin çözümünü sondan başa doğru bir çizgide seyrettirerek devrik öyküleme tekniğini kullanır. Bu tekniğin kullanılması Ümit Deniz'in özgün özelliklerinden biridir. Katilin önden bilinmesi, muammanın çözülmesi polisiye romanda çok ender rastlanan bir tekniktir. Genelde polisiye roman kurgusunda cinayet işlenir. Katilin kim olduğu belli değildir. Kitabın sonunda katil ortaya çıkarılır. Bunu ters düz etmek bütün polisiye roman tarihinde öyle çok sık rastlanan bir teknik değildir. Ümit Deniz bu tekniği iki romanında da başarıyla uygular.

Çalışmada Ümit Deniz'in polisiye romanlarında bazı karakterlerin gerçek hayattan esinlenerek oluşturduğu tespit edilmiştir. Örneğin, Murat Davman, yazarın kendinden yola çıkarak oluşturduğu bir karakterdir. Davman'ın çalışmış olduğu gazetenin sahibi Naci Baba, gerçek hayatta Milliyet gazetesinin kurucusu Ali Naci Karacan'dır. Necdet Atak karakteri de dönemin Bâb-ı Âli'sini bilenlerin tanıdığı bir kişidir. Aynı şekilde romanlarında yazı işleri müdürü Deli Burhan isimli karakter de gerçek hayatta Milliyet gazetesinin yazı işleri müdürü Abdi İpekçi'nin yardımcısı Turhan⁹dir.

Ümit Deniz'in kendi döneminde polisiye roman türünde eser veren diğer yazarlardan önemli farkı ise, Türk edebiyatına kazandırmış olduğu Murat Davman karakteridir. Yaratmış olduğu 'Murat Davman' karakteri ile Türk okurunun zihninde yer edinmesi Ümit Deniz'i kendi dönemindeki yazarlardan bir adım öne çıkartmaktadır. 1950'lerde yaratılan Murat Davman karakterinin günümüzde hâlâ hatırlanması Ümit Deniz'in Türk polisiye romancılığı tarihine atmış olduğu imzadır. Murat Davman'ı polisiye edebiyatımızdaki diğer karakterlerden ayıran en önemli özellik özgün bir karakter olmasıdır. Polisiye edebiyatta yaratılan kahramanlar, polis olan kahramanlar ve anti kahramanlar olmak üzere ikiye ayrılır. Anti kahramanla kastedilen Peyami Safa'nın yarattığı Cingöz Recai gibi hırsız tiplerdir. Ümit Deniz'e kadar karakterler hep bu şekilde gelişmiştir. Ümit Deniz'in kahramanı ne resmi polistir ne de anti kahraman tipinde bir karakterdir. Murat Davman gazetecidir. Gazetecilik yaparken dedektifliğe soyunmaktadır.

Ümit Deniz, kahramanını ön plana çıkartmaya önem vermiştir. Yazar, muammanın çözümünde, suçluların yakalanmasında en büyük payı Davman'a verir. Olaylarda Murat Davman'ın çevresinde gelişir. Ümit Deniz'in polisiye romanlarında suçun

⁹ Detaylı bilgi için Ek-1 bkz.

tespiti romanın başında Davman tarafından gerçekleştirilir. Suça şahit olan Davman, suçun aydınlatılması ve muammanın çözümü için gönüllü olarak dedektiflik görevini üstlenir. Soruşturmayı yürüten Davman, şüphelileri sorgular, ipuçlarını araştırarak toplar ve romanın sonunda topladığı delilleri birleştirerek çözüme ulaşır. Deniz'in polisiye romanlarında suçun çözümü daima Davman'ın katil ile yüzleşmesiyle gerçekleşmektedir. Davman, suçlu ile yüzleşir ve olayları nasıl çözdüğünü anlatır.

Ümit Deniz Türk polisiye edebiyatına on eser ve özgün bir karakter kazandırmasına karşın geri planda bırakılan bir yazardır. 1990'lara kadar polisiye türünün ikincil edebiyat olarak görülmesi yazarın geri planda bırakılmasının başlıca sebebidir. O dönem edebiyat eleştirmenleri tarafından polisiye türünün "üvey evlat" olarak görülmesi, Ümit Deniz gibi yazarların unutulmasına zemin hazırlamıştır.

Sonuç olarak Ümit Deniz polisiye türde kaleme aldığı on roman ile döneminin en fazla eser veren yazarlarından biri olmuş, yarattığı Murat Davman karakteri ile dönemini olduğu kadar 1980 sonrası yazılan polisiye romanları da etkilemiş ve Türk polisiye romanı geleneğinin taşıyıcı bir unsuru olmuştur.

KAYNAKÇA

BALCI, A. (2005). *Türklerin sherlock holmes'ü amanvermez avni*.
Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

BAYRAKTAR, E. (2000). Paronoya, polisiye ve II. Abdülhamid, *Virgöl*, 30, s.
70-71.

BAYRAM, E. G. (2004). *Türkiye'de polisiye roman: Osman Aysu'nun romanları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

BÜYÜKARMAN, D. A. (2012). İlmî, ruhî ve felsefî tettebbularla hayatını geçirmiş bir polis hafiyesi: Kartal İhsan, *International Symposium on Language and Communication: Research trends and challenges*. s. 1491-1504

CANATAK, A. M, (2013). Postmodern polisiye roman ve Pınar Kür'ün bir cinayet romanı, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 49, s.223-238.

Casus (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*. 5, s. 2218 İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.

DEMİRKOL, G. (2009). *Türkiye'de tefrika polisiye romanlarda siyasal kültür motiflerinin irdelenmesi: "Ümit Deniz" Örneği*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

DENİZ, Ü. (1957). *Ölüm perdesi*, İstanbul: Türkiye Yayınevi

———,(1959). *Yalvarırım yetişsin*, Ankara: Türkiye Yayınevi.

———, (1960). *Sessiz harp*, İstanbul: Türkiye Yayıncılık.

—————, (1961), *Yakut gözlü kedi*, Ankara: Türkiye Yayınevi.

—————, (1962), *Kanlı kolyeler*, Ankara: Türkiye Yayın evi,

—————, (1963), *Azrailin habercisi*, Ankara: Türkiye Yayınevi.

—————, (1964), *Gece gelen ölü*, Ankara: Türkiye Yayınevi.

—————, (1966), *Casuslar savaşı*, İstanbul: Deniz Yayınları.

—————, (1970), *İstanbul tehlikede*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

—————, (1971), *2 kere 2 eder 12*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Doyle (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*. 7, s. 3338 İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.

ENGİNÜN, İ. (2013). *Türk edebiyatında popülerlik kavramı ve başlıca eserler: edebiyat tarihi ve tenkit*, İstanbul: Dergah Yayınları.

ERKUŞ, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

FİSEK, K. (1985). İyi polisiye iyi edebiyattır, *Milliyet Sanat*, 115, s.2-5.

Gaboriau (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*. 9, s. 4352 İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.

GEZER, H. (2006). *Türk edebiyatında polisiye roman ve Ahmet Ümit'in romanlarında polisiye roman kurguları*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

GÖZAYDIN, İ. (2005). Suç mu işlendi? ya sonra?, *Kitaplık Dergisi*, 81, s. 86-87.

KOÇU, R. E. (1966), *İstanbul ansiklopedisi*. 8, İstanbul: Koçu Yayınları.

KÜÇÜKBOYACI, M. R. (1988), *İngiliz edebiyatında dedektif hikâyeleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Leblanc (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*. 14, s. 7401 İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.

MANDEL, E. (1986). *Hoş cinayet-polisiye romanın toplumsal bir tarihi*, 2. Baskı, İstanbul:Yazın Yayıncılık

MENGİ, N., ERGÜL F. (2013), Erhan Bener'in polisiye kurgusunda "birey" in konumu, *Turkish Studies*, 9/3, s. 969-984.

MORAN, B. (2010). *Bir cinayet romanı ve postmodern polisiye Türk romanına eleştirel bir bakış III*, 14.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları,

MORRİS, Charles G. (2002), *Psikolojiyi anlamak*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Oxford Türkçe Sözlüğü (İngilizce-Türkçe) (2000). İstanbul: Oxford University Yayınları.

ÖZDERİN, M. (2006), Adli tıp ders notları. *Adli Tıp Ders Notları*, 16 Eylül 2014 tarihinde <http://adlitip.blogspot.com.tr/2006/10/6-olay-yeri-incelemesi-keif.html>. adresinden alınmıştır.

PALA, İ. (1995). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Polisiye (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*. 18, s. 9463-9464
İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.

ŞAHBENDEROĞLU, İ. (2011). Türkiye'deki polisiye literatür üzerine genel bir değerlendirme, *International Symposium on Language and Communication: Research Trends and Challenges*, s.1507-1512.

ŞENGÜL M. B. (2010), Romanda mekân kavramı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.3, S.11, s.528-538.

ŞİMŞEK, T. (2002). Romandaki hafiye ya da polisiye roman, *Hece*, Türk Romanı Özel Sayısı, 65/66/67, s. 510-514.

TUNÇMAN, L. (2005), 17 Mayıs haftasının kitapları, *NTV Kültür/Sanat*, 5 Nisan 2014 tarihinde <http://www.ntvmsnbc.com/news/324774.asp>. adresinden alınmıştır.

TÜRKEŞ Ö. (2001), Polisiye tarihimize kısa bir yolculuk, *Radikal Kitap*, 13 Haziran 2014 tarihinde http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=454. adresinden alınmıştır

—————, (2006), Sherlock Holmes'un rakibi Avni, *Radikal Kitap*, 13 Haziran 2014 tarihinde http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=4822. adresinden alınmıştır.

—————, (2014), Nerede o eski casuslar? *Cinai Roman*, 21 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.cinairoman.com/?p=2783>. adresinden alınmıştır.

ULUTUAŞ, N., SÜPHANDAĞI, İ., & ABUKAN M. (2012). Polisiye roman temsilcisi Ümit Deniz'in romanlarında cinayet kurgusu, *Turkish Studies*, 7, s.2515-2529.

ÜMİT, Ahmet, (2006), Tanrı Yazar mı, Yazar Tanrı mı? *Radikal Kitap*, 5 Mayıs 2014 tarihinde http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=5157. adresinden alınmıştır.

ÜNLÜ, F. (2003). Siyasi polisiye ve ‘derin devlet’ edebiyatı ‘çakal’ın sonu ve ‘terrier’in trajedisi, *Virgül*, 63, s. 55-58.

ÜYEPAZARCI, E. (1997). *Korkmayınız mr. Sherlock Holmes* (Türkiye’de yayınlanmış çeviri ve telif polisiye romanlar üzerine bir inceleme 1881- 1928), İstanbul: Göçebe Yayınları.

———, (2008). *Korkmayınız mister Sherlock Holmes! Türkiye’de polisiye romanın 125 yıllık öyküsü (1881-2006)*, C.I-II, İstanbul: Oğlak Yayıncılık.

VANONCİNİ, A. (1995). *Polisiye roman*, (Çev. Üstün G.), İstanbul: İletişim Yayınları. (Özgün çalışma 1993).

EK-1: EROL ÜYEPAZARCI¹’YLA YAPILAN RÖPORTAJ

1) Sizin de bildiğiniz gibi casus polisiyesi hakkında Türk edebiyatında kaynak yok denecek kadar azdır. Siz casus polisiyesini nasıl tanımlarsınız?

Şimdi demin de sana söylediğim gibi polisiye roman ve casus romanları iki ayrı tür olarak başlamışlardır. Sonradan kesişmişlerdir. İlk casus romanları casusun kahramanlığını, akıllılığını gösteren romanlardır. Onlarda muamma unsuru yoktur. Ve bu romanlar özellikle I. Dünya Savaşı’ndan sonra moda olmuştur. I. Dünya Savaşı ile birlikte casusluk adetlerinin çok yoğunlaştığını görmekteyiz. İlk casus romanlarını ilkel casusluk romanları diye adlandırmaktayız. Bu romanı bir İngiliz yazmışsa bir İngiliz casusunun, Almanları nasıl kandırdığını ve casusluk yaşamını anlatan eserleridir. Daha sonra bu roman daha rafine hale gelmiştir. İlk Joseph Conrad yazmıştır. Casusluk romanına muamma özelliğini koymuştur. Ne demek muamma ögesi; bir casusluk olayı vardır. Fakat adamın casusu olduğunu bilmezsiniz, kurgudaki bu suç karşı devletin bilgilerini çalmaktır. Ama bilgiyi çalmayı başaran devlet için bu suç değil; kahramanlıktır. Burada suç kavramı biçim değiştirmektedir. Romanda kurgu, İngiliz casusunu konu alıyorsa bu Almanlar için suç teşkil ederken İngilizler için bir kahramanlık olayıdır. İlkel casusluk romanlarında kurgu böyle gelişmektedir. Daha sonra casusluk romanlarına muamma ögesi girmektedir. Yani adam casus mu değil mi belli değildir. Sıradan bir adamın sonradan casus olduğu anlaşılmaktadır. İngiliz casus romanlarını okursan bahsettiğim konu belirginleşecektir. Joseph Conrad’ın The Secret Agent romanındaki kahramanına baktığımızda ilk görünüşte

¹ Erol Üyepazarcı 1938 yılında İstanbul’da doğdu. Pertevniyal Lisesi’ni ve 1962’de İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesini bitirdi. 1967-2006 yılları arasında Türkiye Sınai Kalkınma Bankası’nda, önce mühendis sonra orta ve üst kademe yönetici olarak çalışmıştır. Polisiye roman teorisyeni ve eleştirmenidir. Telif eserleri arasında II. Mahmut’un İstanbul’u – Bostancıbaşı Sicilleri (1992), Kandilli, Vaniköy, Çengelköy- Mekan ve Zamanlar (1993), Korkmayınız Mister Sherlock Holmes- Türkiye’de Polisiye Romanın Öyküsü 1881-1928 (1997) ve Korkmayınız Mister Sherlock Holmes - Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü 1881-2006’yı (2008) sayabiliriz.

bakkal işleten bir esnaf olarak görünmektedir; fakat ajan dır. Ajan olduğu romanın sonunda anlaşılır. Casus romanlarında muamma ögesinin işlenmesiyle casus polisiyesi, polisiye roman türünün bir alt türü olmaya başlar. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra casus romanları polisiye roman türünün bünyesine girmektedir. Çünkü; muamma ögesi casus romanlarının vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. En tanınmış casus romanlarına baktığımızda James Bond romanları karşımıza çıkmaktadır. Bu romanlarda da muamma ögesi bulunmaktadır. James Bond'un romanlarına bakıldığında daima kötülük yapan bir ajan vardır. Bunun kim olduğu belli değildir, James Bond da bu kişiyi bulmaya çalışmaktadır. O kişinin neden ajanlık yaptığını, ne tür bilgiler elde ettiğini ve yapacağı kötülüğü engellemeye çalışır. Muamma ögesiyle birlikte casus romanları polisiye roman türünün içine girmektedir. İlk ilkel casus romanları kahramanlık serüvenleridir. Türkiye'de de örneği; Esat Tomruk'un İngiliz Kemal adlı eseridir. Bu eserde hiçbir muamma ögesi yoktur. İngiliz Kemal çok iyi İngilizce bilen bir kişidir. İngilizlerle dost olur, milli mücadele yıllarında İngilizlerden aldığı bilgileri Anakara'ya bildirmektedir. Onunki de bir kahramanlık serüvenidir. Ama bundan sonra gelişen casus romanlarına muamma ögesi girerek polisiye roman türünün bir alt kolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2) Polisiye romanı nasıl tanımlarsınız?

Polisiye roman türü için benim tanımım, eserimde belirttiğim gibi muamma içeren suçun anlatılmasıdır. Yani şöyle açıklamak gerekirse; polisiye roman türünde iki başat öge bulunmaktadır. Birincisi suç, ikincisi muammadır. Suç kavramını açmak gerekirse, yazar tarafından bir katilin bir kadını öldürmesini çok güzel bir şekilde anlatabilir, iyi bir edebi roman da olur bu eserden; fakat hiçbir zaman polisiye roman olamaz. Polisiye roman olabilmesi için, kurguda muamma ögesi bulunması şarttır. Yani suç ile muammanın beraber ele alınması gerekir. Bir suç olacak; fakat bu suçu suçlunun

neden işlediği, kimin işlediği, işledikten sonra neler yaptığı gibi muammalar olması gerekir. Katilin kim olduğu belli olabilir; fakat muammaların olması gerekmektedir. Muamma ve suç kavramları olmadan polisiye roman türü ortaya konamaz. Polisiye romanda suç ve muamma öğeleri başat öğelerdir. Klasik bir tanım yapmak gerekirse, muamma içeren suçun öyküsü polisiye romandır.

3) Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes (Türkiye’de yayımlanmış çeviri ve telif polisiye romanlar üzerine bir inceleme 1881- 1928) adlı eserinizde polisiye roman için “polisiye roman apaçık bir toplumsal olgudur” ifadesi kullanmışsınız? Neden toplumsal olgu ifadesini kullandınız?

Suç, insanların DNA’sında olan bir olgudur. Her insanda bir suç potansiyeli vardır. Kimi insanlar bunu aldığı eğitimle baskı altında tutup yok etmekte kimi insanlar da bunu dışa vurumla gerçekleştirmektedir. Yani her insanın DNA’sında suç bulunur. Toplum da insanlardan meydana geldiğine göre toplumsal olgu kavramı daha netleşmektedir. Toplumu incelediğimiz zaman da suç başat öğelerden biri olmaktadır. Polisiye roman da suçu irdeleyen bir edebiyat türüdür. Suçu baş öğe olarak almaktadır. Suçu irdeleyen bir edebiyat türü olduğu için toplumsal yaraları deşme, toplumsal olayları anlamada pekâlâ bize bir ışık tutmaktadır. Bu açıdan polisiye roman toplumsal bir olgudur. Polisiye romanlar özellikle dönemsel olarak da pekçok olayı anlamamıza yardımcı olmaktadır. Burada polisiye romanın önemi yavaş yavaş (geç olarak) anlaşılmıştır. Günümüzde bu önem ciddi olarak kabul edilmektedir. Bunun üzerinde fazla durulmamasının nedeni Agatha Christie ve izleyiciler nezdinde polisiye romanı bulmaca çözer gibi değerlendirmeleridir. Agatha Christie polisiye roman kurgusunda belli muammalar ortaya koyup toplumsal olaylarla ilgilenmemektedir. Agatha Christie’nin oluşturmuş olduğu bir ekoldür. Agatha’nın yarattığı meşhur kahramanlarından biri Herkül Poara’dır. Suçu

aydınlatırken Herkül Poara şöyle der: “Beynimdeki gri maddeleri çalıştırıyorum öyle çözüyorum.” Agatha Christie’nin polisiye romanlarını geleneksel katil kim roman türüne dâhil etmekteyiz. Bu ekolde önemli olan kurgu da suçluyu bulmak ve suçlu olduğunu delillerle kanıtlamaktır. Ve çoğu kimse polisiye romanı bu dar kapsamda değerlendirmektedir. Yani Agatha Christie ekolünde değerlendirmektedir. Bunlar katil kim romanlarıdır. Merakla okunmaktadır. Fakat bu roman ekolü polisiye roman paletinde renklerden sadece bir tanesidir.

Böyle birçok polisiye roman ekolü bulunmaktadır. Örneğin; Amerika’da Black Master (kara maske) dergisinde basılan ayrı bir ekol bulunmaktadır. Buna kara roman denmektedir. Bu kara roman ekolünde Deshiell Hammett ve Raymond Chandler gibi polisiye romanın önemli temsilcileri bulunmaktadır. Kara roman dediğimiz polisiye roman ekolünde toplumsal olaylar başat öğelerden biridir. Kurgu polisiyedir. Suç vardır. Muamma vardır. Fakat suçu ve muammayı irdelerken toplum da irdelenmektedir. Yani rüşvet yiyen polisler, karaborsacılar, kötü adamlar, hak yiyen zenginler ve bunların suça ittiği insanlar... Yani katili incelerken bunlara da dikkat çekmektedirler. Ama Agatha Christie ekolünde katil kötü adamdır. Hâlbuki kara romanda katil baştan kötü adam olarak belirtilmez. Önlenmez bir şiddetin sonucunda suç işleyen kişidir. Bu adamları suça iten sebeplerde toplumun da büyük bir günahı vardır. Toplumun kıymet hükümlerinin büyük günahı vardır diye katile sempati ile bakmazlar; ama katili anlamaya çalışırlar. Bu şekilde olunca polisiye roman kalıp değiştirir. Polisiye romanda kıymet hükümleri değişir. Toplumu ifade eden polisiye roman yazmak Agatha Christie ekolünde polisiye roman yazmaktan daha zordur. Ama son 50 yıldaki eğilim polisiye romanın kara roman diye adlandırılan ekolde ilerlediği görülmektedir. Artık polisiye romanda klasik katil kim

romanları yok denecek kadar azalmıştır. Muhakkak toplumsal olaylar irdeleniyor ve muhakkak toplumsal olaylara vurgu yapılıyor.

Toplumsal roman diye bir roman türü var biliyorsunuzdur? 1950'lerde Türkiye'de çok yaygın oldu. Bunlar toplumsal sorunlara eğilen eserlerdir. Postmodern roman çıktıktan sonra bu akım ortadan kalktı denebilir. Yani toplumsal roman unutuldu, kıymetini kaybetti artık eserler verilmiyor. Dünyada çeşitli olaylardan sonra (Sovyetler Birliği'nin yıkılması, kominizim anlayışın son bulunması gibi) toplumsal romanlar değer kaybetti. Şunu hep vurgularım: "Şimdi toplumsal romanın işlevini polisiye roman üstlenmektedir. Bugün pek rastlanmayan toplumsal romanın bir işlevi vardı, artık bu işlevi polisiye roman üstlenmektedir." Bu romanlar sırf katili bulmak için yazılan romanlar değildir. Tabiki katili bulmak da önemlidir. Bu romanlarda muamma da vardır; fakat o muammaların içinde toplumsal olaylar da bulunur. O bakımdan eserimde yapmış olduğum "polisiye roman toplumsal bir olgudur" tanımı doğrudur. Polisiye roman bugün toplumsal romanın işlevini almış ve bu işlevi toplumsal romandan daha iyi gerçekleştirmektedir. Çünkü okuyucuyu polisiye kurgunun cazibesıyla çekerek okutuyor. Polisiye roman bunu hem heyecanla yapıyor hem de toplumsal sorunlara ışık tutmuş oluyor. Hâlbuki toplumsal romanda özellikle politik tarafı çok ağır basan toplumsal romanlarda bir süre sonra propaganda yaptığını düşünerek sıkılmaya başlıyorsunuz.

4) Siyasi polisiyeleri de bu kategoriye katabilir miyiz?

Evet, siyasi polisiyelerinde tamamen buraya katabiliriz. Siyasi polisiyeler kuzey ülkelerinde ve Güney Amerika ülkelerinde çok gelişmiştir. Siyasi polisiyeler benim dediğim; polisiye romanın toplumsal işlev üstlendiği türdür.

5) Edebiyatımızda polisiye roman türü için ‘üvey evlat’ tabiri kullanılmaktadır. Hatta sizin *Günümüzde Polisiye* adlı bir panelde kullandığınız gibi ‘aşağılanan evlat’ da diyebiliriz. Üvey evlat veya aşağılanan evlat olarak görülmesinin sizce nedeni nedir?

Ben onlara edebiyat tapınağının gardiyanları diyorum. Bizim edebiyatımızda böyle kuramcılar vardır. Bazı sınıflandırırılar yaparlar, işte efendim Tanzimat edebiyatı, Serveti Fünun edebiyatı, Fecri Ati edebiyatı, falan diye sınıflandırma yaparlar ve ondan sonra kendilerine göre normlar koyarlar. Efendim, Halit Ziya büyük yazardır, Hüseyin Rahmi avam yazardır falan gibi... Kıymet hükümleri de özellikle eğitim müesseselerinde, liselerde, üniversitelerde değer geçer kurallar haline gelir. Buna karşı çıkmak cesaret ister, deli bozuk olmak lazım ve böyle olduğunuz zaman bu kişiler tarafından aşağılanırsınız. Ben şunu biliyorum polisiye roman okumaktan utanan entelektüeller tanıyorum. Kafayı dinlendirmek için polisiye roman okuyan kişiler vardır. Bu yanlış bir tutumdur. Kitaplar keyif almak için okunmalıdır. Polisiye romanı keyif alıyorsan okumalısın. Birçok insan tanıyorum Orhan Pamuk okuyorum diyor, 30 sayfa okuyup bırakıyorlar; ama ellerinden eksik etmiyorlar. Bu edebiyat tapınağının gardiyanları bazı normlar koyuyorlar bu normlardan biri de polisiyenin ikincil edebiyat olduğudur. Yani polisiye türü ile yeni edebiyat yapılacağı kabul edilmiyordu. Bu görüşlerin etkisi yazarlarda da görülüyordu. Örneğin; Peyami Safa, çok güzel polisiye romanlar yazmıştır. Cingöz Recai bir şaheserdir; fakat polisiye roman yazmayı bütün çevre aşağılık bir iş gördüğü için, Peyami Safa bu eserlerini Server Bedi takma adıyla yazmıştır. Aynı şekilde Kemal Tahir de çok güzel

polisiye romanlar yazmıştır. O dönemde Mayk Hammer diye popüler kitaplar bulunmaktadır. Kemal Tahir evvela çevirmiştir. Fakat Mayk Hammer'in yazarı Mickey Spillane polisiye roman yazmayı bırakıp bir tarıkata girmiştir. Girmiş olduğu tarikatta roman yazmak günah olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden, Mickey Spillane'de roman yazmayı bırakır. Bu Mayk Hammer romanları da Türkiye'de çok tutuluyor. Diyorlar ki Kemal Tahir'e üstat sen daha güzel yazıyorsun. Kemal Tahir oturup yazmaya başlıyor. Samimi söylüyorum 50 senedir polisiye romanla uğraşıyorum. Belli bir kıymet hükmüm oluştu. Kemal Tahir'in polisiye romanları, Mayk Hammer'in özgün yazarı Mickey Spillane'nin eserlerinden çok daha iyidir. Fakat F.M takma adıyla yazmaktadır. Niye takma adıyla yazıyor; çünkü Kemal Tahir'in kafasında uzlaşmış bir görüş var, polisiye roman yazmak ikinci edebiyat işidir. Para kazanmak için yazılır.

Hem yazarlar arasında hem de eleştirmenler arasında polisiye romanı küçümseme görüşü hâkim sürmektedir. Bu batıda yok mu batıda da var. Fakat batıda aşağı yukarı 1930-1940'lardan sonra yıkılmaya başladı. Polisiye romana verilen değer özellikle önemli yazarların eserlerinden sonra polisiye edebiyatın iyi edebiyat olduğu anlaşılmıştır. Edebiyatın aslında iyi- kötü diye ayrılması gerekmektedir. İyi edebiyat iyi edebiyattır. İster polisiye roman olsun ister olmasın. Ondan sonra polisiye roman üzerinde 1940-1950'lerde batıda teorik kitaplar yazılmaya başlandı. Bu incelemeler sonucunda anlaşıldı ki polisiye kurgu çok daha eskiye gidiyor İncil'e kadar gidiyor. Hâbil – Kâbil kardeşlerin öyküsü buna örnek olarak verilebilir. Daha sonra Yunan Trajedi'sinde Kral Oidipus, Shakspeare'in Hamlet'te de polisiye kurgu kullanılmıştır. Polisiye kurgu eski üstatların kullanmaktan hiç gocunmadığı bir yazış tarzıdır. Dediğim gibi edebiyat tapınağının gardiyanları bunu hep küçümsediler. Ama bu görüş artık yavaş yavaş ortadan kalkıyor. Bu görüşü yıkanlardan biri de Ömer Türkeş'tir. Ömer Türkeş'i çok severim. İlk defa ciddi ciddi polisiye roman

eleştirisi yapan kişidir. Çok yadırganmıştır. Radikal Kitabı çıkartanlar beni çok severler sayarlar ben de birkaç yazı gönderdim onlara, polisiye yazılarını ilk önce çok yadırgadılar, Ömer Türkeş için polisiye roman eleştirisi yapıyor dediler. Ömer Türkeş'i seviyoruz ama burası ciddi bir kitap eleştiri dergisidir; fakat daha sonra alıştılar. Artık kimse yadırganmıyor. O söylediğim zamanlar yavaş yavaş geçiyor. Ama dediklerim doğru uzun süre bu kıymet hükümleri sürmüştür. Polisiye roman aşağılanmıştır. Aslında polisiye roman üvey evlat değil aşağılanmıştır. Popüler edebiyattır, ikinci tür edebiyattır, efendim edebiyattan anlamayanlar okur gibi görüşlerle aşağılanmıştır.

6) Ümit Deniz'in Ölüm Perdesi, Sessiz Harp, Casuslar Savaşı, İstanbul Tehlikede ve 2 Kere 2 Eder 12 adlı romanlarını casus polisiyesi başlığı altında değerlendirebilir miyiz?

Aynı şekilde ben de Ümit Deniz'in adını saymış olduğunuz eserlerini casus romanları olarak görmekteyim. Tabii ki bu eserler casus romanlarıdır. Türkiye'de yazılan ilk casus romanları olarak görülebilir, fakat bir iki tane erken yazılmış olan eserler bulunmaktadır. İskender Fahri Sertelli'nin 1930'lu yıllarda yazdığı casusluk romanı örnek verilebilir. Aynı şekilde Ebusüreyya Sami'nin Sessiz Tabanca adlı öyküsü ve Esat Mahmut Karakurt'un Ankara Ekspresi adlı eseri örnek verilebilir. Bunlar dışında Türkiye'de böyle arka arkaya casusluk romanı yazan tek kişi Ümit Deniz'dir. Casusluk romanlarına baya meraklıdır; ama Ümit Deniz antikomünisttir. Casus romanlarındaki casus kişiler daima komünist ülkelere bağlı kişilerdir. Ümit Deniz'in kahramanı genellikle MİT'le çalışır, Ümit Deniz'in casusluk kurgusu antikomünist bir yapıya sahiptir. Casusluk romanını Türkiye'de geliştiren kişi Ümit Deniz'dir. Çünkü dediğim gibi Esat Mahmut Karakurt bir tane Ankara Ekspresi'ni yazmıştır. Diğer birkaç yazara bakıldığında arka arkaya casus polisiyesinde eser vermemişlerdir. Ümit Deniz'in Murat Davman romanları klâs olarak bu

romanları üstündedir. Türk edebiyatımızda casus polisiyesinde arka arkaya ilk eser veren kişi Ümit Deniz'dir. Ümit Deniz'in yazdığı dönemlerde James Bond romanları da çıkmıştır. James Bond'un bu kadar ünlenmesinde İngiliz ve Amerikan yayın hayatında çok kuvvetli ve iyi reklamının yapılması önemli bir faktördür. Yani bizim Murat Davman'ın James Bond'dan kalır yanı yoktur. Hatta benzerlikleri de bulunmaktadır. James Bond profesyonel casustur, bizimkisi amatör casustur. İkisi de çapkındır. Kadınlar dayanamaz onlara, ikisi de gözü pek insanlardır. Dayak yeseler bile sesleri çıkmaz.

Ümit Deniz'in eserleri otobiyografik özellikler taşımaktadır. Yaratmış olduğu kahraman yazarla aynı özellikleri taşımaktadır. Roman kahramanının gazeteci oluşu, Ümit Deniz'in kilosunu arttıkça Murat Davman'ın da kilosunun artması gibi... Aynı şekilde Ümit Deniz'in romanlarında bulunan kişiler dönemin gerçek şahıslarıdır. Davman'ın çalışmış olduğu gazetenin sahibi Naci Baba, gerçek hayatta Milliyet gazetesinin kurucusu Ali Naci Karacan'dır. Aynı şekilde romanlarında Deli Burhan diye geçen kişi, gerçek hayatta Milliyet gazetesinin yazı işleri müdürü Turhan'dır. Abdi İpekçi'nin yardımcısıdır. Diğer karakter ise dönemin emniyet müdürü Necmi Atak'dır. Ali Naci Karacan gazeteyi kurduğunda Ümit Deniz, Yeni İstanbul adlı gazetede çalışmaktadır. Ali Naci Karacan tarafından Milliyet gazetesine alınır. Tabii romanında bir değişiklik yapmıştır. Romanda babasının Avrupa'da okuttuğunu daha sonra kendisinin gazeteci olduğunu Davman üzerinden ifade etmektedir.

Üyepazarcı, Ümit Deniz'le ilgili bir Anekdötünü anlatıyor:

Tesadüf bir kere tanıştık kendisiyle, o zaman sanayi kalkınma bankasında genel müdür muaviniyim, bir sempozyum yaptık. Ümit Deniz de geldi. Banka

sempozyuma gelenlere çanta veriyormuş. Çantalar bitmiş, Ümit Deniz de çanta istemiş; fakat kalmadığı için verilmemiş, çok da neşeli bir adamdı, ve beni kenara çekip:

- Erol Bey dedi yarın aleyhinize yazacağım...

- Hayrola ne oldu dedim?

- Bana çanta vermediniz...

-Merak etme buluruz çanta dedim. (gülerek)

Yakasında bir karanfil, hiç karanfilsiz gezmez. Sempatik ve şişman. Ama somun pehlivanı şişmanlığı değil. Mütenasip bir vücudu var. Ama iri yarı bir adamdı. Sakal, yakasında karanfil, boğazında fular ile çok sempatik bir adamdı. Çapkın olduğu da söylenir.

7) Ümit Deniz'in polisiye edebiyatımıza Murat Davman gibi bir karakter kazandırmış olmasına karşın edebiyatımızda hatırlanmamasını neye bağlıyorsunuz?

Demin bahsettiğim edebiyat tapınağının gardiyanlarına bağlıyorum. Çünkü Ümit Deniz'i ve polisiye romanları küçümsedikleri için kaile almamışlardır. O zaman okuyucular arasında çok tutulmuş ve sevilmiştir. Senin de dediğin gibi filmlere konu olmuştur. Kendi döneminde çok popüler bir yazardır. Fakat öldükten sonra unutulmuştur. Ben inanıyorum ki bir süre sonra, Murat Davman'ın romanları tekrardan basılacaktır. Bu jenerasyonun okuyucuları tarafından keyifle okunacağı kanısındayım. Unutulmuş bir yazardır fakat yeniden doğuşu olacaktır.

8) Ümit Deniz'in polisiye edebiyatımızdaki yeri ve önemi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Aslında Ümit Deniz ve onun gibi yazarlar edebiyatımızda çok bulunmamaktadır. Erhan Bener'in bazı romanları var, Çetin Altan'ın Rıza Bey polisiyeleri var... 1990'lerden sonra polisiye edebiyatın değer kazanmasında, eski kıymet hükümlerin yavaş yavaş yok olmasında Ümit Deniz'in büyük rolü bulunmaktadır. Kendinden sonra gelen birçok yazara öncülük etmiştir. Çünkü Ümit Deniz'in eserlerinin büyük çoğunluğu polisiye romandır. Ümit Deniz gibi çok sayıda polisiye roman yazan 1950'lerden sonra çok azdır. 90'lerden sonra yazmaya başlanıyor. Ahmet Ümit Osman Aysu gibi yazarlar artık sırf polisiye roman yazıyorlar, başka roman yazmıyorlar. Ama ilk defa yalnız polisiye roman yazan bunun altına imzasını atmaktan çekinmeyen kişi Ümit Deniz'dir. Bu bakımdan Ümit Deniz'in polisiye romanda önemli bir yeri vardır. Pek çok yazar polisiye roman yazmıştır. Erhan Bener, Pınar Kür, Çetin Altan da yazmıştır; fakat bu kişiler çeşitli türlerde eser vermiş ve arada bir iki tane de polisiye roman yazmış kişilerdir. Hâlbuki Ümit Deniz öyle değil, Ümit Deniz sadece polisiye roman yazmıştır. Ümit Deniz'in önemi buradadır.

9) Ümit Deniz'in kahramanı Murat Davman'ı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sizce Davman'ı polisiye edebiyatımızdaki diğer polisiye roman kahramanlarından ayıran bir yönü var mıdır? Varsa nedir?

Polisiye edebiyatta yaratılan kahramanlar polis olanlar ve Cingöz Recai gibi anti kahramanlar (hırsız) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ümit Deniz'in kahramanı ayrı bir özellik taşımaktadır; çünkü Murat Davman gazetecidir. Ne anti kahramandır ne de resmi polis memurudur. Örneğin; Ebusüreyya Sami'nin kahramanı Amanvermez Avni polistir, Peyami Safa'nın kahramanı da hırsızdır yani anti kahraman sınıfına girmektedir. Ümit Deniz'den evvel polisiye roman yazarlarında karakterler ya polistirlere ya da anti kahraman diye tabi ettiğimiz hırsızdır; fakat sempatik tiplerdir. Anti kahramanlar aynı

Arsen Lüpen gibidir. Ümit Deniz'e kadar karakterler hep bu şekilde gelişmiştir. Ümit Deniz'in kahramanı ne resmi polistir ne de anti kahraman tipinde bir karakterdir. Murat Davman gazetecidir. Gazetecilik yaparken dedektifliğe soyunmaktadır. Ümit Deniz gazeteci tipi bir kahraman yaratarak diğer kahraman tiplerinden ayrılmaktadır.

10) Ümit Deniz'in romanlarında olay yeri inceleme metodunun geri planda bırakılmasının nedeni sizce nedir?

Ümit Deniz, polisiye romanlarında kahramanını ön plana çıkartmaya önem vermiştir. Yazar muammanın çözümünde suçluların yakalanmasında en büyük payı Davman'a vermek istemektedir. Olaylar da Murat Davman'ın üzerinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye'de o zamanlar olay yeri ve soruşturma aşamasında pek teknolojik gelişmeler yoktu. Criminal incelemeler o dönemde gelişmediği için Ümit Deniz'in romanlarında da görülmemektedir. Ümit Deniz'den yaşadığı toplumda olmayan teknolojik gereçleri romanlarında kullanmasını beklemek yanlış olabilir. Ümit Deniz'in romanlarında bu yüzden olay yeri inceleme geri planda bırakılmış ön plana aksiyon çıkartılmıştır. Kurguda başat öge kahramandır, muammayı incelemeler sırasında edindiği bilgilerden ziyade kahraman kendi zekâsıyla çözmektedir.

11) Ümit Deniz'in Gece Gelen Ölü ile Kanlı Kolyeler romanlarında devrik öyküleme tekniğini kullanmasını nasıl değerlendirirsiniz?

Bahsettiğiniz konu, Ümit Deniz'in özgünlüklerinden biridir. O yıllarda bu tekniğe ender rastlanmaktadır. Katilin önden bilinmesi, muammanın çözülmesi polisiye romanda çok ender rastlanan bir tekniktir. Buna örnek olarak belki sen hatırlamazsın, Komiser Columbo diye bir dizi vardı. Bu dizide ilk önce bir cinayet işlenirdi, seyirci kimin işlediğini görür, Komiser Columbo bunu çözerdi. Genelde polisiye roman kurgusunda

cinayet işlenir. Katilin kim olduğu belli değildir. Kitabın sonunda katil ortaya çıkarılır. Bunu ters düz etmek bütün polisiye roman tarihinde öyle çok sık rastlanan bir teknik değildir. Tekrar söylüyorum Ümit Deniz'in özgünlüklerinden biridir. Polisiye tarihinde ender rastlanır.

12) Son olarak Türkiye'de şuan ki polisiye romanın durumu ve gelişimi hakkındaki görüşlerinizi nelerdir?

Çok önemli gelişmeler var. Artık o edebiyat gardiyanlarının fikirleri kıymeti harbiyesini kaybetti. Artık iyi polisiye iyi edebiyat olduğu kabul edildi. Edebi değeri olan polisiye romanlar da olabilir görüşü kabul gördü. Artık polisiye roman ikincil roman olarak adlandırılmıyor. İkincisi de artık sadece polisiye roman türünde eser veren yazarlar bulunmaktadır. Ahmet Ümit, Osman Aysu gibi... Polisiye romanların nicelik olarak üstünlükleri artı, polisiye roman yazarlarının kendine güveni geldi, yani artık polisiye roman yazarıym demekten hiçbir yazar utanmıyor. Bu çok önemli bir gelişmedir. Çok çeşitli konularda polisiye roman yazılmaya başlandı. Polisiye roman okuyucusunda da gelişmeler oluşmaya başladı. Artık sadece kafa dinlendirmek için polisiye romanlar okunmuyor, okuyucu daha seçici olmaya başladı. İki ekol var şimdi birincisi Thriller dediğimiz ekol yani polisiye kurguda suç, muamma, seksin ve şiddetin bulunduğu ekol, bizim polisiye edebiyatımızda bu ekolün temsilcisi Osman Aysu'dur. İkinci ekol ise toplumsal romanın işlevini üstlenen Black Mask dediğimiz ekol vardır. Bu ekolün bizdeki temsilcilerine baktığımızda Ahmet Ümit, Celil Oker'dir. Bu ikinci türü ben daha çok seviyorum. Edebi değeri daha yüksek romanlardır.

22 Ekim 2014.

EK-2: ÜMİT DENİZ (1922-1974)

